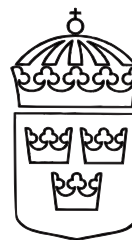

Regeringens proposition 2008/09:187

Genomförande av tjänstedirektivet

Prop.
2008/09:187

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 20 maj 2009

Fredrik Reinfeldt

Ewa Björling
(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås åtgärder för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet). Tjänstedirektivet innehåller bestämmelser om administrativ förenkling, etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänsteleverantörer, tjänstemottagarnas rättigheter och tjänsternas kvalitet samt bestämmelser om administrativt samarbete mellan medlemsstaterna. Syftet med direktivet är att stimulera tjänstesektorn genom att förenkla etablering och fri rörlighet inom EES samt stärka tjänstemottagarnas intressen.

För att genomföra direktivet föreslås en ny horisontell lag om tjänster på den inre marknaden som tar upp bestämmelser om gemensamma kontaktpunkter, förfarandet vid tillståndsprövning, samarbete mellan myndigheter, information från tjänsteleverantörer, klagomålshantering samt diskriminerande villkor. Därutöver föreslås lagändringar eller nya bestämmelser inom de tjänsteområden som berörs av direktivets tillämpningsområde.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 27 december 2009.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagförslag.....	6
2.1	Förslag till lag om tjänster på den inre marknaden	6
2.2	Förslag till lag om ändring i resegarantilagen (1972:204).....	11
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel.....	12
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare	13
2.5	Förslag till lag om ändring i lag (1990:1183) om tillfällig försäljning	14
2.6	Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614).....	15
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	16
2.8	Förslag till lag om ändring i lotterilagen (1994:1000)	17
2.9	Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)...	20
2.10	Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281).....	21
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt.....	22
2.12	Förslag till lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451).....	23
2.13	Förslag till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59).....	26
2.14	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486).....	27
3	Ärendet och dess beredning.....	29
4	Tjänstedirektivets bakgrund och syfte	31
4.1	Tjänstehandel i EU – från Romfördraget till tjänstedirektivet.....	31
4.2	Tjänstedirektivet.....	32
4.3	Tjänstesektorn i EU och Sverige.....	33
5	Allmänt om genomförandet av direktivet.....	34
5.1	Omständigheter av betydelse för genomförande av EG-direktiv i nationell rätt	34
5.2	Allmänna överväganden för genomförandet.....	35
6	Tillämpningsområdet för lagen om tjänster på den inre marknaden m.m.	38
6.1	Lagens tillämpningsområde	38
6.2	Förhållandet till andra bestämmelser som genomför gemenskapsrätt.....	48
6.3	Definitioner	50
6.4	Förhållandet till yrkeskvalifikationsdirektivet	54
7	Administrativ förenkling	57
7.1	Gemensam kontaktpunkt.....	57

7.2	Närmare om kontaktpunktens uppgifter	61
7.3	Insatser för administrativ förenkling	64
8	Etableringsfrihet.....	66
8.1	Inledning.....	66
8.2	Krav på tillstånd och andra krav på etablering	67
8.2.1	Tjänstedirektivets bestämmelser.....	67
8.2.2	Genomlysning av svenska författningar	71
8.2.3	Författningsändringar i sektorerna.....	72
8.2.4	Andra åtgärder beträffande artiklarna 9, 14 och 15	76
8.2.5	Rapportering av nya krav	77
8.3	Krav på tillståndsförfarandet (artiklarna 10-13)	79
8.3.1	Svensk förvaltningsrätt	79
8.3.2	Ändringar i sektorslagar (artikel 10-13)	83
8.3.3	Nya författningar med anledning av artiklarna om tillståndsförfarandet (artikel 13.3-5).....	87
8.3.4	Tyst beviljande och reglerade yrken.....	106
8.3.5	Nya bestämmelser om administrativ förenkling	106
9	Frihet att tillhandahålla tjänster och därtill knutna undantag	109
9.1	Bestämmelser om vilka krav som får ställas på en icke-etablerad tjänsteutövare i Sverige.....	109
9.1.1	Fri rörlighet för tjänster	116
9.1.2	Undantag från principen om tjänsters fria rörlighet	118
9.1.3	Bestämmelser som kan upprätthållas.....	121
9.2	Ändringar som föreslås i sektorslagar	122
9.3	Ingripanden i enskilda fall	133
10	Samarbete mellan myndigheter.....	136
10.1	Inledning.....	136
10.2	En samordnande myndighet och ett informationssystem	136
10.3	Skyldigheten att lämna ömsesidigt bistånd.....	142
10.4	Närmare om myndighetssamarbetet	146
10.5	Tjänsteleverantörernas anseende	149
10.6	Varningsmekanism.....	151
10.7	Tillämpningsområdet.....	153
11	Tjänsternas kvalitet	154
11.1	Informationskrav	154
11.1.1	Sanktion.....	157
11.1.2	Marknadsföring från utövare av reglerade yrken	159
11.2	Tvistlösning.....	161
11.3	Yrkesansvarsförsäkring m.m.	164
11.3.1	Verksamheter på flera olika områden.....	167
11.4	Andra åtgärder för att höja tjänstekvaliteten	169
11.5	Tjänstemottagares rättigheter	171
11.5.1	Diskriminerande villkor.....	173

12	Konsekvenser.....	175	Prop. 2008/09:187
13	Författningskommentarer	178	
13.1	Förslaget till lag om tjänster på den inre marknaden	178	
13.2	Förslaget till lag om ändring i resegarantilagen (1972:204).....	187	
13.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel.....	187	
13.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare	188	
13.5	Förslaget till lag om ändring i lag (1990:1183) om tillfällig försäljning	188	
13.6	Förslaget till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614).....	188	
13.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	189	
13.8	Förslaget till lag om ändring i lotterilagen (1994:1000).....	190	
13.9	Förslaget till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738).....	190	
13.10	Förslaget till lag om ändring i tullagen (2000:1281).....	190	
13.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt.....	190	
13.12	Förslaget till lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451).....	191	
13.13	Förslaget till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59).....	193	
13.14	Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486).....	194	
13.15	Ikraftträdandet för lagändringarna	194	
	Bilaga 1 Direktiv (2006/123/EG) om tjänster på den inre marknaden ..	195	
	Bilaga 2 Departementspromemorians lagförslag.....	229	
	Bilaga 3 Förteckning över remissinstanser	241	
	Bilaga 4 Promemorians förslag till ändring i lotterilagen.....	245	
	Bilaga 5 Förteckning över lotterilagens (1994:1000) remissinstanser..	249	
	Bilaga 6 Lagrådsremissens lagförslag	250	
	Bilaga 7 Lagrådets yttrande	270	
	Bilaga 8 Tabell över genomförda artiklar i Tjänstedirektivet.....	278	
	Bilaga 9 Sammanfattning av Genomförande av tjänstedirektivet, Ds 2008:75	283	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 maj 2009.....	292	
	Rättsdatablad	293	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2008/09:187

Regeringen föreslår att riksdagen

1. lag om tjänster på den inre marknaden,
2. lag om ändring i resegarantilagen (1972:204),
3. lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel,
4. lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
5. lag om ändring i lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning,
6. lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
7. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
8. lag om ändring i lotterilagen (1994:1000),
9. lag om ändring i alkohollagen (1994:1738),
10. lag om ändring i tullagen (2000:1281),
11. lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt,
12. lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451),
13. lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59),
14. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486).

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om tjänster på den inre marknaden

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller allmänna bestämmelser avseende tjänster som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden och som syftar till att genomföra direktivet.

Särskilda bestämmelser som syftar till att genomföra direktivet finns också i annan författning på de områden där de aktuella verksamheterna är reglerade.

Behöriga myndigheter ska verka för att direktivets principer om etableringsfrihet, om frihet att tillhandahålla och motta tjänster, om icke-diskriminering, om nödvändighet och proportionalitet får genomslag i Sverige.

Tillämpningsområde

2 § Denna lag tillämpas i fråga om tjänster, dock inte

1. finansiella tjänster,
2. elektroniska kommunikationstjänster och tillhandahållande av kommunikationsnät,
3. tjänster på transportområdet,
4. tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag,
5. tjänster som är förbehållna reglerade yrken inom hälso- och sjukvården samt läkemedeltjänster utförda av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården och som utförs för att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd,
6. audiovisuella tjänster och ljudradiosändningar,
7. tillhandahållande av hasardspel där penningvärden satsas,
8. tjänster som är förenade med offentlig maktutövning,
9. sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda, och som tillhandahålls av eller utförs på uppdrag av stat, kommun eller

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

landsting, eller av välgörenhetsorganisationer erkända av stat, kommun eller landsting, och

10. privata säkerhetstjänster.

Lagen tillämpas inte på skatteområdet.

3 § Avviker en bestämmelse i en annan författning från denna lag ska den bestämmelsen ha företräde, om den har sin grund i gemenskapsrätten.

Definitioner

4 § I denna lag avses med

behörig myndighet: en statlig eller kommunal myndighet eller ett annat organ som har till uppgift att pröva frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet eller kontrollera sådan verksamhet,

etablering: en tjänsteleverantörs faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs,

etableringsmedlemsstat: det land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) inom vars territorium en tjänsteleverantör är etablerad,

reglerat yrke: yrke som enligt lag eller förordning kräver en bestämd yrkeskvalifikation för att få utövas eller ger den som har en bestämd yrkeskvalifikation rätt att använda en viss yrkestitel,

tjänst: prestation som utförs mot ekonomisk ersättning och som inte utgör vara, kapital eller person,

tjänsteleverantör: fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och vilken i sin näringsverksamhet erbjuder eller tillhandahåller en tjänst, och

tjänstemottagare: fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller som genom gemenskapsrätten har motsvarande rättigheter eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som använder eller avser att använda en tjänst.

Gemensamma kontaktpunkter

5 § För att underlätta tillståndsförfaranden för tjänsteleverantörer och tillhandahålla information till tjänstemottagare ska en eller flera gemensamma kontaktpunkter upprättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om anslutning av sådana behöriga myndigheter som är kommunala eller andra organ till en gemensam kontaktpunkt samt om informationsutbyte mellan en sådan behörig myndighet och en gemensam kontaktpunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kontaktpunkterna.

6 § Om en tjänsteleverantör har lämnat in en ansökan eller anmälan till en behörig myndighet genom en gemensam kontaktpunkt, ska

myndigheten i den fortsatta handläggningen av ärendet kommunicera med tjänsteleverantören genom kontaktpunkten. Prop. 2008/09:187

Förfarandet vid tillståndsprovning

7 § Bestämmelser om den tid inom vilken behörig myndighet ska fatta beslut i ärende om tillstånd för etablering i Sverige finns i annan författning.

8 § Behörig myndighet ska sända ett mottagningsbevis till sökanden när en fullständig ansökan har kommit in. Mottagningsbeviset ska innehålla information om

1. tidsfrist som avses i 7 § och, i förekommande fall, följden av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist, och
2. möjligheterna till rättslig prövning av beslut.

9 § Bestämmelser om skyldighet för en behörig myndighet att i samband med frågor om tillstånd godta intyg eller andra liknande dokument till styrkande av att visst tillståndskrav uppfyllts finns i annan författning.

Samarbete mellan myndigheter

10 § Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som ska vara samordnande myndighet i Sverige med uppgift att underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES i frågor som rör tillsyn i Sverige av tjänsteleverantörer.

11 § Vid samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES och den samordnande myndigheten ska det användas ett elektroniskt informationssystem för den inre marknaden.

12 § En behörig myndighet i Sverige ska på begäran av en behörig myndighet i ett annat land inom EES lämna behövligt bistånd åt den utländska myndigheten.

Om det inte finns någon behörig myndighet i Sverige, ska biståndet lämnas av den samordnande myndigheten.

13 § Om det inte är möjligt att tillmötesgå en begäran om bistånd eller om en myndighet i ett annat land inom EES inte lämnar begärt bistånd, ska den behöriga myndigheten i Sverige lämna information om detta till den behöriga myndigheten i det andra landet och till Europeiska gemenskapernas kommission.

14 § En behörig myndighet i Sverige ska underrätta behöriga myndigheter i andra länder inom EES och Europeiska gemenskapernas kommission om tjänsteverksamhet som kan medföra allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om informationsutbyte mellan en behörig myndighet i Sverige och en annan myndighet inom EES samt om utlämnande av information från en behörig myndighet till en tjänsteleverantör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om samarbete mellan myndigheter enligt 10–14 §§.

Information från tjänsteleverantörer

16 § En tjänsteleverantör ska alltid och på eget initiativ ge tjänstemottagare information som gör det möjligt att komma i kontakt med leverantören. I förekommande fall ska information också lämnas om

1. registreringsnummer och registrets namn eller motsvarande identifieringsuppgifter,
2. adressuppgift till behörig tillståndsmyndighet eller den gemensamma kontaktpunkten,
3. registreringsnummer för mervärdesskatt,
4. standardvillkor,
5. avtalsvillkor om tillämplig lag och om behörig domstol,
6. garanti,
7. priset på tjänsten när det har fastställts i förväg,
8. vad tjänsten huvudsakligen består av,
9. försäkring som gäller för tjänsten, och
10. möjlighet till tvistlösning utom domstol.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska information även lämnas om

1. yrkestitel och det land där denna erhållits, och, i förekommande fall,
2. den yrkesorganisation eller liknande där tjänsteleverantören är registrerad.

Information enligt första och andra styckena ska finnas lätt tillgänglig för tjänstemottagaren på platsen för avtal eller utförande, på elektronisk väg eller i informationshandlingar om tjänsten. Den ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

17 § En tjänsteleverantör ska lämna följande kompletterande uppgifter om en tjänstemottagare begär det:

1. priset på tjänsten när det inte är fastställt i förväg eller den beräkningsmetod som används för att fastställa priset,
2. uppgift om tjänsteleverantörens verksamhet och med vem denne har intressegemenskap,
3. de uppförandekoder som tjänsteleverantören följer samt var dessa finns att tillgå elektroniskt, och
4. information om att en tjänsteleverantör ska följa en viss uppförandekod eller erbjuda möjlighet till tvistlösning utanför domstol och i så fall närmare information om vad denna tvistlösning innebär.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska informationen även omfatta en hänvisning till de regler som gäller för att få utöva yrket i etableringsmedlemsstaten och var det går att få tillgång till dessa regler.

Information enligt första och andra styckena ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

18 § Om en tjänsteleverantör inte lämnar information i enlighet med 16 och 17 §§ ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

Klagomålshantering

19 § En tjänsteleverantör ska besvara klagomål från en tjänstemottagare så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna en tillfredsställande lösning.

Diskriminerande villkor

20 § En tjänsteleverantör får inte för tillhandahållandet av tjänster ställa upp allmänna villkor som diskriminerar tjänstemottagare på grund av nationalitet eller bosättningsort, om detta inte kan motiveras på objektiva grunder.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

2.2 Förslag till lag om ändring i resegarantilagen (1972:204)

Härigenom föreskrivs¹ att det i resegarantilagen (1972:204)² ska införas en ny paragraf, 1 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 b §

Bestämmelsen om skyldighet att ställa säkerhet i 1 § andra stycket tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

² Lagen omtryckt 1996:354.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel

Härigenom föreskrivs¹ att 9 § lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anordnar automatspel eller låter ställa upp en spelautomat i strid mot 3 § *eller bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §* döms, om gärningen inte är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anordnar automatspel eller låter ställa upp en spelautomat i strid mot 3 § döms, om gärningen inte är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

² Senaste lydelse 1990:104.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

Härigenom föreskrivs¹ att det i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare ska införas en ny paragraf, 6 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Lagen tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

2.5 Förslag till lag om ändring i lag (1990:1183) om tillfällig försäljning

Härigenom föreskrivs¹ att det i lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Bestämmelsen om informationsskyldighet i 2 § andra stycket tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

2.6 Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)

Härigenom föreskrivs¹ att 3 kap. 3 § bostadsrättslagen (1991:614) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §²

Intygsgivare utses bland dem som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg.

Intygsgivare *ska* utses bland dem som

1. regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg, eller

2. i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) driver en i den staten etablerad verksamhet som omfattar utfärdandet av intyg av liknande slag som avses i 2 §.

Det är inte tillåtet att utse någon till intygsgivare, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för dennes opartiskhet. Ingen av intygsgivarna får vara anställd hos företag, organisation eller någon annan som har bildat bostadsrättsföreningen eller hjälpt till med föreningsbildningen eller med att upprätta den ekonomiska planen.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

² Senaste lydelse 2003:31.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs¹ att 2 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Utländska företag *skall* bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av *utomlands bosatta* svenska eller utländska medborgare *skall* det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

Utländska företag *ska* bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare *som är bosatta utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)* ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

Regeringen får för viss typ av verksamhet meddela föreskrifter om undantag från kravet på filial eller föreståndare, om iakttagande av detta krav inte bedöms nödvändigt för att tillgodose syftet med denna lag.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, medge undantag från kravet på filial eller föreståndare.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

2.8 Förslag till lag om ändring i lotterilagen (1994:1000)

Härigenom föreskrivs¹ att 6, 24 a, 26, 28–31, 43, 47 och 54 §§ samt rubrikerna närmast före 26 och 28 §§ lotterilagen (1994:1000) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §²

Med *automatspel* avses i denna lag spel på mekaniska eller elektroniska spelautomater.

I denna lag avses med

1. *varuspelsautomat*: en spelautomat som betalar ut vinst i form av varor och där vinstmöjligheterna helt eller delvis beror på slumpen,

2. *penningautomat*: en spelautomat som betalar ut vinst i form av pengar och där vinstmöjligheterna huvudsakligen beror på slumpen,

3. *värdeautomat*: en spelautomat som betalar ut vinst bara i form av värdebevis, spelpolletter eller liknande och där vinstmöjligheterna huvudsakligen beror på slumpen,

4. *skicklighetsautomat*: en spelautomat som betalar ut vinst i form av pengar och där vinstmöjligheterna helt eller delvis beror på spelarens skicklighet.

24 a §³

Tillstånd till automatspel får lämnas bara i fråga om varuspelsautomat, penningautomat, värdeautomat och skicklighetsautomat.

Tillstånd till automatspel får lämnas bara i fråga om varuspelsautomat, penningautomat och värdeautomat.

Spel på penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater

Spel på penningautomater och värdeautomater

26 §

Tillstånd att anordna spel på penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater får lämnas, om spelet anordnas på fartyg i internationell trafik.

Tillstånd att anordna spel på penningautomater och värdeautomater får lämnas om spelet anordnas på fartyg i internationell trafik.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36-68, Celex 32006L0123).

² Senaste lydelse 2001:1045.

³ Senaste lydelse 2001:1045.

Innehav av penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater *Innehav av penningautomater och värdeautomater*

28 §⁴

Penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater får innehas bara efter tillstånd. Penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater får innehas bara efter tillstånd.

Sådana automater får dock innehas utan särskilt tillstånd

1. av den som har tillstånd enligt 25, 26 eller 27 § att anordna sådant automatspel, om automaten omfattas av speltillståndet,

2. av automatinnehavares dödsbo under en tid av längst ett år från dödsfallet och av automatinnehavares konkursbo längst intill dess konkursen har avslutats, eller

3. av den som har fått sitt tillstånd att inneha automaten återkallat, till dess att tre månader har förflutit från det att beslutet om återkallelsen vann laga kraft.

Tillstånd får förenas med särskilda villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser.

29 §⁵

Införsel till landet av penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater är tillåten endast för den som har rätt att enligt 28 § första stycket eller andra stycket 1 inneha sådan automat. Införsel till landet av penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater är tillåten endast för den som har rätt att enligt 28 § första stycket eller andra stycket 1 inneha sådan automat.

30 §⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från 28 § första stycket och 29 § i fråga om penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater som innehas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från 28 § första stycket och 29 § i fråga om penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater som innehas.

1. på fartyg i internationell trafik för spel på fartyget, eller

2. i yrkesmässig verksamhet för tillverkning, reparation eller liknande.

1. på fartyg i internationell trafik för spel på fartyget, eller

2. i yrkesmässig verksamhet för tillverkning, reparation eller liknande.

31 §⁷

I fråga om rätten att hantera

⁴ Senaste lydelse 2001:1045.

⁵ Senaste lydelse 2001:1045.

⁶ Senaste lydelse 2001:1045.

⁷ Senaste lydelse 1999:358.

oförtullade penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

oförtullade penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m. Prop. 2008/09:187

43 §

Lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd att anordna

1. spel på varuspelsautomater enligt 25 §,
2. spel på penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater enligt 26 §,
3. roulettspel och tärningsspel enligt 32 § och
4. kortspel enligt 34 §.

1. spel på varuspelsautomater enligt 25 §,
2. spel på penningautomater och värdeautomater enligt 26 §,
3. roulettspel och tärningsspel enligt 32 § och
4. kortspel enligt 34 §.

47 §⁸

Lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd enligt 28 § att inneha penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater.

Lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd enligt 28 § att inneha penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater.

54 §⁹

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1. olovligen anordnar lotteri, eller
2. olovligen innehar en penningautomat, värdeautomat, varuspelsautomat eller skicklighetsautomat.

1. olovligen anordnar lotteri, eller
2. olovligen innehar en penningautomat, värdeautomat eller varuspelsautomat.

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms också den som olovligen i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte uppsåtligen främjar deltagande i ett utom landet anordnat lotteri, om främjandet särskilt avser deltagande från Sverige.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Är brottet grovt döms till fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

⁸ Senaste lydelse 1999:358.

⁹ Senaste lydelse 2003:346.

2.9 Förslag till lag om ändring i alkohollagen
(1994:1738)

Härigenom föreskrivs¹ att det i alkohollagen (1994:1738) ska införas en ny paragraf, 7 kap. 14 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

14 a §

*Regeringen får meddela
föreskrifter om den tid inom
vilken kommunen ska fatta beslut
om serveringstillstånd.*

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

2.10 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 4 § tullagen (2000:1281) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna åt *en juridisk person* att förmedla uppgifter i elektroniska dokument som avses i 2 § till och från tulldatasystemet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna åt *annan* att förmedla uppgifter i elektroniska dokument som avses i 2 § till och från tulldatasystemet.

Den som tar del av uppgifter i förmedlingsverksamhet som avses i första stycket får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han i verksamheten fått veta om någon enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden. I det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

Härigenom föreskrivs¹ att 4 kap. 4 § lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 §

Intygsgivare *skall* utses bland dem som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg enligt 3 §.

Intygsgivare *ska* utses bland dem som

1. regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg enligt 3 §, eller

2. i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) driver en i den staten etablerad verksamhet som omfattar utfärdandet av intyg av liknande slag som avses i 3 §.

Det är inte tillåtet att utse någon till intygsgivare, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet. Ingen av intygsgivarna får vara anställd hos ett företag, en organisation eller någon annan som har bildat den kooperativa hyresrättsföreningen eller hjälpt till med föreningsbildningen eller med att upprätta den ekonomiska planen.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

2.12 Förslag till lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451)

Härigenom föreskrivs¹ att det i produktsäkerhetslagen (2004:451) ska införas fyra nya paragrafer, 5 a, 5 b, 30 a och 30 b §§, samt närmast före 30 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Bestämmelserna om tjänster i denna lag tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Detta gäller dock inte vid ingripanden enligt 30 a § mot vissa gränsöverskridande tjänster.

5 b §

Lagen tillämpas när en tillsynsmyndighet, som är behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden, fullgör sina skyldigheter enligt direktivet.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

*Ingripande mot vissa
gränsöverskridande tjänster*

30 a §

En tillsynsmyndighet får ingripa med stöd av denna lag mot en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) endast om

1. det sker enligt det förfarande för ömsesidigt bistånd som regleras i 30 b §,

2. åtgärden ger ett mer omfattande skydd för konsumenterna än det skydd den åtgärd ger som den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten skulle kunna vidta med stöd av föreskrifter som gäller i det landet,

3. den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten inte har vidtagit några åtgärder eller har vidtagit åtgärder som är otillräckliga i förhållande till de åtgärder som omfattas av en sådan begäran som avses i 30 b §, och

4. åtgärden är proportionerlig i förhållande till det intresse som ska skyddas.

30 b §

En tillsynsmyndighet som överväger att ingripa enligt 30 a § ska först begära att den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten vidtar åtgärder mot tjänsten i fråga. Om tillsynsmyndigheten efter en sådan begäran fortfarande avser att ingripa ska den anmäla åtgärden till den behöriga myndigheten i

etableringsmedlemsstaten och Europeiska gemenskapernas kommission. Ett ingripande enligt 30 a § får ske tidigast femton arbetsdagar efter det att en sådan anmälan gjorts.

I brådskande fall får ett ingripande enligt 30 a § ske trots bestämmelserna i första stycket. Ett sådant ingripande ska utan dröjsmål anmälas till den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten och Europeiska gemenskapernas kommission.

Vad som föreskrivs i första och andra styckena gäller inte i samband med domstolsförfaranden och brottsutredningar.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

2.13 Förslag till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59)

Härigenom föreskrivs¹ att det i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) ska införas en ny paragraf, 2 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 a §

Bestämmelserna om påföljd vid utebliven information i 8 § tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), såvitt avser

1. skyldigheten enligt 6 § första stycket 1 att ge information om adress i andra fall än dem där förskottsbetalning krävs,

2. skyldigheten enligt 6 § tredje stycket att ange namnet på den person som är i kontakt med konsumenten och dennes relation till näringsidkaren och

3. skyldigheten enligt 7 § andra stycket 2 att ge information om adress, telefonnummer eller e-postadress.

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

2.14 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs¹ att 2 § marknadsföringslagen (2008:486) ska ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen tillämpas då näringsidkare marknadsför eller själva efterfrågar produkter i sin näringsverksamhet.

Lagen tillämpas också på sådana TV-sändningar över satellit som omfattas av radio- och TV-lagen (1996:844).

Lagen tillämpas också när Konsumentombudsmannen fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

Lagen tillämpas

1. då näringsidkare marknadsför eller själva efterfrågar produkter i sin näringsverksamhet,

2. på sådana TV-sändningar över satellit som omfattas av radio- och TV-lagen (1996:844),

3. då Konsumentombudsmannen fullgör sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen², och

4. då behörig myndighet fullgör sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden³.

Bestämmelserna om garantier i 22 § tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Detsamma gäller bestämmelserna i 4 § tredje stycket och 7 § när en näringsidkare, som är etablerad i

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden, (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

² EUT L 364, 9.12.2004, s. 1 (Celex 32004R2006).

³ EUT L 376, 27.12.2006, s. 1 (Celex 32006L0123).

*en annan stat än Sverige inom Prop. 2008/09:187
EES, riktar marknadsföring mot
en annan näringsidkare.*

Denna lag träder i kraft den 27 december 2009.

3 Ärendet och dess beredning

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden antogs den 12 december 2006 och publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 27 december 2006 (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36). Tjänstedirektivet ska senast den 28 december 2009 vara genomfört i EES-länderna. Direktivet finns som *bilaga 1*.

Tjänstedirektivet är ett viktigt verktyg för att stärka den inre marknaden. Tjänstesektorn är den största sektorn av den europeiska ekonomin. Syftet med tjänstedirektivet är att bidra till utvecklingen av den inre marknaden för tjänster så att både företag och konsumenter ska kunna dra full nytta av de möjligheter som finns i denna sektor. Ett effektivt genomförande av direktivet i hela EU betyder att en mängd rättsliga och administrativa hinder kan undanröjas. Tjänstedirektivets breda tillämpningsområde får konsekvenser för en rad olika och skiftande samhällsområden. Genomförandet av direktivet påverkar lokal, regional och central nivå.

Utrikesdepartementet har i samarbete med övriga departement utarbetat en promemoria med förslag till hur tjänstedirektivet ska genomföras i Sverige, departementspromemorian Genomförande av tjänstedirektivet (Ds 2008:75). Promemorian har föregåtts av samråd med vissa medlemsländer bl.a. i en nordisk/baltisk grupp. Arbetet med genomförandet har också inneburit deltagande i expertgruppsmöten anordnade för medlemsstaterna av Europeiska gemenskapernas kommission (kommissionen). Vidare har samråd skett med en extern referensgrupp bestående av företrädare för berörda myndigheter, näringsliv, arbetsmarknadens parter och andra intresseorganisationer samt av akademiker. Möten har hållits med olika aktörer, däribland Kommerskollegium, Sveriges Kommuner och Landsting samt Verket för förvaltningsutveckling (Verva). Departementspromemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena och en sammanställning över dessa finns tillgängliga i Utrikesdepartementet (dnr 2008/33742/FIM).

Under beredningen av ärendet har Finansdepartementet tagit fram en kompletterande promemoria, Ändring i lotterilagen med anledning av tjänstedirektivet. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissyttrandena och sammanställning av dessa finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi 2009/3284).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 8 april 2009 att inhämta *Lagrådets* yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*. *Lagrådets* yttrande finns i *bilaga 7*. Lagrådet har föreslagit vissa justeringar. Regeringen har i allt väsentligt följt förslagen. Lagrådets synpunkter kommenteras i avsnitt

6.1, 6.3, 7.1, 8.2.4, 8.3.3, 8.3.5, 9.1.1, 9.3, 10.4, 11.1, 11.2, 11.5 och i Prop. 2008/09:187 författningskommentaren. Därutöver har vissa redaktionella ändringar genomförts i förhållande till lagrådsremissen.

När det gäller ändringarna i lotterilagen (1994:1000) har dessa inte varit föremål för Lagrådets granskning. Regeringen anser att ändringarna författningstekniskt och även i övrigt är av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

En tabell över regeringens förslag och bedömningar i propositionen avseende genomförande av artiklar i tjänstedirektivet finns i *bilaga 8*. En sammanfattning av Departementspromemorian, Ds 2008:75, finns i *bilaga 9*.

4 Tjänstedirektivets bakgrund och syfte

4.1 Tjänstehandel i EU – från Romfördraget till tjänstedirektivet

En fri tjänstehandel mellan EG:s medlemsländer var en målsättning redan i Romfördraget från 1957, som en av de grundläggande fyra friheterna (fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer), men på grund av medlemsstaternas olika nationella regler har tjänstehandeln inte utvecklats till fullo. I början av 1990-talet vidtogs ytterligare åtgärder genom inre marknadsprogrammet för att stimulera och bättre utnyttja inre marknadens potential. Den inre marknaden har utvecklats och fördjupats på en mängd områden, men på tjänsteområdet har utvecklingen gått förhållandevis långsamt. Eftersom tjänstesektorn har utvecklats till att bli drivkraften bakom den ekonomiska tillväxten i EU riskerade en fortsatt uppsplittring av den inre marknaden på tjänsteområdet att få negativa inverknings på hela den europeiska ekonomin. För att undanröja hinder och få bättre genomslag för principerna i artiklarna 43 och 49 i EG-fördraget om fri etablering respektive fri rörlighet för tjänster ansåg man att det krävdes snabba insatser och ett horisontellt synsätt för hela tjänstesektorn. Bedömningen var att detta inte skulle kunna åstadkommas endast genom en direkt tillämpning av fördragets bestämmelser och EG-domstolens praxis, utan att det krävdes lagstiftningsåtgärder.

Vid Europeiska rådet i mars 2000 gav stats- och regeringscheferna medlemsstaterna och kommissionen i uppdrag att utarbeta en strategi för att avlägsna hinder för den fria rörligheten för tjänster på EU:s inre marknad. Som svar på detta presenterade kommissionen en strategi för tjänster på den inre marknaden (Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet, "En strategi för tjänster på den inre marknaden", KOM (2000) 888 slutlig). I denna fastslogs en process i två steg, där kommissionen skulle utarbeta en rapport (Rapport från kommissionen till rådet och Europaparlamentet, "Situationen på den inre marknaden för tjänster", KOM (2002) 441 slutlig) som identifierade existerande hinder för en väl fungerande inre marknad och presentera ett förslag till lösning, bl.a. i form av en horisontell rättsakt.

I kommissionens rapport om tillståndet på den inre marknaden för tjänster från 2002, konstateras att det ännu ett årtionde efter det att den inre marknaden borde ha varit fullbordad fanns stora skillnader mellan visionen om en integrerad ekonomi för EU och den verklighet som EU:s medborgare och tjänsteleverantörer lever i. Som exempel på hinder som försvårade tjänsteleverantörernas verksamhet angavs administrativa bördor, den rättsliga osäkerhet som omger gränsöverskridande verksamhet samt bristen på ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna.

I november 2002 konstaterade rådet i sina slutsatser om kommissionens rapport att det återstod mycket arbete för att förverkliga den inre marknaden för tjänster. För att nå målet från toppmötet i Lissabon år 2000 om att göra EU till världens mest konkurrenskraftiga ekonomi år 2010, framhöll rådet att undanröjandet av hinder för tjänster på den inre marknaden skulle ges hög politisk prioritet.

I januari år 2004 presenterade kommissionen sitt ursprungliga förslag till tjänstedirektiv, som en del i Lissabonstrategin. Förslaget behandlades i ministerrådets arbetsgrupp, Konkurrenskraftsrådet och i Europeiska rådet samt av Europaparlamentet. Framförallt två frågor gav upphov till en omfattande debatt i många medlemsstater; den s.k. ursprungslandsprincipen och omfattningen av direktivets tillämpningsområde. En viktig hållpunkt i förhandlingarna var när stats- och regeringscheferna vid Europeiska rådet i mars 2005 förklarade att medlemsstaterna i de fortsatta förhandlingarna skulle respektera den europeiska sociala modellen.

Europaparlamentet tog sitt beslut i första läsningen den 16 februari 2006, då de två stora partigrupperna EPP-ED (konservativa och kristdemokrater) och PSE (socialdemokrater) kunde nå en politisk kompromiss. Kompromissen innebar bl.a. att tillämpningsområdet begränsades och att ursprungslandsprincipen ersattes med en ny princip om frihet att tillhandahålla tjänster. Stats- och regeringscheferna välkomnade i sina slutsatser från Europeiska rådet den 23–24 mars 2006 Europaparlamentets beslut och noterade med tillfredsställelse att kommissionen avsåg att bygga sitt reviderade förslag på Europaparlamentets behandling.

Den 4 april 2006 presenterade kommissionen sitt reviderade förslag till tjänstedirektiv. I det reviderade förslaget klargjorde kommissionen att direktivet inte behandlade liberalisering av tjänster av allmänt intresse eller avskaffandet av nationella monopol. Arbetsrätten, inklusive rätten att sluta och att tillämpa kollektivavtal samt att vidta stridsåtgärder, skulle heller inte påverkas av direktivet. Kommissionen begränsade också ytterligare direktivets tillämpningsområde samt ersatte ursprungslandsprincipen med principen om frihet att tillhandahålla tjänster.

Efter flera års förhandlingar kunde tjänstedirektivet slutligen antas den 11 december 2006.

4.2 Tjänstedirektivet

Tjänstedirektivets regler syftar till att skapa en gemensam marknad för tjänster. I tjänstedirektivet anges att direktivet inte ska påverka vissa områden, t.ex. avskaffandet av monopol för att tillhandahålla tjänster, straffrätten och arbetsrätten. I artikel 2.1 definieras direktivets tillämpningsområde. Tjänstedirektivet är tillämpligt på tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer som är etablerade i en medlemsstat i Europeiska unionen. Enligt avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) omfattar den inre marknaden även de tre EFTA-staterna Island, Liechtenstein och Norge. Något beslut om att införliva tjänstedirektivet i EES-avtalet har ännu inte fattats. Vissa

verksamheter undantas uttryckligen från direktivets tillämpningsområde (artikel 2.2–3), t.ex. icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse, finansiella tjänster, tjänster på transportområdet som omfattas av avdelning V i EG-fördraget och skatteområdet. I artikel 3.1–3 regleras hur bestämmelserna i tjänstedirektivet förhåller sig till andra bestämmelser i gemenskapsrätten.

Tjänstedirektivets bestämmelser rör administrativ förenkling; tillstånd och vissa andra krav på etablering samt fri rörlighet för tjänsteverksamhet; själva tillståndsförfarandet; tjänstemottagarnas rättigheter; tjänsternas kvalitet samt myndighetssamarbete mellan medlemsstaterna.

4.3 Tjänstesektorn i EU och Sverige

Tjänstesektorn står i dag för cirka 75 procent av EU:s samlade produktion, men av den totala handeln mellan EU:s länder är endast 20–25 procent tjänstehandel. Graden av handelsintegration inom EU (mätt som andelen utrikeshandel av produktionen) för varusektorn är cirka 10 procent medan den endast är cirka 3,5 procent för tjänstesektorn (Eurostat yearbook, 2008. Graden av ekonomisk integration är medeltalet av importen och exporten dividerat med BNP. Detta mått innehåller all utrikeshandel. Siffrorna avser EU25).

Det är också inom tjänstesektorn som merparten av nya arbetstillfällen skapas. Det finns således en outnyttjad potential inom EU:s tjänstesektor.

Tjänstesektorn utgör även en betydande del av den svenska ekonomin. I Sverige är cirka 3,2 miljoner sysselsatta inom tjänstesektorn varav 1,8 miljoner i den privata sektorn. Handeln med tjänster har ökat relativt kraftigt under de senaste åren. År 2007 uppgick den svenska tjänsteexporten till 420 miljarder kronor vilket gav ett överskott på 96,4 miljarder kronor.

Av den totala svenska utrikeshandeln med tjänster sker en betydande del till EU:s inre marknad. Cirka 52 procent av tjänsteexporten och 59 procent av tjänsteimporten sker till och från andra länder på den inre marknaden.

5 Allmänt om genomförandet av direktivet

5.1 Omständigheter av betydelse för genomförande av EG-direktiv i nationell rätt

Enligt artikel 249 i EG-fördraget är ett EG-direktiv bindande för medlemsstaterna med avseende på det resultat som ska uppnås med direktivet. Hur själva genomförandet av direktivet i en medlemsstats rättsordning närmare ska gå till överlämnas emellertid åt varje stat att själv avgöra; dvs. form och tillvägagångssätt för genomförandet bestäms av medlemsstaten. En medlemsstat är alltså inte bunden av ett direktivs terminologi eller systematik, om det avsedda resultatet kan uppnås på något annat sätt. Det anförda innebär att ett EG-direktiv ska införlivas i svensk nationell rätt genom den lagstiftningsteknik som är ändamålsenlig. Ett införlivande av ett EG-direktiv i svensk rätt kräver inte att bestämmelserna i direktivet återges ordagrant i uttryckliga och specifika författningsbestämmelser. Varje medlemsstat har emellertid att i nationell rätt se till att direktivet tillämpas fullt ut på ett tillräckligt klart och precist sätt. Vidare ska enskilda ha möjlighet att identifiera sina rättigheter enligt direktivet och göra dessa rättigheter gällande i domstol.

Medlemsstaterna har också att verka för en enhetlig tolkning och tillämpning av EG-rätten. Detta är särskilt relevant när det gäller direktiv som syftar till att säkerställa en väl fungerande inre marknad, där likartad tolkning och tillämpning av reglerna bidrar till att stärka konsumenters förtroende för agerandet över gränserna och erbjuda näringsidkare likartade konkurrensvillkor.

Endast EG-domstolen är slutligt behörig att fastställa innebörden av gemenskapsrättsliga regler. Lagrådet har anförts att det framstår som naturligt och önskvärt att lagstiftaren har möjlighet att argumentera för varför en viss lösning till lagförslag har valts (lagrådets yttrande i prop. 2001/02:121 s. 193). Detta är särskilt viktigt om en regel i ett EG-direktiv förefaller oklar och lämnar utrymme för lagstiftaren att välja mellan skilda sätt för dess genomförande i svensk rätt. Det får sedan ankomma på de rättstillämpande myndigheterna att värdera dessa uttalanden. Därtill kommer att domstolarna alltid kan begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen, om det framstår som motiverat.

5.2 Allmänna överväganden för genomförandet

Regeringens bedömning: Bestämmelser i svensk nationell rätt som inte överensstämmer med innehållet i tjänstedirektivet bör anpassas till direktivets bestämmelser. Detta bör ske genom att bestämmelserna upphävs, ändras eller kompletteras.

En ny horisontell lag om tjänster på den inre marknaden bör införas.

Lagen bör kompletteras med föreskrifter på lägre nivå som konkretiserar de olika åligganden som direktivet för med sig för myndigheter m.m.

Vidare bör administrativa arrangemang vidtas för att säkerställa att sådana förfaranden inrättas som direktivet kräver.

Promemorians bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har gjort bedömningen att departementspromemorians förslag till genomförande av direktivet i huvudsak är ändamålsenlig. Remissinstanserna stödjer i allmänhet inriktningen på genomförandet genom dels sektorsspecifika förändringar dels horisontellt angreppssätt. Ett stort antal remissinstanser har gjort bedömningen att den horisontella lagen bör utformas på ett tydligare sätt i syfte att underlätta förståelse av lagen för dem som ska tillämpa den. Remissinstanserna har pekat på dels frågor kring tillämpningsområdet dels definitionsfrågor samt skyldigheterna för behöriga myndigheter. Flera remissinstanser har också förklarat att de anser det lämpligt att i lagen tydliggöra de allmänna principer som direktivet avser att förverkliga. *Uppsala universitet* har anfört att principen om frihet att tillhandahålla tjänster inte bör föras in i lagen eftersom det är osäkert om den har förändrat gemenskapsrätten. *Sieps* har uttryckt uppfattningen att departementspromemorians förslag innebär att de som ska tillämpa lagen måste använda sig av direktivkonform tolkning. *Kammarrätten i Stockholm* har uttryckt uppfattningen att departementspromemorians förslag till genomförande av direktivet inte är så väl underbyggt att förslagen kan läggas till grund för bedömningen att genomförandemetoden är ändamålsenlig. *Kammarrätten i Stockholm* har särskilt anfört att bestämmelsen som anger att myndigheter ska verka för att direktivet får genomslag i Sverige är en fråga som regering och riksdag ansvarar för och att bestämmelsen därför inte behövs.

Skälen för regeringens bedömning: För att åstadkomma ett riktigt genomförande krävs såsom ovan nämnts att Sverige säkerställer att de resultat som tjänstedirektivet syftar till uppnås. Direktivet innehåller bestämmelser om administrativ förenkling, bestämmelser om vilka krav som får ställas vid etablering inklusive hur tillståndsförfarandet får gå till, bestämmelser om när krav på tillfällig tjänsteutövning (tillhandahållande av tjänster utan etablering här i landet) får ställas, bestämmelser om tjänstemottagarnas rättigheter, bestämmelser om tjänsternas kvalitet samt bestämmelser om myndighetssamarbete mellan

medlemsstaterna. Direktivet kodifierar också EG-domstolens praxis kring de allmänna principerna om fri etablering, frihet att tillhandahålla och motta tjänster, icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet. De sistnämnda principerna kan härledas dels ur EG-fördraget dels ur EG-domstolens praxis. Vad avser principen om frihet att tillhandahålla tjänster (artikel 16 i tjänstedirektivet) har direktivet angett färre grunder för undantag (allmän ordning, säkerhet och hälsa samt miljö) än jämfört med tidigare praxis under artikel 49 EG. Det är också bl.a. av den anledningen som ett flertal författningsändringar föreslås. Det är regeringens uppfattning att behöriga myndigheter i sin verksamhet ska tillämpa dessa snävare undantagsbestämmelser i den mån de genomlysta bestämmelserna ger upphov till frågeställningar.

Det är dessutom nödvändigt att granska och utvärdera gällande svenska regler inom direktivets tillämpningsområde samt, vid behov, ändra eller upphäva bestämmelser som inte är förenliga med tjänstedirektivet.

Med anledning av det anförda har varje departement inom sitt ansvarsområde bedömt vilka svenska nationella bestämmelser som faller utanför respektive inom tjänstedirektivets tillämpningsområde. Vidare har departementen, för det fall att bestämmelser omfattas av direktivet, utvärderat och utvecklat varför alternativt varför inte bestämmelserna anses vara förenliga respektive oförenliga med direktivet. Motsvarande genomlysning har skett hos statliga förvaltningsmyndigheter. Inventeringen har vidare omfattat kommunala föreskrifter. Syftet med regelinventeringen är bl.a. att identifiera och redogöra för de svenska nationella bestämmelser som till följd av tjänstedirektivet behöver upphävas, ändras eller kompletteras samt lämna förslag till lösningar i denna del. Här kan konstateras att svenska regler i stora delar redan står i överensstämmelse med tjänstedirektivet.

Det är emellertid inte tillräckligt att säkerställa att svenska bestämmelser är förenliga med tjänstedirektivet. Det finns nämligen delar av direktivet som kräver nya nationella bestämmelser bl.a. om förfarandet hos behöriga myndigheter och om krav på olika obligatoriska arrangemang som gemensamma kontaktpunkter, förfaranden på elektronisk väg och myndighetssamarbete. Dessutom innehåller direktivet bestämmelser som innebär skyldigheter för tillhandahållare av tjänster att bl.a. lämna viss information i samband med att tjänsterna erbjuds. Det är mot den bakgrunden nödvändigt att ta fram en ny svensk nationell författning på horisontell nivå.

I en sådan lag bör inledningsvis erinras om tjänstedirektivet, inte minst med tanke på den stora betydelse direktivet har för tjänstemarknaden i stort. Det är också så att många av de myndigheter som har att tillämpa olika bestämmelser som omfattas av direktivets tillämpningsområde måste göra särskilda avvägningar med hänsyn till direktivet. I vissa fall innebär direktivet att en svensk reglering delvis får ett annat innehåll beroende på från vilket land en viss tillhandahållare av tjänster kommer ifrån. En utgångspunkt för den horisontella lagen bör vara att den så långt som möjligt ska vara sektorsneutral och att specialregler för vissa tjänster bör undvikas.

När det gäller frågan om hur en ny lag bör rubriceras kan i och för sig konstateras att begreppet ”tjänster” är vitt och delvis oklart, men får, inte minst genom EG-fördraget, tjänstedirektivet och praxis från EG-

domstolen, anses vara en vedertagen och internationellt etablerad term som bör ingå i den nya lagens namn. Med hänsyn till att behovet av direktivet och därmed av lagen är relaterat till tjänster som omfattas av direktivet, bör ”lagen om tjänster på den inre marknaden” vara ett lämpligt namn på den nya lagen. Namnet anknyter dessutom nära till direktivets benämning. Trots att lagen inte täcker hela tjänstesektorn kan en sådan benämning motiveras av dess bredd inom denna sektor. Vidare kräver direktivet nya bestämmelser i sektorslagar, om tidsfristen inom vilken en myndighet ska handlägga ett tillståndsärende och regler om ömsesidigt erkännande av intyg m.m.

Regeringen gör således bedömningen att det sätt som valts för att genomföra direktivet är ändamålsenligt. Det krävs förutom de sektoriella förslagen och genomlysningarna en metod som är sektorsövergripande. Regeringen delar de bedömningar som ett flertal remissinstanser gjort och anser att den särskilda lag om tjänster på den inre marknaden som föreslagits ska förtydligas genom att de viktigaste principerna anges men samtidigt avser regeringen behålla den huvudsakliga strukturen på lagen. Det är alltså inte aktuellt att föra in merparten av direktivets bestämmelser i lagen om det inte behövs.

Regeringen gör bedömningen att lagen bör innehålla en bestämmelse som anger skyldigheterna för behöriga myndigheter. Det sistnämnda är nödvändigt för att säkerställa att direktivet får avsedd effekt i de behöriga myndigheternas verksamhet. Genom dessa förslag menar regeringen att lagen blir tydligare och lättare att tillämpa. Det kan dock inte uteslutas att en direktivkonform tolkning kan komma att behöva användas i vissa situationer (se Jörgen Hettne och Ida Otken Eriksson, EU-rättslig metod, 2005, s. 104 ff.). Detta innebär att såväl den lagstiftning varigenom direktivet införlivats med nationell rätt som den lagstiftning som varit i kraft dessförinnan ska tolkas så att den om möjligt överensstämmer med direktivets ordalydelse och syften samt EG-rätten i övrigt (se Jörgen Hettne, Rättsprinciper som styrmedel, 2008, s. 204 ff.).

När det gäller de allmänna principer som lagen hänvisar till i sin inledande paragraf gör regeringen bedömningen att dessa principer bör anges på ett tydligt sätt. Detta innebär att förutom principerna om etableringsfrihet, friheterna att tillhandahålla och motta tjänster, även principerna om icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet bör föras in i lagen om tjänster på den inre marknaden. Regeringen återkommer till dessa principer i avsnitten om etableringsfriheten, friheten att tillhandahålla tjänster och tjänstemottagares rättigheter. En särskild bestämmelse om icke-diskriminering och tjänstemottagares rättigheter bör införas.

Hänvisningen till principerna innebär att dessa ska tillämpas av de behöriga myndigheterna.

Frågor om tillämpningsområde och definitionsfrågor tas upp i avsnitt 6.

6 Tillämpningsområdet för lagen om tjänster på den inre marknaden m.m.

6.1 Lagens tillämpningsområde

Regeringens bedömning: Tillämpningsområdet för lagen bör utformas på ett sådant sätt att lagen blir klar, tydlig och så enkel som möjlig att tillämpa. En bestämmelse som avgränsar tillämpningsområdet bör införas.

Promemorians bedömning: Överensstämmer delvis med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser (*Almega, Företagarna, Gotlands kommun, ILO-kommittén, Jönköpings kommun, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Konsumentverket, Landsorganisationen (LO), Malmö kommun, Naturvårdsverket, Näringslivets regelnämnd, Rikspolisstyrelsen, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Institutet för europapolitiska studier (Sieps), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Svenskt näringsliv, Solna stad, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), LO-TCO Rättsskydd AB, Stockholms universitet, Svenska Patentombudsforeningen, Tullverket, Västerås stad och Åre kommun*) har gjort bedömningen att lagförslagen i departementspromemorian är ottydliga när det gäller tillämpningsområdet. Vissa remissinstanser har också haft synpunkter på hur vissa undantag bör utformas.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen, som i huvudsak delar remissinstansernas synpunkter, gör bedömningen att lagen bör förtydligas i den riktning som remissinstanserna föreslår. Tillämpningsområdet bör beskrivas i lagen på så sätt att undantagen från lagens tillämpningsområde anges. Genom dessa förslag anser regeringen att lagen blir tydligare och att den blir lättare att tillämpa för de behöriga myndigheterna. Det blir också lättare för de som tillhandahåller tjänster i sin näringsverksamhet att följa lagens uppbyggnad och de rättigheter som den ger anledning till. Även mottagare av tjänster gynnas av dessa förtydliganden.

När det gäller principen om friheten att tillhandahålla och motta tjänster gör regeringen bedömningen att det inte är nödvändigt att ange ett särskilt tillämpningsområde för den principen. Samtliga författningar som innehåller regler kring denna princip har genomlysts och vissa bestämmelser har anpassats till direktivet. Dessutom klargör portalparagrafen i lagen att lagen bara är tillämplig på tjänster som omfattas av direktivet. I de fåtal fall det kan uppstå en fråga om denna princip och dess tillämpningsområde får rättstillämparna söka ledning direkt i direktivet och EG-domstolens kommande praxis på området. Regeringen vill också särskilt peka på vad *Länsrätten i Stockholms län*

anfört kring det till antalet fåtal ärenden i förvaltningsdomstol som i dag förekommer på området.

Regeringen anser alltså att tillämpningsområdet ska avgränsas dels genom portalparagrafens hänvisning till tjänster som omfattas av direktivet dels genom den särskilda bestämmelse som undantar vissa tjänster. Undantagen i artikel 17 i direktivet behöver inte anges särskilt.

Nedan redogör regeringen för sin bedömning kring de olika undantagen och vad som bör regleras i den särskilda lagen om tjänster på den inre marknaden.

Tjänster som tillhandahålls av en tjänsteleverantör

Bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden ska tillämpas i fråga om tjänster, dock inte i fråga om sådana tjänster som är undantagna lagens tillämpningsområde.

Begreppen tjänst och tjänsteleverantör definieras i lagen om tjänster på den inre marknaden. Tjänst definieras som prestation som utförs mot ekonomisk ersättning medan tjänsteleverantör definieras som fysisk eller juridisk person som erbjuder eller tillhandahåller en tjänst. Tjänster som inte är ekonomiska omfattas alltså inte av lagen.

SKL har anfört att begreppet etablering bör utvecklas ytterligare i lagstiftningsärendet främst i förhållande till begreppet tillfällig tjänst. Näringsverksamhet som avser varor, personer eller kapital omfattas inte av tjänstebegreppet. Det förhållandet följer av gemenskapsrätten. Regeringens avsikt med definitionen är att den ska motsvara begreppet tjänst såsom det definierats i gemenskapsrätten. I tillämpningen kan därför behöriga myndigheter behöva söka ledning direkt i gemenskapsrätten inklusive EG-domstolens praxis.

Undantag för finansiella tjänster

Ett av undantagen från direktivets tillämpningsområde är finansiella tjänster. Bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden bör inte heller tillämpas beträffande finansiella tjänster. I tjänstedirektivet ges, direkt eller indirekt, exempel på finansiella tjänster. Finansiella tjänster har varit föremål för sektorsvis harmonisering genom den s.k. handlingsplanen för finansiella tjänster (Financial Services Action Plan) och undantas därmed uttryckligen från tjänstedirektivets tillämpningsområde. I direktivet ges exempel på sådana tjänster. De tjänster som räknas upp är banktjänster och tjänster som avser krediter, försäkringar och återförsäkringar, tjänstepensioner och individuellt pensionssparande, värdepapper, investeringsfonder, betalningar och investeringsrådgivning inbegripet tjänster som förtecknas i en bilaga till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EUT L 177, 30.6.2006, s.1).

Uppräkning av verksamheter i bilagan är inte uttömmande. Som exempel på verksamheter kan nämnas mottagande av insättning och andra återbetalningspliktiga medel, utlåning, finansiell leasing, betalningsförmedling, utställande och administration av betalningsmedel,

garantiförbindelser och ställande av säkerhet, penningmarknadsmäkling, portföljförvaltning och rådgivning, förvaring och förvaltning av värdepapper, kreditupplysningstjänster samt bankfackstjänster.

Det är viktigt att försöka anpassa undantaget i lagen om tjänster på den inre marknaden till svensk lagstiftningstradition och att det är tydligt och överskådligt. Det torde vara tillräckligt att i författningstexten ange att bestämmelserna i lagen inte ska tillämpas beträffande finansiella tjänster. Närmare vägledning om vilka tjänster som är av aktuellt slag får hämtas från tjänstedirektivet, EG-domstolens praxis och förarbetena till lagen om tjänster på den inre marknaden.

Undantag för elektroniska kommunikationstjänster

Av tjänstedirektivet framgår vidare att direktivet inte ska tillämpas på elektroniska kommunikationstjänster och kommunikationsnät och därmed förbundna resurser och tjänster när det gäller frågor som omfattas av fem EG-direktiv. De är Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter, tillträdesdirektiv, (EGT L 108, 24.4.2002, s. 7), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, auktorisationsdirektivet, (EGT L 108, 24.4.2002, s. 21), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, ramdirektiv, (EGT L 108, 24.4.2002, s. 33), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, direktiv om samhällsomfattande tjänster, (EGT L 108, 24.4.2002, s. 51) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation, direktiv om integritet och elektronisk kommunikation, (EGT L 201, 31.7.2002, s. 27). Direktiven ingår i det s.k. telekompaketet. Dessa tjänster och nätverk inbegriper t.ex. tjänster för förmedling av taltelefoni och e-post. Tjänsterna undantas endast i den mån de omfattas av de fem direktiven. Undantagen avseende sådana elektroniska kommunikationstjänster som omfattas av direktiven bör gälla både frågor som särskilt behandlas i dessa direktiv och frågor för vilka direktiven uttryckligen ger medlemsstaterna möjlighet att anta vissa åtgärder på nationell nivå (skäl 20 till tjänstedirektivet).

Genom lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation har det EG-rättsliga regelverket för elektronisk kommunikation genomförts i Sverige. Lagen syftar till att enskilda och myndigheter ska få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer. Dessa skall även få största möjliga nytta när det gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Den gäller för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning. Med elektroniska kommunikationsnät avses system för överföring och i

tillämpliga fall utrustning för koppling eller dirigering samt andra resurser som medger överföring av signaler, via tråd eller radiovågor, på optisk väg eller via andra elektromagnetiska överföringsmedier oberoende av vilken typ av information som överförs. Exempel på nät är telenät, kabel-TV-nät och andra bredbandsnät. Med elektroniska kommunikationstjänster avses tjänster som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät. Lagen omfattar sålunda den tekniska infrastrukturen, men inte själva innehållet i tjänsterna.

Undantaget bör införas även i lagen om tjänster på den inre marknaden. Begreppen elektroniska kommunikationstjänster och kommunikationsnät finns definierade i lagen om elektronisk kommunikation. Frånsett några språkliga justeringar utan saklig innebörd bör undantaget utformas på samma sätt som i tjänstedirektivet. I lagen om tjänster på den inre marknaden bör framgå att bestämmelserna inte ska tillämpas beträffande elektroniska kommunikationstjänster och kommunikationsnät.

Undantag för tjänster på transportområdet

Från tjänstedirektivets tillämpningsområde undantas vidare tjänster på transportområdet, inbegripet hamntjänster, som omfattas av avdelning V i EG-fördraget. Begreppen tjänster på transportområdet och transporter definieras inte närmare i tjänstedirektivet eller i EG-fördraget. Enligt skäl 21 till tjänstedirektivet omfattas lokaltrafik, taxi, ambulans och hamntjänster av undantaget. Bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden bör inte heller tillämpas beträffande dessa tjänster. Undantaget ska ha samma innebörd i lagen som i tjänstedirektivet. Det synes dock tillräckligt att i författningstexten endast ange att lagen inte ska tillämpas beträffande tjänster på transportområdet. Närmare vägledning om vilka tjänster som är av aktuellt slag får hämtas från tjänstedirektivet, EG-domstolens praxis och förarbetena till lagen om tjänster på den inre marknaden.

Undantag för tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag

En annan tjänst som undantas från tjänstedirektivets tillämpningsområde är tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag. Sådana företags tjänster avseende uthyrning av arbetskraft undantas alltså från tjänstedirektivets tillämpningsområde. Tjänster som inte gäller uthyrning av arbetskraft och som i vissa fall kan tillhandahållas av ett bemanningsföretag, såsom rekryteringstjänster, torde inte omfattas av undantaget (jfr kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 11). Undantaget bör införas även i lagen om tjänster på den inre marknaden. I lagen bör därför framgå att den inte ska tillämpas beträffande tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag.

Hälso- och sjukvårdstjänster omfattas inte heller av tjänstedirektivets tillämpningsområde. Detta gäller oavsett om tjänsterna tillhandahålls via sjukvårdsinrättningar eller inte, och oavsett hur de är organiserade och finansierade på nationell nivå. Det spelar inte heller någon roll om tjänsterna är offentliga eller privata. Enligt skäl 22 till tjänstedirektivet bör undantaget för hälso- och sjukvårdstjänster omfatta sådana tjänster inom hälso- och sjukvård och läkemedelstjänster som utförs av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården för att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd, där dessa verksamheter är förbehållna ett reglerat vårdyrke i den medlemsstat där tjänsterna tillhandahålls.

Bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden bör inte heller tillämpas beträffande dessa tjänster. Undantaget ska ha samma innebörd i lagen som i tjänstedirektivet. Frågan är emellertid om bestämmelserna behöver utformas på samma sätt. Det är viktigt att försöka anpassa undantaget i lagen om tjänster på den inre marknaden till svensk lagstiftningstradition och att det är tydligt och överskådligt. Det torde vara tillräckligt att i författningstexten ange att lagen inte ska tillämpas beträffande tjänster som är förbehållna reglerade yrken inom hälso- och sjukvården samt läkemedelstjänster utförda av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården och som utförs för att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd. *SKL* har anfört att undantaget bör skrivas på ett annat sätt och knyts an till nationell speciallagstiftning på området. Regeringen gör bedömningen att definitionen bör följa direktivets lydelse i så stor omfattning som möjligt.

Undantag för audiovisuella tjänster och ljudradiosändningar

Från tjänstedirektivets tillämpningsområde undantas även audiovisuella tjänster. Härmed avses enligt kommissionens handbok tjänster vars huvudsakliga syfte är att leverera rörliga bilder med eller utan ljud, inbegripet television och visning av filmer i biografer. Metoden för hur tjänsten produceras, distribueras och sänds saknar betydelse. Undantaget gäller också radiosändningar. Övriga tjänster som är kopplade till audiovisuella tjänster eller radiosändningar, såsom reklam eller försäljning av drycker och livsmedel i biograferna omfattas däremot inte av undantaget. I lagen om tjänster bör både audiovisuella tjänster och ljudradiosändningar undantas från lagens tillämpningsområde. Undantaget ska ha samma innebörd i lagen som i tjänstedirektivet. Med audiovisuella tjänster avses tillhandahållande av överföringar med rörliga bilder med eller utan ljud. Undantaget innebär att sådana överföringar som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen kommer att falla utanför tillämpningsområdet för den nya lagen. Samma sak gäller för de sändningar som omfattas av regleringen i radio- och TV-lagen (1996:844).

Ett annat område som undantas från tjänstedirektivets tillämpningsområde är sådan spelverksamhet som innebär att insatser med penningvärde görs i hasardspel. Som exempel nämns lotterier, kasinospel och vadslagningar. Som skäl till att denna verksamhet undantas från direktivets tillämpningsområde anges verksamhetens särdrag som medfört att medlemsstaterna har utformat en politik avseende den allmänna ordningen och konsumentskyddet (skäl 25).

Bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden bör inte heller tillämpas beträffande denna verksamhet. Undantaget ska ha samma innebörd i lagen som i tjänstedirektivet. Vid utformningen av författningstexten synes det dock lämpligt att utforma undantaget som hasardspel där penningssvården satsas.

Undantag för verksamhet som är förenad med offentlig maktutövning

Enligt tjänstedirektivet undantas också verksamhet som har samband med utövande av offentlig makt enligt artikel 45 i EG-fördraget från direktivets tillämpningsområde. Undantaget bör införas även i lagen om tjänster på den inre marknaden.

I lagrådsremissen föreslogs att i lagen om tjänster på den inre marknaden bör regleras att lagen inte ska tillämpas beträffande verksamhet som har samband med offentlig maktutövning. *Lagrådet* har ifrågasatt om inte uttrycket ”har samband med”, vilket används i artikel 2.2 i) i den svenska versionen av direktivet, medför att undantaget i lagen kan uppfattas vara mer omfattande än avsikten är. I den engelska språkversionen av direktivet lyder punkten ”activities which are connected with the exercise of official authority as set out in Article 45 of the Treaty”. En formulering närmare den engelska versionen är att föredra. Regeringen, som avser att undantaget ska vara så restriktivt som direktivet kräver, anser att undantaget från lagens tillämpningsområde ska gälla verksamhet som är förenad med offentlig maktutövning och förtydligar undantaget i enlighet med Lagrådets förslag.

Med beaktande av definitionerna av begreppen tjänst och tjänsteleverantör samt att förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning endast kan överlämnas till bl.a. bolag, förening, stiftelse och enskild individ om det sker med stöd av lag torde undantaget få begränsad omfattning. Det kan dock finnas tjänster som omfattas av direktivets tillämpningsområde som kan ha inslag av offentlig maktutövning, exempelvis sotartjänster. Om en viss tjänst faller inom den nya lagens tillämpningsområde får således bedömas utifrån verksamhetens karaktär. Härvid får avgöras om verksamheten ska anses vara förenad med offentlig maktutövning eller inte.

Begreppet offentlig makt definieras inte i EG-fördraget. Det har emellertid behandlats av EG-domstolen. Enligt domstolen avser offentlig makt endast särskilda verksamheter och inte hela yrkesgrupper (mål C-355/98 Kommissionen mot Belgien, REG 2000 I-01221, mål C-114/97 Kommissionen mot Spanien, REG 1998 I-06717, mål C-42/92 Adrianus Thijssen mot Controledienst voor de verzekering, REG 1993 I-04047 och mål C-2/74 Jean Reyners mot belgiska staten, REG 1974 00631).

Huruvida en viss verksamhet har samband med utövandet av offentlig makt måste bedömas på grundval av allmänna kriterier som har fastställts av EG-domstolen. Det innebär att enbart det faktum att en medlemsstat anser att en verksamhet utgör utövande av offentlig makt eller att verksamheten utförs av staten, ett statligt organ eller ett organ som har tilldelats offentliga uppgifter, inte räcker för att anta att verksamheten i fråga ska omfattas av undantaget.

Artikel 45 i EG-fördraget har ett snävt tillämpningsområde. EG-domstolen har fastställt att artikeln inte omfattar verksamheter som har en rent stödjande och förberedande karaktär i förhållande till utövandet av offentlig makt eller verksamheter som har en rent teknisk karaktär, såsom utformning av programmering och drift av databehandlingssystem (mål C-42/92 Adrianus Thijssen mot Controledienst voor de verzekering, REG 1993 I-04047 och mål C-3/88 Kommissionen mot Italien, REG 1989 s. 04035). Det finns vidare ett antal tjänsteverksamheter för vilka EG-domstolen redan har fastställt att de inte omfattas av artikel 45 i EG-fördraget, såsom verksamhet som utövas av advokater, bevakningsföretag, verksamhet som utövas av auktoriserade ombud i försäkringsföretag, verksamheter inom ramen för avtal som har samband med lokaler, tillbehör, anläggningar, underhåll, drift och förmedling av uppgifter som behövs för att genomföra ett lotteri (mål C-2/74 Jean Reyners mot belgiska staten, REG 1974 00631, mål C-283/99 kommissionen mot Italien, REG 2001 I-04363, mål C-355/98 Kommissionen mot Belgien, REG 2000 I-01221, mål C-514/03 Kommissionen mot Spanien, REG 2006 I-00963, mål C-42/92 Adrianus Thijssen mot Controledienst voor de verzekering, REG 1993 I-04047, mål C-3/88 Kommissionen mot Italien mål REG 1989 s. 04035 och mål C-272/91 Kommissionen mot Italien REG 1994 I-01409).

Begreppet offentlig makt har i svensk rätt en betydligt mer vidsträckt innebörd jämfört med tjänstedirektivet. I 1 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen anges att den offentliga makten utövas under lagarna. Här fastslås principen om all maktutövnings lagbundenhet, den s.k. legalitetsprincipen. I gemenskapsrätten syftar emellertid begreppet offentlig makt – vilket nyss påpekats – på ett mer avgränsat område.

För att avgränsa tjänstedirektivets tillämpningsområde i svensk rätt är det därför av intresse att också undersöka begreppet myndighetsutövning. Härmed avses utövning av befogenheten att få bestämma om förmåner, rättigheter, skyldigheter, disciplinära bestraffningar eller andra jämförbara förhållanden. Befogenhet till myndighetsutövning måste vara grundad på lag eller annan författning eller på annat sätt kunna härledas ur bemyndiganden från de högsta statsorganen. Till myndighetsutövning hör sådan offentlig verksamhet som innebär att förvaltningsorganen ensidigt bestämmer om enskildas rättigheter eller skyldigheter eller om ingrepp i enskildas frihet eller egendom. Som exempel kan nämnas ålägganden att göra eller underlåta något. Även rent faktiska åtgärder kan innebära sådana ingrepp i den personliga friheten eller egendomen, antingen de grundas på formliga beslut eller inte. Men även åtskilliga gynnande beslut faller in under begreppet myndighetsutövning. Som exempel kan nämnas tillstånd till annars förbjuden verksamhet och befrielse från lagstadgade förpliktelser. Till myndighetsutövning hör även beslut om betyg och sociala förmåner. Vidare bör till

myndighetsutövning hänförs vissa beslut som har indirekta rättsverkningar gentemot den enskilde. Som exempel kan nämnas registreringsbeslut eller beslut om utfärdande av legitimationshandlingar. Utanför begreppet myndighetsutövning faller råd, upplysningar och andra oförbindliga uttalanden samt verksamhet som inte innebär tvång mot den enskilde (t.ex. sjukvård eller undervisning).

Offentlig maktutövning, såsom begreppet har definierats i EG-domstolens praxis, sammanfaller i stort med den svenska termen myndighetsutövning. Det som undantas från tjänstedirektivets tillämpningsområde skulle således kunna beskrivas som verksamhet som är förenad med myndighetsutövning. Det finns emellertid, såsom *Jönköpings kommun, Kamrarrätten i Stockholm, Stockholms universitet* och *Svenska Patentombudsforeningen* har pekat på, skäl att ytterligare utveckla undantaget i denna del. En del verksamhet som kan anses vara utövande av offentlig makt behöver inte alltid vara fråga om myndighetsutövning.

Det kan alltså vara fråga om verksamheter som får anses vara ett uttryck för offentlig maktutövning men som i det enskilda fallet inte alltid behöver vara detsamma som myndighetsutövning. Lagen bör således inte vara tillämplig i fråga om verksamhet som är förenad med offentlig maktutövning. Den närmare omfattningen av detta undantag måste sökas i gemenskapsrätten.

Undantag för sociala tjänster

Från tjänstedirektivets tillämpningsområde undantas också sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda. När det gäller de sociala tjänsterna kan de utföras på nationell, regional eller lokal nivå (jfr skäl 60 till direktivet).

I skäl 27 till direktivet anges att syftet med ovan nämnda verksamhet är att ge stöd till personer som tillfälligt eller permanent är särskilt behövande på grund av otillräckliga inkomster i familjen eller på grund av att de, helt eller delvis befinner sig i beroendeställning och till personer som riskerar att bli marginaliserade. Dessa tjänster är nödvändiga för att garantera den grundläggande rätten till mänsklig värdighet och integritet och är ett uttryck för principerna om social sammanhållning och solidaritet och bör därför inte påverkas av tjänstedirektivet.

Av skäl 28 till tjänstedirektivet framgår vidare att direktivet inte behandlar finansieringen av, eller stödsystemet för, sociala tjänster. Det påverkar inte heller de kriterier eller villkor som medlemsstaterna fastställt för att garantera att de sociala tjänsterna verkligen gynnar allmänintresset och den sociala sammanhållningen. Tjänstedirektivet bör inte påverka principen om samhällsomfattande tjänster avseende medlemsstaternas sociala tjänster.

Huruvida den som har behov av stöd har ekonomiska förutsättningar att betala för tjänsten är inte avgörande utan frågan är om ett faktiskt behov av stöd föreligger.

Barnomsorg som utförs av privata barnskötare och privata hushållstjänster undantas inte generellt från tjänstedirektivets tillämpningsområde (jfr kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 13).

Sociala tjänster är nödvändiga för att garantera den grundläggande rätten till mänsklig värdighet och integritet och är ett uttryck för principerna om social sammanhållning och solidaritet och bör därför inte påverkas av tjänstedirektivet. Undantaget bör införas även i lagen om tjänster på den inre marknaden. I lagen bör därför framgå att den inte ska tillämpas på sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda, som tillhandahålls eller utförs på uppdrag av stat, kommun eller landsting eller av välgörenhetsorganisationer erkända av stat, kommun eller landsting.

SKL har anfört att undantaget bör formuleras på ett tydligare sätt. Regeringen gör bedömningen att det i förhållande till förslaget i departementspromemorian kan klargöras att undantaget även gäller tjänster som tillhandahålls av kommun och landsting.

Undantag för privata säkerhetstjänster

Enligt tjänstedirektivet undantas privata säkerhetstjänster från direktivets tillämpningsområde. Som exempel på tjänster som kan komma att omfattas av undantaget kan nämnas övervakning av egendom och lokaler, skydd av personer (livvakter), säkerhetspatruller, övervakning av byggnader samt deponering, säkerhetsförvaring, transport och distribution av kontanter och värdesaker. Bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden bör inte heller tillämpas beträffande säkerhetstjänster.

Tjänster som tillhandahålls av officiellt utnämnda notaries och utmätningsmän

Från tjänstedirektivets tillämpningsområde undantas också tjänster som tillhandahålls av officiellt utnämnda notaries och utmätningsmän. Dessa tjänster omfattas av undantaget oberoende av om de är förenad med utövandet av offentlig makt eller inte. Som exempel på tjänster som omfattas av undantaget kan nämnas autentiseringstjänster hos notaries och utmätningsmäns konfiskering av egendom (jfr kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 15).

I Sverige finns notarius publicus, som är en offentlig institution vars verksamhet går ut på att tillhandahålla allmänheten bl.a. officiella bevis om vissa faktiska förhållanden, t.ex. att bestyrka namnunderskrifter, avskrifter, översättningar och andra uppgifter om innehållet i handlingar. Verksamheten utövas av enskilda uppdragstagare som förordnas av länsstyrelsen. Notarius publicus har rätt att ta ut skälig ersättning av den som anlitar honom eller henne, vilket följer av 12 § förordningen (1982:327) om notarius publicus. Det är i huvudsak advokater och andra jurister som förordnas som notarius publicus, eftersom det finns krav på att personen i fråga ska ha avlagt juristexamen. De tjänster som

tillhandahålls av notarius publicus är att anse som sådana tjänster som tillhandhålls av tjänsteleverantörer i den nya lagens mening och som därmed omfattas av lagens tillämpningsområde. Eftersom direktivet emellertid uttryckligen undantar dessa typer av tjänster från direktivets tillämpningsområde, bör de exkluderas även i den föreslagna lagen. Notarius publicus verksamhet innefattar myndighetsutövning. De tjänster som tillhandahålls av notarius publicus får därmed anses undantagna redan med stöd av undantaget för tjänster som är förenad med offentlig maktutövning. Något uttryckligt undantag för tjänster tillhandahållna av notarius publicus behöver därför inte tas in i lagen.

I Sverige finns det inga tjänster som tillhandahålls av officiellt utnämnda utmätningsmän, vilket i sig talar mot att uttryckligen undanta sådana tjänster från den nya lagens tillämpningsområde. Därtill kommer att bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden rör tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer. Som nämnts tidigare föreslås att begreppen tjänst och tjänsteleverantör ska definieras i den nya lagen. Icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse, tjänster som tillhandahålls av officiellt utnämnda utmätningsmän faller utanför dessa definitioner och omfattas således inte av lagens bestämmelser om information från tjänsteleverantörer m.m. I den nya lagen behöver därför inte regleras att nämnda tjänster faller utanför tillämpningsområdet.

Skatteområdet, icke-ekonomiska tjänster, arbetsrätten och straffrätten

Från tjänstedirektivets tillämpningsområde undantas även icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse. Närmare vad som avses med detta begrepp framgår inte av artiklarna i direktivet. Av skäl 17 till tjänstedirektivet följer emellertid att direktivet endast omfattar sådana tjänster som utförs mot ekonomisk ersättning samt att tjänster av allmänt intresse inte omfattas av definitionen av tjänstebegreppet i EG-fördraget och således faller utanför tjänstedirektivets tillämpningsområde (tjänstebegreppet definieras i artikel 50 i EG-fördraget).

Direktivet undantar uttryckligen skatteområdet och området faller således utanför tillämpningsområdet för den nya lagen. Som skäl till att skatteområdet är undantaget nämns att det i EG-fördraget anges särskilda rättsliga grunder för skattefrågor och att det redan finns antagna gemenskapsinstrument inom detta område (skäl 29). Undantaget avser såväl själva skattelagstiftningen som de administrativa förfaranden som behövs för att verkställa skattelagstiftningen (jfr kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 13). Skattelagstiftningen och dessa förfaranden ska inte påverkas av direktivet. Regeringen har i lagrådsremissen bedömt att ett undantag för skatteområdet därför bör tas in i lagen i syfte att klargöra detta och underlätta vid tillämpningen av lagen. Lagrådet har anfört att det redan följer av definitionen av ”tjänst” i 4 § att såväl själva skattelagstiftningen som de administrativa förfaranden som behövs för att tillämpa skattelagstiftningen faller utanför lagen. Undantaget torde därför inte förtydliga lagen utan snarare leda till missförstånd eftersom mycket av vad som med normalt språkbruk avses med tjänster på skatteområdet, t.ex. skatterådgivning, omfattas av direktivet. Lagrådet förordar därför att undantaget slopas. Regeringen

bedömer att det kan finnas regler på skatteområdet som skulle kunna påverkas av lagen fastän detta inte avsetts. Tillräckliga skäl för att införa undantaget i enlighet med direktivet föreligger därför enligt regeringens mening. Regeringen anpassar dock bestämmelsen i lagen till vad Lagrådet anfört genom att ett omformulerat undantag tas in i ett eget stycke och endast avser skatteområdet.

Direktivet påverkar uttryckligen inte medlemsstaternas straffrättsliga bestämmelser (artikel 1.5). Straffrätten får emellertid inte utnyttjas av medlemsstaterna för att hindra tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet genom ett kringgående av direktivet. Denna bestämmelse behöver enligt regeringens bedömning inte genomföras i den horisontella lagen. Regeringen bedömer att lagen, såsom den är utformad, inte kan tolkas på ett sådant sätt att den kan anses påverka straffrättens område. Detta följer också av den inledande paragrafen i lagen.

Direktivet påverkar uttryckligen inte heller arbetsrätten (artikel 1.6) och inte heller grundläggande rättigheter (artikel 1.7). Undantaget för arbetsrätten behöver enligt regeringens bedömning inte heller framgå av lagen eftersom direktivet inte påverkar arbetsrätten (se nedan). Grundläggande rättigheter behöver inte uttryckligen undantas i lagen eftersom dessa grundas i en författning av högre dignitet.

Förhållandet till den internationella privaträtten

I artikel 3 punkten 2 sägs uttryckligen att direktivet inte rör den internationella privaträtten, i synnerhet de regler som styr vilken lag som ska tillämpas på avtalsförpliktelser och utomobligatoriska förpliktelser, inbegripet sådana som garanterar att konsumenter omfattas av det konsumentskydd som fastställs i gällande konsumentlagstiftning i deras medlemsstater. Regeringen gör bedömningen att detta förhållande inte behöver framgå av den horisontella lagen. Lagen om tjänster på den inre marknaden handlar om marknadstillträde och reglerar inte privaträttsliga förhållanden. Det saknas därför anledning att i lagen ange ytterligare undantag för den internationella privaträtten.

6.2 Förhållandet till andra bestämmelser som genomför gemenskapsrätt

Regeringens förslag: Avviker en bestämmelse i en annan författning från den föreslagna lagen om tjänster på den inre marknaden ska den bestämmelsen ha företräde, om den har sin grund i gemenskapsrätten.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser (*Almega, Företagarna, Gotlands kommun, ILO-kommittén, Jönköpings kommun, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Konsumentverket, Landsorganisationen (LO), Malmö kommun, Naturvårdsverket, Näringslivets regelråd, Rikspolisstyrelsen, Sveriges akademikers*

centralorganisation (SACO), Institutet för europapolitiska studier (Sieps), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Svenskt näringsliv, Solna stad, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), LO-TCO Rättsskydd AB, Stockholms universitet, Svenska Patentombuds-föreningen, Tullverket, Västerås stad och Åre kommun) har såsom också nämns i avsnitt 6.1 gjort bedömningen att lagförslagen i departementspromemorian är otydliga när det gäller tillämpningsområdet.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen, som delar de synpunkter som remissinstanserna anfört, gör bedömningen att lagen bör förtydligas i den riktning som remissinstanserna föreslår. I promemorian görs bedömningen att lagens informationsbestämmelser inte ska tillämpas på svenska författningar som innehåller bestämmelser som i ett specifikt avseende avviker från informationsbestämmelserna. Vidare anförts följande. I artikel 3.1-3 i tjänstedirektivet regleras hur bestämmelserna i direktivet förhåller sig till andra bestämmelser i gemenskapsrätten. Den primära rätten utgörs av de grundläggande fördragen. Den sekundära rätten är den lagstiftning som har antagits av gemenskapens institutioner. Sekundärrätten består av fem typer av rättsakter, varav förordningar, direktiv och beslut är av bindande natur medan yttranden och rekommendationer inte är bindande.

Ett EG-direktiv är bindande för medlemsstaterna inom EU med avseende på det resultat som ska uppnås med direktivet. Hur genomförandet närmare ska gå till överlämnas däremot åt varje medlemsstat att själv avgöra; dvs. form och tillvägagångssätt för genomförande av ett EG-direktiv i nationell rätt bestäms av medlemsstaten. En EG-förordning däremot är bindande i sin helhet och direkt tillämplig i varje medlemsstat. EG-domstolen har slagit fast att EG-förordningar inte får införlivas i nationell rätt eftersom detta skulle kunna skapa tvivel om deras ursprung och rättsliga effekt. Om en viss fråga regleras i en förordning, får Sverige således inte utfärda några bestämmelser i samma fråga.

En EG-förordning kan emellertid på flera punkter ge medlemsstaterna möjligheter att själva besluta i vissa frågor. I vissa avseenden kan medlemsstaterna dessutom vara skyldiga att vidta lagstiftningsåtgärder på det nationella planet. Sådana kompletterande svenska regler kan i vissa fall ges i lagform medan andra kan ges i författning av lägre valör (förordning eller myndighetsföreskrift). En EG-förordning kan alltså i vissa avseenden behöva kompletteras med nationella regler. Grundtanken är att tjänstedirektivet i vissa fall ska tillämpas som komplement till annan gemenskapslagstiftning.

Om någon bestämmelse i tjänstedirektivet strider mot en bestämmelse i en annan gemenskapsrättsakt som reglerar specifika frågor rörande tillträde till och utövande av en tjänsteverksamhet inom särskilda områden eller för särskilda yrken, ska bestämmelsen i den andra gemenskapsrättsakten ges företräde och tillämpas på dessa särskilda områden eller yrken. Det sagda gäller endast den specifika bestämmelse som ger upphov till konflikten, inte tjänstedirektivets övriga bestämmelser, som fortfarande bör tillämpas (jfr kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 16 f). Huruvida en konflikt råder mellan en bestämmelse i tjänstedirektivet och en

bestämmelse i ett annat gemenskapsinstrument måste bedömas i varje enskilt fall. Endast det faktum att bestämmelser rörande särskilda aspekter hos en viss tjänst finns fastställda i ett annat gemenskapsinstrument är inte tillräckligt för att slå fast att det förekommer en konflikt med en bestämmelse i tjänstedirektivet. Innan en bestämmelse i tjänstedirektivet kan åsidosättas måste det gå att konstatera en motsägelse mellan bestämmelserna. En sådan bedömning måste grunda sig på en analys av bestämmelserna i fråga med hänsyn tagen till deras rättsliga grund och de grundläggande friheter som fastställs enligt artiklarna 43 och 49 i EG-fördraget.

Regeringen delar bedömningen i promemorian. I regeringens förslag gäller bestämmelserna i 2 § om tillämpningsområdet för hela lagen. Även paragrafen som reglerar hur lagen förhåller sig till andra bestämmelser som genomför gemenskapsrätt bör flyttas fram och gälla hela lagen.

Bestämmelsen genomför artikel 3.1 i tjänstedirektivet som stadgar att om bestämmelserna i direktivet strider mot en bestämmelse i en annan gemenskapsrättsakt som reglerar specifika frågor rörande tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet inom särskilda områden eller för särskilda yrken, ska bestämmelsen i den andra gemenskapsrättsakten ges företräde och tillämpas på dessa särskilda områden eller yrken. Svenska bestämmelser genom vilka annan gemenskapsrätt genomförs ska således ha företräde framför bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden.

6.3 Definitioner

Regeringens förslag: I lagen om tjänster på den inre marknaden ska en bestämmelse införas som definierar vissa begrepp som förekommer i lagtexten.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ett antal remissinstanser (*Energimyndigheten, Kommerskollegium, Livsmedelsverket, Läke­medelsverket, Malmö kommun, Naturvårdsverket, SKL, Stockholms universitet, Svenska Patentombuds­föreningen och Tullverket*) har haft synpunkter på olika definitioner.

Skälen för regeringens förslag

Behörig myndighet

Regeringen anser, i likhet med remissinstanserna, att vissa definitioner bör framgå på ett tydligare sätt. Det gäller främst frågan om definitionen av behöriga myndigheter.

Regeringen anser att lagen bör innehålla en bestämmelse som reglerar vissa begrepp. Detta är nödvändigt för förståelsen av lagen. Begreppen ska i allt väsentligt följa nationella begrepp i syfte att passa in i den

svenska rättsordningen. I varje fall ska det ske i så stor utsträckning som möjligt. I de fall definitioner bestäms i gemenskapsrätten bör definitionerna i lagen vara utformade i samma riktning. Se också vad regeringen anfört under avsnitt 6.1.

Begreppet *behörig myndighet* förekommer i lagen. I tjänstedirektivet definieras behörig myndighet som organ eller instanser som har till uppgift att kontrollera eller reglera tjänsteverksamheter, särskilt administrativa myndigheter, inbegripet domstolar som agerar som sådana, yrkesorganisationer eller de yrkessammanslutningar eller andra branschorganisationer som inom ramen för sitt rättsliga oberoende kollektivt reglerar möjligheten att få tillträde till och utöva tjänsteverksamhet.

Frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet samt kontroll av sådan verksamhet hanteras i Sverige i regel av statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter samt i vissa fall av domstolar. Det kan emellertid i undantagsfall även finnas andra organ som är behöriga att pröva dessa frågor, t.ex. yrkesorganisationer såsom Advokatsamfundet. I lagen synes det dock, såsom *Kommerskollegium*, *Stockholms universitet* och *Svenska Patentombudsforeningen* påpekat, inte räcka med att endast ange att med behörig myndighet avses statlig och kommunal myndighet som har till uppgift att pröva frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet eller kontrollera sådan verksamhet. Även organ som har liknande uppgifter som en myndighet bör omfattas av begreppet. Regeringen delar den bedömning som SWEDAC gör i anledning av certifieringsorgans verksamhet, dvs. att dessa inte kan anses vara myndigheter när de intygar certifiering av t.ex. produkter eller personer. Av prop. 1991/92:170 om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, bilaga 11, Näringsdepartementet s. 40 ff., framgår att den verksamhet de anmälda organen bedriver i form av bedömning av överensstämmelse betraktas som ett rent tekniskt förfarande utan inslag av myndighetsutövning. Certifieringsorganen är privaträttsliga organ som certifierar utifrån krav som vanligtvis ställs i form av myndighetsföreskrifter. Organen får inte vara delaktiga i utformandet av dessa föreskrifter. Vidare utövar certifieringsorganen ingen tillsyn över de certifierade tjänsteutövarna. Sammanfattningsvis kan anmälda organ enligt regeringens bedömning inte anses kontrollera eller reglera tjänsteverksamhet i tjänstedirektivets mening på sådant sätt att de kan anses omfattas av begreppet behöriga myndigheter. Detta medför att den verksamheten inte omfattas av lagen.

Etablering och etableringsmedlemsstat

Etablering och *etableringsmedlemsstat* är två andra begrepp som förekommer i lagen. Etableringsmedlemsstat definieras i tjänstedirektivet som den medlemsstat inom vars territorium den berörda tjänsteleverantören är etablerad medan etablering definieras som tjänsteleverantörens faktiska utövande av ekonomisk verksamhet enligt artikel 43 i EG-fördraget under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs.

Begreppet *etablering* beskrivs närmare i direktivets ingress (skäl 37). Var en tjänsteleverantör är etablerad avgörs av var denne har sitt fasta driftställe, dvs. var den bedriver sin verksamhet. Den närmare innebörden av begreppet har utvecklats genom EG-domstolens praxis. Domstolen har fastslagit att begreppet etablering förutsätter ett faktiskt utövande av en ekonomisk verksamhet genom fast etablering för en obegränsad period.

Begreppen *etablering* och *etableringsmedlemsstat* ska ha samma innebörd i lagen om tjänster på den inre marknaden som i tjänstedirektivet. De bör, med några språkliga justeringar utan saklig innebörd, definieras på samma sätt som i tjänstedirektivet. Begreppet etablering bör definieras som en tjänsteleverantörs faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs. Etableringsmedlemsstat bör definieras som det land inom EES inom vars territorium en tjänsteleverantör är etablerad. Vid tolkning av begreppen får EG-fördraget, tjänstedirektivets bestämmelse med tillhörande skäl och EG-domstolens praxis tjäna som vägledning. *Länsrätten i Stockholms län* har anfört att begreppet etableringsstat används i andra författningar på produktsäkerhetsområdet och att det inom ramen för detta lagstiftningsärende bör ske en översyn av de reglerna. Regeringen gör bedömningen att den frågan får behandlas i annat sammanhang.

Reglerat yrke

Uttrycket *reglerat yrke* förekommer också i lagen och det bör ha samma innebörd som i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22). Med begreppet avses yrke som enligt lag eller förordning kräver en bestämd yrkeskvalifikation för att få utövas eller ger den som har en bestämd yrkeskvalifikation rätt att använda en viss yrkestitel. I Sverige finns för närvarande 31 reglerade yrken, varav 21 inom hälso- och sjukvården och från den 1 januari 2010 kommer ytterligare några yrken vara reglerade. Ett mindre antal yrken omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde.

Tjänst

Tjänst är ett annat begrepp som förekommer i lagen och som är ett centralt begrepp för att förstå lagens tillämpningsområde. Begreppet definieras i tjänstedirektivet som all förvärvsverksamhet som egenföretagare utövar, i regel mot ekonomisk ersättning, enligt artikel 50 i EG-fördraget. Se också vad som anförts ovan under avsnitt 6.1. Det är regeringens bedömning att begreppet tjänst bör avgränsas till sådana tjänster som utförs i utbyte mot någon form av ekonomisk ersättning. Tjänstebegreppet beskrivs närmare i direktivets ingress (skäl 33 och 34). Där ges bl.a. exempel på tjänster som omfattas av tjänstedirektivet.

De tjänster som omfattas av direktivet rör ett stort antal olika verksamheter som ständigt utvecklas. Som exempel kan nämnas

företagsrelaterade tjänster såsom konsulttjänster inom ledarskap och förvaltning, certifiering och testning, viss typ av fastighetservice (facilities management), inklusive kontorsunderhåll och annan kontorservice, reklam, rekryteringstjänster samt handelsagenter. Tjänstedirektivet omfattar också tjänster både till företag och konsumenter, såsom juridisk rådgivning och skatterådgivning, tjänster som berör fastigheter, t.ex. fastighetsmäkleri, byggverksamhet, även arkitektverksamhet, distribution, mässarrangemang, biluthyrning och resebyråverksamhet. Även konsumenttjänster ingår, såsom inom turism (t.ex. turistguiders arbete), fritidsanläggningar, idrottsanläggningar och nöjesparker samt, under förutsättning att de inte är undantagna från direktivets tillämpningsområde, hushållstjänster, t.ex. hemhjälp till äldre.

De verksamheter som omfattas av tjänstedirektivet kan röra både tjänster som kräver att en tjänsteleverantör och en tjänstemottagare befinner sig nära varandra, tjänster där tjänsteleverantören eller tjänstemottagaren förflyttar sig och tjänster som kan tillhandahållas på distans, t.ex. via Internet.

Av EG-domstolens praxis följer att vid frågan om en viss verksamhet, särskilt verksamhet som är offentligt finansierad eller tillhandahålls av offentliga enheter, utgör en *tjänst* måste bedömningen göras från fall till fall mot bakgrund av respektive verksamhets utmärkande drag, särskilt hur de tillhandahålls, organiseras och finansieras i den berörda medlemsstaten.

Kravet på att en tjänst i regel ska utföras mot ekonomisk ersättning torde tolkas generöst. Det bör läsas i överensstämmelse med artikel 50 i EG-fördraget där *tjänster* beskrivs som *prestationer som normalt utförs mot ersättning*, i den utsträckning de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital och personer”. Begreppet tjänst är i fördraget ett vidsträckt begrepp som även innefattar tillfälliga uppdrag och prestationer av skilda slag. Med begreppet *i regel mot ekonomisk ersättning* avses vad som är normalt för tjänster i allmänhet och inte vad som är normalt för en viss egenföretagare. Vidare måste tjänsten utövas av en egenföretagare. Det innebär att tjänsten måste tillhandahållas av en leverantör, fysisk eller juridisk person, som inte är knuten till ett anställningsavtal (EG-domstolens dom i mål C 36/74, Walrave, REG 1974 s. 01405).

Begreppet tjänst ska ha samma innebörd i lagen om tjänster på den inre marknaden som i tjänstedirektivet. Det synes emellertid tillräckligt att i lagen definiera begreppet tjänst som en prestation som utförs mot ekonomisk ersättning. Vid tolkning av begreppet får EG-fördraget, tjänstedirektivets bestämmelse med tillhörande skäl och EG-domstolens praxis tjäna som vägledning. Vissa remissinstanser (bl.a. *Energimyndigheten, Livsmedelsverket, Läkemiddelsverket, Malmö kommun, Naturvårdsverket, SKL* och *Tullverket*) har haft synpunkter på begreppet tjänst och bl.a. förhållandet till begreppet *vara*. Regeringen menar att definitionen i huvudsak är tillräckligt tydlig och att den får tolkas i ljuset av gemenskapsrätten. Regeringen gör dock den bedömningen att definitionen kan avgränsas ytterligare i förhållande till vara, person och kapital. Detta innebär att alla tjänster som utövas i näringsverksamheter mot ekonomisk ersättning omfattas (artikel 50 i EG-fördraget och artikel 4 i direktivet). *Lagrådet* har förordat att

definitionen av tjänst förtydligas genom att bestämmelsen ”som inte utgör vara, kapital eller person” läggs till för att undvika ett alltför vidsträckt undantag eftersom den föreslagna lydelsen skulle kunna tolkas som att även tjänster med avseende på varor, kapital och person skulle kunna omfattas. Regeringen anser att Lagrådets förslag förtydligar definitionen av tjänst ytterligare och utformar bestämmelsen enligt Lagrådets förslag.

Tjänsteleverantör och tjänstemottagare

Även begreppen *tjänsteleverantör* och *tjänstemottagare* förekommer i lagen. Begreppen bör, med några språkliga justeringar utan saklig innebörd, definieras på samma sätt som i tjänstedirektivet. I lagrådsremissen har anförts att tjänsteleverantör bör definieras som fysisk eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som i sin näringsverksamhet erbjuder eller tillhandahåller en tjänst. *Lagrådet* har påpekat att definitionen av begreppet tjänsteleverantör när det gäller fysiska personer ska avse medborgare i land inom EES och föreslagit att detta läggs till i definitionen. Regeringen anser att definitionen för att följa direktivet ska utformas i enlighet med Lagrådets förslag. Med tjänstemottagare avses fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller som genom gemenskapsrätten har liknande rättigheter eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som använder eller avser att använda en tjänst.

6.4 Förhållandet till yrkeskvalifikationsdirektivet

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22), yrkeskvalifikationsdirektivet, finns bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer som förvärvats i en annan medlemsstat och ger rätt att där utöva yrket (ursprungsmedlemsstat) när en annan medlemsstat (mottagande medlemsstat) kräver bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av ett reglerat yrke. Direktivet avser såväl anställda som egenföretagare och reglerar erkännandeförfarandet vid etablering inom ett reglerat yrke och vid tillhandahållande av tjänster, ansökningsförfarande, krav på handlingar, användande av yrkestitel samt administrativt samarbete mellan behöriga myndigheter inom EU. I Sverige omfattas ett trettiotal reglerade yrken av direktivet. Det är dock endast ett fåtal yrken som faller inom tjänstedirektivets tillämpningsområde. Dessa är auktoriserade tolkar och översättare, elinstallatörer, fastighetsmäklare, veterinärer, trafiklärare och viss verksamhet som advokat, se avsnitt 11.1.2.

I artikel 3.1–3 i tjänstedirektivet regleras hur bestämmelserna i direktivet förhåller sig till andra bestämmelser i gemenskapsrätten. Grundtanken är att tjänstedirektivet i vissa fall ska tillämpas som komplement till annan gemenskapslagstiftning. Om någon bestämmelse i tjänstedirektivet strider mot en bestämmelse i en annan gemenskapsrättsakt som reglerar specifika frågor rörande tillträde till och

utövande av en tjänsteverksamhet inom särskilda områden eller för särskilda yrken, ska bestämmelsen i den andra gemenskapsrättsakten ges företräde och tillämpas på dessa särskilda områden eller yrken. Det sagda gäller endast den specifika bestämmelse som ger upphov till konflikten, inte tjänstedirektivets övriga bestämmelser, som fortfarande ska tillämpas.

Huruvida en konflikt råder mellan en bestämmelse i tjänstedirektivet och en bestämmelse i ett annat gemenskapsinstrument måste bedömas i varje enskilt fall. Endast det faktum att bestämmelser rörande särskilda aspekter hos en viss tjänst finns fastställda i ett annat gemenskapsinstrument (inbegripet de som anges i artikel 3) är inte tillräckligt för att slå fast att det förekommer en konflikt med en bestämmelse i tjänstedirektivet. Innan en bestämmelse i tjänstedirektivet kan åsidosättas bör det gå att visa att det finns en motsägelse mellan specifika bestämmelser i båda instrumenten. En sådan bedömning ska grunda sig på en analys av bestämmelserna i fråga med hänsyn tagen till deras rättsliga grund och de grundläggande friheter som fastställs enligt artiklarna 43 och 49 i EG-fördraget (Kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 19 f.).

Frågor som rör erkännande av utländska yrkeskvalifikationer behandlas såsom ovan nämnts i yrkeskvalifikationsdirektivet. När det gäller reglerade yrken enligt yrkeskvalifikationsdirektivet regleras själva erkännandet av yrkeskvalifikationer, som oftast utgör en del av tillståndsförfarandet, av yrkeskvalifikationsdirektivets regler. Dessa regler har företräde före tjänstedirektivets regler då det gäller erkännandet av yrkeskvalifikationen.

Övriga delar av tillståndsförfarandet omfattas av tjänstedirektivets regler (artiklarna 9–15) och ska utvärderas enligt dessa. Exempelvis krävs det för att registreras som fastighetsmäklare att den sökande inte är underårig, försatt i konkurs m.m., har viss försäkring för skadeståndsskyldighet, har tillfredsställande utbildning, har för avsikt att vara yrkesverksam som fastighetsmäklare samt är redbar och i övrigt lämplig som fastighetsmäklare (6 § fastighetsmäklarlagen (1995:400)). Av dessa villkor är det endast kravet på tillfredsställande utbildning som omfattas av yrkeskvalifikationsdirektivets bestämmelser. Övriga villkor samt själva tillståndsförfarandet avseende dessa villkor ska prövas enligt tjänstedirektivet.

Denna uppdelning gäller även vilken del av eventuella tillståndsförfaranden eller andra krav på tjänsten som ska prövas enligt artikel 16 i tjänstedirektivet respektive enligt yrkeskvalifikationsdirektivets regler om frihet att tillhandahålla tjänster.

Yrkeskvalifikationsdirektivet innehåller t.ex. en regel om inom vilken tidsfrist den behöriga myndigheten ska fatta beslut om erkännandet. Denna tidsfrist gäller endast erkännandet av yrkeskvalifikationen. I övrigt ska en tidsfrist enligt artikel 13 i tjänstedirektivet bestämmas inom vilken övriga villkor för tillståndet ska prövas. Det är enligt regeringens mening rimligt att tidsfristerna enligt de båda direktiven samordnas för en och samma tjänsteverksamhet. Se om tidsfrister m.m. enligt artikel 13 i avsnitt 8.3.3.

Enligt yrkeskvalifikationsdirektivet har en kontaktpunkt inrättats i varje medlemsstat. Kontaktpunkten har i uppgift att ge medborgare och

övriga kontaktpunkter nödvändig information om nationell reglering av yrken och erkännande av yrkeskvalifikationer samt bistå medborgare när de utövar sina rättigheter enligt direktivet. I Sverige är Högskoleverket kontaktpunktsansvarig myndighet.

Arbetet med att utforma den gemensamma kontaktpunkten enligt tjänstedirektivet pågår, se närmare avsnitt 7. Tillståndsförfaranden för reglerade yrken enligt yrkeskvalifikationsdirektivet, som faller inom tjänstedirektivets tillämpningsområde, ska kunna fullgöras på elektronisk väg genom kontaktpunkten enligt tjänstedirektivet.

Vad gäller gränsdragningen mellan tjänstedirektivet och yrkeskvalifikationsdirektivet i vissa andra särskilda avseenden behandlas detta i de avsnitt som berör den aktuella frågan, yrkeskvalifikationsdirektivet och tyst beviljande, se avsnitt 8.3.4, yrkeskvalifikationsdirektivet och myndighetssamarbetet, se avsnitt 10.5, yrkeskvalifikationsdirektivet och tjänstekvalitet, se avsnitt 11.1.2.

7 Administrativ förenkling

7.1 Gemensam kontaktpunkt

Regeringens förslag: I lagen om tjänster på den inre marknaden ska anges att en eller flera kontaktpunkter ska upprättas för att underlätta tillståndsförfaranden för tjänsteleverantörer och tillhandahålla information till tjänstemottagare. I lagen ska även anges att om en tjänsteleverantör har lämnat in en ansökan eller anmälan till behörig myndighet med hjälp av en gemensam kontaktpunkt ska myndigheten i den fortsatta handläggningen kommunicera med tjänsteleverantören genom kontaktpunkten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om anslutning av behöriga kommunala myndigheter och andra organ som har till uppgift att pröva frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet eller kontrollera sådan verksamhet till en gemensam kontaktpunkt samt om informationsutbyte mellan en sådan behörig myndighet och en gemensam kontaktpunkt. Det ska informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kontaktpunkterna.

Regeringens bedömning: Det bör inledningsvis upprättas en enda svensk gemensam kontaktpunkt. Kommerskollegium ansvarar tillsammans med Tillväxtverket och Konsumentverket för att utveckla kontaktpunkten.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Vissa remissinstanser har synpunkter på promemorians förslag till lagreglering av kontaktpunkter. *Allmänna reklamationsnämnden* ifrågasätter om det behövs en lagreglering om att upprätta kontaktpunkter eftersom frågan inte ligger inom riksdagens exklusiva normgivningskompetens utan ryms inom regeringens kompetens. *Svenskt näringsliv* anser att det av lagregleringen tydligare måste framgå att kontaktpunktens uppgift är att se till att tjänsteleverantörer kan fullgöra alla nödvändiga förfaranden och formaliteter som krävs för tillträde och utövande av tjänsteverksamhet. *Almega* anser att lagregleringen bör kompletteras med att tjänsteföretagen ska kunna välja att kommunicera direkt med behörig myndighet om det är mest fördelaktigt för företagen. *Fastighetsmäklarnämnden* motsätter sig en reglering som hindrar nämnden från att kommunicera direkt med en fastighetsmäklare. *Svenska handelskammarförbundet* anser att den föreslagna lagregleringen om kontaktpunkter inte går tillräckligt långt i fråga om de skyldigheter som gäller för nationella och kommunala myndigheter. Vidare påpekar bl.a. *Företagarna* att föreskrifterna för kontaktpunkter måste utformas på ett tydligt sätt. Flera remissinstanser, däribland *Statskontoret*,

Konsumentverket, Gävle kommun, Malmö stad, Ronneby kommun, Solna stad, Sveriges Kommuner och Landsting och Sveriges advokatsamfund, tillstyrker eller har inget invända mot att det inrättas en enda kontaktpunkt i statlig regi. *Statskontoret* anser dock att Nutek (numera Tillväxtverket) är mest lämpad att ansvara för kontaktpunkten och understryker vikten av rollfördelningen mellan myndigheter tydliggörs. *Svenskt Näringsliv* påpekar att kontaktpunkten måste känna till och arbeta med principerna för den fria rörligheten.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Lagreglering av kontaktpunkter

Tjänstedirektivet innehåller bestämmelser som innebär att varje medlemsstat måste inrätta en eller flera gemensamma kontaktpunkter för att säkerställa att tjänsteleverantörer bara behöver vända sig till en enda instans. Vid en kontaktpunkt ska tjänsteleverantörer på elektronisk väg kunna fullgöra alla förfaranden och formaliteter som rör tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet. En kontaktpunkt ska på elektronisk väg även tillhandahålla information om gällande regler, kontaktuppgifter till behöriga myndigheter och villkor för tillträde till offentliga register och databaser som rör tjänsteleverantörer och tjänster. Vid kontaktpunkten ska också tjänstemottagare på elektronisk väg kunna få tillgång till allmän information om vilka krav som gäller för tjänsteutövande i andra medlemsstater, möjligheter till tvistlösning och kontaktuppgifter till organisationer där tjänstemottagarna kan få praktisk hjälp.

Regeringen bedömer att det finns skäl att i lagen om tjänster på den inre marknaden upplysa om att det ska upprättas en eller flera kontaktpunkter och att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om dessa. En reglering i lag bidrar till att tydliggöra för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare att det finns en instans vid vilken de kan få information och har möjlighet att kommunicera. Regeringen anser vidare att en kontaktpunkt ska fungera som en mellanhand mellan tjänsteleverantörer och svenska behöriga myndigheter. Mot bakgrund av att det är behöriga myndigheter som svarar för handläggning av bl.a. ansökningar och anmälningar är det lämpligt att det av lagregleringen framgår att en kontaktpunkt är en instans som underlättar tillståndsförfaranden.

Gemensamma kontaktpunkter spelar en viktig roll för att tjänsteleverantörer på ett enkelt sätt ska kunna få tillträde till och utöva tjänsteverksamhet. Regeringen anser därför att behöriga myndigheter ska vara skyldiga att meddela sig med en tjänsteleverantör genom en kontaktpunkt, i de fall tjänsteleverantören har vänt sig till kontaktpunkten i ärenden som gäller tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet som omfattas av tjänstedirektivet. Då även kommuner kommer att vara behöriga myndigheter och hantera tillstånd behöver denna skyldighet regleras i lagen om tjänster på den inre marknaden. Det bör understrykas att denna skyldighet riktar sig till behöriga myndigheter och inte till

tjänsteleverantörer. Lagregleringen hindrar därför inte tjänsteleverantörer från att direkt ta kontakt med behöriga myndigheter.

Föreskrifter om anslutning av behöriga myndigheter till kontaktpunkten och om informationsutbyte mellan de behöriga myndigheterna och kontaktpunkten ska få meddelas av regeringen. För att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna införa en sådan skyldighet för de behöriga myndigheter som är kommunala behöriga myndigheter har ett bemyndigande förts in i lagen. Bemyndigandet bör också omfatta andra organ som har till uppgift att pröva frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet eller kontrollera sådan verksamhet, t.ex. Advokatsamfundet, jfr definitionen av behörig myndighet i avsnitt 6.3.

Det behöver därutöver meddelas närmare föreskrifter om kontaktpunkter för att de krav som tjänstedirektivet ställer ska kunna tillgodoses. Regeringen instämmer med de remissinstanser som påpekar att sådana kompletterande föreskrifter måste vara tydliga. De kompletterande föreskrifterna behöver fastställa bl.a. vilken information och vilka kommunikationsmöjligheter som ska tillhandahållas vid en kontaktpunkt samt skyldigheter för de myndigheter som ska ansvara för själva kontaktpunkten. Det bör informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kontaktpunkterna.

Det kan således finnas behov av verkställighetsföreskrifter om kontaktpunkterna. *Lagrådet* har ansett att det i stället skulle kunna anges att bestämmelser om kontaktpunkterna finns i annan författning, eftersom det skulle vara en bättre formulering samt att den utformningen skulle stämma bättre överens med andra valda formuleringar, vilka enligt *Lagrådet* är att föredra. Regeringen vill med anledning av detta anföra följande. Den valda formuleringen, dvs. att regeringen (eller den myndighet som regeringen bestämmer) meddelar föreskrifter, har under ett antal år använts för att upplysa om förekomsten av verkställighetsföreskrifter eller om föreskrifter som meddelas inom ramen för restkompetensen. Delegationsbestämmelser, dvs. materiella bemyndiganden, har i stället uttryckts så att regeringen (eller den myndighet som regeringen bestämmer) får meddela föreskrifter med ett visst innehåll. Även om skillnaden i uttryckssätten inte är stor, är det ändå så regeringen i sina lagförslag har valt att skilja mellan delegationsbestämmelser och upplysningsbestämmelser. De valda uttryckssätten har också godtagits av riksdagen och av *Lagrådet* i tidigare fall. Enligt regeringens mening är det av stor vikt att uttryckssätten i lagstiftningen är konsekventa. Regeringen har tidigare (se t.ex. prop. 2007/08:45 s. 85) påpekat att det visserligen finns anledning att närmare överväga hur upplysningsbestämmelser av detta slag bör utformas, men att dessa överväganden bör göras inom ramen för den pågående översynen av Regeringskansliets riktlinjer för författningsskrivning (Ds 1998:66). I avvaktan på att denna översyn slutförs bör informationsbestämmelser utformas på det sätt som hittills har skett. Regeringen väljer därför att frångå *Lagrådets* förslag till ändring och behåller den formulering som finns i lagrådsremissen.

Regeringen bedömer att det inledningsvis bör inrättas en svensk kontaktpunkt och utvecklingen av kontaktpunkten ska ske i statlig regi. Denna ordning motiveras främst av att uppbyggnaden av kontaktpunkten kräver en rad utvecklingsåtgärder som måste vidtas under åren 2008 och 2009. Den föreslagna lagregleringen om kontaktpunkter öppnar samtidigt för att fler kontaktpunkter kan inrättas i framtiden om det skulle bedömas vara lämpligt. Regeringen beslutade den 18 juni 2008 att uppdra åt Kommerskollegium, Nutek (numera Tillväxtverket) och Konsumentverket att tillsammans utveckla en svensk kontaktpunkt för tjänster. Med utgångspunkt i tjänstedirektivets bestämmelser om den information och kommunikation som kontaktpunkter måste tillhandahålla ska den svenska kontaktpunkten bestå av en interaktiv webbportal och en kompletterande help-desk funktion. Webbportalen ska fungera som en myndighetsneutral ingång för frågor som gäller bedrivande av tjänsteverksamhet i Sverige och vara tillgänglig på svenska och efterhand på engelska. Genom help-desk funktionen ska tjänsteleverantörer och tjänstemottagare kunna få upplysningar och praktiska råd i frågor som rör tjänster och tjänsteutövande. Kommerskollegium har mot bakgrund av sitt samordnande ansvar för inre marknadsfrågor som kommer från andra medlemsstater och kommissionen det övergripande utvecklingsansvaret för kontaktpunkten och det operativa utvecklingsansvaret för help-desk funktionen. Tillväxtverket (f.d. Nutek) har det operativa utvecklingsansvaret för webbportalen och ska i detta avseende utgå från pågående utveckling av företagsinriktade e-tjänster för att undvika att dubbla strukturer uppstår. Konsumentverket ska biträda utvecklingsarbetet i frågor som rör utveckling av information och rådgivning till tjänstemottagare.

Den svenska kontaktpunkten för tjänster ska finnas på plats senast i december 2009 och ska kunna användas av tjänsteleverantörer och tjänstemottagare på ett sätt som uppfyller tjänstedirektivets krav. Medel för detta ändamål har anslagits enligt tilläggsbudget för 2008 och budgetpropositionen för 2009. Utvecklingen av kontaktpunktens funktioner berör emellertid flera centrala insatsområden i regeringens handlingsplan för e-förvaltningen i fråga om företagens och medborgarnas kontakter med förvaltningen, myndighetsövergripande samverkan och teknisk infrastruktur. En E-delegation har tillsatts (dir 2009:19) med uppgift att samordna genomförandet av handlingsplanen. Det är viktigt att utvecklingen av en kontaktpunkt för tjänster är förenlig med den långsiktiga e-förvaltningsinriktningen och E-delegationens arbete.

En utgångspunkt är att e-förvaltningsutvecklingen ska göra det enklare för företag och medborgare att ta del av förvaltningens service. På samma gång måste dubbelarbete undvikas när olika myndigheter arbetar med att ta fram näralliggande e-tjänster för företag och medborgare. Enligt regeringen är det särskilt angeläget att det kommer till stånd en användarvänlig och resurseffektiv integrering av kontaktpunktens funktioner och de företagsinriktade e-tjänster som Tillväxtverket (f.d. Nutek) håller på att utveckla tillsammans med Bolagsverket och Skatteverket.

Regeringens bedömning: Den svenska kontaktpunkten kommer att fungera som en mellanhand mellan tjänsteleverantörer och behöriga myndigheter. Närmare föreskrifter om kontaktpunktens uppgifter och skyldigheter för berörda myndigheter meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Den information och kommunikation som ska tillhandahållas vid kontaktpunkten behöver uppfylla tjänstedirektivets krav och samtidigt ta hänsyn till pågående arbete med gränsöverskridande lösningar och den långsiktiga inriktningen för den svenska e-förvaltningsutvecklingen.

Promemorians bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Regeringen redovisar dock mer långtgående överväganden om den information och kommunikation som ska tillhandahållas vid kontaktpunkten och vilka krav detta innebär för berörda myndigheter.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har synpunkter på promemorians bedömning angående den information och kommunikation som ska tillhandahållas vid kontaktpunkten. *Sveriges Kommuner och Landsting* och *Malmö stad* ser positivt på att kontaktpunkten ska tillgängliggöra information i elektronisk form enligt tjänstedirektivet. *Almega* pekar på att det är av yttersta vikt för företagen att den information som finns att tillgå vid kontaktpunkten är korrekt och att det bör framgå om det är kontaktpunkten eller annan myndighet som ansvarar för informationen. *Almega* anser också att den gemensamma kontaktpunkten bör informera om de informationskrav som ställs på tjänsteleverantörer. *Nutek* (numera Tillväxtverket) och *Kommerskollegium* anser att behöriga myndigheter ska åläggas en skyldighet att förse kontaktpunkten med korrekt och aktuell information. *Övertorneå kommun* framhåller att det är otydligt hur elektroniska förfaranden ska fungera i praktiken. Enligt *Strömsunds kommun*, *Sundsvalls kommun* samt *Östersunds kommun* är det viktigt att det fastställs vilken infrastruktur som krävs på lokal nivå för en koppling till kontaktpunkten och ett elektroniskt informationssystem. *Sveriges Kommuner och Landsting* framhåller i fråga om elektroniska förfaranden att det bör finnas en möjlighet till flexibla anpassningar av den teknik som krävs för att införa dessa.

Skälen för regeringens bedömning

Information och stöd till tjänsteleverantörer och tjänstemottagare

Enligt artikel 7 i tjänstedirektivet måste medlemsstaterna göra en rad uppgifter lätt tillgängliga för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare genom de gemensamma kontaktpunkterna. Dessa uppgifter utgörs av de krav som tjänsteleverantörerna måste uppfylla för att få tillträde till och utöva tjänsteverksamhet, kontaktuppgifter till behöriga myndigheter för att tjänsteleverantörer ska ha möjlighet att kontakta dessa direkt, information om hur och på vilka villkor man kan få tillträde till offentliga

register och databaser som rör tjänsteleverantörer och tjänster samt information om vilka möjligheter till rättslig prövning som i allmänhet står till förfogande vid tvister. Det ska likaså tillhandahållas kontaktuppgifter till andra sammanslutningar och organisationer än de behöriga myndigheterna där tjänsteleverantören eller tjänstemottagaren kan få praktisk hjälp. Medlemsstaterna ska se till att dessa uppgifter är lätt tillgängliga även på distans och på elektronisk väg samt att de hålls aktuella.

Enligt regeringen behöver det göras en bearbetning och sammanställning av de uppgifter som ska tillhandahållas vid kontaktpunkten enligt artikel 7 i tjänstedirektivet. En informationsbearbetning medför dock en risk för att kontaktpunkten, främst via sin webbsida, kan sprida information som är missvisande eller inaktuell. Detta kan i sin tur leda till skada för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare. I 3 kap 3 § skadeståndslagen (1972:207) föreskrivs en skyldighet för staten eller en kommun att ersätta ren förmögenhetsskada som vållas av att en myndighet genom fel eller försummelse lämnar felaktiga upplysningar eller råd, om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl. Enligt lagen ska vid en helhetsbedömning särskilt beaktas upplysningarnas eller rådets art, deras samband med myndighetens verksamhetsområde och omständigheterna när de lämnades. För att inte riskera informationsskador måste tillräcklig kvalitetssäkring av lämnad information säkerställas. Regeringen bedömer att kvalitetssäkring av att lämnad information är korrekt och uppdaterad mest effektivt säkerställs genom en tydlig ansvarsfördelning mellan de myndigheter som ska ansvara för respektive anslutas till kontaktpunkten. En sådan ansvarsfördelning ska fastställas i de föreskrifter om kontaktpunkter som kommer att meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Artikel 7 i tjänstedirektivet anger även bestämmelser för vad som ska känneteckna de behöriga myndigheternas stöd till tjänsteleverantörer och tjänstemottagare. Det kan konstateras att tjänstedirektivets krav inte går utöver förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser om myndigheternas serviceskyldighet. Enligt regeringen lägger förvaltningslagens bestämmelser en god grund för att svenska myndigheter inom sina respektive verksamhetsområden ska hjälpa enskilda och företag att ta tillvara sin rätt. Någon författningsåtgärd är i detta avseende därför inte nödvändig.

Enligt artikel 21.1 i tjänstedirektivet ska också allmän information ges till tjänstemottagare om vilka krav som gäller för tjänsteleverantörer i andra medlemsstater, möjligheterna till tvistlösning samt kontaktuppgifter till organisationer där tjänstemottagare kan få praktisk hjälp. Tjänstemottagare kan utgöras av såväl företag som konsumenter. Information till tjänstemottagare bör därför lämnas genom kontaktpunkten. I utvecklingen av kontaktpunkten bör det tas fram lösningar som gör att denna information effektivt når respektive målgrupp. Konsumentverket bör svara för den information som rör konsumentskydd medan information som rör information mellan näringsidkare bör tillhandahållas genom samverkan av berörda myndigheter. Informationsskyldigheter i detta avseende ska också

Införande av elektroniska förfaranden

Artikel 8 i tjänstedirektivet fastställer en skyldighet för medlemsstaterna att se till att alla förfaranden och formaliteter för att få tillträde till och utöva en tjänsteverksamhet kan fullgöras enkelt, på distans och på elektronisk väg via den berörda gemensamma kontaktpunkten och med de behöriga myndigheterna. I direktivet fastställs inte närmare vad som avses med kraven på ”fullgöra” respektive ”på elektronisk väg”. Enligt regeringen är en rimlig utgångspunkt att elektroniska förfaranden avser de ärendesteg i ett tillståndsförfarande i vilka en tjänsteleverantör har kontakt med en kontaktpunkt eller en behörig myndighet. Vidare bör elektroniska förfaranden vara tillgängliga för tjänsteleverantörer via ett allmänt kommunikationsnätverk som Internet.

Arbetet med att införa elektroniska förfaranden har i betydande utsträckning påbörjats. Enligt en regelinventering som har gjorts inom Regeringskansliet så rör det sig om ett åttiotal svenska tillstånds- och anmälningsförfaranden som ska ske på elektronisk väg. Kommunerna ansvarar för ett femtontal tillståndsförfaranden och länsstyrelserna svarar för ett tiotal tillståndsförfaranden. På regeringens uppdrag har Verva under 2008 redovisat en analys av berörda tillståndsförfaranden i fråga om ärendenas omfattning, förekommande krav på legitimering och signering samt vilka tillståndsförfaranden som i första hand är lämpliga att utveckla på elektronisk väg enligt tjänstedirektivets krav. Tillväxtverket har som redovisas ovan det operativa ansvaret att utveckla den svenska kontaktpunktens webbportal genom vilken det ska vara möjligt för tjänsteleverantörer att nyttja elektroniska förfaranden. Utvecklingsarbetet är inriktat på att utarbeta ett elektroniskt meddelandesystem som ska göra det enkelt för tjänsteleverantörer att komma i kontakt med behöriga myndigheter. Behöriga myndigheter bör på ett praktiskt sätt kunna meddela sig med tjänsteleverantören via kontaktpunkten. I egenskap av mellanhand mellan tjänsteleverantörer och behöriga myndigheter kommer kontaktpunktens webbportal huvudsakligen att tillhandahålla eller visa vägen till de tillståndsrelaterade tjänster och dokument som respektive behörig myndighet utformar och ansvarar för.

För att elektroniska förfaranden ska införas på ett effektivt sätt bör enligt regeringen införandet ta hänsyn till de insatser som görs på närallgigande e-förvaltningsområden. Kontaktpunktens roll som elektronisk mellanhand mellan tjänsteleverantörer och behöriga myndigheter fokuserar på gränsdragningen mellan serviceverksamhet i form av upplysningar och stöd, ingivning av elektroniska handlingar och påbörjande av ärendehandläggning. I direktiven (dir. 2008:36) till Förvaltningslagsutredningen framhålls vikten av att förvaltningslagen är anpassad till den elektroniska förvaltningen och att lagen inte innebär eller upplevs innebära några hinder mot den fortsatta utvecklingen på detta område. I fråga om elektroniska förfaranden ska utredningen lämna en delredovisning senast 1 juli 2009. Dessutom kommer elektroniska

förfaranden rörande ansökan om tillstånd eller anmälan om uppgifter i vissa fall kräva att den sökande måste identifiera sig och göra underskrifter på elektronisk väg. Det berör E-delegationens uppdrag att under 2009 ta fram riktlinjer för hur den offentliga sektorns försörjning av elektroniska legitimationer ska hanteras i framtiden och hur samverkansförmåga kan etableras på verksamhetsnivå och teknisk nivå. Regeringen vill också peka på pågående arbete på gemenskapsnivå med att ta fram lösningar för gränsöverskridande samverkansförmåga för e-legitimationer och e-signaturer. Det gäller särskilt de insatser som görs i gemenskapens s.k. Storkprojekt i fråga om att ta fram gemensamma metoder och regler för att öppna landgränserna för e-legitimationer respektive det samarbete som bedrivs mellan kommissionen och medlemsstaterna inom ramen för tjänstedirektivets genomförande kring vissa typer av kvalificerade e-signaturer.

7.3 Insatser för administrativ förenkling

Regeringens bedömning: Statliga myndigheter som berörs av tjänstedirektivet bör se över och vid behov förenkla sina praktiska tillståndsrutiner för tjänsteverksamheter i samband med att myndigheternas tillståndsförfaranden ansluts på elektronisk väg till kontaktpunkten.

Promemorians bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: *Statskontoret* instämmer med promemorians bedömning av att den administrativa förenklingen bör ses som en kontinuerlig process. *Svenska handelskammarförbundet* anser att den pågående regelförenklingsprocessen inte räcker som garanti för att förenklingarna kommer till stånd. *Malmö kommun* och *Sveriges Kommuner och Landsting* framhåller att promemorian endast behandlar statliga myndigheter men att direktivets krav i detta avseende även omfattar förfaranden och rutiner på kommunal nivå.

Skälen för regeringens bedömning: Artikel 5.1 i tjänstedirektivet innehåller bestämmelser om förenkling av förfaranden. Medlemsstaterna ska granska alla förfaranden och formaliteter som är tillämpliga på tillträde till och utövande av en tjänsteverksamhet, och om dessa förfaranden inte är tillräckligt enkla måste de förenklas. Utifrån direktivet har regeringen vidtagit åtgärder för att inrätta en svensk gemensam kontaktpunkt, påbörja införandet av elektroniska förfaranden samt förbereda svenskt deltagande i det administrativa samarbetet. Därutöver har även svenska förfaranden och formaliteter prövats mot tjänstedirektivets bestämmelser om etableringsfrihet för tjänsteleverantörer och fri rörlighet för tjänster. Denna prövning ska bl.a. säkerställa att författningsgrunderna för aktuella förfaranden och formaliteter är proportionerligt utformade, dvs. de ska inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de mål som eftersträvas.

Utöver dessa åtgärder behöver ytterligare konkreta insatser göras för att uppfylla kraven i artikel 5.1 i direktivet eftersom det kan finnas anledning att förenkla det praktiska tillvägagångssättet i tillämpliga

förfaranden. Det behöver närmare granskas om t.ex. den konkreta utformningen på ansökningsblanketter och rutiner för uppgiftslämnande leder till krångel och onödigt merarbete för tjänsteleverantörer. Regeringen vill också peka på att departementen och myndigheterna redan har presenterat ett hundratal förenklingsåtgärder som rör elektroniska tjänster. Av intresse ur tjänstedirektivets perspektiv är bl.a. att ansökan om registrering som fastighetsmäklare hos Fastighetsmäklarnämnden kan göras helt eller delvis i ett direktförfarande via myndighetens webbplats och att det är möjligt för ekonomiska föreningar, filialer, kommanditbolag och handelsbolag att ge in registreringsanmälningar, ansökningar och årsredovisningar elektroniskt till Bolagsverket.

I regeringens skrivelse 2007/08:131 om regelförenklingsarbetet anges att Sverige genom tjänstedirektivet har förbundit sig att vidta konkreta åtgärder för att ta bort onödiga administrativa hinder för tjänsteföretagare. Statliga myndigheter som berörs av tjänstedirektivet bör därför se över och vid behov förenkla sina praktiska tillståndsrutiner för tjänsteverksamheter i samband med att myndigheternas tillståndsförfaranden ansluts på elektronisk väg till den svenska kontaktpunkten.

Administrativa förenklingsinsatser på kommunal nivå behandlas i avsnitt 8.2.2. I avsnitt 8.3.5 behandlas insatser om erkännande av intyg och andra liknande dokument.

8 Etableringsfrihet

8.1 Inledning

Huvudregeln enligt tjänstedirektivet är att en tjänsteleverantör från en annan medlemsstat har rätt att etablera sig i Sverige men undantag från etableringsfriheten får i vissa fall beslutas.

Bestämmelserna i artiklarna 9–15 gäller endast etablering, inte tillhandahållande av tjänster över gränserna. Dessa bestämmelser gäller alla sådana fall där ett företag vill etablera sig i en medlemsstat, oavsett om det gäller en leverantör som vill starta ett nytt företag eller om ett befintligt företag vill öppna t.ex. ett dotterbolag eller en filial. Bestämmelserna gäller både situationer där en tjänsteleverantör vill etablera sig i en annan medlemsstat och situationer där en leverantör vill etablera sig i sin egen medlemsstat.

Bestämmelserna omfattar alla krav som hör samman med att en tjänsteleverantör etablerar sig, oavsett om kraven gäller på nationell, regional eller lokal nivå. Bestämmelserna gäller också regler som har antagits av yrkesorganisationer och andra yrkessammanslutningar eller organisationer i den mening som avses i artikel 4.7 som när de utöver sitt rättsliga oberoende kollektivt reglerar tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet (se definitionen på krav i artikel 4.7 och definitionen på behörig myndighet i artikel 4.9. EG-domstolens rättspraxis inom detta område framgår t.ex. av dom av den 15 december 1995 i mål C-415/93 och av den rättspraxis som hänvisas till i den domen).

Tjänstedirektivet innebär i stora delar en kodifiering av EG-domstolens praxis rörande etableringsfriheten. I vissa avseenden föreligger emellertid skillnader mellan praxis och direktivet. Möjligheterna att meddela undantag från principen om etableringsfrihet är i tjänstedirektivet mer inskränkt än i EG-fördraget. Enligt artikel 46 i EG-fördraget är det möjligt för medlemsstaterna att undanta diskriminerande handelshinder under åberopande av vissa angivna skyddsintressen. De undantagsgrunder som anges är allmän ordning, säkerhet och hälsa. I praktiken har det visat sig vara svårt för en medlemsstat att försvara diskriminerande handelshinder och EG-domstolen har endast i undantagsfall godtagit åberopad undantagsgrund (se Susanne St Clair Renard, *Fri rörlighet för tjänster- tolkning av artikel 49 EGF, 2007, s. 238 ff.*).

I tjänstedirektivet har inte möjligheten att motivera diskriminerande handelshinder tagits med när det gäller krav på tillstånd och de krav som ska utvärderas enligt artikel 15. Det ges dock möjlighet för en medlemsstat att i vissa fall upprätthålla icke-diskriminerande krav. Regeln innebär att en medlemsstat - utöver undantagsgrunderna i EG-fördraget - kan åberopa att en viss åtgärd är motiverad av tvingande hänsyn till allmänintresset och att den är proportionerlig. Detta kommer redan i dag till uttryck i EG-domstolens praxis.

Av skäl 40 till tjänstedirektivet följer att med begreppet tvingande hänsyn till allmänintresset avses det begrepp som utvecklats i EG-domstolens praxis rörande artiklarna 43 och 49 i EG-fördraget och att begreppet kan komma att vidareutvecklas. Som exempel på grunder som omfattas av begreppet nämns allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa enligt artiklarna 46 och 55 i fördraget, upprätthållande av ordning i samhället, socialpolitiska mål, skydd av tjänstemottagarna, konsumentskydd, arbetarskydd, inbegripet arbetstagarnas sociala trygghet, djurskydd och djurhälsa, bevarande av finansiell balans i socialförsäkringssystemen, bedrägeribekämpning, förebyggande av illojal konkurrens, miljöskydd och skydd av stadsmiljön, inbegripet samhällsplanering, skydd av långivare, säkrad sund förvaltning av rättsväsendet, trafiksäkerhet, skydd av immaterialrätten, kulturpolitiska mål, inbegripet skydd av yttrandefriheten med avseende på samhällets olika delar, särskilt sociala, kulturella, religiösa och filosofiska värderingar i samhället, behovet av att garantera en hög utbildningsnivå, upprätthållande av pressmångfald och främjande av det nationella språket samt bevarande av det nationella historiska och konstnärliga kulturarvet.

Tjänstedirektivet innehåller till skillnad från EG-fördraget bestämmelser som avser förfarandet vid tillståndsprövning.

8.2 Krav på tillstånd och andra krav på etablering

8.2.1 Tjänstedirektivets bestämmelser

Inledning

Tillståndsförfaranden är en av de vanligaste formaliteterna som tillämpas på tjänsteleverantörer i medlemsstaterna och de utgör en begränsning av etableringsfriheten, vilket EG-domstolen genomgående har fastställt i sin rättspraxis (dom av den 22 januari 2002 i mål C-390/99, Canal Satélite). Medlemsstaterna måste därför enligt tjänstedirektivet se över sina befintliga tillståndsförfaranden och göra dem förenliga med artiklarna 9–13 i direktivet. I tjänstedirektivet finns grundläggande bestämmelser om och på vilket sätt krav på tillstånd samt andra krav vid etablering får respektive inte får uppställas. Artiklarna innehåller dels instruktioner till den nationella lagstiftaren om hur tillståndsförfaranden ska utformas i de speciallagstiftningar som rör enskilda tjänsteområden, dels förfaranderegler för hur ärenden om tillstånd ska handläggas.

Artiklarna 14 och 15 i tjänstedirektivet innehåller en lista över krav som inte får upprätthållas vid tjänsteleverantörers etablering i medlemsstaten, krav som ska utvärderas och instruktioner till den nationella lagstiftaren om hur krav för etablering i den nationella lagstiftningen ska utvärderas.

Av artikel 9.3 i tjänstedirektivet följer att dessa bestämmelser inte kan åberopas för att rättfärdiga tillståndsförfaranden som är förbjudna enligt andra gemenskapsinstrument. Som exempel på andra gemenskapsinstrument nämns i skäl 54 till tjänstedirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/93/EG av den 13 december 1999 om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden, direktiv om elektronisk handel. Detta innebär att artiklarna 9-13 inte är tillämpliga på sådana aspekter av tillståndsförfaranden som regleras direkt eller indirekt av andra gemenskapsinstrument. Till exempel gäller inte artiklarna för reglerade yrken i fråga om de aspekter av tillstånd som regleras av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, yrkeskvalifikationsdirektivet, (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22), se särskilt avsnitt 6.4.

Artikel 9

Av artikel 9.1 i tjänstedirektivet följer att en medlemsstat i vissa fall får uppställa krav på tillstånd för tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet. Sådana krav får uppställas om

- a) tillståndsförfarandet inte diskriminerar tjänsteleverantören i fråga,
- b) behovet av ett tillståndsförfarande är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset, och
- c) det eftersträvade målet inte kan uppnås med en mindre begränsande åtgärd, i synnerhet därför att en efterhandskontroll skulle ske för sent för att få någon reell verkan.

Bestämmelsen omfattar alla förfaranden där det krävs ett beslut, direkt eller indirekt, av en myndighet för att en tjänsteleverantör ska kunna bedriva tjänsteverksamhet (se kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 32).

Det sagda innebär alltså att för att ett krav på tillstånd för etablering ska kunna behållas eller införas i svensk nationell rätt, krävs att det kan visas att det finns tillräckligt starka skäl för det. Det ankommer således på Sverige att visa att ett tillståndsförfarande är utformat på ett icke-diskriminerande sätt, att det är motiverat med hänsyn till ett tvingande allmänintresse och att syftet inte kan uppnås på ett mindre ingripande sätt. Denna prövning ska göras för varje enskilt tillståndsförfarande som Sverige vill behålla eller införa.

Villkoret att en medlemsstat inte får diskriminera någon tjänsteleverantör innebär att sökandena ska behandlas lika och ges lika förutsättningar för att erhålla ett tillstånd för etablering i medlemsstaten. Av praxis från EG-domstolen följer att såväl öppen som förtäckt diskriminering omfattas (Susanne St Clair Renard, Fri rörlighet för tjänster - tolkning av artikel 49 EGF, 2007, s. 93 ff.). Vidare har domstolen uttalat att den omständigheten att en tjänsteleverantör från en annan medlemsstat missgynnas till följd av att hemlandet och värdlandet upprätthåller två olika, men likväl nationalitetsneutrala regleringar, inte i sig innebär att värdlandets regler kan anses diskriminerande (se EG-domstolens dom i mål C-76/90 Säger mot Dennemeyer & Co). Även ett icke-diskriminerande handelshinder kan emellertid vara förbjudet. EG-domstolen har i sin rättspraxis i vissa fall framhållit att varje begränsning

av tillträdet till marknaden måste kunna motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset för att vara tillåten.

Enligt EG-domstolens praxis utgör bl.a. folkhälsan, konsumentskyddet, djurhälsan, miljöskyddet och skyddet av stadsmiljön tvingande hänsyn till allmänintresset. De skäl som omfattas av doktrinen om tvingande hänsyn till allmänintresset utgör emellertid inte någon på förhand fastställd uttömmande lista, utan medlemsstaterna har möjlighet att utifrån sina respektive politiska övertåganden argumentera för sin ståndpunkt. De skäl som medlemsstaten framför ska dock vara genuina och inte kunna misstänkas utgöra ett förtäckt skydd för den egna marknaden eller för statens ekonomiska intressen. Huruvida ett nationellt tillståndsförfarande är tillåtligt eller inte får i slutänden avgöras av EG-domstolen.

För att ett krav på etablering ska vara tillåtet krävs dessutom att det är proportionerligt. Kravet på proportionalitet innebär att ett tillståndsförfarande är godtagbart endast om det eftersträvade ändamålet inte kan uppnås med mindre begränsande åtgärder.

Artikel 14

Artikel 14 i tjänstedirektivet innehåller en lista på krav som en medlemsstat inte får ställa upp för etablering i medlemsstaten. De otillåtna kraven som räknas upp bygger på praxis från EG-domstolen och avser sådana krav för etablering som enligt domstolen måste upphävas eftersom de är diskriminerande eller på annat sätt begränsande. De otillåtna kraven är följande.

1. Diskriminerande krav som direkt eller indirekt grundar sig på nationalitet eller, i fråga om företag, platsen för dess säte, och i synnerhet
  - a) krav på medborgarskap för tjänsteleverantören, dess personal, aktie- eller andelsägare eller medlemmar i ledning och styrelse, och
  - b) krav på att tjänsteleverantören, dess personal, aktie- eller andelsägare eller medlemmar i ledning och styrelse ska vara bosatta på landets territorium.
2. Förbud mot att vara etablerad i flera medlemsstater eller vara registrerad vid eller vara medlem av en yrkesorganisation eller en branschorganisation i mer än en medlemsstat.
3. Inskränkningar i tjänsteleverantörens frihet att välja om etableringen ska avse den huvudsakliga verksamheten eller en biverksamhet, särskilt skyldighet för tjänsteleverantören att förlägga sin huvudsakliga verksamhet till landets territorium, eller inskränkningar i friheten att välja om etableringen ska ske i form av en agentur, en filial eller ett dotterbolag.
4. Krav på ömsesidighet med den medlemsstat där tjänsteleverantören redan är etablerad, bortsett från de krav på ömsesidighet som redan fastställts i gemenskapsinstrument som rör energi.
5. Tillämpning i enskilda fall av en ekonomisk prövning där tillståndsgivningen är beroende av att man kan påvisa att det finns ett ekonomiskt behov eller en efterfrågan på marknaden, eller av att man utvärderar verksamhetens potentiella eller aktuella ekonomiska effekter eller bedömer om verksamheten stämmer överens med målen i den

behöriga myndighetens ekonomiska planering. Detta förbud ska inte avse planeringskrav som inte rör ekonomiska mål utan tjänar överordnade syften som rör allmänintresset.

6. Direkt eller indirekt inblandning av konkurrerande aktörer, även inom rådgivande organ, vid beviljandet av tillstånd eller då de behöriga myndigheterna antar andra beslut, med undantag för yrkesorganisationer och yrkessammanslutningar eller andra branschorganisationer som handlar i egenskap av behöriga myndigheter. Detta förbud ska inte avse samråd med organisationer, som till exempel handelskammare eller med arbetsmarknadens parter, i andra frågor än enskilda ansökningar om tillstånd, eller samråd med allmänheten.

7. Skyldighet att ställa eller bidra till en ekonomisk säkerhet eller att ta en försäkring hos tjänsteleverantörer eller organ som är etablerade på landets territorium. Detta ska inte påverka medlemsstaternas möjlighet att kräva försäkring eller finansiell säkerhet i sig och ska inte heller påverka kraven avseende deltagande i en kollektiv ersättningsfond, till exempel för medlemmar i yrkesorganisationer eller branschorganisationer.

8. Skyldighet att under en viss tid ha varit förhandsregistrerad i registren på landets territorium eller att tidigare under en viss tid ha bedrivit verksamheten där.

Artikel 15

Enligt artikel 15.1 i tjänstedirektivet ska medlemsstaterna undersöka om det i deras respektive rättsordningar finns några krav av det slag som anges i artikel 15.2 och, om så är fallet, se till att dessa krav uppfyller villkoren i artikel 15.3. Medlemsstaterna ska anpassa sina lagar och andra författningar så att de blir förenliga med de villkoren.

Av artikel 15.2 i direktivet följer att medlemsstaterna ska undersöka om det i deras respektive rättsordningar föreskrivs att följande icke-diskriminerande krav ska vara uppfyllda vid etablering:

- a) kvantitativa eller geografiska begränsningar, särskilt i form av begränsningar knutna till folkmängd eller ett minsta geografiskt avstånd mellan olika tjänsteleverantörer,
- b) skyldighet för tjänsteleverantören att ha en viss juridisk form,
- c) krav som rör företagets kapitalinnehav,
- d) krav som innebär att endast vissa tjänsteleverantörer på grund av verksamhetens särskilda karaktär får starta tjänsteverksamheten i fråga, med undantag för krav rörande områden som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, yrkeskvalifikationsdirektivet, eller sådana krav som föreskrivs i andra gemenskapsinstrument,
- e) förbud mot flera etableringar inom samma stats territorium,
- f) krav på ett minsta antal anställda,
- g) fasta minimi- och/eller maximiavgifter som tjänsteleverantören måste tillämpa, och
- h) skyldighet för tjänsteleverantören att vid sidan av sin tjänst tillhandahålla andra specifika tjänster.

Enligt artikel 15.3 i tjänstedirektivet ska medlemsstaterna se till att ovan redovisade krav uppfyller följande villkor:

- a) icke-diskriminering: kraven får varken vara direkt eller indirekt diskriminerande på grundval av nationalitet eller, i fråga om företag, var företaget har sitt säte,
- b) nödvändighet: kraven ska vara motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset, och
- c) proportionalitet: kraven ska vara lämpliga för att säkerställa att det eftersträvade målet uppnås, de får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet och det ska inte vara möjligt att ersätta dessa krav med andra, mindre begränsande åtgärder som skulle ge samma resultat.

Artikel 15.1-3 i tjänstedirektivet ska gälla lagstiftning om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse endast i den mån tillämpningen av dessa punkter inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs.

8.2.2 Genomlysning av svenska författningar

Regeringens bedömning: De regler som identifierats inom tjänstedirektivets tillämpningsområde och är förenliga med direktivets artiklar om etableringsfrihet har motiverats i enlighet med direktivets krav.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flera av remissinstanserna pekar på behovet av ytterligare genomlysning av kommunernas föreskrifter (bl.a. *Svensk Handel, Sieps och Malmö kommun*). *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* bekräftar att det kan finnas kommunala föreskrifter som tillkommit med stöd av bemyndiganden. *Svenska Handelskammarförbundet* betonar också vikten av att regeringen säkerställer att kommunerna genomlyser sina föreskrifter.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringskansliet och berörda myndigheter har genomfört en regelinventering i syfte att kartlägga vilka svenska gällande regler som omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde och dessa reglers förhållande till direktivets artiklar. Av regelinventeringen framgår att de svenska författningar som omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde till största delen är förenliga med direktivet. Som ett led i regelgenomlysningen har alla författningar som faller under tjänstedirektivets tillämpningsområde bedömts utifrån de EG-rättsliga kriterierna icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet (det s.k. EG-rättstestet). Denna bedömning ska rapporteras till kommissionen senast den 28 december 2009 enligt artikel 39 i tjänstedirektivet och vara föremål för ömsesidig utvärdering mellan medlemsstaterna. De svenska författningar som anses falla under tjänstedirektivets tillämpningsområde och som har bedömts förenliga med direktivets regler har redovisats i Ds 2008:75, bilaga 1 samt i avsnitt 9.2.2 i densamma.

Flera remissinstanser har pekat på vikten av att också kommunernas regler genomlysas i enlighet med tjänstedirektivets krav. Tjänstedirektivets bestämmelser om etablering gäller ju oavsett om kraven ställs på statlig eller kommunal nivå. Av 8 kap. 5 § regeringsformen framgår att grunderna för kommunernas organisation och verksamhetsformer bestäms i lag. I lag ska också meddelas föreskrifter om kommunernas befogenheter i övrigt och om deras åligganden. Regelinventeringen som har skett med anledning av tjänstedirektivets genomförande har uppmärksammat ett antal svenska tillståndsförfaranden som faller inom tillämpningsområdet och som kommuner ansvarar för. Av dessa identifierade tillståndsområden där kommuner är tillståndsgivare är det några områden där kommunerna även har normgivningsbemyndiganden och alltså kan ha utfärdat kommunala föreskrifter. Områdena rör anläggande av avloppsanordning, anläggande av värmepumpsanläggning samt tillfällig försäljning (torghandel) enligt lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning. Det kan således förekomma kommunala tillstånd för torghandel som kan strida mot tjänstedirektivets syften.

Kommunernas möjlighet till självstyre kan kortfattat sägas innebära att utöver sina särskilda åligganden enligt en serie specialförfattningar har kommunerna en fri sektor inom vilken de kan ombesörja egna angelägenheter. Med hänsyn till den på vissa områden långtgående självbestämmanderätten för en kommun torde en kommuns föreskrifter kunna innefatta sådana uppställda krav som avses i tjänstedirektivet. En kommun kan också utfärda riktlinjer, men som namnet antyder är kommunala riktlinjer inte jämställda med föreskrifter. Riktlinjer kan emellertid i praktiken skapa en snedvridning av konkurrensen. Effekten av en kommuns riktlinjer kan, trots att det bara är en rekommendation, ändå anses strida mot tjänstedirektivet, eftersom EG-domstolen även beaktar icke bindande åtgärder som en medlemsstat vidtar då effekten likaväl kan medföra ett handelshinder (mål 249/81, kommissionen mot Irland [1982] REG s. 4083, svensk specialutgåva volym 6). Även kommuner är således i sitt utfärdande av rekommendationer skyldiga att beakta tjänstedirektivets principer.

Av Sveriges skyldigheter enligt tjänstedirektivet följer att även kommuner måste verka för att tjänstedirektivets krav får genomslag i Sverige samt att beslutfattande funktioner ska säkerställa att direktivet efterlevs.

Sveriges Kommuner och Landsting har inlett en inventering av de cirkulär och underlag för lokala bedömningar som har skickats ut till kommunerna samt håller på att se över de mallar som används. Således bör ytterligare regelinventering göras innan den 28 december 2009 för att säkra överensstämmelse med direktivet.

8.2.3 Författningsändringar i sektorerna

Vissa bestämmelser har vid utvärderingen befunnits stå i strid med tjänstedirektivets artiklar om etableringsfrihet. De lagar som innehåller

etableringskrav m.m. som bör upphävas eller ändras som ett led i genomförandet av direktivet framgår i huvudsak i det följande. Författningsändringar med anledning av artiklarna om tillståndsförfarandet redovisas i avsnitt 8.3.2 och 8.3.3. Ytterligare förslag till ändringar av lagstiftning med anledning av tjänstedirektivet kan komma att lämnas i särskild ordning.

Tullagen (2000:1281)

Regeringens förslag: Formuleringen i 2 kap. 4 § tullagen (2000:1281) som medför att en mottagningsfunktion endast får innehas av en juridisk person tas bort. Orden *en juridisk person* ersätts med *annan*.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har något att erinra i denna del.

Skälen för regeringens förslag: 2 kap. 2 § tullagen behandlar tulldeklarationer, varvid det bl.a. sägs att Tullverket får ge tillstånd till att tulldeklarationer och andra handlingar och uppgifter som ska ges in till Tullverket lämnas genom ett elektroniskt dokument till tulldatasystemet eller på annat sätt med hjälp av automatisk databehandling. I 8 § tullförordningen (2000:1306) sägs bl.a. att mottagningsfunktionen, på det sätt som Tullverket bestämmer, ska kontrollera att mottagna elektroniska dokument överförs i fullständigt och oförvanskat skick. Enligt 10 § tullförordningen ska uppgifter som har registrerats hos mottagningsfunktionen överlämnas till Tullverket för arkivering efter den tid som verket bestämmer. Denna förmedlingstjänst kan således tillhandahållas av någon annan än Tullverket, vilket också för närvarande är fallet.

Enligt 2 kap. 4 § tullagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer överlåta åt en juridisk person att förmedla uppgifter i elektroniska dokument som avses i 2 § till och från tulldatasystemet. I 6 § tullförordningen finns bemyndigandet för Tullverket att besluta om detta. Bestämmelsen om mottagningsfunktion infördes vid tillkomsten av den numera upphävda tullregisterlagen (1990:137). Bestämmelsen har därefter förts över oförändrad till den nya tullagen, eftersom den bedömdes passa in bättre där. Av propositionen till den upphävda tullregisterlagen framgår bl.a. följande. I det ursprungliga förslaget fanns inte någon mottagningsfunktion, eftersom man förutsatte att företagen skulle överföra information direkt till Tullverkets centraldator eller någon av lokaldatorerna, men detta visade sig inte vara någon tekniskt lämplig lösning. Därför ansågs det lämpligt att ha en central mottagningsfunktion. Funktionen ansågs dock komplicerad och bedömdes förutsätta för att vara lönsam att den skulle hantera ett väsentligt större antal meddelanden än vad som skulle komma att bli fallet för tulldatasystemet. Eftersom det redan då fanns företag som tillhandahöll den här typen av tjänster, bedömdes det fördelaktigt om ett sådant företags tjänster kunde tas i anspråk för tulldatasystemets

del (prop. 1989/90:40 s. 25 f.). I förarbetena nämns inget om valet av begreppet juridisk person.

Den verksamhet som nämns ovan får enligt regeringens bedömning anses vara en tjänsteverksamhet i tjänstedirektivets mening. Enligt artikel 2.3 i tjänstedirektivet omfattas inte skatteområdet av direktivets tillämpningsområde. Tullverkets verksamhet består dock inte enbart av att ta in tull och andra skatter. Andra uppdrag är att övervaka och kontrollera varuflödet in och ut ur landet så att in- och utförselregler efterlevs och att arbeta med brottsbekämpning i varuflödeshänseende. De tjänsteverksamheter som har identifierats inom tullagstiftningen kan inte bedömas som uteslutande syfta till att ta in tull och andra skatter. De tulldeklarationer som mottagningsfunktionen hanterar har inte enbart till syfte att redovisa tullavgifter och mervärdesskatt utan exempelvis även att ange eventuella införselrestriktioner. Det handlar således såväl om att ta in avgifter som att kontrollera varuflödet. De identifierade tjänsteverksamheterna inom tullområdet utesluts således inte från direktivets tillämpningsområde på den grunden att det handlar om skatteområdet (jfr artikel 2.3). Krav på verksamheten måste därför uppfylla kraven i direktivets artiklar om etableringsfrihet.

Skyldigheten att vara en juridisk person för att få tillhandahålla tjänsten utgör ett sådant krav som anges i artikel 15.2 b) i tjänstedirektivet. Det måste därför uppfylla villkoren som räknas upp i artikel 15.3 i direktivet, dvs. vara icke-diskriminerande, nödvändigt och proportionerligt. Enligt regeringens bedömning kan kravet inte anses som diskriminerande enligt artikel 15.3 a) i tjänstedirektivet, eftersom kravet inte är beroende av nationalitet eller var ett företag har sitt säte.

Kravet måste vidare vara nödvändigt vilket innebär att det ska vara motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset (artikel 15.3 b). Krav rörande juridisk person har i EG-rättspraxis bedömts i många fall kunna ersättas med mindre begränsande åtgärder och det finns ett antal avgöranden där krav på juridisk person har underkänts och därmed befunnits stå i strid med bestämmelser i EG-fördraget.

Regeringen bedömer att kravet på juridisk person i tullagen, vilket utesluter fysiska personer från möjligheten att inneha mottagningsfunktionen, inte kan anses motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset. Kravet bedöms kunna ersättas med mindre begränsande åtgärder. Till följd av denna bedömning föreslås att kravet upphävs. Regeringen föreslår att detta görs genom att orden *en juridisk person* byts ut till *annan*.

Lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Regeringens förslag: Den bestämmelse i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. som innebär att det ska finnas en i Sverige bosatt föreståndare för fysiska näringsidkare som inte är bosatta i Sverige ändras för att bli förenlig med tjänstedirektivet. I stället formuleras bestämmelsen på följande sätt. För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare som är bosatta utanför det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ska

det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

Prop. 2008/09:187

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Tysk-Svenska Handelskammaren anser att även kravet på att utländska företag ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom en filial bör avskaffas. *LO*, *TCO* och *Saco* motsätter sig den förslagna ändringen eftersom de anser att frånvaron av en behörig företrädare för näringsidkaren äventyrar arbetstagarorganisationernas rätt att förhandla om, ingå och tillämpa kollektivavtal. Organisationerna föreslår istället att bosättningskravet för föreståndare ersätts med ett krav på registrering av en representant med postadress i Sverige som har behörighet att företräda näringsidkaren och företa de rättshandlingar som verksamheten i Sverige kräver. *ILO-kommittén* uppmanar regeringen att i den fortsatta beredningen säkerställa att ändringarna i filiallagen inte kommer i konflikt med Sveriges åtaganden enligt ILO:s konventioner nr. 98 och 154.

Skälen för regeringens förslag: I lagen om utländska filialer m.m. finns regler om formerna för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utländska företag och utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare. Lagen, med tillhörande förordning (1992:308) om utländska filialer m.m., innehåller regler om registreringsförfarande och innebär att alla utländska företag och utomlands bosatta svenskar eller utländska medborgare som lämnar begärda uppgifter blir registrerade och får driva näring i Sverige. Lagstiftningen grundas på de EG-rättsliga principerna om icke-diskriminering och etableringsfrihet och har bedömts förenlig med det elfte bolagsdirektivet (89/666/EEG) (se prop. 1991/92:88 s. 20).

I 2 § lagen om utländska filialer m.m. anges att utländska företag ska bedriva näringsverksamhet i Sverige genom filial samt att det för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utomlands bosatta fysiska personer ska finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för verksamheten. Syftet med dessa bestämmelser är att ge en i Sverige bedriven verksamhet en viss garanterad anknytning till Sverige och göra det möjligt för domstolar och myndigheter att vid behov kunna nå företaget eller utöva viss kontroll (se prop. 1991/92:88 s. 20).

Lagens bestämmelser är enligt regeringens bedömning av sådan karaktär att de kan beröra verksamheter som omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde och ska därför uppfylla bl.a. kraven i tjänstedirektivets artiklar om etableringsfrihet.

Begreppet föreståndare är inte uttryckligen definierat i lagen om utländska filialer m.m. Enligt regeringens uppfattning ligger det dock nära till hands att uppfatta en föreståndare som någon som är anställd av näringsidkaren. Om så är fallet kommer kravet på en i Sverige bosatt föreståndare att stå i strid med det otillåtna kravet vid etablering enligt artikel 14.1 b), dvs. krav på att personal ska vara bosatt i Sverige får inte ställas. Kravet på föreståndare måste därför ändras i den del det avser verksamhet som faller inom tjänstedirektivets tillämpningsområde.

Syftet med kravet på föreståndare är som ovan angetts bl.a. att det ska finnas någon att delge å näringsidkarens vägnar. Det syftet är naturligtvis mycket viktigt och kravet på föreståndare bör därför endast tas bort i den utsträckning som krävs för att säkerställa ett korrekt genomförande av tjänstedirektivet. Kravet på föreståndare när näringsidkaren är bosatt utanför direktivets geografiska tillämpningsområde bör därför upprätthållas.

LO, TCO och *Saco* föreslår att ett bosättningskrav ersätts med ett krav på anmälan och registrering av en representant med adress i Sverige och med behörighet att företräda näringsidkaren. Enligt regeringens bedömning är det inte säkert att ett sådant generellt krav på behörig representant är förenligt med tjänstedirektivet och övriga EG-rättsliga regler om etableringsfrihet. Som dessa organisationer har påpekat ska dock tjänstedirektivet inte påverka medlemsstaternas regler om arbetsrätt och arbetsmiljö, och de fackliga organisationernas möjligheter att få kontakt med näringsidkaren i frågor som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare bör naturligtvis inte försvåras i onödan. I detta sammanhang ska dock understrykas att den föreslagna ändringen i filiallagen endast berör krav i förhållande till enskilda näringsidkare. Situationer där sådana enskilda näringsidkare utstationerar arbetstagare till Sverige från ett annat medlemsland eller anställer någon person här torde inte vara särskilt vanliga. Det finns också skäl att erinra om det arbete som pågår inom EU kopplat till genomförandet av tjänstedirektivet och tillämpningen av utstationeringsdirektivet i fråga om administrativt samarbete och utbyte av information mellan behöriga institutioner i medlemsstaterna. Detta arbete kan förväntas leda till att eventuella nackdelar från fackliga utgångspunkter av att kravet på en i Sverige bosatt föreståndare tas bort när det gäller näringsverksamhet som bedrivs av personer bosatta i ett annat medlemsland lindras. Det finns dock anledning att närmare undersöka konsekvenserna av förslaget i denna del och möjligheterna att tillgodose organisationernas intressen i detta hänseende. Regeringen har för avsikt att återkomma till den frågan i ett annat sammanhang.

Kravet på att utländska företag ska bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom en filial ska inte uppfattas som ett absolut krav. Utländska företag har tvärtom möjlighet att välja etablering genom svenskt dotterföretag eller genom filial (se prop. 1991/92:88 s. 21). Det utländska företaget kan även välja att etablera sig i Sverige genom en agentur. Några ändringar i linje med vad *Tysk-svenska Handelskammaren* föreslagit torde därför inte behövas i fråga om etablering av verksamhet i Sverige.

8.2.4 Andra åtgärder beträffande artiklarna 9, 14 och 15

Regeringens förslag: I lagen om tjänster på den inre marknaden ska det, utöver de i sektorslagstiftning föreslagna ändringarna, införas en bestämmelse som anger att behöriga myndigheter ska verka för att direktivets principer om bl.a. etableringsfrihet samt icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet får genomslag i Sverige.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser har gjort bedömningen att den horisontella lagen bör utformas på ett tydligare sätt i syfte att underlätta förståelsen av lagen för de som ska tillämpa den. Remissinstanserna har pekat på bl.a. frågor kring skyldigheterna för behöriga myndigheter. Flera remissinstanser har också förklarat att de anser det lämpligt att i lagen tydliggöra de allmänna principer som direktivet avser att förverkliga.

Skälen för regeringens förslag: I promemorian föreslås en bestämmelse som upplyser om syftet med tjänstedirektivet samt att statliga och kommunala myndigheter ska verka för att direktivets principer får genomslag i Sverige. Regeringen har i lagrådsremissen instämt i vad remissinstanserna har anfört i fråga om att lagen bör förtydligas vad avser principen bl.a. om etableringsfrihet. Enligt direktivet innebär etableringsfrihet att krav på tillstånd och andra krav på etablering måste vara motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset. Därutöver måste kraven vara icke-diskriminerande, proportionella och nödvändiga. Alla krav som uppställs mot tjänsteleverantören måste uppfylla dessa principer. Se mer om principen om etableringsfrihet i avsnitt 8.1. Se även om bestämmelsen i den föreslagna lagen om tjänster på den inre marknaden i avsnitt 5.2.

Lagrådet har anfört att det inte delar regeringens uppfattning om att denna princip eller någon av de övriga principer som nämns i första stycket i den i lagrådsremissen föreslagna bestämmelsen genomförs i svensk rätt genom en upplysning om att de förekommer i direktivet. Anses det nödvändigt att explicita regler om principerna införs i nationell rätt får det ske på sedvanligt sätt, anför *Lagrådet*. Eftersom första stycket endast innehåller en upplysning om direktivet kan det avvaras. I stället skulle principerna kunna komma till uttryck i paragrafens sista stycke.

Regeringen följer förslaget av *Lagrådet*. Det innebär att det i det sista stycket av lagens inledande paragraf ska finnas en uttrycklig föreskrift att behöriga myndigheter ska verka för att direktivets principer om bl.a. etableringsfrihet samt om icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet får genomslag i Sverige.

Regeringens bedömning är att det inte behövs några ytterligare bestämmelser av övergripande karaktär i syfte att säkerställa efterlevnaden av principerna.

8.2.5 Rapportering av nya krav

Regeringens bedömning: Regeringen bör meddela närmare föreskrifter om skyldigheten att enligt artikel 15.7 anmäla krav enligt artikel 15.2-3 i tjänstedirektivet till kommissionen.

Promemorians bedömning: Skiljer sig något från regeringens bedömning genom att promemorian inte föreslog någon författningsåtgärd.

Remissinstanserna: *Kommerskollegium* förutsätter att proceduren för anmälningar enligt artikel 15.7 i tjänstedirektivet av nya författningar om tjänsteverksamhet och kollegiets anmälningar enligt direktiv 98/34/EG blir föremål för närmare klarlägganden. *Svenska Handelskamarförbundet* anför att det är angeläget att förfarandet enligt artikel 15.7 fungerar effektivt i praktiken samt är tydligt och transparent. Handelskamrarna ställer sig frågande till att anmälan enligt artikeln ska anmälas till kommissionen via Sveriges ständiga representation vid EU och tycker att det skulle vara lämpligare att låta anmälningarna gå genom Kommerskollegium som också har hand om 98/34/EG-proceduren.

Skälen för regeringens bedömning: Sådana krav som redogörs för i artikel 15.2 i tjänstedirektivet och som medlemsstaterna inför i lag eller annan författning från och med den 28 december 2006 måste anmälas till kommissionen. Medlemsstaten ska då redogöra för skälen till de nya kraven (artikel 15.7) och motivera varför de kan anses uppfylla EG-rättstestet.

En anmälan till kommissionen hindrar inte medlemsstaten från att anta de aktuella bestämmelserna. Anmälan till kommissionen kan ske till kommissionen via Sveriges ständiga representation i Bryssel eller – för det fall det finns anledning att anta att anmälan av tekniska krav samtidigt är aktuell, vid notifiering av tekniska föreskrifter – enligt proceduren för direktiv 98/34/EG. För anmälningar enligt tjänstedirektivet kommer kommissionen enligt uppgift att tillhandahålla ett elektroniskt formulär. Anmälnings- och prövningsprocedurerna för notifiering enligt tjänstedirektivet respektive 98/34-direktivet skiljer sig åt när det gäller förfarandet hos kommissionen och medlemsstaterna bl.a. vad avser de motiveringar som ska framgå av en anmälan.

Den svenska proceduren enligt direktiv 98/34/EG innebär att utkastet till tekniska föreskrifter eller föreskrifter om informationssamhällets tjänster måste anmälas via Kommerskollegium för vidarebefordran till kommissionen och övriga medlemsstater i en särskild elektronisk procedur. Förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet och förordningen (1994:2029) om tekniska regler reglerar förfarandet i Sverige. Sedan anmälningsproceduren inletts får en medlemsstat inte anta ett utkast till tekniska föreskrifter före utgången av tre månader från den tidpunkt då kommissionen mottog informationen. Förslaget översätts normalt till samtliga officiella språk inom EU och delges kontaktpunkterna i varje medlemsstat samt läggs ut på en särskild hemsida. Reaktionen kan under den inledande tremånadersperioden avges av andra medlemsstater eller kommissionen. Vissa av dessa reaktioner medför att frysperioden förlängs ytterligare.

Till skillnad från proceduren enligt direktiv 98/34/EG hindrar proceduren enligt tjänstedirektivet inte medlemsstaterna från att anta det anmälda utkastet till författning. Kommissionen måste emellertid inom tre månader från anmälan ta ställning till om uppställda krav är förenliga med EG-rätten. Medlemsstaterna får insyn i förfarandet men endast kommissionen yttrar sig i ärendet.

De två procedurerna överlappar varandra endast i två fall. Dels kan ett förslag till reglering på varuområdet innehålla ett förslag som samtidigt kan anses som ett krav på tjänsteområdet, dels kan ett förslag till regel för informationssamhällets tjänster även röra tjänstedirektivet. Det finns

då möjlighet att via direktiv 98/34/EG också anmäla krav under tjänstedirektivet. Detta förfarande förutsätter emellertid att kraven som avser tjänstedirektivet tydligt anges och motiveras i enlighet med vad som gäller enligt detta direktiv. Granskningsproceduren ska inte påverkas av anmälningssättet utan bedömningen följer den procedur som anges i rättsakten för det föreslagna kravet.

En anmälan som avser tekniska föreskrifter eller föreskrifter rörande informationssamhällets tjänster och proceduren enligt direktiv 98/34/EG bör samordnas enligt förfarandet för tekniska regler om de samtidigt avser sådana krav på anmälan som föreskrivs i tjänstedirektivet (artikel 15.7). För det fall det råder oklarhet om skyldigheten att anmäla ett krav enligt både tjänstedirektivet och direktivet 98/34/EG kan anmälan alltså ske i formuläret för 98/34/EG och i så fall samordnas detta av Kommerskollegium. Någon särskild reglering krävs inte men frågan är föremål för granskning inom ramen för sittande Inremarknadsutredning (dir. UD 2008:01).

Regler som rör krav på tjänsteutövning och som ska anmälas enligt artikel 15.7 i tjänstedirektivet kan komma att antas genom lag, förordning eller myndigheternas föreskrifter.

Av 20 § punkten 6 i förordningen med instruktion för Regeringskansliet framgår att Regeringskansliet ska anmäla förslag till författningar i enlighet med informationsförfaranden som följer av Sveriges medlemskap i EU. Innan författningarna antagits har således Regeringskansliet att ta ställning till om de nya kraven är förenliga med artikel 15.2 och 3 i tjänstedirektivet och eventuellt anmäla dessa till kommissionen. Till skillnad från promemorian anser regeringen att det behöver framgå av förordning till lagen om tjänster på den inre marknaden att anmälningsskyldighet även föreligger för myndigheterna i enlighet med tjänstedirektivet.

8.3 Krav på tillståndsförfarandet (artiklarna 10-13)

8.3.1 Svensk förvaltningsrätt

Regeringens bedömning: Kraven i artikel 10.2 f) och g), 10.5 och 6, 11.3, 12.1, 13.1 och 2 samt 13.6 och 7 i tjänstedirektivet om att förfarandena och formaliteterna för tillståndsgivningen ska vara tydliga och offentliggjorda i förväg, om rätten till domstolsprövning eller annan instans för överklagande och om att negativa beslut ska motiveras får anses uppfyllda i svensk rätt genom regler i regeringsformen och förvaltningslagen (1986:223). Det behöver inte heller i svensk rätt införas särskilda bestämmelser angående tjänsteleverantörers skyldighet att bistå med uppgift om att leverantören uppfyller tillstånd för etablering i annat land inom EES eller i Sverige, att reglerna om ett tillstånd varaktighet inte påverkar behörig myndighets möjlighet att återkalla tillstånd för etablering om förutsättningar för sådant tillstånd inte längre föreligger och att en tjänsteleverantör som beviljats ett tillstånd för etablering har att

informera om förändringar som innebär att villkoren för tillstånd för etablering inte längre är uppfyllda. Några författningsåtgärder behövs därför inte.

Prop. 2008/09:187

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Sieps* anser att det finns likheter mellan dessa EG-rättsliga krav och de krav som redan ställs inom svensk rätt, men i praktiken torde den EG-rättsliga och svenska tillämpningen skilja sig väsentligt åt. Tjänstedirektivet är avsett att på ett tydligt och konkret sätt föra in en annan förvaltningskultur än den vi är vana vid. Denna förvaltningskultur betonar mer än den svenska individuella rättigheter, eftersom de förvaltningsrättsliga kraven hänger samman med rätten till fri rörlighet. Om man nöjer sig med att införliva tjänstedirektivet genom hänvisning till regeringsformen och förvaltningslagen får man alltså räkna med att de nuvarande svenska bestämmelserna tolkningsvägen kommer att få ett förändrat innehåll när motsvarande bestämmelser i tjänstedirektivet är tillämpliga.

Skälen för regeringens bedömning: De förvaltningsrättsliga bestämmelserna i tjänstedirektivet härrör från EG-domstolens rättspraxis och har sin grund i EG-rättens allmänna rättsprinciper. Principiellt vilar denna rättsutveckling på två grunder, dels respekt för rättssäkerhetsprincipen i synnerhet kravet på förutsebarhet (se t.ex. dom av den 14 mars 2000 i mål C-54/99, Association Eglise de Scientologie de Paris, REG 2000, s. I-1335), dels likabehandlingsprincipen genom kraven på strukturella garantier för likabehandling (se dom av den 31 maj 2005 i mål C-438/02, Hanner REG 2005, s. I-4551). I ett EU-perspektiv sammanhänger dessa principer med den fria rörligheten. De förvaltningsrättsliga principerna kan sägas ha till syfte att få genomslag för de fyra friheterna i medlemsstaterna, inte minst på tjänsteområdet. Tillståndssystem som inte är förutsebara och öppna, där beslut inte motiveras eller kan överklagas medför enligt EG-domstolen per automatik en diskriminerande behandling (jfr dom av den 31 maj 2005 i mål C-438/02, Hanner REG 2005, s. I-4551). Domstolen har därför åtskilliga gånger betonat att dessa krav måste vara uppfyllda i situationer som har med den fria rörligheten att göra (se t.ex. dom av den 4 juni 2002 i mål C-483/99, kommissionen mot Frankrike, REG 2002, s. I-4781).

Även om svensk rätt innehåller begrepp som motsvarar de EG-rättsliga, måste viss försiktighet iakttas i tillämpningen. Av EG-rättens allmänna krav på direkt effekt och företräde följer även att de EG-rättsliga begreppen skall tolkas utifrån en EG-rättslig kontext (se t.ex. C-101/01 brottmål mot Lindqvist REG 2003, s. I-12971, punkt 86-87), samt att EG-rättens krav på effekt kvarstår, även efter det att ett direktiv fullt ut implementerats i nationell rätt (se C-62/00 Marks & Spencer mot Commissioners of Customs & Excise REG 2002, s. I-6325, punkt 27).

Flera av de regler som framgår av artikel 10 och 13 i tjänstedirektivet återfinns även i svensk rätt. Det grundläggande kravet i artikel 13.1, att förfarandena och formaliteterna för tillståndsgivningen ska vara tydliga, offentliggöras i förväg och vara utformade så att de garanterar de

sökande att deras ansökan behandlas objektivt och opartiskt, kan sägas följa av de allmänna krav på legalitet, objektivitet och likabehandling som framgår av 1 kap. 1 och 9 §§ regeringsformen (RF). Legalitetsprincipen medför krav på att förvaltningsmyndigheter ska ha lagstöd för sitt beslutsfattande, vari ligger vissa garantier för förutsebarhet. Kraven enligt RF är förvisso formulerade i abstrakta termer och tar inte i första hand sikte på att tillhandahålla lättillgänglig information om förfaranden och formaliteter. Den allmänna legalitetsprincipen i regeringsformen innebär att myndigheter inte ska agera utanför de lagar och föreskrifter som reglerar dess kompetens.

Objektivitets- och likabehandlingsprincipen innebär att myndigheter ska beakta allas likhet inför lagen och vara sakliga vid handläggningen av ärenden. Dessa allmänna utgångspunkter framgår även av förvaltningslagen, som enligt förarbetena syftar till att värna rätts säkerheten och vikten av att myndigheter handlar opartiskt, omsorgsfullt och korrekt, liksom förvaltningsmyndigheternas skyldighet att även i övrigt se till att den enskilde kommer till sin rätt (se prop. 1985/86:80 s. 12 f.). Dessa regler gör att även kravet på att ett urval mellan de sökande ska ske med hjälp av ett förfarande som garanterar fullständig opartiskhet och öppenhet om antalet tillstånd är begränsat på grund av knappa naturresurser eller begränsad teknisk kapacitet (artikel 12.1) är uppfyllt i svensk rätt. Likaså kan artikel 13.2 och kraven på att ett beslutsförfarande inte ska verka avskräckande för den enskilda sägas motsvaras av de krav på service som åläggs förvaltningsmyndigheterna i 4 § förvaltningslagen liksom i 5-7 och 14 §§ samma lag, om krav på att myndigheterna ska vara tillgängliga för allmänheten, att de ska samverka med andra myndigheter, att handläggningen ska bedrivas snabbt och enkelt, språket ska hållas lättbegripligt samt rätten till muntlig handläggning (se Hellners & Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentar, s. 12 f.). Det mer konkreta kravet på snabb handläggning i artikel 10.5 i tjänstedirektivet motsvaras således av 7 § förvaltningslagen, att varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Även tjänstedirektivets regler om motiveringsskyldighet i artikel 10.6 motsvaras i stort av förvaltningslagen. Den svenska motiveringsskyldigheten följer av 20 § förvaltningslagen, som anger att slutliga beslut ska innehålla de skäl som har bestämt utgången i beslutet. Paragrafen medger dock ett antal undantag från motiveringsskyldigheten. För det första gäller den enbart i fall som avser myndighetsutövning. Denna begränsning bör inte innebära problem inom området för artikel 10.6, eftersom tillståndsärenden i allmänhet utgör myndighetsutövning. Det kan finnas undantag, till exempel anses inte tilldelning av jakttillstånd generellt utgöra myndighetsutövning, vilket kan medföra att tjänstedirektivets krav i så fall går längre än 20 § förvaltningslagen. Enligt bestämmelsen får motivering vidare uteslutas helt eller delvis i ett antal andra fall, såsom när beslutet inte går den enskilde emot (1), om beslutet rör anställning och antagning till frivillig utbildning, betygssättning, m.m. (2), om det är nödvändigt med hänsyn till rikets säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, m.m. (3), om ärendet är så brådskande att det inte finns tid att utforma skälen (4) eller om ärendet gäller meddelande av föreskrifter som avses i

8 kap. regeringsformen och det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande (5). Dessa undantag kan dock inte motivera någon lagändring. Punkten 1 överensstämmer med artikel 10.6, som enbart kräver att negativa beslut ska motiveras. Punkt 2 rörande antagning till utbildning bör uppmärksammas för det fall utbildningen utgör ett villkor för ett tillstånd. Utifrån artikel 10.5 bör det dock räcka med att beslutet att inte tilldela ett tillstånd innefattar en tillräckligt klagande motivering. Inte heller punkten 5 innebär problem, eftersom artikel 10 enbart tar sikte på beslut i enskilda fall.

Artikel 10.6 innehåller inte någon möjlighet att undanta beslutsmotivering enbart på den grunden att ett ärende innehåller känsliga uppgifter, motsvarande punkten 3 i 20 § förvaltningslagen, eller att ärendet är av brådskande natur, motsvarande punkten 4 i samma paragraf. Förvaltningsmyndigheten bör därför vara uppmärksam på det mer långtgående kravet i tjänstedirektivet och se till att motivera beslut på så sätt att känsliga uppgifter inte röjs, samt även i fall då tiden är knapp. För det fall den beslutande myndigheten över huvudtaget inte hinner motivera ett beslut till följd av ett överhängande behov av ett snabbt ingripande, till exempel att återkalla ett tillstånd, bör detta ske så snabbt som möjligt i efterhand. Kravet i artikel 10.6 att beslut ska motiveras fullt ut, innebär att den svenska traditionen att tillåta standardiserade motiveringar bör utnyttjas med försiktighet i beslut som omfattas av direktivet (se a. a., s. 232 f.).

Kravet i artikel 13.6, att den enskilde ska underrättas om att en ansökan är ofullständig får anses omfattas av svenska förvaltningsmyndigheters allmänna utredningsskyldighet, vilken följer av 4 och 7 §§ förvaltningslagen, samt 8 § förvaltningsprocesslagen analogt (RÅ 1974 ref. 29 och Bohlin & Warnling, Förvaltningsrättens grunder, 2:a uppl. 2007, s. 104 ff.). Någon särskild skyldighet motsvarande den i artikel 13.6, att informera om vilka konsekvenser förseningen av handläggningen har på beräkningen av den satta tidsfristen, finns dock inte. Genom att den bestämda tidsfristen inte börjar löpa förrän ansökan är fullständig kommer den enskilde att få besked om detta genom mottagningsbeviset som ska sändas ut, se om detta i avsnitt 8.3.3.

Regeln i 13.7 att den enskilde ska underrättas om vissa negativa beslut omfattas av den allmänna skyldigheten i 21 § förvaltningslagen att underrätta enskilda om slutliga beslut som innebär myndighetsutövning.

Vad gäller rätten till domstolsprövning, eller prövning i annan instans för överklagande i artikel 10.6 gäller följande. Enligt 22 § i förvaltningslagen får beslut överklagas av den beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Frågan om ett beslut kan överklagas avgörs dels i specialförfattningar och myndighetsinstruktioner, dels på sedvanerättslig grund (se Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentar, 2:a uppl. 2007, s. 257 och RÅ 2004 ref 8). I 22 a § förvaltningslagen har införts en allmän princip om att domstolsprövning ska ske hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. att länsrätt har en allmän kompetens att pröva överklaganden. Eftersom förvaltningslagen enligt 3 § är subsidiär till annan lagstiftning kan dock frågor likväl uppkomma vad som gäller för det fall en speciallagstiftning innehåller ett överklagandeförbud. Genom en lagändring år 2006 anges numera i 3 § andra stycket förvaltningslagen att

reglerna om överklagande alltid ska tillämpas om en rätt till domstolsprövning behövs för att tillgodose kraven enligt artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Härtill kommer att det av EG-rättens krav på direkt effekt och företräde följer att den EG-rättsliga rätten till ett effektivt rättsmedel ska tillämpas före ett svenskt förbud mot överklagande, vilket också har erkänts i Regeringsrättens praxis (se RÅ 1997 ref 65).

Sammanfattningsvis anser regeringen att förutsättningar finns i svenska författningar att ge genomslag åt tjänstedirektivets bestämmelser om bl.a. saklighet och offentlighet (artiklarna 10, 12 och 13) i myndigheternas förfarande. Någon lagändring är därför inte nödvändig i dessa delar.

När det gäller tjänsteleverantörens åtaganden är det givetvis viktigt att behörig myndighet vid sin prövning av ett tillståndsförfarande har ett fullgott underlag och att den vid behov kan begära in kompletterande uppgifter. Förvaltningsmyndigheterna har ansvaret för att ärendena blir tillräckligt utredda. Myndigheten ska leda utredningen och se till att nödvändigt material kommer in. Vilka uppgifter som ska lämnas vid en ansökan om tillstånd regleras bl.a. i lagar eller förordningar inom respektive sektorslagstiftning. Dessa uppgifter kan variera. Att därutöver reglera att en tjänsteleverantör ska lämna uppgift om uppfyllda tillstånd i annan medlemsstat eller i Sverige är enligt regeringens bedömning inte nödvändigt eftersom det ligger i tjänsteleverantörens eget intresse att lämna sådana uppgifter till myndigheten. I de fall lämnade uppgifter är ofullständiga bör behörig myndighet begära in kompletterande uppgifter. Tillståndslagstiftningen innehåller dessutom som regel möjlighet för tillsynsmyndigheterna att vid vite förelägga en näringsidkare att ge in material som är av betydelse för tillsynen. Möjligheten att inhämta information via tillstånds- eller tillsynsmyndigheten i tjänsteleverantörens hemland genom informationssystemet IMI ska så långt som möjligt utnyttjas, se avsnitt 10.2.

I artikel 11.3 i tjänstedirektivet framgår att en tjänsteleverantör som beviljats ett tillstånd för etablering ska underrätta den gemensamma kontaktpunkten om vissa förändringar av verksamheten. Det kan antas att syftet med bestämmelsen är att säkerställa att förändringar som kan komma att påverka tjänsteutövningen och därigenom tillståndet att utöva verksamheten ska komma fram till den berörda myndigheten. Av punkten 4 framgår artikeln inte ska påverka möjligheten att återkalla tillstånd i de fall då villkoren för tillstånd inte längre är uppfyllda. Innebörden av tillstånd och återkallelse av beviljade tillstånd regleras närmare i svenska nationella lagar och förordningar. En närmare reglering behövs enligt regeringens mening därför inte.

8.3.2 Ändringar i sektorslagar (artikel 10-13)

Inledning

Den regelinventering som skett inom Regeringskansliet och berörda myndigheter har också omfattat svenska gällande regler om

tillståndsförfarandet och en utvärdering har skett även av dessa reglers förhållande till direktivets artiklar. Regeringen konstaterar att de flesta nationella bestämmelser som träffas av direktivets tillämpningsområde är förenliga med direktivets bestämmelser. Ytterligare behov av ändringar i sektorslagar som gäller tillståndsförfaranden kan komma att lämnas i särskild ordning.

Lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel

Regeringens förslag: Straffansvar ska aktualiseras endast om verksamhet bedrivs utan tillstånd.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 § lagen om anordnande av visst automatspel (automatspelslagen) ska lagen tillämpas på sådana mekaniska eller elektroniska spelautomater som bl.a. inte ger vinst eller endast ger vinst i form av frispel. Sådana spelautomater brukar benämnas förströelsespel. Exempel på sådana spel är flipperspel och TV-spel. Karaktäristiskt för dessa spelformer är att utgången till stor del är baserad på skicklighet. Tillstånd fordras för att anordna eller ställa upp spelautomater (3 §). Anordnande av automatspel får anses vara en tjänsteverksamhet som omfattas av tjänstedirektivets regler. De tillstånd som uppställs för verksamheten måste därför uppfylla kriterierna i artiklarna 9-15 i tjänstedirektivet.

I 9 § automatspelslagen finns en straffbestämmelse som bl.a. medför att straffansvar kan utkrävas, med fängelsestraff högst sex månader i straffskalan, om en tillståndshavare bryter mot föreskrifter som meddelats av Lotteriinspektionen. Därmed avses bl.a. villkor för tillståndet som meddelas i enskilda fall och där kraven inte finns angivna i lagen. Mot bakgrund av det som anges i artikel 1.5 i tjänstedirektivet och då kriterierna för villkoren enligt artikel 10 i direktivet bl.a. ska vara offentliggjorda i förväg behöver straffbestämmelsen enligt regeringens bedömning modifieras för att bättre stämma överens med direktivet. Bestämmelsen bör därför ändras så att straffansvar endast ska kunna utkrävas om verksamhet bedrivs utan tillstånd.

Om missförhållanden uppstår kan Lotteriinspektionen i dag meddela ändrade föreskrifter/villkor för tillståndet i ett enskilt fall enligt 5 §. Genom modifieringen i ansvarsbestämmelsen kommer möjligheten att ändra villkoren i ett enskilt fall i stället att enbart utgöra ett led som föregår ett eventuellt återkallande av tillståndet. Därmed uppfylls kravet på nödvändighet och proportionalitet.

Genom föreslagen ändring i 9 § automatspelslagen kommer kraven enligt artikel 10 i tjänstedirektivet att vara uppfyllda.

Regeringens förslag: Regleringen av skicklighetsautomater utgår ur lotterilagen.

Promemorians förslag: Förslaget i promemorian Ändring i lotterilagen med anledning av tjänstedirektivet överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I tjänstedirektivets artikel 2.2 h) anges att spelverksamhet som innebär att insatser med penningvärde görs i hasardspel, t.ex. lotterier, kasinospel och vadslagningar undantas från direktivets tillämpningsområde. Vidare anges i skäl 25 till direktivet att spelverksamhet, inbegripet lotterier och vadslagningar, bör undantas från direktivets tillämpningsområde med tanke på denna verksamhets särdrag som medfört att medlemsstaterna har utformat en politik avseende den allmänna ordningen och konsumentskyddet. För att undantaget i direktivet för spelverksamhet ska vara tillämpligt fordras alltså ett förfarande där en insats med penningvärde ska erläggas. Vidare fordras att det är fråga om ”games of chance”, vilket i den svenska versionen av direktivet översatts till ”hasardspel”. I lotterilagen anges att med lotteri avses en verksamhet där en eller flera deltagare, med eller utan insats, kan få en vinst till ett högre värde än vad var och en av de övriga deltagarna kan få (3 §). Vid bedömningen av om en verksamhet är ett lotteri ska hänsyn tas till verksamhetens allmänna karaktär och inte endast till den större eller mindre grad av slump som finns i det enskilda fallet. Begreppet lotteri har alltså en delvis annan innebörd i direktivet än i lotterilagen. Skillnaden medför att det kan finnas lotterier som trots undantaget i tjänstedirektivet likväl kan falla inom direktivets tillämpningsområde.

Lotterilagen faller utanför tjänstedirektivets tillämpningsområde till den del lagen reglerar slumpspel (”games of chance”). Eftersom lotterilagen även reglerar spel utan insats där utgången påverkas av spelarens skicklighet omfattas dock regleringen av dessa spel av tjänstedirektivet. De spel som kan omfattas har bedömts vara marknads- och tivolinöjen samt vissa varuspelsautomater där spelaren kan påverka utgången, t.ex. med hjälp av s.k. lyftare (spel som endast ger vinst om en gripklo styrs på rätt sätt och s.k. ”pushers”, där varan endast erhålls om en arm rör sig över en skiva och för med sig varan över skivans kant). Bedömningen har gjorts att de bestämmelser som reglerar sådana spel är förenliga med tjänstedirektivets bestämmelser, se Ds 2008:75 s. 453 f., Genomförande av tjänstedirektivet.

I lotterilagen definieras skicklighetsautomater som en spelautomat som betalar ut vinst i form av pengar och där vinstmöjligheterna helt eller delvis beror på spelarens skicklighet (6 §). Enligt lagen gäller vidare att tillstånd att anordna spel på penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater endast får lämnas om spelet anordnas på fartyg i internationell trafik (26 §). Det är Lotteriinspektionen som prövar frågor om tillstånd att anordna sådana spel (43 §). Skicklighetsautomater får innehas om tillstånd att anordna spel har meddelats (28 §). Den som

olovligen innehar en skicklighetsautomat kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader (54 §).

Penningautomater definieras i lotterilagen som en spelautomat som betalar ut vinst i form av pengar och där vinstmöjligheterna huvudsakligen beror på slumpen (6 §). Regleringen av penningautomater och skicklighetsautomater är i övrigt densamma.

Såväl skicklighetsautomater som penningautomater är s.k. utbetalningsautomater som sedan 1979 i princip är förbjudna. Möjligheten till tillstånd för sådant spel som anordnas på fartyg i internationell trafik utgör ett undantag från förbudet. I förarbetena angavs som skäl för förbudet i huvudsak att dessa spel orsakade betydande problem för många människor, att den spelverksamheten som bedrevs på restauranger vid denna tidpunkt inte fått från social synpunkt acceptabel form och att det var otillfredsställande och stötande att allmänhetens spelbenägenhet skulle få utnyttjas i enskilt vinstsyfte på det sätt och i den omfattning som de dåvarande reglerna tillät. Tidigare erfarenheter visade att automatspel som kan ge vinst i form av pengar hade en betydande dragningskraft och att det ledde till att förströelsemomentet kom i skymundan för strävan att få inkomster från spelen. Detta förde i sin tur med sig särskilda risker för att spelare drabbades av ekonomisk misär eller andra sociala skadeverkningar. Enligt regeringens mening kunde det därför inte komma ifråga att tillåta sådant automatspel på land (prop. 1981/82:170 s. 61 ff och 1993/94:182 s. 30).

Begreppet skicklighetsautomater infördes i lotterilagen 1994. Någon ändring av tillståndskravet för sådant automatspel gjordes dock inte, utan förutsättningen har sedan 1979 varit att tillstånd endast får ges för spel ombord på fartyg i internationell trafik.

Den nuvarande regleringen i lotterilagen innebär att vissa skicklighetsautomater kan omfattas av tjänstedirektivets bestämmelser. För att säkerställa att direktivet genomförs bör lagens reglering i detta avseende därför ändras.

Enligt Lotteriinspektionen har inga ansökningar om tillstånd för att anordna spel på skicklighetsautomater gjorts och några sådana automater har heller aldrig påträffats i inspektionens tillsynsverksamhet. Lotterilagens definitioner av penningautomater och skicklighetsautomater överlappar delvis varandra på så sätt att det skulle kunna finnas skicklighetsautomater där slumpen har så stor betydelse att automaten samtidigt utgör en penningautomat i den mening som avses i lotterilagen. Detta skulle kunna vara en förklaring till att frågan om tillstånd att anordna spel på skicklighetsautomater aldrig har aktualiserats i tillämpningen. Eftersom regleringen av skicklighetsautomater och penningautomater är likalydande saknar begreppet skicklighetsautomater under alla förhållanden självständig betydelse. I likhet med den bedömning som gjorts i promemorian och som flera remissinstanser instämt i bl.a. *Kammarrätten i Stockholm*, *Lotteriinspektionen* och *Statens folkhälsoinstitut*, anser regeringen mot denna bakgrund att det saknas skäl att ha kvar en särskild reglering av skicklighetsautomater i lotterilagen. Den bör därför utgå ur lagen.

Ändringen medför att det i fortsättningen endast kommer att vara möjligheten att få tillstånd för spel på penningautomater som är begränsat till fartyg i internationell trafik. Spel på penningautomater är

slumpspel ("games of chance") som därför omfattas av undantaget från direktivets tillämpningsområde. Förslaget medför således att tjänstedirektivets bestämmelser inte kommer att omfatta någon form av utbetalningsautomat som regleras i lotterilagen. Lotterilagens regler kommer därför att vara förenliga med direktivet.

8.3.3 Nya författningar med anledning av artiklarna om tillståndsförfarandet (artikel 13.3-5)

Regeringens förslag: Av lagen om tjänster på den inre marknaden ska det framgå att bestämmelser om den tid inom vilken behörig myndighet ska fatta beslut i ärende om tillstånd för etablering i Sverige finns i annan författning.

Vidare ska det i lagen om tjänster på den inre marknaden regleras att behörig myndighet ska sända ett mottagningsbevis till sökanden och att ett sådant bevis ska innehålla information om tidsfristen för ärendets avgörande, om möjligheterna till rättslig prövning av beslut samt, i förekommande fall, följden av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist. Myndigheten ska skicka ut ett sådant meddelande när en fullständig ansökan har kommit in.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Hässleholms kommun* är inte övertygad om att en princip om tyst beviljande ska införas i svensk rätt. *Almega* anser att 6 § (numera 8 §) i förslaget till lag om tjänster på den inre marknaden bör skärpas till så att det åligger myndigheten som mottagit ansökan att omgående informera företaget om vilka uppgifter som saknas. *Kammarrätten i Stockholm* påpekar att frågan om införande av obligatoriska tidsfrister inom myndigheternas tillståndsgivning berör en relativt stor del av förvaltningsområdet och innebär att man avviker från vad som annars normalt gäller. Frågan om införande av tidsfrister aktualiserar även andra frågor av mer genomgripande slag som rör myndighetsverksamhet på det aktuella området. Eftersom frågan om regleringen av obligatoriska tidsfrister således delvis har generell betydelse bör den bli föremål för samlade överväganden och inte enbart inom respektive sektor. *Livsmedelsverket* föreslår att de handläggande myndigheterna på lämpligt sätt ska besluta om tidsfristerna och offentliggöra besluten istället för att bestämmelser om detta ska finnas i andra författningar, vilket den föreslagna lagen om tjänster på den inre marknaden stadgar. *Naturvårdsverket* anser att tillämpningsområdet för 6 § (numera 8 §) bör förtydligas så att det framgår om skyldigheten gäller varje ansökan om tillstånd eller enbart nyetableringar i Sverige respektive verksamheter med annat etableringsland.

Skälen för regeringens förslag

Tidsfrister och regler om tyst beviljande

Förfarandena och formaliteterna för tillståndsgivningen ska garantera sökandena att deras ansökningar behandlas så snart som möjligt och, under alla omständigheter, inom en rimlig tidsfrist som ska fastställas och offentliggöras i förväg (artikel 13.3 i tjänstedirektivet). Tidsfristen ska inte börja löpa förrän alla handlingar lämnats in. Behörig myndighet har emellertid en möjlighet att, vid behov, förlänga tidsfristen under pågående handläggning. Myndigheten får förlänga tidsfristen en gång under en begränsad tid, om det är motiverat på grund av ärendets karaktär. För att myndigheten inte ska kunna använda denna utväg alltför lättvindigt anges vidare att förlängningen och dess varaktighet vederbörligen ska motiveras och meddelas sökanden innan den ursprungliga tidsfristen har löpt ut. Någon rätt för den enskilde att särskilt överklaga beslutet att förlänga fristen ges inte i direktivet.

Lagrådet har anfört att beslutet att förlänga tidsfristen inom vilken myndigheten ska fatta beslut vanligtvis kommer att gå den enskilde emot och kan medföra kännbara negativa effekter för denne, t.ex. ekonomiska verkningar eller fördelar för konkurrenter. Det bör därför i princip vara angripbart. Enligt regeringens mening kan besluten inte anses innefatta någon prövning av enskildas civila rättigheter. Enbart de skäl som *Lagrådet* anför, dvs. att besluten kan gå enskilda emot och ha vissa verkningar, är inte tillräckliga för att underlåta att införa ett överklagandeförbud. Tvärtom kan flera skäl anföras emot att låta besluten vara överklagbara. Genom att angripa beslutet om förlängning av prövningstiden skapas en tidskrävande "process i processen" som snarare riskerar att motverka en snabb handläggning. Dessutom lär knappast ett lagakraftvunnet avgörande i frågan om förlängning finnas förrän tidsfristen har löpt ut. Regeringen anser därför inte att beslutet om att förlänga tidsfristen ska vara överklagbart.

Medlemsstaterna ska besluta om tidsfrister för hur lång tid handläggningen av tillståndsärenden får pågå och att tidsfristerna ska offentliggöras i förväg. Tidsfristerna gäller för alla tillståndsärenden. Utgångspunkten är att den behöriga myndigheten har denna tid på sig att ta ställning till om ansökan ska avslås eller inte. Om inget annat meddelats inom den tidsfrist som fastställts eller förlängts, ska nämligen ansökan om tillstånd, i de fall en princip om tyst beviljande i enlighet med tjänstedirektivet är tillämplig, anses beviljad (artikel 13.4). I sammanhanget kan noteras att tidsfrist enligt direktivet ska bestämmas och mottagningsbevis med nedan angivet innehåll utges även i de fall där undantag från regeln om tyst beviljande anses kunna ske. Detta är skyldigheter enligt direktivet som måste komma till uttryck i svensk rätt. Tidsfristen ska, som ovan nämnts, inte börja löpa förrän alla handlingar lämnats in. Som nämns i avsnitt 8.3.1 åligger det myndigheten enligt gällande rätt att begära komplettering av en ofullständig ansökan.

Som redovisats i samma avsnitt följer av svensk förvaltningsrätt att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att

säkerheten eftersätts. I svensk rätt saknas emellertid bestämmelser om angivande av tidsfrister för behörig myndighets handläggning av tillståndsärenden och därmed sammanhängande frågor. För att tjänstedirektivet ska genomföras på ett korrekt sätt måste därför enligt regeringens bedömning sådana bestämmelser införas. Skyldigheten att besluta i ärendet inom en viss tidsfrist måste vara av bindande karaktär och måste således komma till uttryck i författning.

Tillstånd för etablering rör skilda tjänsteområden och handläggningstiderna i dessa ärenden kan variera kraftigt. Graden av komplexitet inom ett tillståndsområde motiverar olika långa handläggningstider. Det är således olämpligt att i sektorsövergripande lagstiftning ange en generell handläggningstid för samtliga ärenden som rör tillstånd för etablering. Det sagda talar enligt regeringens mening för att bestämmelser om tidsfrister samt att en ansökan får anses beviljad då den inte prövats inom denna tidsfrist, s.k. tyst beviljande, bör införas i sektorslagstiftning. Bestämmelserna bör i huvudsak kunna införas på förordningsnivå. I enstaka fall kan bestämmelserna behöva införas i lag, se t.ex. nästa avsnitt.

Kammarrätten i Stockholm anför att frågan om regleringen av obligatoriska tidsfrister bör bli föremål för samlade överväganden och inte enbart inom respektive sektor. Detta är dock enligt regeringens mening inte möjligt med hänsyn till de olika förutsättningar som gäller för handläggningen av ärenden inom vitt skilda områden.

I lagen om tjänster på den inre marknaden bör enligt regeringens mening införas en upplysningsbestämmelse av innebörd att bestämmelser om den tid inom vilken behörig myndighet ska fatta beslut i ärende om tillstånd för etablering i Sverige finns i annan författning.

Även bestämmelser om att myndigheten har rätt att förlänga tidsfristen en gång för en begränsad tid om det är motiverat av ärendets komplexitet, bör framgå av sådana lagar, förordningar eller föreskrifter.

Det finns enligt tjänstedirektivet ett visst utrymme att inte tillämpa tyst beviljande för vissa tillståndsförfaranden. Ett annat förfarande får nämligen tillämpas om det är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset, inbegripet tredje parts legitima intresse (artikel 13.4). Utrymmet att inte införa ett tyst beviljande är emellertid begränsat. Det torde krävas att sådana hänsyn till allmänintresset föreligger som kan motivera ytterligare försiktighetsåtgärder utöver de hänsyn som enligt artikel 9 i tjänstedirektivet ska föreligga för att ett tillståndsförfarande över huvud taget ska få tillgripas. Att en reglering av en viss verksamhet i sig är komplex kan knappast utgöra skäl att tillämpa ett annat förfarande, eftersom tidsfristen för handläggning av ärenden kan anpassas därefter. Därutöver har myndigheten möjlighet att vid behov förlänga tidsfristen en gång. I kommissionens handbok ges som exempel på ett sådant hänsyn att verksamheten i fråga potentiellt skulle kunna innebära en långvarig inverkan på miljön (se kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 37). En annan situation som kan motivera att ett annat förfarande väljs är att ett tyst medgivande skulle inverka negativt på tredje mans berättigade intressen, till exempel när antalet tillstånd är begränsat och tjänsteutövare ansöker i konkurrens med varandra.

Lagrådet har anfört att det ska finnas ett annat förfarande som alternativ till det tysta beviljandet för att undantag från huvudregeln om tyst beviljande ska kunna göras och hänvisar härvid bl.a. till skäl 63 till tjänstedirektivet. Det alternativa förfarandet ska vidare vara av ett visst kvalificerat slag och i viss mån jämförbart med institutet tyst beviljande, t.ex. dröjsmålstalan. På de områden där undantag har skett föreligger inte något sådant annat förfarande som kan åberopas för att undgå skyldigheten att införa tyst beviljande på området. Regeringen delar inte *Lagrådets* mening att det måste föreligga ett alternativt förfarande av visst kvalificerat slag som i viss mån ska vara jämförbart med institutet tyst beviljande för att undantag ska kunna ske. Regler om tidsfrister och mottagningsbevis kommer att införas beträffande alla de tillstånd som omfattas av direktivet, såvida inte frågan om tidsfrister för det aktuella tillståndet regleras av annan författning som har sin grund i gemenskapsrätten (jfr 3 § lagen om tjänster på den inre marknaden). Vid detta förhållande samt när det föreligger tvingande skäl till allmänintresset av en viss styrka bör undantag kunna ske från huvudregeln om tyst beviljande. Regeringen noterar i sammanhanget att det i Sverige visserligen inte finns någon generell möjlighet till dröjsmålstalan, men att det finns andra möjligheter att angripa fall av långsam handläggning. En av dessa är möjligheten att klaga hos Riksdagens ombudsmän (JO). Vidare finns möjligheten att hos Justitiekanslern (JK) begära krav på skadestånd av staten för långsam handläggning. Sammantaget gör regeringen bedömningen att direktivets krav på snabb handläggning uppfylls.

Lagrådet har vidare anfört att ett förfarande med dröjsmålstalan är att föredra framför tyst beviljande och att frågan om dröjsmålstalan skulle kunna uppmärksammas av den pågående utredningen om en ny förvaltningslag (Ju 2008:08). Regeringen noterar att utredningen har till uppdrag bl.a. att lägga fram förslag till ytterligare åtgärder avseende myndigheters handläggningstider och dröjsmål vilket kan få betydelse i de fall där undantag från principen om tyst beviljande görs (dir. 2008:36).

Det är enligt *Lagrådet* knappast möjligt att införa principen om tyst beviljande i den enkla tappning som anges i direktivet eftersom särskilda villkor ofta behöver fogas till ett tillstånd. Det kan inte vara meningen att tillståndet ska bli villkorslöst därför att det framkallats på grund av myndighetens passivitet. Det måste här också tas ställning till hur en tredje man, som egentligen har rätt att överklaga ett tillståndsbeslut som sådant, ska kunna tillgodose sina intressen när det inte finns något beslut att överklaga. Regeringen instämmer i att det finns anledning att, när regler om tyst beviljande övervägs framöver, beakta bl.a. vad *Lagrådet* har anfört i fråga om t.ex. tredjemansintressen.

Ändringar i alkohollagen (1994:1738) med anledning av bestämmelsen om tidsfrister i tjänstedirektivet

Regeringens förslag: Regeringen ska i alkohollagen (1994:1738) bemyndigas att meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om serveringstillstånd.

Enligt artikel 13 punkten 3 i tjänstedirektivet ska ansökningar om tillstånd behandlas så snart som möjligt och, under alla omständigheter, inom en rimlig tidsfrist som ska fastställas och offentliggöras i förväg. För alkohollagens del gäller detta bl.a. serveringstillstånd, för vilka kommunerna är tillståndsgivande myndigheter.

Artikel 13 är tillämplig vid etableringar. I normalfallet torde den som ansöker om ett serveringstillstånd vara etablerad i Sverige. Det kan dock inte uteslutas att det kan förekomma fall då en tjänsteleverantör ansöker om serveringstillstånd utan att vara etablerad i Sverige. Regeringen anser att det saknas anledning att beträffande tidsfrister i fråga om serveringstillstånd göra skillnad mellan sökande som är, respektive inte är, etablerade i Sverige. Det finns inte anledning att i detta avseende behandla den som inte är etablerad i landet sämre än den som är etablerad. Det finns inte heller anledning att riskera att försvåra kommunernas handläggning av ärenden om serveringstillstånd genom att de skulle kunna behöva ta ställning till om en leverantör ska anses etablerad i Sverige eller inte.

Det är generellt sett en fördel om en fastställd tidsfrist relativt snabbt kan ändras, om behov av det skulle uppstå. Att fastställa tidsfristen i lag är därför mindre ändamålsenligt. Inte heller är fastställandet av en tidsfrist av sådan art att åtgärden bör förbehållas riksdagen. Dessutom ska en tidsfrist införas inte enbart avseende kommunernas prövning av ansökningar om serveringstillstånd utan även beträffande Statens folkhälsoinstituts (FHI) medgivande av inköpstillstånd enligt 4 kap. 4 § alkohollagen. Eftersom FHI är en statlig myndighet under regeringen kan tidsfristen i det fallet meddelas i förordning utan ett särskilt bemyndigande i lag.

Lagrådet har anfört att bestämmelser om förvaltningsförfarandet enligt motiven till regeringsformen (prop. 1973:90 s. 210) är avsedda att falla under regeringens restkompetens och att detta gäller även om bestämmelserna avser förfarandet hos förvaltningsmyndigheter som tillhör den kommunala organisationen. Enligt 8 kap. 5 § regeringsformen ska bestämmelser om kommunernas åliggande meddelas i lag. Efter bemyndigande i lag kan sådana föreskrifter även meddelas på lägre normhierarkisk nivå (8 kap. 7 och 11 §§ regeringsformen). De föreskrifter som avses kunna meddelas med stöd av det i lagrådsremissen föreslagna bemyndigandet innebär att kommuner ska beakta en tid inom vilken beslut om serveringstillstånd ska meddelas. Regeringen anser att detta innebär ett sådant åliggande för kommunerna som avses i 8 kap. 5 § regeringsformen. Enbart det faktum att det rör sig om föreskrifter om förvaltningsförfarandet kan enligt regeringens mening inte utesluta att föreskrifterna är sådana som enligt senast nämnda lagrum i princip kräver lagform.

Eftersom det är lämpligt att tidsfristerna i båda fallen meddelas på samma sätt ska regeringen därför bemyndigas att meddela föreskrifter om den tidsfrist inom vilken kommunala beslut om serveringstillstånd ska vara fattat.

Eftersom en av myndigheten försutten tidsfrist inte kommer att medföra att tillstånd anses medgivet automatiskt, eftersom skäl för undantag från regeln om tyst beviljande befunnit föreligga, se nedan,

saknas anledning att införa en rätt för myndigheten att i det enskilda fallet förlänga den satta tidsfristen, även om det enligt artikel 13.3 punkten 3 i tjänstedirektivet är möjligt. Ett beslut om förlängning av tidsfristen skulle i sådana fall som det nu är fråga om endast medföra en ökad administrativ börda för kommunerna utan att medföra någon beaktansvärd nytta för den enskilde.

Mottagningsbevis

För varje ansökan om tillstånd ska ett mottagningsbevis tillhandahållas den sökande så snart som möjligt. På mottagningsbeviset ska anges

- a) vilken tidsfrist som gäller,
- b) möjligheterna till rättslig prövning, och
- c) att tillståndet i förekommande fall får anses beviljat om inget annat meddelats inom den angivna tidsfristen (artikel 13.5 i tjänstedirektivet).

Bestämmelserna artikel 13.5 a) och c) i tjänstedirektivet har inte någon motsvarighet i nationell svensk lagstiftning. För att tjänstedirektivet ska genomföras på ett korrekt sätt måste således bestämmelser med motsvarande innehåll införas i svensk rätt. Genomförandet i denna del bör ske genom författningar i sektorerna. Det bör noteras att när en ansökan om tillstånd görs genom kontaktpunkten på elektronisk väg ska myndigheten kommunicera med tjänsteleverantören på samma sätt, varför ett mottagningsbevis får sändas elektroniskt i dessa fall. Om en ansökan om tillstånd görs i pappersform får myndigheten även skicka ett elektroniskt mottagningsbevis om den som ansöker har medgivit detta och myndigheten bedömer att det är lämpligt.

Vilken rättslig prövning som avses i artikel 13.5 b) i tjänstedirektivet är inte helt klar. Om det har angivits en tidsfrist för när ärendet kan förväntas bli prövat uppstår frågan om ett uteblivet beslut inom den angivna tiden kan överklagas. Detta får relevans när ett tyst beviljande inte tillämpas på tillståndsförfarandet.

Som redovisats tidigare regleras förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna i förvaltningslagen och annan sektorslagstiftning. Av 21 § förvaltningslagen följer att om ett slutligt beslut går part emot och kan överklagas, ska parten underrättas om hur beslutet kan överklagas. Myndigheten bestämmer om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt. Underrättelsen ska dock alltid ske skriftligt, om parten begär det. Någon annan bestämmelse som reglerar information i denna del finns inte i förvaltningslagen eller någon speciallagstiftning.

Ett beslut under handläggningen får i Sverige i regel inte överklagas särskilt och någon sådan rätt kan heller inte härledas ur tjänstedirektivet, se även ovan. Bestämmelsen bör därför förstås så att det av mottagningsbeviset bör framgå den tid under vilken myndigheten räknar med att kunna fatta beslut i ärendet samt allmän information om möjligheterna till rättslig prövning av beslut.

I förekommande fall ska också framgå att ansökan får anses beviljad om inget annat meddelats inom den angivna tidsfristen.

I lagen om tjänster på den inre marknaden ska införas en bestämmelse som anger att i fall då tidsfrist tillämpas ska den behöriga myndigheten sända ett mottagningsbevis till sökanden.

Mottagningsbeviset ska innehålla information om tidsfristen och om möjligheterna till rättslig prövning av beslut samt, i förekommande fall, om följden av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist. Myndigheten ska skicka en sådan försändelse när en fullständig ansökan kommit in. Bestämmelser om skyldigheten att ange tidsfrist och att skicka ut mottagningsbevis, som föreslås införas i sektorerna, avses huvudsakligen införas på förordningsnivå. I enstaka fall kan bestämmelserna behöva införas i lag.

Föreslagna bestämmelser i lagen om tjänster på den inre marknaden är alltså utformade som upplysningar om att bestämmelser om tidsfrist och regler om tyst beviljande i enlighet med artikel 13 i tjänstedirektivet finns i annan författning. Bestämmelserna följs upp av författningsändringar i respektive sektor där tillstånden regleras. Regeln i lagen om tjänster på den inre marknaden om att mottagningsbevis med visst innehåll ska sändas till sökanden är av bindande karaktär.

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning

Inledning

Inom tjänstedirektivets tillämpningsområde har en bedömning gjorts av vilka områden som bör undantas från bestämmelserna om tyst beviljande. Det har härvid beaktats om sådana tvingande skäl till allmänintresset föreligger, inbegripet tredje parts legitima intresse, (artikel 13.4 i tjänstedirektivet).

De berörda tillstånden behandlas i det följande uppdelade på ansvarigt departement.

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på Justitiedepartementets område

Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse, lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m., aktiebolagslagen (2005:551), lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, handelsregisterlagen (1974:157), bostadsrättslagen (1991:614), lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt eller inkassolagen (1974:182).

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning med det undantaget att det föreslås att en regel om tyst beviljande införs när det gäller tillståndsförfarandet i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse.

Remissinstanserna: Rikspolisstyrelsen menar att skäl för undantag från regler om tyst beviljande föreligger även när det gäller lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse. Rikspolisstyrelsen anför att polismyndigheterna gör en bedömning av sökandens lämplighet och inte

ska meddela tillstånd om det inte finns anledning att anta att sökanden ska driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. En utebliven materiell prövning kan medföra att olämpliga personer får tillstånd att driva hotell- och pensionatsrörelse, vilket kan få negativa konsekvenser för allmänheten, framhåller Rikspolisstyrelsen.

Skälen för regeringens bedömning: I den regelinventering som har gjorts inom Regeringskansliet har konstaterats att de svenska bestämmelserna om tillstånd till förvärv av hyresfastighet enligt lagen om förvärv av hyresfastighet m.m. och registrering av bolag, föreningar m.m. enligt aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar och handelsregisterlagen bör anses vara förenliga med tjänstedirektivets artiklar om etableringsfrihet (se Ds 2008:75 s. 387 och 392). På samma sätt förhåller det sig med bestämmelserna om intygsgivning enligt bostadsrättslagen och lagen om kooperativ hyresrätt (se a.a. s. 403, jfr avsnitt 8.2.2 ovan). När det gäller tillståndsregleringen i lagen om förvärv av hyresfastighet m.m. finns det ingen tidsfrist inom vilken hyresnämnden ska fatta beslut i frågan om förvärvstillstånd. Syftet med lagens tillståndskrav är att förhindra att olämpliga personer träder in på hyresmarknaden. Detta talar för att en uttrycklig prövning av en ansökan om förvärvstillstånd alltid bör ske. Konsekvenserna av en utebliven materiell prövning skulle bli långtgående för de hyresgäster som drabbas, bl.a. därför att ett beviljat tillstånd inte kan omprövas om förhållandena ändras. Starka skäl talar därför för att inte införa bestämmelser om tyst beviljande för prövningen i hyresnämnden. Utöver detta bör i sammanhanget beaktas att förfarandet i hyresnämnderna, som i och för sig är statliga förvaltningsmyndigheter, i vissa hänseenden har samma karaktär som en prövning i domstol. Regler om tyst beviljande torde vara främmande för denna typ av prövning.

Enligt aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar och handelsregisterlagen finns inte någon tidsfrist inom vilken Bolagsverket ska fatta beslut i ett ärende om nyregistrering av bolag, föreningar eller enskilda näringsidkare (jfr artikel 13.3-4). Syftet med att registrera information som rör bolag och andra associationsformer i offentliga register är att säkra offentlighet och insyn i företagen (prop. 1975:103 s. 73). Vad som har blivit infört i aktiebolagsregistret, föreningsregistret och handelsregistret anses sålunda ha kommit till tredje mans kännedom, om det har kungjorts i Post- och Inrikes tidningar (27 kap. 3-5 §§ aktiebolagslagen, 15 kap. 2-3 §§ föreningslagen och 18-19 §§ handelsregisterlagen). De personer som har att göra med bolag, föreningar eller enskilda näringsidkare har således som huvudregel rätt att utgå från att de uppgifter som framgår av registret är riktiga och att det går att förlita sig på uppgifterna när rättshandlingar eller andra åtgärder vidtas gentemot företaget. En reglering som innebär att en ansökan som inte har fått något svar inom en fastställd tidsfrist ska anses vara beviljad kan leda till att uppgifter, som inte rätteligen borde ha registrerats, kan komma att tas in i registren. Mot bakgrund av att registren innehåller uppgifter som utgör ett viktigt underlag för prövningar och beslut gällande affärsverksamhet och kreditgivning, är det av grundläggande betydelse för näringslivet att de uppgifter som framgår av registren är korrekta. Förutsättningar att enligt artikel 13.4 avvika från regeln om tyst beviljande får därför anses föreligga. De

nuvarande bestämmelserna om att Bolagsverket fattar uttryckliga beslut att bevilja registrering bör således behållas. Prop. 2008/09:187

När det gäller behörighet att vara intygsgivare enligt bostadsrättslagen och lagen om kooperativ hyresrätt är syftet med bestämmelserna om kontrollen av ekonomiska planer och granskning som verkställs av särskilt utsedda intygsgivare främst att förhindra tillkomsten av ekonomiskt ohållbara bostadsprojekt (prop. 2002/03:12 s. 31 och prop. 2001/02:62 s. 113). Det talar för att en uttrycklig prövning av sökandenas kunskap och erfarenhet alltid bör ske. Konsekvenserna av en uttrycklig materiell prövning skulle kunna bli långtgående. Starka skäl talar därför för att med stöd av artikel 13.4 inte införa en regel om tyst beviljande för handläggningen hos Boverket.

När det gäller tillståndskraven för att bedriva inkassoverksamhet bör undantaget i artikel 13.4 i tjänstedirektivet utnyttjas. Att låta någon som är olämplig bedriva inkassoverksamhet till följd av att handläggningen hos Datainspektionen dragit ut på tiden är inte tillrådligt. Det skydd av bl.a. personlig integritet som förfarandet ger hänför sig ytterst till upprätthållandet av allmän ordning kan inte rimligen sättas åt sidan för att tillgodose intresset av snabb handläggning. Undantaget är starkt motiverat med hänsyn till tredje parts (dvs. gäldenärernas) legitima intressen.

Regeringen instämmer i *Rikspolisstyrelsens* bedömning att det inte heller i fråga om prövningen av tillstånd för att bedriva hotell- och pensionatsrörelse föreligger skäl att tillämpa tyst beviljande. Tillståndsprövningen tar uttryckligen sikte på att förebygga att fara för allmän ordning och säkerhet uppstår (se 2 § andra stycket i lagen). Viktiga skyddsintressen hos tredje part skulle alltså kunna sättas åt sidan om tyst beviljande tillämpades i dessa fall.

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på Utrikesdepartementets område

<p>Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas på de områden där ackrediteringskravet motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset såsom främst skydd för liv och hälsa samt miljöskydd.</p>

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att invända mot denna bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll handhar Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) ackreditering, vilken är en förklaring att ett organ är kompetent att utföra den verksamhet som ackrediteringen avser. Ackreditering är ett tillståndsförfarande som omfattas av tjänstedirektivet. Tyst beviljande enligt artikel 13 i tjänstedirektivet ska därmed införas om det inte föreligger skäl för att göra undantag beträffande det aktuella tillståndsförfarandet (artikel 13.4).

I lagen om teknisk kontroll regleras att SWEDAC får fatta beslut om ackreditering, för viss tid eller tills vidare, samt förutsättningarna för

återkallelse. I 16 § nyss nämnda lag stadgas att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om ackreditering. I 9 § andra stycket förordningen (2005:894) om teknisk kontroll uppges det att SWEDAC får meddela de särskilda föreskrifter om ackreditering som behövs för verksamheten. Detta medför att SWEDAC har behörighet att meddela föreskrifter. Mot bakgrund av att de närmare bestämmelserna om ackreditering finns på lägre nivå än lag får det anses lämpligt att även reglera tidsfrister och göra ytterligare överväganden kring tyst beviljande på den nivån.

Anledningen till att kraven på att tjänsteutövare ska vara ackrediterade varierar från område till område. Där kraven motiveras av sådana tvingande hänsyn till allmänintresset såsom främst skydd för liv och hälsa samt miljöskydd, vilket är fallet beträffande de flesta regler på området, bör ett tyst beviljande inte införas eftersom beviljandet av en ansökan utan sakprövning i dessa fall skulle kunna få allvarliga konsekvenser (jfr artikel 13.4 i tjänstedirektivet). Även andra tvingande hänsyn än ovan nämnda kan vara aktuella. Ett exempel är effektiv skattekontroll, som av EG-rättspraxis har bedömts vara ett tvingande hänsyn till allmänintresset. När områden som inte motiverar tvingande hänsyn till allmänintresset ska ackrediteras, bör tyst beviljande införas.

*Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på
Försvarsdepartementets område*

Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att invänta mot denna bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Lagens syfte är att hindra att brandfarliga och explosiva varor orsakar brand eller explosion som inte är avsedd, samt att förebygga och begränsa skador på liv, hälsa, miljö eller egendom. Kraven på tillstånd är uppställda för att förverkliga dessa syften. Om tillstånd att bedriva verksamhet enligt lagen skulle anses lämnat redan på den grunden att tillståndsmyndigheten inte handlagt tillståndsfrågan inom en viss tid skulle det kunna medföra stora risker för tredje man. Hela lagregleringen med tillståndsförfarande bygger på att skapa största möjliga säkerhet för människor, miljö och egendom och det är inte rimligt att det intresset åsidosätts på grund av en formaliabestämmelse. En verksamhetsutövare kan när det gäller sådan verksamhet som omfattas av lagen inte göra anspråk på att få bedriva verksamheten utan att detta föregåtts av en grundlig prövning av de risker som är förknippade därmed, och den prövningen måste få ta den tid i anspråk som krävs för att samtliga intressen, inte minst tredje mans, ska kunna beaktas. Även med hänsyn till möjligheten för tillståndsmyndigheten att förlänga tidsfristen kan det inte accepteras att ett tillstånd skulle kunna anses meddelat utan en sådan grundlig

sakprövning, med hänsyn till karaktären och omfattningen av de konkreta faror detta skulle medföra för hälsa, miljö och egendom.

Tillståndsförfarandet inom ramen för lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor sker enligt miljöbalken, se avsnitt nedan om sektorslagstiftning på Miljödepartementets område.

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på Socialdepartementets område

Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas i lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar, lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit, lagen (1992:860) om kontroll av narkotika, alkohollagen (1994:1738) och lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att invända mot denna bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: När det gäller kravet på tillstånd i lagen om omskärelse av pojkar motiveras det av tvingande hänsyn till allmänintresset folkhälsa. Omskärelse utgör ett kirurgiskt ingrepp där det är oerhört viktigt att alla krav på kompetens, hygien etc. i rådande föreskrifter är uppfyllda innan ingreppet kan utföras. Ett tyst beviljande skulle kunna äventyra pojkars hälsa och bör därför inte införas.

Även kraven på tillstånd i lagen om försäljning av teknisk sprit, lagen om kontroll av narkotika, alkohollagen och lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset folkhälsa. Alkohol, narkotika och hälsofarliga varor är alla ämnen som vid konsumtion/missbruk kan orsaka stor skada eller allvarliga hälsorisker, t.o.m. dödsfall. För att undvika skador är det viktigt att varorna hanteras på ett sådant sätt att överdriven konsumtion och avledning till missbrukarledet undviks. För detta krävs att endast den som kan förväntas följa lagen tillåts t.ex. sälja varan. Det är därför nödvändigt att en fullständig prövning av den som önskar ett tillstånd görs och inte möjligt att låta ett tyst beviljande medföra att tillstånd medges automatiskt efter viss tid, utan att någon som helst prövning gjorts av om sökanden uppfyller de krav som ställs till skydd för folkhälsan. Tyst beviljande bör därför inte införas heller i dessa fall.

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på Finansdepartementets område

Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas i lotterilagen (1994:1000) och i lagen (1982:636) om anordnande av vissa automatspel.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft något att invända mot denna bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Lotterilagen och automatspelslagen är skyddslagstiftningar och tillståndsregleringen i lotterilagen och lagen om anordnande av vissa automatspel motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset. Det övergripande syftet i lotterilagen är att motverka brottslig verksamhet, skydda konsumenterna, dvs. spelarna samt motverka sociala och ekonomiska skadeverkningar för enskilda som kan uppstå p.g.a. spelandet. Det övergripande syftet i automatspelslagen är att undvika att olämpliga ungdomsmiljöer uppstår. En olämplig miljö är t.ex. att droger eller annat missbruk förekommer eller att barn och ungdom kommer i kontakt med kriminalitet m.m. I stort sett samma tillsynsaspekter föreligger för bägge lagstiftningarna och den kontroll som görs sker på liknande sätt. En tillsynsaspekt är således sociala skyddshänsyn vilket även innebär att spel av minderåriga inte får förekomma i annan utsträckning än vad som är tillåtet. En annan tillsynsaspekt är spelens beskaffenhet vilket innebär att spelen inte får ha gjorts om till otillåtna spel som t.ex. kan locka till spelmissbruk. Vidare finns en konsumentskyddsaspekt genom att konsumenter inte ska luras på pengar eller luras genom hanteringen av verksamheten på annat sätt samt att motverka kriminalitet. Motverkandet av att ungdomar ska komma i kontakt med kriminalitet sker dels genom kontroll av sökanden men även genom kontroll av miljön kring automatspel så att denna inte innebär kriminell verksamhet som penningtvätt m.m. Tillståndsförfarandet kräver att en kontroll görs av såväl sökanden som av den miljö där verksamheten ska bedrivas. Polismyndighet och kommun ska höras medan ansökan behandlas, vilket sker genom ett remissförfarande. Mot bakgrund av det ovan nämnda föreligger skäl för att göra undantag från tyst beviljande (jfr artikel 13.3-4).

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på Jordbruksdepartementets område

Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas i livsmedelslagen (2006:804) eller i föreskrifter meddelade med stöd av lagen avseende godkännande av animalieanläggning, avlivning av fjäderfä och slakt på ursprungsplats av hägnat vilt, hantering av varor ombord på fartyg som inte uppfyller importkrav och användande av icke validerade analys- och provtagningsmetoder. En sådan reglering bör inte heller införas i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter, lagen (2006:807) om kontroll av husdjur eller i föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar. Inte heller i djurskyddslagen (1988:534) eller i föreskrifter meddelade med stöd av lagen beträffande verksamhetstillstånd för djurförsök eller etisk prövning av djurförsök bör sådana regler införas.

Däremot bör regler om tyst beviljande införas i föreskrifter meddelade med stöd av djurskyddslagen beträffande tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen, godkännande ur djurskyddssynpunkt för djurparker och

inbesiktning av cirkusar. Ett exempel på detta är livsmedelsområdet (bland annat ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter, skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel och skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker) där följaktligen tyst beviljande bör införas. Tidsfristen bör dock inte börja löpa förrän myndigheten har genomfört en besiktning av anläggningen ifråga. Ett tyst beviljande bör också införas i fråga om auktorisation av auktionsinrättningar som i första handelsledet förmedlar fisk till försäljning.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Lantbrukarnas Riksförbund* anser att det bör införas ett tyst beviljande också kopplat till delar av livsmedelslagstiftningen, lagen om godkännande av animalieanläggning samt andra lagar där det tvingande allmänintresset kan hanteras på annat sätt.

Skälen för regeringens bedömning: På livsmedelsområdet finns ett flertal EG-rättsliga krav på tillstånd för bedrivande av verksamhet. Enligt artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung får livsmedelsanläggningar som hanterar vissa produkter av animaliskt ursprung bedriva verksamhet endast om de har godkänts av den behöriga myndigheten. Enligt artikel 4.3 får sådana anläggningar bedriva verksamhet endast om den behöriga myndigheten, efter ett besök på plats har gett anläggningen ett godkännande för att bedriva verksamhet, eller har gett anläggningen ett villkorat godkännande. Verksamheten som bedrivs på anläggningarna kan i vissa fall bestå av tjänsteverksamhet, bl.a. på så kallade legoslakterier.

Det finns ingen tidsfrist inom vilken tillståndsmyndigheten ska ha fattat beslut om godkännande av en animalieanläggning. Kravet på godkännande är i dessa fall motiverat av hänsyn till livsmedelssäkerheten. Anläggningar som bedriver verksamhet med livsmedel av animaliskt ursprung är typiskt sett de mest riskfyllda ur livsmedelsäkerhetssynpunkt. Det skulle inverka negativt på livsmedelssäkerheten ifall en sådan anläggning skulle anses vara godkänd på den grunden att den behöriga myndigheten inte hunnit besluta om godkännande inom en viss tidsfrist. Verksamheten på anläggningen kräver dessutom övervakning av Livsmedelsverkets besiktningsveterinär och varje anläggning måste tilldelas ett godkännandenummer varför ett förfarande med automatiskt tillstånd efter viss tidsbestämd handläggningstid är praktiskt omöjligt. Samma bedömning gäller för de krav på tillstånd för avlivning av fjäderfå respektive hägnat vilt på jordbruksanläggning som finns i bilaga III, avsnitt II, kapitel VI och avsnitt III.3 i Europaparlamentets och rådets förordning 853/2004/EG.

Beträffande livsmedelverksamheter som inte omfattas av kraven på godkännande i Europaparlamentets och rådets förordning 853/2004/EG, bl.a. restauranger och livsmedelsbutiker, finns i dag ett krav på tillstånd

för verksamheten i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:20) om livsmedelshygien. Enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/3004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien kan en medlemsstat i den nationella lagstiftningen ställa upp krav på godkännande av livsmedelsanläggningar. Enligt förordningen ska under varje förhållande sådana anläggningar registreras av den behöriga myndigheten. Livsmedelsverket har remitterat ett förslag om att ersätta godkännandeförfarandet med ett anmälningsförfarande kombinerat med en form av tyst beviljande. Enligt förslaget ska den som har för avsikt att starta en livsmedelsverksamhet anmäla detta till kontrollmyndigheten så att verksamheten kan registreras. Verksamheten får dock påbörjas tidigast fyra veckor efter det att anmälan kommit in till kontrollmyndigheten, om inte denna meddelat att verksamheten får påbörjas tidigare.

Starka hänsyn till livsmedelssäkerheten gör sig även gällande för att tyst beviljande i artikel 13 i tjänstedirektivet inte bör tillämpas för kraven på tillstånd för verksamhet att hantera varor som inte uppfyller importkrav ombord på fartyg (skeppshandel) i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2004:3) om kontroll av animaliska livsmedel vid import från tredje land och kraven på tillstånd för användande av icke validerade provtagnings- och analysmetoder i artikel 5.5. i kommissionens förordning (EG) nr 2073/2005 av den 15 november 2005 om mikrobiologiska kriterier för livsmedel.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 1774/2002 av den 3 oktober 2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel ska ett flertal anläggningar godkännas genom inbesiktning. Det handlar bl.a. om kremeringsanläggningar som tar emot lantbrukets döda djur och slakteriers biprodukter, tekniska anläggningar som konserverar döda djur, anläggningar som legotillverkar foder och lagringsanläggningar som tar emot och lagrar bearbetade animaliska biprodukter för att leverera dessa vidare. Vidare kräver artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005 av den 12 januari 2005 om fastställande av krav för foderhygien inbesiktning av foderanläggningar för att anläggningen ska kunna godkännas.

Det finns ingen tidsfrist inom vilken Jordbruksverket ska fatta beslut om godkännande av en anläggning. Foder och animaliska biprodukter riskerar att sprida smitta eller rests substanser av bl.a. läkemedel till djur och människor. Inom EU har förekommit flera s.k. foderskandaler vilka har lett till att EU nu har strikta bestämmelser om hantering av foder och animaliska biprodukter. Animaliska biprodukter måste därför bearbetas, lagras och hållas avskilda i godkända och övervakade anläggningar och bortskaffas på lämpligt sätt.

Kravet på godkännande är således motiverat med hänsyn till smittskyddet och folkhälsan. Det skulle inverka negativt på smittskyddet och folkhälsan om en sådan anläggning skulle anses godkänd på den grunden att den behöriga myndigheten inte hunnit besluta om godkännande inom viss tidsfrist. Enligt EG-förordningarna ska vidare varje anläggning tilldelas ett godkännandenummer, vilket torde kräva ett aktivt beslut av myndigheten. EG-förordningen får därför anses kräva att myndigheten fattar ett uttryckligt beslut. Att införa ett tyst beviljande för

verksamhetstillstånd kan därför inte heller anses vara förenligt med förordning 1774/2002/EEG (jfr art 3.1 i tjänstedirektivet).

Med stöd av lagen om kontroll av husdjur föreskrivs att det krävs tillstånd för seminverksamhet och verksamhet med ägg och embryo för avelsändamål. Det finns ingen tidsfrist inom vilken Jordbruksverket ska fatta sådana beslut om tillstånd. Kraven på tillstånd är motiverade av djurhälso-, folkhälso- och djurskyddsskäl. En felaktigt bedriven verksamhet kan få allvarliga följder för bl.a. djurhälsan. Det är vidare i första hand verksamhetsutövarens kunder, dvs. djurägarna, som drabbas av en felaktigt bedriven verksamhet då det är deras djur som kan ha smittats i samband med semineringen. Med hänsyn till riskerna med verksamheten bör det inte tillåtas att ett tillstånd kan erhållas genom ett tyst beviljande.

Vidare föreskrivs med stöd av lagen om kontroll av husdjur att Jordbruksverket får godkänna hälsokontrollprogram för husdjur. Det finns ingen tidsfrist inom vilken Jordbruksverket ska fatta beslut om godkännande av ett kontrollprogram. Syftet med den organiserade hälsokontrollen är att motverka eller förebygga sjukdomar hos husdjur. Med hänsyn till smittskyddet och att det finns inslag av myndighetsutövning i verksamheten samt att staten delfinansierar kontrollen, är det motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset att frångå bestämmelsen om tyst beviljande.

Enligt 21 § djurskyddslagen ska användning av djur i djurförsök godkännas från etisk synpunkt av en djurförsöksetisk nämnd innan användningen påbörjas. Det finns ingen tidsfrist inom vilken den djurförsöksetiska nämnden ska godkänna ett djurförsök.

Den djurförsöksetiska prövningen utgör en garanti för att försöksdjur inte utsätts för onödigt lidande eller sjukdom vid användningen. Det vore ur djurskyddssynpunkt stötande att ha ett system där djurförsök, som kan innebära ett mycket stort lidande för djuren, skulle kunna utföras utan ett uttryckligt godkännande från den etiska nämnden. Det föreligger därför tvingande hänsyn till allmänintresset att frångå tjänstedirektivets bestämmelse om tyst beviljande.

Av rådets förordning (EEG) nr 2847/93 av den 12 oktober 1993 om införande av ett kontrollsystem för den gemensamma fiskeripolitiken och rådets förordning (EG) nr 2371/2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken följer att auktionsinrättningar och andra förstahandsmottagare av fisk ska vara auktoriserade eller registrerade. Dessa bestämmelser kompletteras av Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:25) om resurstillträde och kontroll på fiskets område. I 10 kap. 1 § föreskrifterna föreskrivs att auktionsinrättningar som i första handelsledet förmedlar fisk till försäljning ska vara auktoriserade av Fiskeriverket. Andra organ än auktionsinrättningar som i första handelsledet köper fisk eller förmedlar fisk till försäljning kan vara auktoriserade av Fiskeriverket.

Det finns ingen tidsfrist inom vilken Fiskeriverket ska ha fattat beslut om auktorisation. En bestämmelse om tyst beviljande bör införas.

Enligt 16 § djurskyddslagen krävs tillstånd för den som yrkesmässigt eller i större omfattning bl.a. håller, föder upp, upplåter eller säljer sällskapsdjur eller hästar, tar emot sällskapsdjur eller hästar för förvaring

eller använder hästar i ridskoleverksamhet. Enligt 37 § djurskyddsförordningen (1988:539) får inte en zoologisk trädgård, djurpark eller liknande anläggning tas i bruk för offentlig föreläsning av djur innan den har godkänts av länsstyrelsen. Detsamma gäller vid omflyttning av djuren och vid ny-, till- eller ombyggnad av någon betydelse. Enligt 36 a § djurskyddsförordningen ska en cirkus som offentligt förevisar djur en gång varje år kontrolleras av länsstyrelsen i det län där cirkusen har sin hemvist eller i det län där den har sin första föreställning, s.k. inbesiktning.

Det finns ingen tidsfrist inom vilken tillståndsmyndigheten ska fatta dessa beslut. Samtliga tillstånd kräver att tillståndsmyndigheten inspekterar den anläggning på vilken verksamheten ska bedrivas. Det är angeläget att sökanden bistår myndigheten vid besiktningen genom att lämna myndigheten tillträde till anläggningen och svara på eventuella frågor.

Direktivet föreskriver i och för sig att tidsfristen ska börja löpa när sökanden har lämnat in alla handlingar. Avsikten med bestämmelsen måste dock anses vara att fristen ska börja löpa när sökanden har gjort allt vad som ankommer på denne. En annan tolkning skulle kunna leda till att myndigheten, på grund av bristande medverkan från sökanden, inte har möjlighet att göra en fullständig prövning av en ansökan inom den fastställda tidsfristen. Att sökanden vid ett sådant förhållande skulle anses ha erhållit ett tillstånd är inte rimligt. För att inte syftet med tillståndsförfarandet ska urholkas bör därför tidsfristen för ansökningar om tillstånd enligt 16 § djurskyddsmyndigheten om godkännande ur djurskyddssynpunkt för djurparker och om inbesiktning av cirkusar börja löpa först efter myndighetens inspektion av anläggningen för verksamheten.

Bestämmelser med detta innehåll bör införas på de aktuella områdena jämte bestämmelser om att tillståndet ska anses beviljat om myndigheten inte har meddelat något annat inom tidsfristen.

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på Miljödepartementets område

Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas i miljöbalken, i plan- och bygglagen (1987:10) eller i andra bestämmelser på byggområdet.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Lantbrukarnas Riksförbund* anför att det bör ifrågasättas om det ska göras undantag från bestämmelsen om tyst beviljande på miljöområdet och att alternativen bör granskas tydligare.

Skälen för regeringens bedömning: Tillståndsförfarandena enligt miljöbalken och förfaranden enligt plan- och bygglagen (1987:10) och andra bestämmelser på byggområdet är motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset, eftersom syftet är att skydda miljön eller människors säkerhet eller hälsa. Det är därför av avgörande betydelse att en ansökan avgörs efter en prövning i sak. Mot denna bakgrund bör möjligheten till

undantag enligt artikel 13.4 i tjänstedirektivet anses vara tillämplig. Prop. 2008/09:187
Nuvarande ordning bör därför behållas och någon regel om tyst beviljande bör inte införas på dessa områden.

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på Näringsdepartementets område

Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas i postlagen (1993:1684), körkortslagen (1998:488), lagen (1998:493) om trafikskolor, lagen (2009:121) om utbildning till förare av mopeder, snöskotrar och terränghjulingar (som har ersatt lagen (1999:877) om förarbevis för moped klass 1 och terrängskoter), ellagen (1997:857) eller naturgaslagen (2005:403). När det gäller tillståndskravet i lagen (1998:492) om biluthyrning bör en regel om tyst beviljande införas. Detta sker genom föreskrifter meddelade med stöd av lagen om biluthyrning.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har något att invända i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 4 § postlagen krävs tillstånd för rätten att bedriva postverksamhet och verksamheten ska bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls. Vidare krävs enligt 5 § postlagen att den som söker tillstånd ska visa att han har förutsättningar att bedriva postverksamhet. Skälet till att tillstånd krävs för att bedriva postverksamhet har motiverats med att väl fungerande postkommunikationer spelar en stor roll för samhällsfunktioner av skilda slag, företag och privatpersoner. Det har också ansetts nödvändigt att kunna anförtro postbefordringsföretag särskilda samhällsuppgifter, t.ex. medverka vid allmänna val samt ombesörja delgivning och vissa uppgifter i samband med folkbokföring. Ytterligare skäl för tillståndsplikt är att postbefordringsföretag sammantaget befordrar stora ekonomiska värden och att ett företag som inte har vilja eller förmåga att upprätthålla de krav postlagen ställer på bedrivande av postverksamhet på kort tid kan orsaka stor skada för sina kunder (prop. 1995/96:218 s. 31 f.). Undantaget i artikel 13.4 i tjänstedirektivet från tyst beviljande bör därför tillämpas på tillstånd att bedriva postverksamhet, vilket förhindrar att oseriösa företag träder in på postmarknaden.

Krav på tillstånd för att få bedriva viss typ av trafikutbildningar (introduktionsutbildning och riskutbildning enligt körkortslagen (1998:488), trafikskola enligt lagen (1998:978) om trafikskolor och utbildning enligt lagen (2009:121) om utbildning till förare av mopeder, snöskotrar och terränghjulingar (som har ersatt lagen (1999:877) om förarbevis för moped klass 1 och terrängskoter)) är främst föranlett av att det är högst angeläget att säkerställa att utbildaren har de förutsättningar som krävs för att utbildningen av blivande förare kan ske på ett sätt som främjar trafiksäkerheten. Undantaget från tyst beviljande i artikel 13.4 i

tjänstedirektivet bör därför tillämpas vilket förhindrar att olämpliga utbildare utan egentlig prövning kan bedriva utbildning av oerfarna blivande förare.

Enligt ellagen får en elektrisk starkströmsledning inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession) av regeringen (2 kap. 1 §). Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse. I övriga paragrafer i kapitlet ges en rad bestämmelser som är anknutna till beviljandet av en nätkoncession. Nätkoncession får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. En nätkoncession för linje får, endast om det finns särskilda skäl, meddelas för en ledning som är avsedd för spänning som inte överstiger högsta tillåtna spänning för de områden med nätkoncession som berörs av ledningen. En nätkoncession för linje får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Nätkoncession för område får meddelas endast om området utgör en med hänsyn till nätverksamheten lämplig enhet. Nätkoncession får inte meddelas för ett område som helt eller delvis sammanfaller med ett annat koncessionsområde. Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området. Slutligen ska, vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje, bestämmelserna i bl.a. 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas. Detta innebär att en antal motstående intressen ska beaktas vid koncessionsprövningen. Bland dessa kan nämnas naturmiljön, jordbruks- och skogsmark, rennäringen och yrkesfisket, kulturmiljön, friluftslivet och totalförsvaret. Dessutom ska en nätkoncession förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskilda rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

Naturgaslagen innehåller bestämmelser som till stora delar överensstämmer med nyss nämnda bestämmelser i ellagen. Om ett tyst beviljande införs i de nämnda lagarna kan konsekvensen i enskilda fall bli att en stor infrastruktur-anläggning av nämnt slag får byggas och användas utan att de nämnda bestämmelserna behöver iakttas. En sådan ordning kan också medföra att vissa naturvärden, som skyddas enligt EG-rätten genom exempelvis de s.k. habitat - (rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, EGT L 206, 22.7.1992, s. 7) och fågeldirektiven (rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar, EGT L 103, 25.4.1979, s. 1), inte beaktas. Några tysta beviljanden ska alltså inte införas i nyss nämnda lagar.

Enligt 3 § lagen om biluthyrning krävs tillstånd för att driva uthyrningsverksamhet av bilar och terrängmotorfordon. Det finns ingen reglerad tidsfrist inom vilken prövningsmyndigheten ska fatta sitt beslut. Bestämmelser om tyst beviljande bedöms med stöd av 25 § lagen om biluthyrning, kunna meddelas genom föreskrifter på lägre normnivå.

Regeringens bedömning: Regler om tyst beviljande bör inte införas i lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har något att invända i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: I lagen om tillfällig försäljning föreskrivs att krav på tillstånd för tillfällig försäljning ska kunna införas i vissa områden där tillfällig försäljning kan väntas hota försörjningen av viktiga basvaror. Rätten att meddela föreskrifter om sådana tillståndskrav har överlämnats till kommunerna och frågor om tillstånd prövas av den kommunala nämnd som kommunfullmäktige bestämmer.

Ett av lagens huvudsyften är att skydda konsumenternas grundläggande varuförsörjning i glesbygd. Samtidigt ges små detaljister – eventuellt med snäva marginaler och med glesbygdsstöd – ett visst skydd mot sådan konkurrens som skulle riskera att slå ut verksamheten till förfång inte bara för detaljisten ifråga, utan även för konsumenterna i området. Härigenom vill lagstiftaren underlätta för personer att bo kvar i glesbygd samt skydda näringslivet mot konkurrens på ojämlika villkor. Det kan mot denna bakgrund inte anses rimligt att tillfällig försäljning som hotar det med tillståndskravet motiverade skyddsintresset får bedrivas enbart därför att kommunens handläggning dragit ut på tiden. Att inte införa tyst beviljande med stöd av artikel 13.4 i tjänstedirektivet är därför motiverat med hänsyn till skyddet för konsumenternas legitima intresse av tillgång till grundläggande varuförsörjning i glesbygdsområden.

Regler om tyst beviljande i sektorslagstiftning på Kulturdepartementets område

Regeringens bedömning: En regel om tyst beviljande bör inte införas i lagen (2006:1006) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har något att invända i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Tillståndsförfarandet för kampsportsmatcher i lagen om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset eftersom syftet är att skydda deltagare i kampsportsmatcher från skador, t.ex. hjärnskador. Det är därför av avgörande betydelse att en ansökan avgörs efter en prövning i sak. Mot denna bakgrund bör möjligheten till undantag enligt artikel 13.4 i tjänstedirektivet anses vara tillämplig.

Regeringens bedömning: Regeln om tyst beviljande bör inte tillämpas på reglerade yrken som omfattas av yrkeskvalifikationsdirektivet.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Almega* anser att tyst beviljande ska gälla även för reglerade yrken. *Elsäkerhetsverket* har önskat förtydliganden om förhållandet mellan reglerna i yrkeskvalifikationsdirektivet och tjänstedirektivet.

Skälen för regeringens bedömning: Tjänstedirektivet tillämpas inte när en bestämmelse i direktivet strider mot en bestämmelse i en annan gemenskapsrättsakt som reglerar specifika frågor rörande tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet. När det gäller regleringen i artikel 13 i tjänstedirektivet finns det en liknande reglering i artikel 51.2 i yrkeskvalifikationsdirektivet. Denna bestämmelse reglerar dock endast att beslut ska meddelas inom viss tid och anger ingenting om vad följden blir av att ett beslut inte meddelas inom den angivna tiden. Det stadgas emellertid i artikelns tredje punkt att bl.a. underlåtenheten att meddela beslut inom föreskriven tid kan överklagas hos domstol enligt nationell rätt. Yrkeskvalifikationsdirektivet reglerar endast själva erkännandet av yrkeskvalifikationer, vid vilket förfarande beslut ska meddelas inom tre respektive fyra månader. I övrigt regleras krav för tillståndet även när det gäller reglerade yrken av tjänstedirektivet, se närmare om detta under avsnitt 6.4. *Almega* anför att tyst beviljande inte bör tillämpas förrän yrkeskvalifikationen tillstyrkts. Regeringen anser att det enligt tjänstedirektivet inte är möjligt att tyst beviljande ska gälla även reglerade yrken.

Att tillämpa tyst beviljande på de krav som måste vara uppfyllda för att få tillståndet, och som inte rör krav på yrkeskvalifikationer, löser inte problemet eftersom tjänsteleverantören inte är betjänt av att få dessa delar av tillståndet beviljade innan yrkeskvalifikationen erkänts genom sakprövning. Detta skulle innebära att tjänsteleverantören, trots regler om tyst beviljande i de delar av tillståndsförfarandet som omfattas av tjänstedirektivet, ändå inte skulle kunna utöva sin verksamhet eftersom erkännande av yrkeskvalifikationen oftast är det mest centrala kravet för att kunna utöva verksamheten. Vidare är det i de flesta fall en och samma myndighet som beslutar i tillståndsfrågan. Regeringen anser därför att det finns skäl att göra undantag från principen om tyst beviljande enligt artikel 13.4 när det gäller tillståndsförfaranden där erkännande av yrkeskvalifikationer ingår som en del av förfarandet.

8.3.5 Nya bestämmelser om administrativ förenkling

Regeringens förslag: En upplysningsbestämmelse tas in i lagen om tjänster på den inre marknaden om att bestämmelser om skyldighet för en behörig myndighet att i samband med frågor om tillstånd godta intyg eller andra liknande dokument till styrkande av att visst tillståndskrav uppfyllts finns i annan författning.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har några invändningar mot förslaget i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Tjänstedirektivet fastställer att medlemsstaterna ömsesidigt ska erkänna dokument som visar att tillståndskrav har uppfyllts i en annan medlemsstat och att det endast i vissa fall får ställas krav på att dokument ska ha en viss specifik form (artikel 5.3). Detta spelar en viktig roll för att tillämpliga förfaranden och formaliteter vid den gränsöverskridande tjänstehandeln ska kunna utföras så enkelt som möjligt. Artikeln innebär att nationella myndigheter måste bedöma innehållet i en handling och inte bara formen när det gäller handlingar som har utfärdats i andra medlemsstater.

Yrkesansvarsförsäkring eller jämförbar finansiell säkerhet ska godtas oavsett i vilket medlemsland som säkerheten ställs, dvs. det föreskrivs ett ömsesidigt godkännande av de finansiella instrument som blir aktuella för att täcka tjänsternas risk och omfattning (artikel 23.2). Det medges dock en rätt att ställa krav på komplettering ifall den försäkring eller garanti som redan tecknats inte skulle räcka till för de risker som är aktuella, se närmare i avsnitt 11.

Vidare ska ett intyg som presenteras om tecknad yrkesansvarsförsäkring eller motsvarande finansiell säkerhet accepteras. Tjänstedirektivet kräver att medlemsstaterna ömsesidigt erkänner intyg om säkerhet för att täcka tjänsternas risk och omfattning. Om det i Sverige krävs att en tjänsteleverantör som är etablerad här tecknar en yrkesansvarsförsäkring eller lämnar någon annan garanti, ska som tillräckligt styrkande handling ett intyg om sådan försäkring som utfärdats av kreditinstitut eller försäkringsbolag vilka är etablerade i andra medlemsstater accepteras.

Särskilda bestämmelser om dokumentation gäller för andra områden som har ursprung i EU-rättsakter (se artikel 5.4 och 23.3), t.ex. prövning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22), yrkeskvalifikationsdirektivet.

Det bör också erinras om att berörda svenska myndigheter har en skyldighet att hantera eventuella frågor om äktheten i ett visst dokument genom att kontakta behörig myndighet i aktuell medlemsstat inom ramen för det administrativa samarbetet i IMI, se närmare om detta i avsnitt 10.2.

En regelinventering har skett med avseende på innehållet i artikel 5.3 i tjänstedirektivet. Därvid har granskats om det finns bestämmelser i svenska författningar med innebörd att inte andra än svenska dokument kan godtas trots att likvärdiga dokument från annat EES-land presenterats. Några bestämmelser som uttryckligen strider mot innehållet i artikeln har inte identifierats.

Enligt regeringens mening kan det dock inte uteslutas att det vid handläggning hos svenska myndigheter vid tillståndsprövning begärs in dokumentation i strid med tjänstedirektivets syfte att likvärdiga dokument från andra EES-länder ska godtas. Kraven i artikel 5.3 och 23.2 i tjänstedirektivet på godkännande av dokumentation är ett uttryck för grundläggande EG-rättsliga principer (liknande resonemang

förekommer i ett antal avgöranden från EG-domstolen, se exempelvis mål (C-340/89) Irène Vlassopoulo mot Ministerium für Justiz, Bundes- und Europaangelegenheiten Baden- Württemberg och mål C-298/99 Kommissionen mot Italien). Tjänstedirektivets krav på erkännande av dokument i artikel 5.3 och i artikel 23.2 om finansiell säkerhet är dock så preciserade att de får anses kräva genomförande i svensk rätt. För att genomföra tjänstedirektivet fullt ut i denna del bör bestämmelser införas i sektorslagstiftning.

De krav som kommer till uttryck i artiklarna 5.3 och 23.2 i tjänstedirektivet bör framgå av författningar på de områden där tillståndsförfaranden regleras och det bedöms relevant. Detta gäller inte områden där endast krav på anmälan uppställs eller där det inte finns några krav på uppvisande av intyg som visar att ett visst krav är uppfyllt.

Det bör således i lagen om tjänster på den inre marknaden införas en upplysningsbestämmelse som anger att bestämmelser om skyldighet för en behörig myndighet att i samband med frågor om tillstånd godta intyg eller andra liknande dokument till styrkande av att visst tillståndskrav uppfyllts finns i annan författning. Regeringen bedömer att då bestämmelserna i detta sammanhang även kan inbegripa tillståndsförfaranden i samband med tillfällig tjänsteutövning bör uttrycket tillstånd användas istället för etablering.

Skyldigheten gäller endast då det är frågan om dokumentation med likvärdigt syfte eller dokumentation av vilket klart framgår att kravet är uppfyllt. För relevanta och objektiva skillnader i intygets kvalitet gäller inte förbud mot att begära in ytterligare dokumentation.

9 Frihet att tillhandahålla tjänster och därtill knutna undantag

9.1 Bestämmelser om vilka krav som får ställas på en icke-etablerad tjänsteutövare i Sverige

Av tjänstedirektivet följer att medlemsstaterna ska respektera tjänsteleverantörernas rätt att tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat än den där de är etablerade (artikel 16). Den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls ska garantera rätten att fritt få tillträde till och utöva tjänsteverksamhet inom dess territorium, dvs. direktivet förbjuder diskriminering av tillfälliga tjänsteutövare på annan medlemsstats territorium. En medlemsstat får emellertid besluta om undantag från friheten att tillhandahålla tjänster i vissa fall.

Skillnaden mellan etablering och tillhandahållande av tjänster över gränserna

På samma sätt som i artiklarna 43 och 49 i EG-fördraget och EG-domstolens rättspraxis på området görs det i tjänstedirektivet således en klar åtskillnad mellan de regler som är tillämpliga på etablering och de regler som är tillämpliga på tillhandahållande av tjänster över gränserna. Medan artiklarna 9–15 behandlar tjänsteleverantörers etablering, behandlar artiklarna 16–21 tillhandahållande av tjänster över gränserna, dvs. fall där tjänsteleverantören inte är etablerad i den medlemsstat där tjänsterna tillhandahålls. Skillnaden mellan etablering och tillhandahållande av tjänster över gränserna är alltså fundamental när det gäller att fastställa vilka av direktivets regler som gäller en viss tjänsteleverantör.

Etablering innebär att en ekonomisk verksamhet drivs genom en fast verksamhetspunkt under en obegränsad tid (EG-domstolens dom i mål C-221/89, *Factortame*, punkt 20, se även definitionen på etablering i artikel 4.5). Därutöver har EG-domstolen slagit fast att det avgörande kriteriet för att fördragets kapitel avseende friheten att tillhandahålla tjänster ska vara tillämpligt är att den berörda aktörens deltagande i det ekonomiska livet i värdmedlemsstaten inte ska vara stadigvarande och kontinuerligt (EG-domstolens dom i mål C-131/01, *kommissionen mot Italien*, punkt 23). Som EG-domstolen genomgående har vidhållit, måste skillnaden mellan etablering och tillhandahållande av tjänster fastställas separat för varje enskilt fall med beaktande av varaktigheten, regelbundenheten, periodiciteten och kontinuiteten för hur tjänsterna tillhandahålls (EG-domstolens dom i mål C-55/94, *Gebhard*, punkt 39, EG-domstolens dom i mål C-215/01, *Schnitzer*, punkt 28). Av detta följer, som EG-domstolen har konstaterat, att det inte går att tillämpa allmänna tidsgränser i syfte att skilja mellan etablering och tillhandahållande av tjänster (EG-domstolens dom i mål C-215/01,

Schnitzer, punkt 31). Inte heller det faktum att en leverantör använder en viss infrastruktur är avgörande, eftersom en tjänsteleverantör kan använda en infrastruktur i värdmedlemsstaten för att tillhandahålla tjänster över gränserna utan att för den skull vara etablerad där (EG-domstolens dom i mål C-55/94, Gebhard, punkt 27, EG-domstolens dom i mål C-215/01, Schnitzer, punkt 28). I målet Schnitzer konstaterade EG-domstolen att även om en verksamhet utförs under flera år i en annan medlemsstat kan verksamheten, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, anses utgöra tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i artikel 49 i EG-fördraget. Samma gäller återkommande tillhandahållande av tjänster över en längre period, t.ex. konsult- och rådgivningsverksamhet. För etablering krävs integrering i en medlemsstats ekonomi, inbegripet anskaffning av kunder i den medlemsstaten med stadigvarande verksamhetssäte som bas (EG-domstolens dom i mål C-215/01, Schnitzer, punkt 29).

Omfattning av bestämmelsen om frihet att tillhandahålla tjänster

Enligt artikel 16 måste tjänster över gränserna få tillhandahållas utan omotiverade begränsningar. Detta är en av hörnstenarna i tjänstedirektivet. Det gäller alla tjänster som omfattas av direktivets tillämpningsområde, med undantag av de tjänster eller områden som uppräknas i artikel 17. Enligt artikel 16 får medlemsstaterna inte tillämpa landets egna krav på inkommande tjänsteleverantörer utom när detta kan motiveras med de fyra skäl som nämns i artikel 16.1 och 16.3. Friheten att tillhandahålla tjänster baserar sig på den princip som EG-domstolen genomgående har utvecklat i sin rättspraxis rörande fri rörlighet för tjänster, se EG-domstolens dom i mål 33/74, van Binsbergen. För fri rörlighet av varor, se EG-domstolens dom i mål 120/78, Cassis de Dijon. Det betyder att antalet krav som medlemsstaterna kan tillämpa på tjänsteleverantörer är begränsat. Detta gäller alla former av krav, oavsett typ eller nivå av lagstiftning eller geografiska gränser inom vilka en nationell regel gäller.

Artikel 16 innehåller inget förbud mot att medlemsstaterna bibehåller sina krav för nationella aktörer. Däremot kan det krävas ändringar i de nationella reglerna i syfte att upphäva krav som är särskilt avsedda för tjänsteleverantörer som är etablerade i andra medlemsstater.

Enligt artikel 16 får medlemsstaterna inte villkora tillträde till eller utövande av en tjänsteverksamhet genom att uppställa krav som inte är motiverade med ett av de fyra skäl som anges i artikel 16.1 och 16.3. Dessutom måste alla sådana krav vara förenliga med principerna om icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet. Enligt artikel 16 kan nationella krav endast anses motiverade om de är nödvändiga för att säkerställa allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd.

Undantag för krav som motiveras av allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd

Det bör noteras att begreppen ”allmän ordning”, ”allmän säkerhet” och ”folkhälsa” är gemenskapsrättsliga begrepp som direkt härstammar från

artikel 46 i EG-fördraget. Av EG-domstolens rättspraxis följer också att syftet att skydda allmänintresset inte tillåter medlemsstaterna att utesluta hela ekonomiska sektorer eller yrkesgrupper från de grundläggande friheterna, särskilt friheten att tillhandahålla tjänster (EG-domstolens dom i mål C-355/98, kommissionen mot Belgien).

Allmän ordning: Som konstateras ovan härrör begreppet allmän ordning från gemenskapsrätten, och det krävs att det föreligger ett verkligt och allvarligt hot mot samhällets grundläggande intressen för att detta begrepp ska kunna åberopas. EG-domstolen har erkänt att vad som räknas som värden av grundläggande karaktär i ett samhälle kan variera från medlemsstat till medlemsstat (EG-domstolens dom i mål C-36/02, Omega). I skäl 41 till direktivet, anges att med begreppet ”allmän ordning” omfattas, enligt EG-domstolens tolkning, skydd av ett faktiskt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar något av samhällets grundläggande intressen. Det anförs vidare att begreppet särskilt kan inbegripa frågor som avser människans värdighet, skydd av minderåriga och utsatta vuxna samt djurskydd. EG-domstolen har endast i ytterst få fall godkänt skäl som hänvisar till allmän ordning. Till exempel accepterades det i ett fall som gällde personligt beteende som inbegrep drogmisbruk och som skapade ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot mot samhällets grundläggande intressen (EG-domstolens dom i mål C-348/96, Calfa, i det berörda målet fann dock EG-domstolen att den berörda åtgärden – utvisning från territoriet efter brottmålsdom – inte var motiverad. Ett annat fall gällde en medlemsstat som ansåg att spel som simulerar dödande av människor strider mot mänsklig värdighet (EG-domstolens dom i mål C-36/02, Omega) och ett tredje fall gällde hasardspel som konstaterades medföra risker för samhällsordningens grundläggande värden (EG-domstolens dom i mål C-124/97, Läära). EG-domstolen förkastade å andra sidan skäl med hänvisning till allmän ordning i fråga om nationell lagstiftning enligt vilken det för vissa företag krävs ett minimikapital i syfte att skydda fordringsägarna (EG-domstolens dom i mål C-212/97, Centros, punkterna 32–34) eller krav på att ledningen för ett företag måste vara bosatt inom den medlemsstat där företaget är etablerat så den kan delges besked om böter (EG-domstolens dom i mål C-350/96, Clean Car Services, punkterna 40–42 med avseende på artikel 39.3 i EG-fördraget). EG-domstolen har också med ordalydelsen ”saknar uppenbarligen grund” förkastat ett argument om att varje bevakningsföretag kan utgöra ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot mot den allmänna ordningen och säkerheten (EG-domstolens dom i mål C-355/98, kommissionen mot Belgien, punkt 30). Likaså har EG-domstolen konstaterat att det faktum att en medborgare i en medlemsstat inte lyckats fullgöra de rättsliga formaliteterna rörande utlännings tillträde, rörlighet och uppehåll inte i sig kan anses utgöra hot mot allmän ordning (EG-domstolens dom i mål 48/75, Royer, punkterna 38 och 39). I direktivet klargörs begreppet allmän ordning i skäl 41. Begreppet ”allmän ordning” omfattar, enligt EG-domstolens tolkning, skydd mot ett faktiskt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar något av samhällets grundläggande intressen och kan särskilt inbegripa frågor som avser människans värdighet, skydd av minderåriga och utsatta vuxna samt djurskydd. Likaledes inbegriper begreppet allmän säkerhet frågor om skydd för människors liv och hälsa (skäl 41).

Allmän säkerhet: På samma sätt som i fråga om allmän ordning härrör begreppet allmän säkerhet från gemenskapsrätten, enligt vilken det krävs att det föreligger ett verkligt och allvarligt hot mot samhällets grundläggande intressen för att begreppet ska kunna åberopas. Skäl som EG-domstolen har godkänt vara förenade med allmän säkerhet är bl.a. en medlemsstats syfte att säkerställa tillgången på råolja på grund av att den är av ”vital betydelse för ett land, eftersom inte bara dess ekonomi utan framför allt dess institutioner, dess väsentliga offentliga verksamheter och till och med invånarnas överlevnad är beroende av den” (EG-domstolens dom i mål 72/83, *Campus Oil*, punkt 34), samt en medlemsstats syfte att förebygga allvarliga olyckor i hamnar (EG-domstolens dom i mål C-266/96, *Corsica Ferries*). I en nyligen avkunnad dom där det hänvisades till detta begrepp bekräftade EG-domstolen att, eftersom förebyggandet av allvarliga kroppsskador på personer utgör ett av samhällets grundläggande intressen, måste artikel 46 i EG-fördraget, i egenskap av undantag från en grundläggande princip i fördraget, tolkas restriktivt och kan endast hänvisas till när det gäller ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar ett av samhällets grundläggande intressen (EG-domstolens dom i mål C-257/05, kommissionen mot Österrike, och den rättspraxis som omnämns i domen.). I direktivet klargörs begreppet allmän säkerhet i skäl 41.

Folkhälsa: EG-domstolen har ännu inte lämnat någon specifik definition av begreppet folkhälsa. I Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 24 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (EUT L 158, 30.4.2004, s. 77) förklaras emellertid begreppet folkhälsa, som är ett av de skäl som kan motivera inskränkningar i den fria rörligheten, på följande sätt: ”De enda sjukdomar som kan motivera åtgärder som begränsar den fria rörligheten skall vara sjukdomar som kan vara epidemiska enligt Världshälsoorganisationens gällande bestämmelser samt andra smittsamma infektions- eller parasitsjukdomar om de i den mottagande medlemsstaten omfattas av skyddsbestämmelser som gäller för de egna medborgarna.” Relevant rättspraxis bekräftar dock, på samma sätt som med de övriga skälen som det hänvisas till i artikel 46 i EG-fördraget, att begreppet endast kan åberopas när det gäller ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot (se EG-domstolens dom i mål C-257/05, kommissionen mot Österrike, punkt 25). Begreppet folkhälsa har använts som argument i fall där medlemsstater har hävdat att behovet av att ”upprätthålla en väl avvägd läkar- och sjukhusvård som är tillgänglig för alla” och ”befolkningens överlevnad” motiverar vissa begränsningar (EG-domstolens dom i mål C-372/04, *Watts*, punkt 105. EG-domstolen hänvisade generellt till uttalanden rörande folkhälsa i tidigare rättspraxis, men i det konkreta fallet och med avseende på tillstånd för sjukhusvård i andra medlemsstater godtog domstolen en motivering grundad på behovet av säkerhetsplanering utan särskild hänvisning till folkhälsa i sig.).

Skydd för miljön: Medlemsstaterna får också kräva att tjänsteleverantörerna uppfyller medlemsstaternas egna nationella, regionala och lokala regler för skyddet av miljön. En medlemsstat får, med hänvisning till de särskilda egenskaperna hos en plats där tjänsten

tillhandahålls, förebygga tjänstens negativa verkningar på miljön på den platsen. Det kan här gälla t.ex. miljöskyddsregler i fråga om skydd mot bullerförorening (maximala bullernivåer från vissa maskiner), användande av kemiska ämnen och omhändertagande av avfall som uppstår när tjänsteverksamheten utövas. I alla sådana fall krävs en grundlig undersökning av om värdmedlemsstatens krav är nödvändiga och proportionerliga. Om t.ex. en tjänsteleverantör redan omfattas av miljöbesiktning i sin etableringsmedlemsstat med avseende på verksamhetens och arbetsmetodernas miljöpåverkan, får kraven i värdmedlemsstaten inte medföra en överlappning av detta.

Är kraven diskriminerande?

Enligt artikel 16 tillåts inte att nationella krav, som innebär diskriminering av tjänsteleverantörer från andra medlemsstater, tillämpas. Detta gäller även om kraven kan motiveras med något av de fyra skälen enligt artikel 16.1. T.ex. är tillståndsförfaranden som har inrättats särskilt för tjänsteleverantörer från andra medlemsstater i allmänhet diskriminerande. Samma gäller för andra bestämmelser som är speciellt utformade för att reglera tillhandahållande av tjänster av tjänsteleverantörer från andra medlemsstater och som inte tillämpas på samma sätt på nationella leverantörer. Exempel på detta är förbud för leverantörer från andra medlemsstater att ha en infrastruktur eller krav på att dessa leverantörer har särskilda ID-handlingar som inte krävs av landets medborgare.

Är kraven proportionella?

Även om ett krav är icke-diskriminerande och kan motiveras med något av de skäl som anförs ovan, är det i sista hand proportionaliteten som avgör om tillämpningen av kravet är förenlig med artikel 16.1 och 16.3, dvs. kravet ska tillämpas på ett sätt som är proportionellt när det gäller att uppnå de syften som eftersträvas med kravet och får inte gå över vad som är nödvändigt för att uppnå detta syfte (EG-domstolens dom i mål C-76/90, Säger, punkt 15, EG-domstolens dom i förenade målen C-369/96 och C-376/96, Arblade och övriga, punkt 35, EG-domstolens i mål C-58/98, Corsten, punkt 39, EG-domstolens dom i mål C-390/99, Canal Satélite, punkt 33).

Första steget i utvärderingen är att fastställa om ett nationellt krav tillämpas på ett sätt som är lämpligt med tanke på det eftersträvade syftet. Att tillämpa lagstiftning på ett sätt som inte effektivt skyddar något av de fyra målen enligt artikel 16.1 kan inte motiveras. Dessutom måste kravet tillämpas på ett sätt som är det minst begränsande när det gäller att uppnå målet. Man måste särskilt utvärdera om målet inte redan uppnås genom krav som tillämpas på tjänsteleverantören i etableringsmedlemsstaten. Även om så inte är fallet (på grund av att etableringsmedlemsstaten inte tillämpar krav eller att kraven är mindre skyddande), måste utvärderas om det i svensk rätt finns mindre begränsande åtgärder som kan användas för att uppnå det eftersträvade målet (t.ex. övervakning av verksamheten medan den utförs kan vara mindre begränsande än att

tillämpa krav på förhandstillstånd och fortfarande vara tillräckligt för att målet ska uppnås). Denna utvärdering måste göras separat i varje enskilt fall.

Krav som inte kan ställas på en icke-etablerad tjänsteutövare

Tjänstedirektivet innehåller i artikel 16.2 en förteckning med exempel på krav som en medlemsstat i princip inte kan ställa på tjänster som utförs på dess territorium av en leverantör som är etablerad i en annan medlemsstat. Förteckningen innehåller också krav som normalt inte kan ställas på tjänstemottagare. De exempel på krav som anges i punkt 2 har i stor utsträckning redan behandlats i EG-domstolens rättspraxis och har konstaterats vara oförenliga med artikel 49 i EG-fördraget. På denna grund finns det en stark sannolikhet för att sådana krav inte kan motiveras med ett av de fyra skälen rörande allmänintresse som anges i artikel 16.3 eftersom kraven i regel skulle vara oproportionerliga. De punkter som tas upp i förteckningen kommenteras i det följande.

- Skyldighet för tjänsteleverantören att vara etablerad i det land där tjänsten utförs: Såsom EG-domstolen har fastställt, är sådana krav oförenliga med rätten att tillhandahålla tjänster över gränserna enligt vad som anges i artikel 49 i EG-fördraget, eftersom kraven förhindrar tillhandahållande av tjänster över gränserna genom att tjänsteleverantören åläggs en skyldighet att ha en stadigvarande infrastruktur i den mottagande medlemsstaten (EG-domstolens dom av i mål 76/81, Transporoute, EG-domstolens dom i mål C-439/99, kommissionen mot Italien, EG-domstolens dom i mål C-279/00, kommissionen mot Italien).
- Skyldigheten att erhålla tillstånd eller att skriva in sig i register: EG-domstolen har genomgående fastställt att sådana förhandskontroller endast kan motiveras i undantagsfall om det kan påvisas att övervakning eller efterhandskontroll är otillräckligt eller kommer för sent för att förebygga allvarlig skada (EG-domstolens dom i mål C-264/99, kommissionen mot Italien, EG-domstolens dom i mål C-390/99, Canal Satélite, EG-domstolens dom i mål C-131/01, kommissionen mot Italien). Artikel 16.2 b gäller inte tillstånd eller registreringsförfaranden som föreskrivs i andra gemenskapsrättsakter, såsom direktiv 2005/36/EG om yrkeskvalifikationer.
- Förbud mot att skaffa en infrastruktur: En tjänsteleverantörer kan inte förpliktas att etablera sig men leverantören bör däremot, enligt EG-domstolens beslut, ha en möjlighet att använda någon form av infrastruktur för tillhandahållande av tjänster över gränserna, såsom kontor eller liknande där tjänsteleverantören kan ta emot kunder eller förvara utrustning som behövs för att utföra tjänsterna. Här bör beaktas, som förklaras ovan, att det faktum att en leverantör använder en sådan infrastruktur inte betyder att leverantören skulle ha etablerat sig eller att leverantörens verksamheter inte längre skulle kunna anses utgöra tillhandahållande av tjänster över gränserna (se EG-domstolens dom i mål C-55/94, Gebhard och EG-domstolens dom i mål C-298/99, kommissionen mot Italien).

- Tillämpning av ett särskilt avtalsförhållande mellan tjänsteleverantören och tjänstemottagaren som hindrar eller begränsar ett oberoende tillhandahållande av tjänster: Så kan vara fallet t.ex. om en medlemsstat via sin lagstiftning utesluter möjligheten att utföra vissa verksamheter på ett oberoende sätt, t.ex. genom krav på att verksamheterna alltid måste utföras inom ramen för ett anställningsförhållande. Detta kan t.ex. omfatta fall där tjänster som utförs av en turistguide inte erkänns som tjänster i den nationella lagstiftningen, utan det i stället enligt lagstiftningen krävs att det måste finnas ett anställningsförhållande mellan turistguider och resebyråer som anordnar turistprogram (EG-domstolens dom i mål C-398/03, kommissionen mot Grekland).
- Skyldighet att inneha en specifik ID-handling: Sådana krav medför att en tjänst inte får tillhandahållas förrän ID-handlingarna har erhållits från medlemsstatens myndigheter. Kraven leder till fördröjningar och komplikationer, och EG-domstolen har därför slagit fast att sådana krav är oproportionerliga (EG-domstolens i mål C-355/98, kommissionen mot Belgien).
- Krav rörande användning av utrustning: Sådana krav kan hindra tjänsteleverantörer från andra medlemsstater att använda sin vanliga utrustning, även om den tekniskt sett är väl lämpad för ändamålet. Som exempel kan nämnas skyldigheter att använda vissa typer eller märken av teknisk utrustning (såsom vissa mätinstrument) eller krav på tillstånd eller liknande administrativa förfaranden för att få använda viss utrustning (EG-domstolens dom i mål C-390/99, Canal Satélite, EG-domstolens dom i mål C-203/98, kommissionen mot Belgien, rörande artikel 43 i EG-fördraget). Begreppet utrustning ska förstås som verktyg, maskiner, arbetskläder osv. som tjänsteleverantören använder för att tillhandahålla sina tjänster, t.ex. lyftkranar som används av ett byggföretag. Begreppet omfattar inte material som tjänsteleverantören tillhandahåller och som förbrukas av eller blir kvar hos mottagaren efter utförd tjänst, t.ex. byggmaterial som förblir en del av byggnaden. Det bör också påpekas att artikel 16.2 f inte berör krav som är nödvändiga för skyddet av hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och denna artikel hindrar inte medlemsstaterna från att tillämpa sina specifika krav på det området, t.ex. vissa krav rörande användningen av farliga maskiner eller skyldighet att använda säkerhetsutrustning. Detta gäller oavsett om utrustningen används av utstationerade arbetstagare eller av egenföretagare (i detta fall innehåller artikel 17.2 redan ett undantag från artikel 16).
- Begränsningar för tjänstemottagare: Sådana begränsningar påverkar också tjänsteleverantörer som vill tillhandahålla en tjänst till kunder i en annan medlemsstat, jämför med artikel 19 i tjänstedirektivet. Trots att dessa krav inte riktar sig direkt till tjänsteleverantören utan snarare till leverantörens (potentiella) kunder, leder dessa krav till att de potentiella mottagarna avhåller sig från att använda tjänsteleverantörer från andra medlemsstater eller t.o.m. är förhindrade att göra det.

Regeringens förslag: Direktivets princip om friheten att tillhandahålla och ta emot tjänster ska komma till uttryck i den inledande bestämmelsen i lagen om tjänster på den inre marknaden. Berörda författningar ska också anpassas till principen i tjänstedirektivet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser har gjort bedömningen att den horisontella lagen bör utformas på ett tydligare sätt i syfte att underlätta förståelse av lagen för de som ska tillämpa den. *Uppsala universitet* anför att det är mycket osäkert vilken inverkan på utvecklingen av domstolens praxis som principen om frihet att tillhandahålla tjänster kan komma att få. Vad som utgör ett godtagbart tvingande hänsyn får avgöras från fall till fall och det finns ingen uttömmande lista. Den faktiska innebörden av artikel 16 är alltför osäker för att föras in i svensk lag. Rättstillämpningen har en beredskap för att EG-rätt med hänsyn till tillkomstsättet kan vara allt annat än klar. Det är också något man tar hänsyn till vid tolkningen. I svensk rätt finns dock en annan tradition för lagstiftning och varje lagbestämmelse förväntas ha en konkret innebörd. Flera remissinstanser, däribland *Stockholms universitet*, *Svenskt Näringsliv* och *Svenska Patentombudsforeningen*, är av uppfattningen att principen i artikel 16 om frihet att tillhandahålla tjänster och därtill knutna undantag bör regleras i lagen om tjänster på den inre marknaden.

Skälen för regeringens förslag: Principen om fri rörlighet för tjänster är fundamental för att förverkliga en inre marknad och kommer till uttryck i EG-fördragets artikel 49. Genom tjänstedirektivet utvecklas principen i artikel 16 då det närmare anges vilka krav som får ställas på en tjänsteleverantör som förflyttar sig till annan medlemsstat utan att för den skull etablera sig där. Bestämmelsen i artikel 16 bör enligt regeringens mening återspeglas i genomförandet på flera sätt.

Den genomgång som utförts av bestämmelser som berörs av tjänstedirektivet har omfattat krav enligt artikel 16, även de som nämns särskilt i artikel 16.2. Här har flertalet författningar befunnits vara i överensstämmelse med direktivet och kunnat motiveras enligt artikelns bestämmelser om ett s.k. EG-rättstest. Resultatet av regelgenomlysningen framgår av bilaga 1 till Ds 2008:75 Genomförande av tjänstedirektivet.

En slutlig bedömning av hur artikel 16 i direktivet ska tolkas kan enbart göras av EG-domstolen.

Vissa bestämmelser i sektorslagstiftning har dock befunnits inte vara helt i överensstämmelse med artikel 16 och regeringen föreslår att ändringar görs som framgår av avsnitt 9.2.

Enligt regeringen kräver ett korrekt genomförande ytterligare åtgärder för att säkra att enskildas rättigheter tillgodoses.

I promemorian föreslås att det i lagen om tjänster på den inre marknaden ska hänvisas till de principer som direktivet syftar till att genomföra. Remissinstanserna anser dock att lagförslaget är otydligt och principerna behöver anges tydligt. Förslaget i lagrådsremissen är att den

inledande bestämmelsen i lagen förtydligas på så sätt att den hänvisar till direktivets principer om friheten att tillhandahålla tjänster såväl som kraven på icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet. Regelverken som styr tjänsteverksamhet måste tillämpas i linje med dessa principer. *Uppsala universitet* anför att den faktiska innebörden i artikel 16 är alltför osäker för att föras in i svensk lag som en rättighet.

Bedömningen i lagrådsremissen är att man genom att i lagen erinra om principen om frihet att tillhandahålla tjänster kan få en ändamålsenlig tolkning av principen.

Lagrådet delar inte regeringens uppfattning om att denna princip eller någon av de övriga principer som nämns i första stycket i bestämmelsen genomförs i svensk rätt genom en upplysning om att de förekommer i direktivet. Anses det nödvändigt att explicita regler om principerna införs i nationell rätt får det ske på sedvanligt sätt, anför *Lagrådet*. Eftersom första stycket endast innehåller en upplysning om direktivet kan det avvaras. *Lagrådet* föreslår att principerna i stället kommer till uttryck i paragrafens sista stycke.

Regeringen följer förslaget från *Lagrådet*. Det innebär att det i sista stycket lagens inledande paragraf ska finnas en uttrycklig föreskrift att behöriga myndigheter ska verka för att direktivets principer om bl. a. frihet att tillhandahålla tjänster samt om icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet får genomslag i Sverige.

Regeringens bedömning är att det inte behövs några ytterligare bestämmelser av sådan övergripande karaktär i syfte att säkerställa efterlevnaden av principerna. Däremot finns det behov av ändringar i författningar som skulle kunna ha betydelse för leverantörer från en annan EES-stat som tillfälligt tillhandahåller tjänster i Sverige och som innehåller krav som motiveras av andra hänsyn än allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa och miljöskydd. Sådana krav finns bl.a. i konsumentskyddslagstiftning och annan lagstiftning som innehåller kvalitetsbestämmelser. Direktivet anger i dessa fall att mottagarlandet inte får ställa krav på sitt territorium som avser tillåtande av verksamhet eller utövande av verksamhet genom bestämmelser som går utöver vad som är reglerat i gemenskapsrätten.

Direktivet är inte avsett att ge uttryck för en etableringslandsprincip eller att i annat avseende ta ställning till val av tillämplig lag. Det kan antas att direktivet här bör tolkas som en föreskrift om i vilka fall den svenska rätten inte kan upprätthållas. En trolig effekt vid tillämpningen av principen om frihet att tillhandahålla tjänster är att det endast är när allmän ordning, allmän säkerhet, hälsa och miljö kan åberopas som möjligheten finns att inte godta etableringslandets lagstiftning (En förtäckt ursprungslandsprincip, se Hettne, *Rättsprinciper som styrmedel*, 2008, s. 235).

Vid tillsyn av tillfälliga tjänsteutövare ska svenska bestämmelser alltså inte tillämpas om de går utöver det harmoniserade området eller annars inte omfattas av undantagen i artikel 16. Det är i dessa fall etableringslandet som bör vidta åtgärder. När ett svenskt företag agerar i strid med svensk lagstiftning i ett annat EES-land bör således en svensk tillsynsmyndighet kunna ingripa. Se närmare om lagförslag till utökad territoriell räckvidd i avsnitt 10.3. I vissa fall kan ingripanden i Sverige

ske enligt de i artikel 18 angivna förutsättningarna i enskilda fall, som redogörs för i avsnitt 9.3.

Regeringen anser i likhet med promemorian att det ska framgå av berörda sektorslagar vilka bestämmelser som inte kan upprätthållas mot icke-etablerade tjänsteutövare. Regeringens förslag skiljer sig här något från promemorians lagförslag eftersom den nu föreslagna lydelsen får anses bättre ge uttryck för direktivets princip om friheten att tillhandahålla tjänster.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det i lagen om tjänster på den inre marknaden ska finnas en övergripande bestämmelse om att behöriga myndigheter ska verka för att direktivets principer om bl.a. frihet att tillhandahålla tjänster får genomslag i Sverige. Därutöver ska särskilda ändringar ske i sektorsspecifika författningar för att hindra att de tillämpas mot principen, se närmare avsnitt 9.2.

9.1.2 Undantag från principen om tjänsters fria rörlighet

Från principen om den fria rörligheten finns ett antal undantag i artikel 17. Enligt EG-domstolens rättspraxis måste undantag från en regel i ett direktiv tolkas snävt när regelns syfte är att säkerställa en effektiv tillämpning av rättigheter enligt EG-fördraget, t.ex. friheten att tillhandahålla tjänster (se EG-domstolens dom i mål C-57/94, kommissionen mot Italien).

Det faktum att vissa aspekter eller tjänster omfattas av ett av undantagen i artikel 17 betyder inte alltid att alla författningar i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls kan tillämpas på tillfälliga tjänsteutövare. Dessa aspekter eller tjänster omfattas under alla omständigheter av artikel 49 i EG-fördraget. Det betyder att tillämpningen av vissa krav i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls måste kunna rättfärdigas med stöd av artikel 49.

Alla svenska författningar under tjänstedirektivets tillämpningsområde har genomlysts också med avseende på vilka tjänsteområden som omfattas av fri rörlighet vid tillfällig tjänsteutövning. De tjänsteområden som inte omfattas av undantagen i artikel 17 och som kan motiveras som nödvändiga med hänsyn till allmän säkerhet, allmän ordning, folkhälsa och miljöskydd kommer att rapporteras till kommissionen i enlighet med artikel 16.4. Denna regelgenomgång har publicerats i promemorian som bilaga 1.

De tjänsteområden som faller under tjänstedirektivets tillämpningsområde men undantas från principen om tjänsters fria rörlighet i artikel 16 redogörs närmare för i det följande:

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

I skäl 70 förklaras följande: ”Tjänster får, i den mening som avses i detta direktiv och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 16 i EG-fördraget, i detta direktiv betraktas som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse endast om de tillhandahålls för att uppfylla en särskild uppgift av allmänt intresse som den berörda medlemsstaten anförtrott tjänsteleverantören. Uppdraget bör tilldelas tjänsteleverantören genom en eller flera rättsakter av ett slag som den berörda medlemsstaten beslutar

om och där den särskilda uppgiftens art bör preciseras”. I artikel 17.1 ges exempel på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, t.ex. nät- och distributionstjänster, inbegripet sådana som omfattas av gemenskapsrätten.

Områden som omfattas av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare

I skäl 86 och 87 redogörs detaljerat för vad detta undantag omfattar. Regler rörande längsta arbetstid och kortaste vilotid, minsta antal betalda semesterdagar per år, minimilön, inbegripet övertidsersättning, villkor för personaluthyrning, särskilt genom bemanningsföretag, hälsa, säkerhet och hygien på arbetsplatsen, skyddsåtgärder med hänsyn till arbets- och anställningsvillkoren för gravida kvinnor och kvinnor som nyligen fött barn samt för barn och unga, lika behandling av kvinnor och män samt andra bestämmelser om icke-diskriminerande behandling omfattas av direktivet om utstationering av arbetstagare och påverkas därför inte av artikel 16. Direktivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare.

Områden som omfattas av direktiv 95/46/EG om behandling av personuppgifter

Innehåller särskilda regler för överföring av uppgifter över gränserna. Aktuella frågor regleras i Sverige i personuppgiftslagen (1998:204).

Områden som omfattas av rådets direktiv 77/249/EEG om underlättande för advokater att effektivt begagna sig av friheten att tillhandahålla tjänster

Enligt detta undantag ska artikel 16 gälla för advokater endast på de områden som inte omfattas av det direktivet. Enligt direktiv 77/249 ska särskilt verksamhet inom rättsområdet och rättslig representation för en klient inför offentliga myndigheter utövas i en medlemsstat enligt de skyldigheter som gäller för advokater som är etablerade i den medlemsstaten. Vad gäller verksamheter inom andra än rättsliga områden kompletterar artikel 16 direktiv 77/249 i fråga om områden där det enligt detta direktiv inte uttryckligen är tillåtet att tillämpa reglerna som gäller i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls.

Verksamhet som består i rättslig indrivning av fordringar

Undantaget omfattar inte indrivningstjänster som utförs av tjänsteleverantörer utanför det rättsliga systemet.

Områden som omfattas av avdelning II i direktiv 2005/36/EG om yrkeskvalifikationer och nationella krav som innebär att en verksamhet förbehålls en viss yrkeskategori

Enligt detta undantag ska artikel 16 när det gäller reglerade yrken endast tillämpas på sådana områden som inte är anknutna till yrkeskvalifikationer t.ex. marknadsföring, partnerskap på flera olika områden, tariffer osv. I detta sammanhang undantas även krav som innebär att en verksamhet förbehålls en viss reglerad yrkeskategori från tillämpningsområdet för artikel 16.

Områden som omfattas av förordning (EEG) nr 1408/71 om samordning av system för social trygghet

Dessa regler bestämmer bl.a. vilket nationellt socialförsäkringssystem som täcker personer som tillfälligt arbetar i en annan medlemsstat antingen som egenföretagare eller som anställda.

Områden som omfattas av direktiv 2004/38/EG när det gäller administrativa formaliteter beträffande fri rörlighet för personer och deras uppehållsrätt

Enligt undantaget i artikel 17.8 påverkas dessa regler inte när det gäller tillhandahållande av tjänster där tredjelandsmedborgare tillfälligt flyttar inom EU.

Krav på visum eller uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare

Schengenregelverkets regler om krav på visum påverkas inte av artikel 16.

Områden som omfattas av förordning (EEG) nr 259/93 om avfallstransporter

Förordningen om avfallstransporter innehåller vissa regler om skyldigheter som måste uppfyllas i destinations- eller transitlandet och genom undantaget säkerställs av förordningen inte påverkas av artikel 16.

Immateriella rättigheter

Undantaget omfattar upphovsrätt, närstående rättigheter och rättigheter som avses i rådets direktiv 87/54/EEG av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter och Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser samt industriell äganderätt.

Handlingar som enligt lag kräver medverkan av en notarie

Undantaget avser krav som finns i nationell lagstiftning på att en notarie måste medverka när det gäller specifika handlingar. Sådana krav existerar inte i svensk rätt.

Områden som omfattas av direktiv 2006/43/EG om lagstadgad revision

Genom undantaget säkerställs att artikel 16 inte påverkar direktivets regler rörande tillhandahållande av tjänster för lagstadgad revision som utförs av revisorer från andra medlemsstater, t.ex. krav på att en revisor måste var godkänd i den medlemsstat där den lagstadgade revisionen krävs.

Registrering av fordon som leasats i en annan medlemsstat

Undantaget ger medlemsstaterna möjligheten att bibehålla krav på att fordon som normalt trafikerar de nationella vägarna registreras i den medlemsstaten. Undantaget är tillämpligt på långvarig leasing men inte på kortvarig biluthyrning.

Bestämmelser om avtalsförpliktelser och förpliktelser utanför avtalsförhållanden fastställda i enlighet med internationell privaträtt

Reglerna i internationell privaträtt påverkas inte av artikel 16. Det betyder att frågan om vilka nationella civilrättsliga regler som ska tillämpas på avtalsförpliktelser och förpliktelser utanför avtalsförhållanden bestäms enligt reglerna i den internationella privaträtten.

9.1.3 Bestämmelser som kan upprätthållas

Regeringens bedömning: De regler som identifierats inom tjänstedirektivets tillämpningsområde och är förenliga med direktivets undantag från fri rörlighet på grund av att de motiveras av allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd har motiverats i enlighet med direktivets krav.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Bedömningarna lämnas utan erinran av remissinstanserna. *Svenska patentombudsforeningen* instämmer i promemorians bedömning att tjänster som är knutna till immateriella rättigheter torde falla under undantaget i artikel 17.11.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringskansliet och berörda myndigheter har genomfört en regelinventering i syfte att kartlägga vilka svenska gällande regler som omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde och dessa reglers förhållande till direktivets artiklar. De krav på tjänsteverksamhet eller krav på tjänsteutövare som får anses motiverade av hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd har rättfärdigats i enlighet med direktivets krav, det s.k. EG-rättstestet. Denna bedömning ska rapporteras till kommissionen senast den 28 december 2009 enligt artikel 16.4 i tjänstedirektivet och vara föremål för ömsesidig utvärdering mellan medlemsstaterna. De inventerade bestämmelserna som regeringen anser ska undantas med stöd av skäl som avser allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa och miljöskydd har redovisats med motiveringar i promemorians bilaga 1. Även bestämmelser som regeringen anser är undantagna från tillämpningen av artikel 16 genom artikel 17 har redovisats i promemorians bilaga 1 och har varit föremål för remissinstansernas granskning.

Regeringen vill dock anföra följande om möjligheterna att åberopa allmän ordning för att uppställa krav motiverade av djurskyddshänsyn.

I skäl 41 till direktivet, anges att med begreppet ”allmän ordning” omfattas, enligt EG-domstolens tolkning, skydd av ett faktiskt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar något av samhällets grundläggande intressen. Det anförs vidare att begreppet särskilt kan inbegripa frågor som avser människans värdighet, skydd av minderåriga och utsatta vuxna samt djurskydd. Det är således tydligt att lagstiftaren anser att djurskydd kan vara en fråga som omfattas av begreppet.

Skydd av djur är en fråga som engagerar många människor och som erkänns av gemenskapen. Genom bl.a. protokollet om djurskydd och djurens välfärd, som antogs samtidigt som Amsterdamfördraget och som fogats till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, enades

de höga fördragsslutande parterna om följande bestämmelse: Vid utformning och genomförande av gemenskapens politik i fråga om jordbruk, transport, inre marknad och forskning, ska gemenskapen och medlemsstaterna fullt ut ta hänsyn till djurens välfärd, samtidigt som gemenskapen och medlemsstaterna ska respektera medlemsstaternas lagar och andra författningar samt sedvänjor särskilt i fråga om religiösa riter, kulturella traditioner och regionalt arv. Även EG-domstolen har flera gånger fastställt att gemenskapen har ett intresse av djurhälsa och djurskydd (se bl.a. dom av den 1 april 1982 i de förenade målen 141/81-143/81, Holdijk m.fl., och av den 24 november 1993 i mål C-405/92, Mondiet, och av den 12 juli 2001 i mål C-189/01, Jieppes).

Den svenska djurskyddslagen (1988:534) bygger på grundprincipen att djur ska behandlas väl och skyddas från onödigt lidande och sjukdom. Vidare ska djur hållas och skötas i en sådan miljö att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. I förarbetena till lagen (prop. 1987/88:93 s. 14) konstateras att djurskydd är en viktig etisk fråga som har en bred och djup förankring i människors medvetande. Den starka djurskyddslagstiftningen är ett resultat av ett stort engagemang i djurskyddsfrågor hos den svenska befolkningen och höga djurskydds krav är väl förankrade i samhället. Många undersökningar, bl.a. den s.k. Eurobarometern från 2007 visar att djurskydd har hög prioritet för många människor inom hela EU och i synnerhet i Sverige.

I Sverige finns generellt ett starkt förtroende för att samhället tar sitt ansvar och säkerställer att de högt ställda djurskydds kraven efterlevs. De flesta litar på att djur behandlas väl och att djurhållning sker i djurvänliga produktionssystem.

Inom många områden tillhör också den svenska djurskyddslagstiftningen den strängaste i världen. Det är, enligt regeringens bedömning, angeläget att slå vakt om det starka djurskyddet. Medborgarnas förtroende för livsmedelsproduktionen och annan djurbaserad verksamhet är av största vikt för djurhållningen i framtiden. Det kan således konstateras att i Sverige är frågor rörande djurskyddet ett av samhällets grundläggande intressen. Det är därför motiverat av hänsyn till allmän ordning att upprätthålla vissa nationella krav som syftar till att säkerställa djurskyddet.

9.2 Ändringar som föreslås i sektorslagar

Inledning

Den redovisning som följer i detta avsnitt avser bestämmelser i svensk rätt som i någon utsträckning behöver ändras för att vara förenliga med principen om friheten att tillhandahålla tjänster (artikel 16). Utöver de här upptagna lagändringarna kan ytterligare behov av författningsändringar vara nödvändiga. Eventuella lagändringar kan komma att läggas fram i särskild ordning.

Regeringens förslag: I resegarantilagen (1972:204) införs en bestämmelse om att kravet på ställande av säkerhet för andra resor än paketresor inte tillämpas i fråga om en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfälligt tillhandahåller tjänster här i landet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. Se även ovan under *lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare*.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 7 i rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang (paketresedirektivet, EGT L 158, 23.6.1990, s. 59) innehåller bestämmelser om skyldigheten att ställa resegarantier för paketresor. Artikeln har genomförts genom ändringar i resegarantilagen. I resegarantilagen har skyldigheten att ställa säkerhet utvidgats till vissa typer av resor som inte omfattas av paketresedirektivet. Således omfattas enligt 1 § den lagen även transport som sker tillsammans med en paketresa, s.k. stolsförsäljning, resor som består av separata transport- och inkvarteringstjänster som sammantagna uppvisar väsentlig likhet med en paketresa samt s.k. utbytesverksamhet för skolungdom. Det utvidgade tillämpningsområdet har framförallt motiverats av konsumenternas behov av ett resegarantiskydd även för dessa typer av resetjänster (prop. 2001/02:138 s. 14).

Det nationella kravet på ställande av säkerhet för andra resor än paketresor omfattas av tillämpningsområdet för artikel 16 i tjänstedirektivet. Eftersom detta krav inte kan motiveras av något av de skäl som anges i artikel 16 kan kravet inte upprätthållas mot en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfälligt tillhandahåller tjänster här i landet. En bestämmelse om detta bör tas in i resegarantilagen.

Lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

Regeringens förslag: I lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare införs en bestämmelse om att lagen inte tillämpas i fråga om en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfälligt tillhandahåller tjänster i Sverige.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget. *Allmänna reklamationsnämnden* anför följande. Enligt den föreslagna ordningen ska vissa bestämmelser i lagen inte kunna tillämpas mot näringsidkaren. Den fråga som då inställer sig är vilka regler som ska tillämpas istället. Lagförslagen besvarar inte denna fråga. Ett klagande behövs därför i denna del. Detsamma gäller

förslagen om regler i lagen (1992:1672) om paketresor, distans- och hemförsäljningslagen (2005:59), marknadsföringslagen (2008:486) samt resegarantilagen (1972:204). *Svenska Patentombudsforeningen* anför att tjänstedirektivet inte har till syfte att harmonisera vad som är att bedöma som oskäliga avtalsvillkor och att det därför inte finns skäl att ta in föreslagen bestämmelse.

Skälen för regeringens förslag: Lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare har en delvis parallell reglering till den i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, med möjlighet till marknadsrättsliga åtgärder, men genomför EG-direktiv endast i fråga om betalningsvillkor (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, EGT L 200, 8.8.2000, s. 35). Lagen ställer upp en generalklausul mot oskäliga avtalsvillkor mellan näringsidkare. Även villkor som ställs upp i avtal med myndighet eller annat offentligt organ omfattas av regleringen. Talan prövas av Marknadsdomstolen som kan förbjuda bl.a. en näringsidkare att vid vite använda samma eller väsentligen samma villkor i liknade fall. De marknadsrättsliga åtgärderna i enlighet med lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare skulle enligt regeringens bedömning kunna anses utgöra sådana hinder för den fria handeln som tjänstedirektivets artikel 16 syftar på. De nationella reglerna är inte motiverade av något av de fyra skäl som anges i artikel 16. För att säkerställa ett korrekt genomförande av artikel 16 finns det skäl att införa en bestämmelse om att lagen inte tillämpas i fråga om en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfälligt tillhandahåller tjänster i Sverige. Ett sådant undantag är något vidare än det i promemorian föreslagna och är en för den praktiska tillämpningen lämpligare lösning.

Den som endast tillfälligt tillhandahåller tjänster här och är etablerad i annan EES-stat än Sverige har att rätta sig efter de krav som ställs i etableringslandet och det förutsätts att det är etableringslandets myndigheter som ingriper om dessa krav inte följs.

Lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning

Regeringens förslag: I lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning införs en bestämmelse om att informationskravet i 2 § andra stycket inte tillämpas i fråga om en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfälligt tillhandahåller tjänster här i landet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Sveriges Kommuner och Landsting* har dock ifrågasatt om tillfällig försäljning av varor ska betraktas som en tjänst som omfattas av tjänstedirektivet.

Skälen för regeringens förslag: I 2 § första stycket lagen om tillfällig försäljning ställs krav på att de näringsidkare som bedriver tillfällig försäljning ska lämna konsumenten upplysning om sitt namn, sin postadress och sitt telefonnummer genom en väl synlig skylt eller på

något annat verksamt sätt. Om det pris som konsumenten sammanlagt ska betala överstiger 300 kronor ska informationen enligt 2 § andra stycket dessutom lämnas skriftligen till konsumenten. Syftet med informationskraven är att underlätta för konsumenter att nå tillfälliga försäljare för reklamationer och liknande. Beloppsgränsen för när informationen ska överlämnas skriftligen har motiverats av regelförenklingsskäl (prop. 1990/91:17 s. 20).

Tillfällig försäljning av varor får enligt regeringens mening anses utgöra en tjänst i tjänstedirektivets mening (jfr. skäl 33 till direktivet och kommissionens handbok för genomförande av direktivet s. 10). Ovan nämnda informationskrav har betydelse för konsumenternas möjligheter att spåra tillfällighetsförsäljare och gäller därmed utövandet av tjänsteverksamheten som sådan och inte varorna i sig (jfr. skäl 76 till direktivet). Informationskraven omfattas därmed av tillämpningsområdet för artikel 16. Kravet på information om näringsidkarens namn, postadress och telefonnummer får anses sammanfalla med motsvarande krav i artikel 22.1 a) i tjänstedirektivet (jfr. förslag till 16 § i lagen om tjänster på den inre marknaden) och är därmed förenligt med direktivet. Kravet på att informationen dessutom ska lämnas skriftligen om priset överstiger ett visst minsta belopp saknar motsvarighet i gemenskapslagstiftningen. Eftersom detta krav inte kan motiveras av något av de skäl som anges i artikel 16 kan det inte göras gällande mot en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfälligt tillhandahåller tjänster här i landet. En bestämmelse om detta bör tas in i lagen om tillfällig försäljning.

Bostadsrättslagen (1991:614) och lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

Regeringens förslag: Kretsen av intygsgivare i 3 kap. 3 § bostadsrättslagen (1991:614) och 4 kap. 4 § lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt vidgas något med hänsyn till bestämmelserna i tjänstedirektivet om fri rörlighet för tjänster. Till intygsgivare ska en bostadsrättsförening eller en kooperativ hyresrättsförening kunna utse, utöver en av Boverket godkänd person, den som i en annan stat inom EES driver en i den staten etablerad verksamhet som omfattar utfärdandet av intyg av liknande slag som avses i den svenska lagstiftningen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte någon invändning mot förslaget i promemorian.

Bakgrund: I bostadsrättslagen finns bestämmelser om bostadsrättsföreningar. En bostadsrättsförening är en ekonomisk förening som har till ändamål att i föreningens hus upplåta lägenheter med bostadsrätt.

Upplåtelse av en lägenhet med bostadsrätt får endast ske till den som är medlem i bostadsrättsföreningen. Bostadsrätt är den rätt i föreningen som en medlem har på grund av upplåtelsen (1 kap. 3 §).

I lagen om kooperativ hyresrätt finns bestämmelser om kooperativa hyresrättsföreningar. En kooperativ hyresrättsförening är en ekonomisk förening som har till ändamål att till sina medlemmar upplåta bostadslägenheter med hyresrätt (1 kap. 3 §).

Innan en bostadsrättsförening upplåter lägenheter med bostadsrätt, ska en ekonomisk plan upprättas av föreningens styrelse och registreras av Bolagsverket (3 kap. 1 § bostadsrättslagen). Planen ska innehålla de upplysningar som är av betydelse för en bedömning av föreningens verksamhet. Av planen ska också framgå om förutsättningarna för registrering enligt 1 kap. 5 § bostadsrättslagen är uppfyllda. En sådan förutsättning är att det i föreningens hus kommer att finnas minst tre lägenheter avsedda att upplåtas med bostadsrätt. Planen ska hållas tillgänglig för var och en som vill ta del av den (3 kap. 5 §). En ekonomisk plan ska också upprättas och hållas tillgänglig innan ett beslut om ombildning av hyresrätt till bostadsrätt fattas (9 kap. 20 §). En upplåtelse som skett i strid med bestämmelserna med krav på registrerad ekonomisk plan är ogiltig (4 kap. 7 § första stycket). Även ett beslut om ombildning i strid med bestämmelserna om ekonomisk plan är ogiltigt (9 kap. 21 §).

Den ekonomiska planen ska enligt 3 kap. 2 § första stycket vara försedd med intyg av två personer. Av intyget ska framgå

1. att förutsättningarna för registrering enligt 1 kap. 5 § bostadsrättslagen är uppfyllda,
2. att de i planen lämnade uppgifterna är riktiga och stämmer överens med tillgängliga handlingar, samt
3. att gjorda beräkningar är vederhäftiga och att den ekonomiska planen framstår som hållbar.

I intyget ska intygsgivarna också ange de huvudsakliga omständigheter som ligger till grund för deras bedömning och vilka handlingar som har varit tillgängliga för dem (3 kap. 2 § andra stycket).

En i huvudsak överensstämmande reglering finns för det fallet att en kooperativ hyresrättsförening beslutar att förvärva ett hus för ombildning av hyresrätt till kooperativ hyresrätt (se 4 kap. 2–4 §§ lagen om kooperativ hyresrätt). Någon registrering av den ekonomiska planen ska dock inte ske enligt denna lag.

Intygsgivning förekommer även i samband med s.k. förhandsavtal enligt bostadsrättslagen. Med förhandsavtal menas ett avtal som en bostadsrättsförening ingår om att i framtiden upplåta en lägenhet med bostadsrätt (5 kap. 1 § bostadsrättslagen). I förhandsavtalet ska anges bl.a. de beräknade avgifterna för bostadsrätten. Beräkningen ska i sin tur grundas på en kalkyl över kostnaderna för projektet och kalkylen ska vara försedd med ett intyg av två intygsgivare.

Bostadsrättsföreningen eller den kooperativa hyresrättsföreningen utser intygsgivare. Det är inte tillåtet att utse någon till intygsgivare, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för dennes opartiskhet. Ingen av intygsgivarna får vara anställd hos företaget, organisation eller någon annan som har bildat bostadsrättsföreningen eller hjälpt till med föreningsbildningen eller med att upprätta den

ekonomiska planen (3 kap. 3 § bostadsrättslagen och 4 kap. 4 § andra stycket lagen om kooperativ hyresrätt).

Intygsgivare utses bland dem som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg (3 kap. 3 § bostadsrättslagen och 4 kap. 3 § lagen om kooperativ hyresrätt). Boverket meddelar sådan behörighet (9 § bostadsrättsförordningen (1991:630) och 7 § förordningen (2002:106) om kooperativ hyresrätt). Behörighet får meddelas endast den som har nödvändig utbildning i fastighetsrätt och företags- eller fastighetsekonomi samt kunskaper avseende byggverksamhet och förvaltning av fastigheter. Behörighet ska meddelas för viss tid, högst tre år, men kan efter ny ansökan förlängas. Vid prövning av ansökan om förlängning av behörighet ska särskilt beaktas i vilken utsträckning sökanden har varit verksam som intygsgivare (10 § bostadsrättsförordningen och 8 § förordningen om kooperativ hyresrätt).

Boverket ska återkalla behörigheten för en intygsgivare som inte uppfyller de krav på kunskaper och utbildning som har nämnts ovan (10 a § första stycket bostadsrättsförordningen och 8 a § första stycket förordningen om kooperativ hyresrätt). Återkallelse ska enligt nämnda lagrum också ske om intygsgivaren inte iakttar tillbörlig omsorg vid utförandet av sina åligganden enligt 3 kap. 2 § eller 5 kap. 3 § bostadsrättslagen eller enligt 4 kap. 3 § lagen om kooperativ hyresrätt. I det senare fallet får Boverket meddela varning i stället för att återkalla behörigheten, om det kan anses vara en tillräcklig åtgärd (10 a § andra stycket bostadsrättsförordningen och 8 a § andra stycket förordningen om kooperativ hyresrätt).

Boverket ska underrätta Bolagsverket om meddelad behörighet och återkallelse av behörighet. En förteckning över intygsgivare ska finnas tillgänglig hos Boverket och Bolagsverket (11 § bostadsrättsförordningen, jfr 9 § förordningen om kooperativ hyresrätt).

Beslut om behörighet som intygsgivare enligt 3 kap. 3 § bostadsrättslagen får, om det meddelats av myndighet som regeringen bestämt, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (11 kap. 5 § första stycket bostadsrättslagen och 6 kap. 3 § lagen om kooperativ hyresrätt).

Om en intygsgivare uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina åligganden enligt 3 kap. 2 § eller 5 kap. 3 § bostadsrättslagen, ska han eller hon ersätta bostadsrättsföreningen eller en bostadsrättsinnehavare den skada som därigenom uppkommit. Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort (10 kap. 1 a § bostadsrättslagen). Motsvarande bestämmelser för kooperativa hyresrättsföreningar finns i 6 kap. 1 a § lagen om kooperativ hyresrätt.

Skälen för regeringens förslag: I den regelinventering som har gjorts inom Regeringskansliet har konstaterats att de svenska bestämmelserna om intygsgivning eller tillämpningen av dessa bestämmelser inte kan anses stå i strid med tjänstedirektivets reglering av tillståndsförfaranden inom ramen för etableringsfriheten (se Ds 2008:75 s. 403, jfr avsnitt 8.2.2 ovan). Bestämmelserna om intygsgivning har vidare ansetts vara förenliga med direktivets bestämmelser om villkor för tillståndsgivning (artikel 10.1-4).

Möjligheterna att inskränka den fria tjänsteutövningen är mindre än utrymmet för inskränkningar i etableringsfriheten. Utöver

förutsättningarna icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet finns också i direktivet en lista på nationella krav som medlemsstaterna i princip inte får ha i sin lagstiftning. Där anges bl.a. att det inte är tillåtet med krav som innebär en skyldighet för tjänsteleverantören att erhålla ett tillstånd från behörig myndighet utom i de fall som föreskrivs i tjänstedirektivet eller i andra gemenskapsrättsakter (artikel 16.2 b). Medlemsstaterna har enligt direktivet visserligen en möjlighet att behålla sådana krav, men då endast om de kan motiveras med hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd (artikel 16.3).

Kravet på att tjänsteleverantören, i det här fallet intygsgivaren, ska vara behörig enligt ett beslut av Boverket för att få utöva verksamhet som intygsgivare (3 kap. 3 § bostadsrättslagen och 4 kap. 4 § lagen om kooperativ hyresrätt) torde vara en sådan inskränkning i den fria rörligheten för tjänster som avses i artikel 16.2 b) i tjänstedirektivet. En sådan inskränkning är, som har nämnts ovan, alltså tillåten endast om den går att motivera med någon av de faktorer som anges i artikel 16.3 i direktivet. Kravet på behörighet från Boverket kan knappast motiveras av hänsyn vare sig till allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd utan de svenska bestämmelserna har ett annat syfte. Bestämmelserna om intygsgivares behörighet kan således inte anses förenliga med tjänstedirektivet. För att tillgodose direktivets regler om fri rörlighet bör det vara tillåtet att utse intygsgivare också bland dem som är etablerade som intygsgivare i en annan stat inom EES. Bestämmelserna i bostadsrättslagen och lagen om kooperativ hyresrätt bör således ändras för att tillgodose detta.

När det gäller den närmare utformningen av ändringarna bör det uppmärksammas att tjänstedirektivet ger rätt till fri tjänsteutövning endast för den som är etablerad i en annan medlemsstat som leverantör av en viss tjänst. Direktivet ger alltså inte personer eller företag som inte är etablerade som intygsgivare i någon annan medlemsstat rätt att få utfärda de aktuella intygen här i landet utan att vara godkända av Boverket. Etableringsbegreppet finns definierat i tjänstedirektivet. Med etablering menas enligt artikel 4.5 i direktivet tjänsteleverantörens faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet enligt artikel 43 i fördraget under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs (jfr även skäl 37 till tjänstedirektivet).

Att utöva verksamhet som intygsgivare är en speciell form av tjänst. I Sverige finns ett 90-tal intygsgivare för bostadsrättsföreningar och knappt tio intygsgivare för kooperativa hyresrättsföreningar registrerade hos Boverket. De som anlitas som intygsgivare är t.ex. konsulter med fastighetsekonomisk inriktning, advokater och bankanställda. Det är oklart om det överhuvudtaget finns någon motsvarighet till systemet med intygsgivare i andra medlemsstater. Oavsett hur det förhåller sig med det, måste den svenska lagstiftningen tillåta fri rörlighet för tjänster över gränserna.

Bestämmelserna i bostadsrättslagen och lagen om kooperativ hyresrätt bör mot den här bakgrunden utformas så att de tjänsteleverantörer från andra medlemsstater som verkligen utgör motsvarighet till svenska intygsgivare ges möjlighet att tillfälligt verka även här i landet. Det är lämpligt att det anges så preciserat som möjligt

vilka som avses. I promemorian föreslås att de svenska reglerna om intygsgivare i bostadsrättslagen och lagen om kooperativ hyresrätt därför kompletteras med bestämmelser om att intygsgivare får utses bland dem som i en annan stat inom EES driver en i den staten etablerad verksamhet som består i utfärdandet av intyg av samma slag som avses i den svenska lagstiftningen. För att tydliggöra att det inte krävs att den verksamhet som den utländska tjänsteleverantören driver ska vara precis likadan som intygsgivning enligt det svenska systemet bör bestämmelserna ges en något vidare utformning. Det bör vara möjligt att utse intygsgivare också bland sådana tjänsteleverantörer som driver en verksamhet i vilken det skulle kunna ingå som en naturlig del att tillhandahålla intyg på grund av att tjänsteleverantören har nödvändig kunskap och erfarenhet på området. Bestämmelserna bör därför utformas på så vis att det framgår att intygsgivaren ska driva en verksamhet som omfattar utfärdande av intyg av liknande slag som avses i den svenska lagstiftningen.

Bedömningen av om de intygsgivare som en bostadsrättsförening har utsett uppfyller kriterierna för att kunna anses etablerad i en annan medlemsstat, liksom även övriga förutsättningar, bör ankomma på Bolagsverket i samband med att verket prövar registreringen av den ekonomiska planen. Bolagsverket bör då kontrollera att sådana intygsgivare som inte är godkända av Boverket i stället är etablerade som intygsgivare i en annan medlemsstat på det sätt som anges i paragrafen. Detta innebär att Bolagsverket får en ny uppgift inom ramen för handläggningen av registreringsärendet. Denna tillkommande kontrollåtgärd kräver dock ingen lagändring utan får anses följa av nuvarande bestämmelser om registrering av en ekonomisk plan (se 3 kap. 1 § och 9 kap. 31 § bostadsrättslagen samt 15 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar).

Produktsäkerhetslagen (2004:451)

Regeringens förslag: I produktsäkerhetslagen (2004:451) införs en bestämmelse om att lagens bestämmelser om tjänster inte tillämpas i fråga om en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfällig tillhandahåller tjänster här i landet.

Promemorians förslag: Det saknades en uttrycklig bestämmelse om att lagen inte ska tillämpas på gränsöverskridande tjänster som tillfälligt tillhandahålls här i landet.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig i frågan.

Skälen för regeringens förslag: En allmän reglering av produktsäkerhet på konsumentområdet finns i produktsäkerhetslagen, som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG av den 3 december 2001 om allmän produktsäkerhet (EGT L 11, 15.1.2002, s. 4, produktsäkerhetsdirektivet). Lagen har till syfte att säkerställa att varor och tjänster som tillhandahålls konsumenterna inte orsakar skada på person. Lagen tillämpas på konsumentvaror och konsumenttjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet samt konsumentvaror som tillhandahålls i offentlig verksamhet.

Lagens tillämpningsområde överensstämmer inte helt med tillämpningsområdet för produktsäkerhetsdirektivet. Lagen tillämpas, till skillnad mot direktivet, även på tjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet. De svenska reglerna om tjänsters säkerhet motiveras av hänsyn till konsumenternas hälsa och säkerhet (se prop. 2003/04:121 s. 81). Produktsäkerhetsdirektivet omfattar dock varor som ställs till konsumenters förfogande inom ramen för tillhandahållandet av en tjänst. Tjänsters säkerhet är inte föremål för någon allmän gemenskapsreglering.

Den nationella regleringen av tjänsters säkerhet omfattas av tillämpningsområdet för artikel 16 i direktivet. Eftersom denna reglering inte kan motiveras av något av de skäl som anges i artikel 16 kan säkerhetskraven inte göras gällande mot en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfällig tillhandahåller tjänster här i landet. En bestämmelse om detta bör tas in i produktsäkerhetslagen.

Lagen (1992:1672) om paketresor och distans- och hemförsäljningslagen (2005:59)

Regeringens förslag: Vissa marknadsrättsliga regler i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde och har i några detaljer krav som går längre än gemenskapens harmoniserade krav. Reglerna kommer till användning på områden som inte är undantagna från tillämpningsområdet för artikel 16 i tjänstedirektivet. I lagen tas det in en erinran om att kraven inte kan tillämpas mot den som tillfälligt tillhandahåller tjänster här och som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige.

Regeringens bedömning: Någon motsvarande bestämmelse behövs inte i lagen (1992:1672) om paketresor.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian förslås att det i lagen om paketresor införs en bestämmelse om att lagen inte alltid kan tillämpas i fråga om en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige.

Remissinstanserna: Se ovan under *lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare*.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Distans- och hemförsäljningslagen genomför flera olika EG-direktiv (Rådets direktiv 85/577/EEG av den 20 december 1985 för att skydda konsumenterna i de fall då avtal ingås utanför fasta affärslokaler (EGT L 372, 31.12.1985, s. 31), Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG av den 20 maj 1997 om konsumentskydd vid distansavtal (EGT L 144, 4.6.1997, s. 19) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (EGT L 271, 9.10.2002, s. 16). Lagen innehåller krav i fråga om bl.a. den information en tjänsteleverantör lämnar en konsument vid distans- och hemförsäljning. I alla väsentliga delar svarar informationskraven mot inom gemenskapen harmoniserade krav. Informationskraven går dock i några detaljer längre. Enligt 2 kap. 6 §

första stycket 1 ska en näringsidkare innan ett distansavtal ingås ge information om sitt namn och sin adress. I direktiv 97/7/EG, som denna del av lagen genomför, förutsätts det krav på angivande av adress endast när det gäller avtal där förskotts betalning krävs. Enligt 2 kap. 6 § tredje stycket finns det en skyldighet för näringsidkaren att vid telefonförsäljning ge information om namnet på den person som är i kontakt med konsumenten och dennes relation till näringsidkaren. Det finns inte ett motsvarande krav i direktiv 97/7/EG. Vidare föreskrivs det i 2 kap. 7 § andra stycket 2 att näringsidkaren när ett distansavtal har ingåtts inom viss tid ska ge konsumenten information om adressen, telefonnumret, eller e-postadressen samt gatuadressen till det verksamhetsställe dit konsumenten kan framställa klagomål. Kravet går längre än direktiv 97/7/EG, som endast förutsätter att uppgift om geografisk adress ska lämnas.

För att säkerställa att det inte vidtas några åtgärder i strid med tjänstedirektivets artikel 16 bör det föreskrivas att de marknadsrättsliga påföljderna inte tillämpas i fråga om de angivna kraven när det rör sig om en näringsidkare som tillfälligt tillhandahåller tjänster här och som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige. Ett sådant undantag motsvarar i princip det undantag som föreslås i promemorian, men är enklare att praktiskt tillämpa.

Lagen om paketresor genomför rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang (EGT L 158, 23.6.1990, s. 59). I lagen finns bl.a. marknadsrättsliga informationskrav som motsvarar de harmoniserade kraven i det direktivet. De i lagen uttryckta informationskraven kan inte sägas vara högre ställda än direktivets (se prop. 1992/93:95 s. 29 f). Det kan ifrågasättas om det i denna del finns någon reell risk för en rättstillämpning som innebär att andra krav än de som gäller i etableringslandet ställs mot den som endast tillfälligt tillhandahåller tjänster här. Regeringen bedömer att så inte är fallet och föreslår därför inte någon bestämmelse av detta slag i lagen om paketresor.

Marknadsföringslagen (2008:486)

Regeringens förslag: I marknadsföringslagen (2008:486) införs en bestämmelse om att vissa krav på marknadsföring inte tillämpas i fråga om en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfälligt tillhandahåller tjänster här i landet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. Se även ovan under *lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare*.

Skälen för regeringens förslag: En ny marknadsföringslag trädde i kraft den 1 juli 2008. Genom den nya lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och

Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktivet om otillbörliga affärsmetoder).

Direktivet om otillbörliga affärsmetoder är ett fullharmoniseringsdirektiv på konsumentskyddsområdet. Marknadsföringslagen är därför till den del den innebär ett direkt genomförande av detta direktiv förenlig med tjänstedirektivet (jfr. skäl 32 till direktivet).

Marknadsföringslagen är, med undantag för några få bestämmelser, även tillämplig på marknadsföring riktad till näringsidkare (2 §). Härigenom genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/114/EG av den 12 december 2006 om vilseledande och jämförande reklam (EUT L 376, 27.12.2006, s. 21), som utgör en konsolidering av rådets direktiv 84/450/EEG av den 10 september 1984 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om vilseledande reklam (EGT L 250, 19.9.1984, s. 17). Av artikel 8 i direktiv 2006/114/EG om vilseledande och jämförande reklam framgår att medlemsstaterna kan bibehålla och anta bestämmelser som avser ett mera omfattande skydd avseende vilseledande reklam. Denna möjlighet gäller inte jämförande reklam såvitt avser själva jämförelsen.

I 4 § tredje stycket i marknadsföringslagen anges att bilaga 1 till direktivet om otillbörliga affärsmetoder, som innehåller 31 åtgärder som alltid ska anses vara otillbörliga, även ska tillämpas om marknadsföringen riktas till näringsidkare. I 7 § marknadsföringslagen finns en generalklausul om förbud mot aggressiv marknadsföring som också ska tillämpas till skydd för näringsidkare. Dessa krav på marknadsföring som riktas till näringsidkare saknar motsvarighet i gemenskapslagstiftningen och omfattas av tillämpningsområdet för artikel 16 i direktivet. Eftersom kraven inte kan motiveras av något av de skäl som anges i artikel 16 kan de inte göras gällande mot en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige och som tillfällig tillhandahåller tjänster här i landet. En bestämmelse om detta bör tas in i marknadsföringslagen.

Av 22 § marknadsföringslagen framgår att om en näringsidkare i marknadsföring erbjuder en garanti ska tydlig information om garantins innehåll lämnas vid försäljningen. Garantin eller utfästelsen ska vidare lämnas i en handling eller någon annan läsbar eller varaktig form. Bestämmelsen genomför delar av Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (konsumentköpsdirektivet, EGT L 171, 7.7.1999, s. 12). Konsumentköpsdirektivet är ett minimidirektiv och avser endast varor.

Genomförandet i marknadsföringslagen avviker i två avseenden från konsumentköpsdirektivet. Det första gäller kravet på att garantin ska lämnas vid försäljning i en handling eller motsvarande, medan det i direktivet anges att den ska överlämnas om konsumenten begär det. Denna avvikelse i konsumentskyddande riktning motiveras med att det framstår som angeläget att köparen på ett varaktigt och säkert sätt får tillgång till så viktiga upplysningar, inte minst av det skälet att det i allmänhet går en viss tid innan det blir aktuellt att göra utfästelsen gällande (prop. 2001/02:134 s. 61 och 64 f.). Den andra avvikelserna är att kravet på att lämna garantier i en handling eller motsvarande omfattar produkter

generellt, vilket enligt marknadsföringslagens definition av produkter (se Prop. 2008/09:187 3 §) även innefattar tjänster.

Även i tjänstedirektivet finns det bestämmelser om information om garantier (se artiklarna 22.1.h, 22.2 och 22.4). Den svenska regleringen i marknadsföringslagen går emellertid något längre än tjänstedirektivets krav och kan därför inte göras gällande mot en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat inom EES än Sverige och som tillfälligt tillhandahåller tjänster här i landet. En bestämmelse om detta bör införas i marknadsföringslagen.

9.3 Ingripanden i enskilda fall

Regeringens förslag: Bestämmelser som reglerar möjligheten att ingripa i enskilda fall samt procedurreglerna för ingripandena ska införas i produktsäkerhetslagen (2004:451).

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Länsrätten i Stockholms län* efterlyser ett förtydligande av vad som avses med uttrycket ”att ingripa mot en tjänst” i den föreslagna 30 a §. Vidare pekar länsrätten på att det inte finns någon rätt att överklaga tillsynsmyndighetens beslut om att ingripa mot en tjänst med stöd av den bestämmelsen. Länsrätten ifrågasätter också om inte begreppet ”etableringsstaten” alternativt ”etableringsmedlemsstaten” borde definieras i lagen. Även *Sveriges Kommuner och Landsting* efterlyser ett förtydligande av den föreslagna 30 a §.

Skälen för regeringens förslag: Genom undantaget från artikel 16 i tjänstedirektivet får en medlemsstat under särskilda omständigheter vidta åtgärder gentemot en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat om åtgärden avser tjänsters säkerhet (artikel 18.1).

Enligt artikel 18.2 i tjänstedirektivet får de åtgärder som avses ovan vidtas endast om det sker enligt det förfarande för ömsesidigt bistånd som anges i artikeln. Särskilt kan nämnas att åtgärderna ska ge ett mer omfattande skydd för tjänstemottagaren än den åtgärd som etableringsmedlemsstaten skulle kunna vidta med stöd av sina nationella bestämmelser. Dessutom krävs att etableringsmedlemsstaten inte har vidtagit några åtgärder, eller har vidtagit åtgärder som är otillräckliga, samt att åtgärderna som värdmedlemsstaten vidtar är proportionella.

För att säkerställa att undantag i enskilda fall endast används när de omfattande kriterierna i artikel 18 i direktivet är uppfyllda, innehåller artikel 35 i tjänstedirektivet bestämmelser om vilken procedur som ska följas av en medlemsstat som överväger sådana begränsande åtgärder.

Den medlemsstat som avser att vidta en åtgärd enligt artikel 18 i tjänstedirektivet ska som ett första steg begära att etableringsmedlemsstaten vidtar åtgärder mot tjänsteleverantören i fråga och därvid lämna alla relevanta uppgifter om den aktuella tjänsten och omständigheterna i ärendet. Etableringsmedlemsstaten ska därefter så

snart som möjligt kontrollera om det enligt dess lagstiftning är lämpligt att vidta åtgärder och så snart som möjligt underrätta den medlemsstat som överlämnat begäran om vilka åtgärder som har vidtagits eller övervägs eller skälet för att inga åtgärder har vidtagits (artikel 35.2).

Om den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls därefter fortfarande avser att vidta åtgärder enligt artikel 18 måste den som ett andra steg anmäla denna avsikt till kommissionen och etableringsmedlemsstaten och därvid ange varför etableringsmedlemsstatens åtgärder är otillräckliga och varför de åtgärder som den avser vidta uppfyller villkoren i artikel 18 (artikel 35.3).

Medlemsstaten där tjänsten tillhandahålls kan vidta åtgärderna tidigast femton arbetsdagar efter det att anmälan gjorts i enlighet med punkt 3 (artikel 35.4).

Utan att det påverkar möjligheterna för den medlemsstat som har överlämnat begäran att vidta de berörda åtgärderna ska kommissionen så snart som möjligt undersöka huruvida de anmälda åtgärderna är förenliga med gemenskapsrätten. Om kommissionen kommer fram till att åtgärden är oförenlig med gemenskapsrätten ska den i ett beslut begära att medlemsstaten i fråga avstår från att vidta åtgärderna i fråga eller skyndsamt avbryter dessa (artikel 35.5). Kommissionen har dock inte några sanktionsmöjligheter. Däremot kan kommissionen enligt gällande regler väcka talan mot medlemsstaten i EG-domstolen.

I brådskande fall, dvs. om det finns en betydande risk för omedelbar och allvarlig skada för personer eller egendom, kan medlemsstaten där tjänsten tillhandahålls vidta åtgärder med stöd av sin egen lagstiftning rörande tjänsters säkerhet även om det nyss beskrivna förfarandet inte har fullgjorts. Även i sådana brådskande fall måste kriterierna i artikel 18 i direktivet vara uppfyllda. Sådana brådskande åtgärder måste så snart som möjligt anmälas till kommissionen och etableringsmedlemsstaten tillsammans med skälen till varför åtgärderna är brådskande (artikel 35.6).

Regeringen anser i likhet med promemorian att det mest ändamålsenliga genomförandet av artikel 18 och 35 i tjänstedirektivet sker i produktsäkerhetslagen. Inga andra lagar har identifierats som möjliggör ingripanden av den natur som tjänstedirektivet öppnar för.

Produktsäkerhetslagens allmänna reglering av tjänsters säkerhet saknar motsvarighet i gemenskapsrätten och omfattas av tillämpningsområdet för artikel 16 i direktivet, se avsnitt 9.2. Eftersom denna reglering inte kan motiveras av något av de skäl som anges i artikel 16 kan säkerhetskraven inte göras gällande mot en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat och som tillfällig tillhandahåller tjänster i Sverige. Som föreslås i avsnitt 9.2 bör en bestämmelse om detta tas in i produktsäkerhetslagen. Även kriterierna för undantag i enskilda fall i artikel 18 och förfarandereglererna i artikel 35 bör, i enlighet med promemorians förslag, komma till uttryck i produktsäkerhetslagen.

Det bör med anledning av vad *Länsrätten i Stockholms län* påpekat förtydligas att de åtgärder som får vidtas med stöd av artikel 18 måste grunda sig på befintliga bestämmelser i produktsäkerhetslagen, t.ex. bestämmelserna om förelägganden och förbud i 27 §. Tillsynsmyndigheterna ges alltså inga nya befogenheter.

Förfaringsmässigt följer av artikel 35 i tjänstedirektivet att åtgärder får vidtas endast om den svenska tillsynsmyndigheten först begärt att den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten ska vidta nödvändiga åtgärder och den utländska myndigheten inte har vidtagit några åtgärder eller har vidtagit otillräckliga åtgärder. Lagtexten bör även här förtydligas så att det framgår att tillräckligheten av de i etableringsmedlemsstaten vidtagna åtgärderna ska bedömas i förhållande till de åtgärder som begäran om bistånd gäller. Detta innebär att den svenska tillsynsmyndigheten i varje enskilt fall måste utvärdera om de egna planerade åtgärderna ger en högre grad av skydd jämfört med de åtgärder som har vidtagits i etableringsmedlemsstaten. Om den svenska tillsynsmyndigheten efter en sådan begäran fortfarande avser att vidta åtgärder ska den som ett andra steg anmäla planerade åtgärder till kommissionen och den utländska myndigheten senast 15 arbetsdagar innan de får vidtas.

Någon rätt att överklaga tillsynsmyndighetens beslut om ingripande mot en tjänst enbart med avseende på om kriterierna för undantag i enskilda fall är uppfyllda föreslås inte. Frågan kommer ändå att kunna bli föremål för domstols prövning genom överklagande av beslutet i huvudsaken. Det ska i sammanhanget nämnas att kommissionen är skyldig att undersöka om de åtgärder som anmäls till kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 35 är förenliga med gemenskapsrätten. Om så inte är fallet kan kommissionen begära att tillsynsmyndigheten avstår från eller avbryter åtgärderna.

En begäran om bistånd enligt artikel 35.2 och en anmälan om åtgärder enligt artiklarna 35.4 och 35.6 ska vara motiverad på visst närmare föreskrivet sätt. Föreskrifter i dessa frågor bör meddelas av regeringen.

10 Samarbete mellan myndigheter

10.1 Inledning

Samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter är väsentligt för att den inre marknaden för tjänster ska fungera väl. Artiklarna 28-36 i tjänstedirektivet fastställer bestämmelser om administrativt samarbete mellan medlemsstaterna. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa en effektiv tillsyn av tjänsteleverantörer på grundval av korrekt och fullständig information. Motivet för tjänstedirektivets utförliga bestämmelser om samarbete mellan myndigheter är att förbättra förtroendet för den rättsliga ramen och tillsynen i andra medlemsstater.

Medlemsstaterna ska samarbeta effektivt och bistå varandra i tillsynen av tjänsteleverantörer och deras tjänster. Skyldigheten att ge ömsesidigt bistånd är enligt kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet långtgående och inbegriper åligganden att "vidta alla tänkbara åtgärder som behövs för ett effektivt samarbete" (s. 50). Medlemsstaterna kan inte vägra att samarbeta med andra medlemsstater, t.ex. med hänvisning till att aktuella risker eller problem inte finns på det egna utan på någon annan medlemsstats territorium. Behov av samarbete mellan myndigheter kan uppstå i flera situationer. Om en tjänsteleverantör exempelvis tillfälligt förflyttar sig till en annan medlemsstat än etableringsmedlemsstaten är det nödvändigt att dessa båda medlemsstater inleder ett samarbete, så att den förra kan genomföra kontroller, inspektioner och utredningar på etableringsmedlemsstatens begäran.

10.2 En samordnande myndighet och ett informationssystem

Regeringens förslag: Av den nya lagen om tjänster på den inre marknaden ska det framgå att regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som ska vara samordnande myndighet i Sverige med uppgift att underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES i frågor som rör tillsynen i Sverige av tjänsteleverantörer. Av lagen ska det vidare framgå att vid samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES och den samordnande myndigheten ska ett elektroniskt informationssystem för den inre marknaden användas. Det informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om samordnande myndigheter och om användningen av informationssystemet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* och *Malmö kommun* efterfrågar utförligare beskrivning av hur det administrativa samarbetet ska gå till.

Tullverket upplyser om att ett system för samarbete mellan bl.a. tullmyndigheter är under utveckling och framhåller att detta ska ges företräde framför IMI. *Sveriges Kommuner och Landsting* förespråkar att kommunerna kommunicerar i IMI via delegerade IMI-samordnare. *Datainspektionen* saknar regler för vad som ska gälla för IMI ifråga om dataskydd och framhåller att flera dataskyddsaspekter i förhållande till IMI kan behöva regleras ytterligare och förtydligas. *Kammarrätten i Stockholm* framhåller att frågan om behovet av bestämmelser om sekretess och om behandling av personuppgifter som tar sikte på verksamheten hos den föreslagna samordnande myndigheten inte behandlas i promemorian.

Skälen för regeringens förslag

Ett informationssystem för den inre marknaden

Som en stödåtgärd för myndighetssamarbetet ska enligt tjänstedirektivet kommissionen i samarbete med medlemsstaterna inrätta ett elektroniskt system för informationsutbyte mellan medlemsstaterna med beaktande av befintliga informationssystem (artikel 34.1). Med hjälp av ett elektroniskt system kan kravet i tjänstedirektivet om att uppgifter ska översändas på elektronisk väg uppfyllas. Det är bl.a. på grundval av detta krav som kommissionen och medlemsstaterna utvecklat Internal Market Information System (IMI). IMI är alltså ett stödverktyg i det administrativa samarbetet och ålägger inte medlemsstaterna några skyldigheter utöver de som följer av relevant lagstiftning. Med hjälp av IMI bör den administrativa bördan på sikt sjunka och det dagliga samarbetet mellan myndigheter effektiviseras.

IMI är fortfarande under utveckling men började tillämpas i februari 2008 för det administrativa samarbetet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, yrkeskvalifikationsdirektivet, (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22). Till en början omfattade detta administrativa samarbete fyra yrken men samarbetet har successivt utökats till att omfatta fler yrken. Till skillnad från tjänstedirektivet är användning av IMI frivillig för behöriga myndigheter enligt yrkeskvalifikationsdirektivet, även om myndigheterna är ålagda att utbyta information.

Under 2008 har det pågått ett intensivt arbete med att konstruera relevanta funktioner i IMI för tjänstedirektivet. IMI ska vara klart att tas i bruk för tjänstedirektivet samtidigt som genomförandetiden för direktivet löper ut. En försöksverksamhet för tjänstedirektivet som omfattar vissa tjänsteområden startade i början av 2009. De tjänstesektorer som omfattas är byggtjänster, fastighetsmäklartjänster, rese- och turistguidetjänster, tjänster inom restaurang- och cateringverksamhet, veterinärtjänster, arkitekttjänster samt advokattjänster.

I nuläget har det inte fattats något beslut om att använda IMI för annan lagstiftning än de två nämnda direktiven, men systemet är konstruerat som ett horisontellt verktyg för den del av lagstiftningen som

rör den inre marknaden och som gäller skyldigheten till administrativt samarbete.

Det finns ett antal snarlika system för administrativt samarbete mellan medlemsländerna. Ett exempel är det s.k. CPC-samarbetet (Consumer Protection Cooperation) som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen (EUT L 364, 9.12.2004, s. 1). I förordningen åläggs tillsynsmyndigheterna skyldighet att bistå varandra vid gränsöverskridande överträdelser av viss konsumentskyddslagstiftning. Som *Tullverket* uppger i sitt remissvar är ett ytterligare exempel på administrativt samarbete den pågående datorisering av tullrutiner i enlighet med Europaparlamentets och rådets beslut nr 70/2008/EG av den 15 januari 2008 om en papperslös miljö för tullen och handeln (EUT L 23, 26.1.2008, s. 21). Av detta beslut framgår att i stort sett all kommunikation mellan medlemsländernas tullmyndigheter, samt mellan dessa och berörda ekonomiska aktörer, på sikt ska ske genom s.k. elektroniska tullsystem.

Av artikel 3.1 i tjänstedirektivet framgår att andra gemenskapsrättsakter ska ges företräde framför tjänstedirektivet i händelse av konflikt mellan denna rättsakt och tjänstedirektivet. Såsom *Tullverket* framhåller ska således andra system för administrativt samarbete ges företräde framför IMI. I den mån det emellertid finns samarbetsskyldigheter enligt tjänstedirektivet som inte täcks av andra samarbetssystem ska IMI användas.

IMI

IMI bygger på en mjukvara som har utvecklats av kommissionen. Användarna av IMI får tillgång till systemet via Internet och behöver inte installera någon programvara. IMI består av två huvuddelar. Den ena utgörs av en databas med de behöriga myndigheter i EES-området som tillämpar inre marknadsrelaterad lagstiftning inom sina respektive länder. Vad avser tjänstedirektivet omfattas myndigheter som utövar tillsyn av, och/eller beviljar tillstånd till tjänsteleverantörer. Den andra viktiga delen är en serie i förväg formulerade frågor som bygger på bestämmelserna i tjänstedirektivet.

Användningen av IMI sker i två steg. Den myndighet som avser att begära bistånd från ett annat medlemsland kan med hjälp av en flerspråkig sökfunktion enkelt finna en kontaktperson vid en myndighet i en annan medlemsstat. Man behöver således inga kunskaper om förvaltningsstrukturerna i andra medlemsländer för att kunna använda IMI. Därefter kan myndigheten välja en relevant fråga tillsammans med en förformulerad motivering och skicka denna till sin kontakt i det aktuella medlemslandet. Denna myndighet kan då välja att acceptera eller avvisa frågan och sedan svara via IMI inom viss tidsfrist. Det är även möjligt att själv formulera en fråga i form av fritext.

I systemet finns inbyggt ett automatiskt översättningssystem som möjliggör kommunikation på modersmålet. IMI kommer även att innehålla funktioner som gör det möjligt att utbyta elektroniska

dokument och att skriva ut rapporter över informationsutbyten. Ansvariga handläggare kommer att få meddelande om inkomna förfrågningar i IMI via uppgiven e-postadress. Det kommer att finnas funktioner som ska bidra till snabba svar, såsom automatiska påminnelser per e-post, inställning och visning av tidsfrister för svar och system för problemlösning om det skulle uppstå konflikter mellan behöriga myndigheter.

Systemet möjliggör för handläggare vid myndigheter inom EES att kommunicera snabbt och enkelt med en annan behörig myndighet. När det gäller tjänstedirektivet kommer IMI i stor utsträckning att användas för att begära information inom ramen för tillståndsgivning och tillsyn. En medlemsstat kan exempelvis behöva information om en tjänsteleverantör som vill etablera sig i medlemsstaten redan är etablerad i en annan medlemsstat. I vissa fall kan en begäran innebära att behörig myndighet har att vidta kontroller, inspektioner eller utredningar. Även underrättelser enligt den s.k. varningsmekanismen, se avsnitt 10.6, liksom för s.k. ingripanden i enskilda fall, se avsnitt 9.3, ska göras i IMI.

Som ovan nämnts används IMI även för det administrativa samarbetet för yrkeskvalifikationsdirektivet. I dagsläget finns alltså en applikation för yrkeskvalifikationsdirektivet och en för tjänstedirektivet. Som användare av IMI väljer man således vilken applikation man avser att kommunicera genom, beroende på vilket direktiv man tillämpar. Myndigheter som tillämpar båda direktiven kan alltså behöva använda båda applikationerna för ett och samma ärende. Detta är fallet för myndigheter som exempelvis beviljar tillstånd till en tjänsteleverantör som samtidigt utövar ett reglerat yrke. I dessa fall ska kommunikationen beträffande de aspekter som regleras av tjänstedirektivet ske genom tjänstedirektivapplikationen. På motsvarande sätt ska applikationen för yrkeskvalifikationsdirektivet användas för de delar som regleras i detta direktiv. Det ovan nämnda pilotprojektet kommer närmare utvisa hur detta kommer att lösas i praktiken.

Ett antal remissinstanser har efterfrågat utförligare beskrivning av hur skyddet för personuppgifter i IMI kommer att tillgodoseas. I kommissionens beslut nr 2008/49/EG av den 12 december 2007 om genomförandet av informationssystemet för den inre marknaden (IMI) med avseende på skyddet av personuppgifter (KOM (2007) 6306) redogörs för de olika aktörernas funktioner och befogenheter i förhållande till skyddet för personuppgifter. I beslutet föreskrivs olika grad av tillgång till personuppgifter beroende på vilken roll IMI-användaren har. En databasförvaltare har således inte tillgång till personuppgifter i samma utsträckning som en s.k. förfrågningshandläggare. Beslutet innehåller även mer generella regler, exempelvis för lagring och förstörande av personuppgifter samt om rätten för den registrerade att bli informerad om att behandling sker. Beslutet är direkt tillämpligt i varje medlemsstat och bygger på bestämmelserna om personuppgiftsskydd i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, dataskyddsdirektivet, (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då

gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s.1).

Utöver detta beslut har kommissionen under mars 2009 offentliggjort en rekommendation som syftar till att klargöra hur användarna av IMI ska tillämpa befintliga dataskyddsregler i samband med informationshanteringen i IMI (Kommissionens rekommendation från mars 2009 om riktlinjer för skyddet av personuppgifter i informationssystemet för den inre marknaden (IMI)). Rekommendationen, som är ett resultat av kommunikation mellan kommissionen och Europeiska datatillsynsmannen, ska ses som ett komplement till dataskyddsdirektivet men kan inte gå längre än detta i dataskyddshänseende. Regeringen avser att bevaka denna fråga vidare.

Aktörer i IMI

IMI är konstruerat för att tillåta största möjliga flexibilitet med hänsyn till medlemsstaternas olika förvaltningsstrukturer. Två aktörer i IMI är dock obligatoriska; den nationella IMI-samordnaren (ett organ per medlemsstat) samt de behöriga myndigheterna för respektive direktiv som IMI används för. Dessutom finns frivilliga aktörer; delegerade IMI-samordnare och länkade myndigheter.

Den *nationella IMI-samordnaren* utsågs inför ikraftträdandet av yrkeskvalifikationsdirektivet. Regeringen utsåg genom beslut av den 16 oktober 2007 Kommerskollegium till nationell IMI-samordnare i Sverige.

De delegerade IMI-samordnarnas funktion är att samordna vissa avgränsade rättsliga, administrativa eller geografiska områden. *Sveriges Kommuner och Landsting* förordar att delegerade samordnare skulle kunna fylla en funktion för kommuner som sällan får förfrågningar i IMI. Även för länsstyrelsernas del framstår en lösning med delegerade samordnare som mest effektiv. Efter dialog med Sveriges Kommuner och Landsting och företrädare för länsstyrelserna förordar regeringen att, i vart fall till en början, endast tre länsstyrelser utses som delegerade samordnare som tillsammans ska vara rikstäckande. Dessa länsstyrelser får uppgiften att samordna både kommuners och länsstyrelser verksamhet inom respektive geografiskt område. Genom att ett fåtal myndigheter samordnar ett större antal myndigheter förmodas de utsedda länsstyrelserna få ett tillräckligt stort antal ärenden att hantera för att det ska vara ändamålsenligt att bygga upp erforderlig kompetens och för att systemet inte ska bli sårbart. Det finns anledning att inom tre år utvärdera utvecklingen av IMI-användningen och om den valda lösningen är en riktig avvägning.

En *länkad myndighet* har inte själv behörighet att skicka och ta emot frågor, men har däremot rätt att se informationsflödet hos en behörig myndighet. Denna funktion är relevant för exempelvis de svenska myndigheter som utövar central men inte omedelbar tillsyn över tjänsteleverantörer.

För att säkerställa att det ömsesidiga biståndet verkställs så effektivt som möjligt bör samarbetet normalt ske direkt mellan behöriga myndigheter. Medlemsstaterna ska emellertid utse en eller flera kontaktpunkter, som ska fungera som en kanal mellan myndigheter i det egna landet och myndigheter i andra medlemsstater (artikel 28.2). Kontaktpunkten är skyldig att underlätta förfarandet då det uppstår svårigheter, t.ex. om det behövs hjälp för att klargöra vilken relevant myndighet i det egna landet som är behörig. Kontaktpunkten kan närmast ses som en "faciliator" i samarbetet mellan behöriga tillsynsmyndigheter och har därmed en funktion som liknar den som åvilar den nationella IMI-samordnaren. Ett lämpligt namn för kontaktpunkten synes således vara samordnande myndighet.

Eftersom myndighetssamarbetet praktiskt kommer att ske med hjälp av IMI kommer uppgifterna för den samordnande myndigheten i tjänstedirektivet och IMI-samordnaren sammanfalla till stor del. Det förefaller ur effektivitetssynpunkt mest lämpligt att rollen som samordnande myndighet respektive IMI-samordnare sköts av ett och samma organ. Kommissionen har även uttalat sitt stöd för en sådan lösning. Kommerskollegium arbetar bl.a. med frågor som rör utrikeshandel och handelspolitik och är samordningscentral för behandling av sådana frågor som uppstår i samband med genomförandet av den inre marknaden och som har kommit in från andra medlemsstater eller från kommissionen. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att kollegiet i sin roll som nationell IMI-samordnare har uppgifter som rör dem som den samordnande myndigheten ska ha, ligger det nära till hands att kollegiet bör utses att fullgöra uppgiften som samordnande myndighet också för tjänstedirektivet. Regeringen beslutar om den myndighet som ska vara samordnande myndighet och de närmare föreskrifterna för den samordnande myndigheten. Detta bör framgå av lagen om tjänster på den inre marknaden.

Skyldighet för behöriga myndigheter och den samordnande myndigheten att använda ett informationssystem för den inre marknaden

En preliminär kartläggning av behöriga tillstånds- och tillsynsmyndigheter under tjänstedirektivets tillämpningsområde har utförts och det kan konstateras att det rör sig om ett stort antal myndigheter som omfattar både statliga och kommunala sådana. För att samtliga behöriga myndigheter i Sverige som kommer att omfattas av tjänstedirektivets bestämmelser om administrativt samarbete ska bli rättsligt förpliktigade att använda ett informationssystem för den inre marknaden för ömsesidigt bistånd krävs enligt regeringen att denna skyldighet regleras i lag. Skyldigheten att samarbeta gäller för alla myndigheter som prövar tillstånd eller utövar tillsyn av tjänsteverksamhet som faller inom tjänstedirektivets tillämpningsområde. Det talar för att en bestämmelse bör införas i lagen om tjänster på den inre marknaden. Regeringen föreslår därför en generell bestämmelse i lagen om tjänster på den inre marknaden som anger att ett informationssystem för den inre marknaden ska användas vid samarbetet

mellan behöriga myndigheter inom EES. *Lagrådet* har anfört att det enligt punkten 1 artikel 34 i tjänstedirektivet kan finnas anledning att beakta andra befintliga informationssystem än elektroniska och att det tydligare skulle framgå vad som åsyftades om adjektivet elektroniskt placerades framför ordet informationssystem. Regeringen delar Lagrådets bedömning att bestämmelsen blir tydligare om den utformas på det sättet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om informationssystemet.

10.3 Skyldigheten att lämna ömsesidigt bistånd

Regeringens förslag: Av den nya lagen om tjänster på den inre marknaden ska framgå att en behörig myndighet i Sverige, på begäran av behörig myndighet i ett annat land inom EES, ska lämna behövligt bistånd åt den utländska myndigheten. Lagändringar görs även i vissa sektorslagar. Om det inte finns någon behörig myndighet i Sverige, ska den myndighet som regeringen utsett till samordnande myndighet bistå den utländska myndigheten. I marknadsföringslagen (2008:486) och produktsäkerhetslagen (2004:451) införs en förtydligande bestämmelse om att lagen tillämpas när en tillsynsmyndighet fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt tjänstedirektivet.

Regeringens bedömning: Behöriga myndigheter kan lämna ut sekretessbelagda uppgifter till andra medlemsstaters myndigheter med stöd av 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen (1980:100).

Promemorians förslag: Regeringens förslag intar förtydligande bestämmelser i marknadsföringslagen och produktsäkerhetslagen.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran. *Riksdagens ombudsmän (JO)* framhåller särskilt att 12 § lagen om tjänster på den inre marknaden inte har sådan lydelse att den kan anses utgöra en sådan särskild föreskrift som 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen kräver för att svenska myndigheter ska kunna lämna ut uppgifter till andra medlemsstaters tillsynsmyndigheter.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ömsesidigt bistånd

Medlemsstaterna har en uttrycklig skyldighet enligt tjänstedirektivet (artikel 28.1) att samarbeta. En medlemsstat kan alltså inte vägra att samarbeta med andra medlemsstater. Detta innebär exempelvis att svenska myndigheter, på begäran av en tillsynsmyndighet i en annan medlemsstat, ska utföra kontroller, inspektioner och utredningar i den utsträckning som det i det enskilda fallet är möjligt och lämpligt. Att vidta nämnda åtgärder får anses ligga inom svenska myndigheters befogenheter. Tjänstedirektivet ger däremot inte andra medlemsstaters myndigheter rätt att självständigt utföra exempelvis kontroller i Sverige.

En begäran om bistånd enligt tjänstedirektivet kan ha olika karaktär och innehåll samt röra vitt skilda tillsynsområden. Den kan riktas till statliga myndigheter, såväl centrala som regionala, och kommunala myndigheter. Ett vanligt biståndsärende kan komma att röra frågor om information i samband med tillståndsprovning vid etablering i ett annat medlemsland. Då den mottagande medlemsstaten inte får ställa krav som överlappar de krav tjänsteleverantören redan omfattas av i sitt hemland (artikel 10.3) är detta informationsutbyte viktigt för efterlevnaden av direktivet. Ett annat exempel kan vara att etableringslandet begär bistånd för att utöva tillsyn av en tjänsteverksamhet som utförs i ett annat land än etableringslandet. Således kan en begäran om bistånd riktas till en myndighet i Sverige som inte har eller haft ett pågående tillsynsärende mot ifrågavarande tjänsteleverantör men myndigheten verkar inom samma område. Det kan också vara fråga om ett ärende avseende gränsöverskridande överträdelse som kan beröra flera länder.

Tjänstedirektivet utvecklar närmare vilka skyldigheter som åligger medlemsstaterna beroende på om tjänsteleverantören är etablerad på dess territorium (artikel 29) eller om det är fråga om tillfällig tjänsteverksamhet (artiklarna 30 och 31). Etableringslandet ska tillhandahålla information och hjälpa till med tillsynsåtgärder som ett annat land begär inom ramen för sina befogenheter. Etableringslandet ska också varna andra länder om man får kännedom om skaderisker förknippade med tjänsteverksamhet, se avsnitt 10.6.

Tjänstedirektivet förutsätter att en svensk tillsynsmyndighet som behöver bistånd av ett annat lands tillsynsmyndighet inom EES begär det i syfte att upprätthålla en effektiv tillsyn. För att det ska vara möjligt att vidta åtgärder bör den svenska myndigheten begära det bistånd som behövs för att utredningen ska kunna kompletteras. Det kan noteras att en sådan skyldighet ligger inom ramen för den utredningsskyldighet som åligger myndigheter enligt svensk rätt.

Någon offentlighetsrättsligt grundad rätt för utländska myndigheter att kräva bistånd från svenska myndigheter finns för närvarande inte. Sådant bistånd ska endast lämnas om biståndet regleras i svensk nationell rätt. För att tjänstedirektivet ska genomföras i denna del krävs i enlighet med promemorians förslag en lagstiftningsåtgärd. Regleringen bör införas i lagen om tjänster på den inre marknaden. Bestämmelsen ska tillämpas vid behöriga myndigheters handläggning av tillstånds- och tillsynsärenden.

Av direktivet framgår också att etableringsmedlemsstaten inte ska avstå från att vidta tillsynsåtgärder på det egna territoriet med hänvisning till att tjänsten tillhandahållits eller orsakat skada i en annan medlemsstat. Direktivet ger uttryck för synsättet att etableringslandet har mer långtgående skyldigheter än det land som en tjänsteleverantör tillfälligt verkar i. Enligt regeringen är detta ett nödvändigt synsätt för att effektivt kunna utöva tillsyn över en tjänsteverksamhet som finns på flera medlemsstaters territorium. Den behöriga myndigheten bör utifrån sina befogenheter överväga i vilken utsträckning det är möjligt att vidta åtgärder mot en här etablerad näringsidkare som överträtt svensk lag i annan medlemsstat och i dessa fall begära bistånd av en annan myndighet. Det är därvid viktigt att tillsynsmyndigheterna noga samordnar sina insatser utifrån den information som kan finnas och de

åtgärder som har tagits i andra medlemsstater. Informationssystemet IMI gör detta möjligt.

Något generellt förbud för en tillsynsmyndighet att endast vidta tillsynsåtgärder för handlingar som härrör från Sverige finns inte. För vissa lagområden finns dock särskilda bestämmelser som utvidgar den territoriella tillsynen, dvs. ger uttrycklig rätt att ingripa mot handlingar som har ”effekt” i ett annat land, se bl.a. 2 § tredje stycket marknadsföringslagen (2008:486) och prop. 2006/07:6 s. 28. Regleringen innebär att en utvidgad territoriell räckvidd har införts när Konsumentombudsmannen fullgör sina skyldigheter enligt EG-förordningen (2006/2004) om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

Av artikel 30.2 i tjänstedirektivet följer att en medlemsstat inte får avstå från att vidta tillsynsåtgärder på det egna territoriet med hänvisning till att tjänsten tillhandahållits eller orsakat skada i en annan medlemsstat. I vissa sektorer kan det därför vara befogat att ta in uttryckliga bestämmelser om att en tillsynsmyndighet kan ingripa mot svenska tjänsteleverantörer även i fråga om verksamhet som bedrivs i andra länder inom EES. Regeringen anser, till skillnad från promemorian, att sådana förtydliganden ska införas i marknadsföringslagen och produktsäkerhetslagen.

Mot denna bakgrund och i likhet med tidigare lagstiftningsärenden (se bl.a. prop. 1992/93:75 s. 34 och prop. 2006/07:6 s. 18) ska marknadsföringslagen uttryckligen göras tillämplig även på marknadsföring från Sverige som har effekt i andra länder inom EES när en behörig myndighet fullgör sina skyldigheter enligt tjänstedirektivet. En bestämmelse om detta ska tas in i marknadsföringslagen.

Vad avser produktsäkerhetslagen (2004:451) gäller att genom att tillsynsmyndigheten getts möjlighet att meddela utförelse- eller exportförbud för varor som medför särskilda säkerhetsrisker (se 29 §) blir lagen i princip tillämplig även i de fall avsikten är att skydda konsumenters säkerhet utanför Sverige. När det gäller tillsynen över tjänster saknas stöd för att lagen på motsvarande sätt som gäller för varor kan anses omfatta förhållanden även utanför den svenska marknaden. Mot denna bakgrund anser regeringen att produktsäkerhetslagen uttryckligen ska göras tillämplig även på tjänster från Sverige som tillhandahålls i andra länder inom EES när en behörig myndighet fullgör sina skyldigheter enligt tjänstedirektivet. En bestämmelse om detta ska tas in i produktsäkerhetslagen.

Huvudregeln enligt tjänstedirektivet är att tillsynen sker i etableringsstaten av tjänsteutövare som verkar där. Fråga om när en behörig myndighet ska ingripa mot utländska tjänsteleverantörer som endast tillfälligt verkar på dess territorium är mer komplex. Tjänstedirektivet skiljer då på två olika situationer. Om en medlemsstat kan ingripa på grund av att regleringen av den tillfälliga tjänsteverksamheten kan motiveras av hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd, ska huvudregeln gälla att tjänsten måste uppfylla de krav som ställs där den utförs (artikel 31.1). Det är således alltid möjligt att ingripa i det berörda medlemslandet i dessa fall.

Direktivet föreskriver i andra fall (artikel 30.1) att etableringsmedlemsstaten ska säkerställa att överensstämmelsen med

dess krav ska övervakas i enlighet med de tillsynsbehörigheter som föreskrivs i dess nationella lagstiftning, särskilt genom tillsynsåtgärder på den plats där tjänsteleverantören är etablerad. Detta måste uppfattas som en tydlig anvisning om att det i dessa fall är etableringsstatens skyldighet att se till att näringsidkaren sköter sig även när denne agerar på annan stats territorium inom EES. Det är också en indikation om att det är etableringslandets krav som näringsidkaren ska iaktta även när denne agerar över gränser inom EU.

Sammanfattningsvis anser regeringen att den allmänna biståndsskyldigheten enligt tjänstedirektivet ska framgå av lagen om tjänster på den inre marknaden samt att marknadsföringslagens och produktsäkerhetslagens territoriella räckvidd ska utsträckas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om skyldigheten att lämna bistånd.

Sekretessbelagda uppgifter

Skyldigheten att lämna bistånd åt en utländsk myndighet följer av 12 § i den föreslagna lagen om tjänster på den inre marknaden. Således har en svensk myndighet skyldighet att lämna ut uppgifter om svenska tjänsteföretag till utländska myndigheter. Denna skyldighet kan även komma att omfatta sekretessbelagda uppgifter. Av 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen (1980:100) följer att uppgift för vilken sekretess gäller enligt sekretesslagen inte får röjas för utländsk myndighet annat än om utlämnande sker i enlighet med särskild föreskrift därom i lag eller förordning, eller om uppgiften i motsvarande fall skulle få utlämnas till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten. När uppgiften är sekretessbelagd får sådant uppgiftslämnande alltså ske när uppgiften i motsvarande situation skulle få lämnas till en svensk myndighet. Det krävs dock att den utlämnande myndigheten tar ställning till om det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten. 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen medför inte någon förpliktelse eller skyldighet att lämna ut uppgifter, utan fastställer bara under vilka förutsättningar sekretessbelagda uppgifter får lämnas ut till en utländsk myndighet. *JO* har ifrågasatt om förslaget innebär en särskild föreskrift i lag om när utlämnande får ske. Regeringen anser emellertid att en sådan särskild föreskrift inte är erforderlig. Ett utlämnande får enligt 1 kap. 3 § tredje stycket ske i de fall då uppgiften i motsvarande fall skulle få utlämnas till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten.

Sammanfattningsvis bör således en svensk myndighet, i det fall en myndighet från ett annat land inom EES begär bistånd för prövning av tjänsteverksamhet som omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde, kunna lämna ut sekretessbelagda uppgifter till andra medlemsstaters tillsynsmyndigheter med stöd av 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen.

Någon annan särskild lagreglering behöver enligt regeringens uppfattning inte införas för att uppfylla tjänstedirektivets krav att lämna behövligt bistånd åt en utländsk myndighet.

Närmare föreskrifter om samarbetet mellan behöriga myndigheter meddelas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer.

10.4 Närmare om myndighetssamarbetet

Regeringens förslag: I lagen om tjänster på den inre marknaden ska anges att när det inte går att tillmötesgå en begäran om bistånd ska den behöriga myndigheten lämna information om detta till den behöriga myndigheten i det andra landet och kommissionen. Det ska av lagen framgå att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om informationsutbyte mellan myndigheter och annan myndighet inom EES-området samt meddela närmare föreskrifter om samarbete mellan myndigheter.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag.

Remissinstanser: Inga synpunkter lämnas i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelserna i tjänstedirektivet om det ömsesidiga biståndet innehåller ett antal skyldigheter som ska präglade samarbetet. Det bör närmare analyseras i vilken utsträckning de skyldigheter som anges i direktivet ska regleras. Här gör regeringen samma bedömning som promemorian.

En begäran om information eller om utförande av kontroller, inspektioner och utredningar ska enligt tjänstedirektivet vederbörligen motiveras och skälet till begäran ska särskilt anges (artikel 28.3). Av artikeln följer vidare att utlämnad information får endast användas för det ändamål som har angetts i begäran och IMI-formulären har utvecklats för att ta hänsyn till dessa krav. Det innebär t.ex. att de standardiserade frågorna i IMI kommer att efterfråga motiveringar för en begäran.

Enligt 7 § förvaltningslagen (1986:223) ska myndigheter handlägga ett ärende där någon enskild är part så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Bestämmelsen ska uppfattas som ett riktmärke för förfarandets kvalitet objektivt sett. I enkelhetskravet ligger t.ex. att ärendena inte ska belastas med onödig skriftväxling eller utredning. Av 9 § personuppgiftslagen (1998:204) följer bl.a. att den som är personuppgiftsansvarig ska se till så att personuppgifter behandlas bara om det är lagligt och att behandlingen alltid ska ske på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Av bestämmelsen följer vidare bl.a. att personuppgifter får samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och att de inte får behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in. De personuppgifter som behandlas ska vidare vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen och får inte vara fler än vad som är nödvändigt med hänsyn till dessa ändamål. Dessa bestämmelser i 9 § personuppgiftslagen är avsedda att ha samma innebörd som artikel 6 i

dataskyddsdirektivet. Tjänstedirektivet går inte utöver förvaltningslagens och personuppgiftslagens bestämmelser för handläggning av ärenden respektive behandling av personuppgifter. Något behov av att lagfästa artikel 28.3 i tjänstedirektivet föreligger inte. Se också avsnitt 10.2.

Om den behöriga myndighet som tar emot en förfrågan inte själv har den efterfrågade informationen, ska myndigheten använda alla tänkbara medel som finns i nationell lag för att få den begärda informationen så snart som möjligt (artikel 28.4). Denna skyldighet kan innebära att tillfråga andra behöriga myndigheter, kontakta tjänsteleverantören och, om så krävs, genomföra kontroller och inspektioner (kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 51). Skyldigheten enligt tjänstedirektivet för medlemsstaterna att säkerställa att tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium lämnar all information som krävs för kontroll av efterlevnaden av nationell lagstiftning ska ses mot den bakgrunden. I många författningar finns redan en möjlighet att vitessanktionera uppgiftsskyldighet för en näringsidkare inom ramen för tillsynen, i de fall sådan plikt ansetts vara nödvändig. Svensk rätt torde uppfylla tjänstedirektivets krav i detta avseende. Varje myndighet ska handla inom ramen för sina befogenheter och den får själv besluta om lämpliga åtgärder för att efterkomma en begäran om bistånd. Detta får anses innefattas i den i lagen om tjänster på den inre marknaden reglerade biståndsskyldigheten.

Av kraven på ömsesidigt bistånd följer även att medlemsstaterna ska underrätta varandra om svårigheter att tillmötesgå en begäran om bistånd (artikel 28.5). En myndighet som får en begäran om bistånd har att bedöma om den kan lämna hjälpen inom ramen för sin verksamhet. I 6 § förvaltningslagen regleras samverkan mellan myndigheter. Av bestämmelsen följer att varje myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten. En myndighet bör inte vara skyldig att hjälpa till med annat än sådant som har anknytning till dess eget verksamhetsområde och som är förenligt med en god hushållning med allmänna medel (Trygve Hellners och Bo Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 2007, upplaga 2:1, s. 88). Sådan underrättelse som tjänstedirektivet föreskriver får anses vara en del av skyldigheten att lämna ömsesidigt bistånd. Då underrättelseskyldigheten även avser kommunala myndigheter bör den enligt regeringen regleras i lag.

Medlemsstaterna ska så snart som möjligt och på elektronisk väg översända begärda uppgifter till myndigheten i det land som kommit med begäran (artikel 28.6). Genom användandet av ett informationssystem för den inre marknaden garanteras att uppgifterna översänds på elektronisk väg och någon ytterligare reglering i denna del är inte erforderlig.

Tjänstedirektivet kräver att medlemsstaterna ska tillse att register där tjänsteleverantörer är inskrivna och som de egna behöriga myndigheterna har tillträde till också kan konsulteras på samma villkor av övriga medlemsstaters motsvarande behöriga myndigheter (artikel 28.7).

De register som berörs är framför allt s.k. företags- och yrkesregister. I många fall är sådana register tillgängliga för allmänheten. Det är i sammanhanget viktigt att skilja mellan redan tillgängliga offentliga register och andra register som inte är av intresse för någon annan behörig myndighet. Avsikten med att ge tillgång till register är att minska

antalet direkta informationsutbyten och förfrågningar i IMI, vilket i sin tur besparar myndigheterna tid och resurser. Medlemsstaterna ska tillhandahålla de offentliga register som myndigheterna har tillgång till i IMI-systemet för att dessa register ska kunna konsulteras. Tillträdet till registren underlättas genom att det i IMI-systemet finns länkar till andra medlemsländers register, så att de behöriga myndigheterna kan få direkt tillgång till dem. Tillträde till registren ska dock ske på samma villkor som för behöriga myndigheter i den tillfrågade medlemsstaten. Om en myndighet t.ex. åläggs att erlagga en avgift för att få tillgång till uppgifter i registret ska en sådan avgift kunna krävas även av de behöriga myndigheterna från den frågande medlemsstaten. Om tillträdet är begränsat på nationell nivå till särskilda behöriga myndigheter måste tillträdet även begränsas till jämförbara behöriga myndigheter från den frågande medlemsstaten.

Som redogörs för under avsnitt 10.3 följer av 12 § i den föreslagna lagen att svenska myndigheter är skyldiga att lämna ut uppgifter om tjänsteleverantörer till utländska myndigheter. För det fall sådan uppgift är sekretessbelagd följer av 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen (1980:100) att sådan uppgift får lämnas ut om uppgiften i motsvarande fall får utlämnas till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten. Mot bakgrund av detta bör en svensk myndighet, i de fall en myndighet från ett annat medlemsland begär bistånd från en svensk myndighet, kunna lämna ut sekretessbelagda registeruppgifter till andra medlemsstaters tillsynsmyndigheter med stöd av 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen. För de uppgifter som finns i register som är direkt tillgängliga via länkar i IMI görs därtill bedömningen redan i förväg av om uppgifter kan tillhandahållas myndigheter i andra länder inom EES.

Av tjänstedirektivet följer att medlemsstaterna är skyldiga att underrätta kommissionen om sådana fall då andra medlemsstater inte uppfyller sina skyldigheter i fråga om ömsesidigt bistånd. Denna skyldighet ska enligt regeringen regleras i den nya lagen om tjänster på den inre marknaden.

Närmare föreskrifter om anslutning av behörig myndighet till gemensam kontaktpunkt, om informationsutbyte mellan behörig myndighet och gemensam kontaktpunkt, om informationsutbyte mellan behörig myndighet och annan myndighet inom EES-området, samt om utlämnande av information från behörig myndighet till tjänsteleverantör får meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Se även avsnitt 10.5. Bemyndigandet motiveras av behovet att ta om hand de skyldigheter som kommunala behöriga myndigheter har i anledning av direktivet. Bemyndigandet har stöd i 8 kap. 7 § första stycket 3 regeringsformen.

Närmare föreskrifter om samarbetet mellan behöriga myndigheter meddelas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer. *Lagrådet* har anfört att det i stället skulle anges att bestämmelser om samarbetet mellan myndigheter finns i annan författning, då det skulle vara en bättre formulering samt att den utformningen skulle stämma bättre överens med andra valda formuleringar i lagen om tjänster på den inre marknaden, som *Lagrådet*

anser är att föredra. Lagrådet anför att om inte för annat bör samma utformning väljas för konsekvensens skull. Regeringen vill med anledning av detta anförda följande. Den valda formuleringen, dvs. att regeringen (eller den myndighet som regeringen bestämmer) meddelar föreskrifter, har under ett antal år använts för att upplysa om förekomsten av verkställighetsföreskrifter eller om föreskrifter som meddelas inom ramen för restkompetensen. Delegationsbestämmelser, dvs. materiella bemyndiganden, har i stället uttryckts så att regeringen (eller den myndighet som regeringen bestämmer) får meddela föreskrifter med ett visst innehåll. Även om skillnaden i uttryckssätten inte är stor, är det ändå så regeringen i sina lagförslag har valt att skilja mellan delegationsbestämmelser och upplysningsbestämmelser. De valda uttryckssätten har också godtagits av riksdagen och av Lagrådet i tidigare fall. Enligt regeringens mening är det av stor vikt att uttryckssätten i lagstiftningen är konsekventa. Regeringen har tidigare (se t.ex. prop. 2007/08:45 s. 85) påpekat att det visserligen finns anledning att närmare överväga hur upplysningsbestämmelser av detta slag bör utformas, men att dessa överväganden bör göras inom ramen för den pågående översynen av Regeringskansliets riktlinjer för författningsskrivning (Ds 1998:66). I avvaktan på att denna översyn slutförs bör informationsbestämmelser utformas på det sätt som hittills har skett. Regeringen väljer därför att frångå Lagrådets förslag till ändring och behåller den formulering som återfinns i lagrådsremissen. Se också vad som anføres i avsnitten 7.1, 8.3.3 och 8.3.5.

10.5 Tjänsteleverantörernas anseende

Regeringens bedömning: En skyldighet bör införas för den behöriga myndigheten att upplysa tjänsteleverantören om att sådana uppgifter som avses i artikel 33 i tjänstedirektivet har översänts till en behörig myndighet i annan medlemsstat, oavsett om uppgifterna gäller en fysisk eller juridisk person.

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela närmare föreskrifter om denna skyldighet liksom när det gäller motivering av begäran om bistånd m.m.

Promemorians bedömning och förslag: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* anser att det bör förtydligas om det som i direktivet anges som slutgiltigt beslut avser ett slutligt beslut eller ett beslut som vunnit laga kraft. *Elsäkerhetsverket* efterfrågar tydligare avgränsning mellan tjänstedirektivet och yrkeskvalifikationsdirektivet. Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget att information om att uppgifter enligt artikel 33 har översänts ska meddelas tjänsteleverantören oavsett om uppgifterna gäller en fysisk eller juridisk person, eller har lämnat det utan erinran. *Kammarrätten i Stockholm* framhåller att behovet av särskilda regler som stöd för behandling av personuppgifter, utöver personuppgiftslagens bestämmelser, bör klargöras.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: Artikel 33 i tjänstedirektivet innehåller särskilda bestämmelser om informationsutbyte rörande tjänsteleverantörernas anseende. Eftersom sådana uppgifter är känslig information finns i direktivet särskilda regler för hur utbytet får gå till. För tjänsteleverantören är det viktigt att sådant informationsutbyte endast rör åtgärder som har direkt betydelse för dennes kompetens eller yrkesmässiga trovärdighet, eftersom sådana uppgifter kan inverka negativt på dennes möjlighet att utöva sin verksamhet. Från tjänstemottagarens perspektiv finns ett behov av att känna till sådan offentliggjord information.

Såsom *Elsäkerhetsverket* har påtalat finns även i yrkeskvalifikationsdirektivet en bestämmelse som reglerar hur denna typ av information om tjänsteleverantörer får hanteras i IMI. I enlighet med vad som anförs under avsnitt 6.4 konstaterar regeringen att kommunikationen avseende de uppgifter som omfattas av yrkeskvalifikationsdirektivets artikel 56 ska ske genom applikationen för yrkeskvalifikationsdirektivet. Återstående uppgifter som omnämns i artikel 33 i tjänstedirektivet ska däremot hanteras i tjänstedirektivsapplikationen i IMI.

Enligt artikel 33 i tjänstedirektivet ska en medlemsstat på en annan medlemsstats begäran översända alla uppgifter om sådana disciplinära eller administrativa åtgärder eller straffrättsliga påföljder och beslut rörande t.ex. betalningsoförmåga som deras behöriga myndigheter har vidtagit mot en tjänsteleverantör och som är av direkt betydelse för dennes kompetens eller yrkesmässiga trovärdighet. Översändandet av sådan information ska ske i enlighet med den nationella lagstiftningen. Om en medlemsstat lämnar ut sådan information ska tjänsteleverantören informeras om det. Begäran om uppgiftsutlämnande ska motiveras, särskilt skälen till att uppgifterna begärs.

Information om disciplinära eller administrativa åtgärder och straffrättsliga påföljder ska endast översändas om det inte finns eller återstår några möjligheter att överklaga (kommissionens handbok om genomförande av tjänstedirektivet, s. 52), dvs. om ett lagakraftvunnet beslut har fattats. Beträffande andra verkställbara beslut ska den översändande medlemsstaten ange om det rör sig om ett lagakraftvunnet beslut eller om beslutet har överklagats. Medlemsstaten ska även ange enligt vilka nationella bestämmelser tjänsteleverantören har befunnits skyldig eller straffats. Myndigheten som har information om tjänsteleverantörens anseende måste avgöra huruvida informationen finns i ett lagakraftvunnet beslut och därmed kan lämnas ut. Artikel 33.1-2 i tjänstedirektivet ska genomföras på ett sätt som överensstämmer med reglerna om hur personuppgifter får tillhandahållas och som respekterar rättigheter för personer som dömts eller straffats i de berörda medlemsstaterna. Konsumenterna ska ha tillgång till all berörd information som är offentlig. Regeringen konstaterar att tillgången på uppgifter kommer att variera mellan medlemsländerna eftersom varje medlemsland själv gör uppgifterna tillgängliga i den utsträckning landets lagar tillåter det.

Kravet i artikel 33 på att underrätta tjänsteleverantören när uppgifter enligt denna artikel skickats över till en annan medlemsstat ska vara förenliga med personuppgiftslagen (1998:204) (PuL). Enligt 23-25 §§

PuL gäller att information som utgångspunkt ska lämnas till den registrerade när informationen samlas in eller, om uppgifterna samlas in från någon annan källa än den registrerade själv och är avsedda att lämnas ut till tredje man, senast när uppgifterna lämnas ut för första gången. Information behöver dock inte lämnas om det finns bestämmelser om registrerandet eller utlämnandet i en lag eller någon annan författning. Det noteras här att PuL bara gäller i fråga om personuppgifter. Om tjänsteleverantören är en juridisk person finns inga bestämmelser i den lagen som ålägger myndigheterna en underrättelseskyldighet. I många fall regleras vidare registerföringen i särskild författning. Det gäller t.ex. för uppgifter i polisens belastningsregister om fällande domar i brottmål, personuppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet med utsökning och indrivning, skuldsanering och betalningsföreläggande m.m. och uppgifter om näringsförbud och tillfälligt näringsförbud i register som förs av Bolagsverket. I sådana fall föreligger, som nämnts, inte någon informationsskyldighet enligt PuL. Med hänsyn till de begränsningar av informationsskyldigheten som följer av bestämmelserna i PuL och till avgränsningen av den lagens tillämpningsområde måste enligt regeringen en skyldighet införas för den behöriga myndigheten att upplysa tjänsteleverantören, oavsett om uppgifterna gäller en fysisk eller juridisk person, om att sådana uppgifter som avses i artikel 33 har översänts till en behörig myndighet i annan medlemsstat. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om denna skyldighet. Se också under avsnitt 10.4.

10.6 Varningsmekanism

Regeringens förslag: I den nya lagen om tjänster på den inre marknaden ska det införas en skyldighet för behörig myndighet i Sverige att underrätta behöriga myndigheter i andra länder inom EES och kommissionen om tjänsteverksamhet som kan medföra allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* framhåller att varningsmekanismen påminner mycket om Rapex, ett varningssystem avseende varor. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att varningsmekanismen genomförs ofullständigt i 12 § i tjänstelagen eftersom preciseringen att underrättelsen ”så snart som möjligt” inte återfinns i den svenska lagen. Det närmare förhållandet mellan artiklarna 29.3 och 32 klargörs inte i promemorian.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att säkerställa en effektiv tillsyn och i synnerhet tillbörligt skydd för tjänstemottagarna, är det viktigt att medlemsstaterna snabbt underrättas om tjänsteverksamheter som kan medföra allvarliga skador på människors hälsa, säkerhet eller på miljön. Artiklarna 32 och 29.3 i tjänstedirektivet innehåller därför bestämmelser om att medlemsstaterna snabbt ska underrätta övriga medlemsstater och kommissionen om sådana risker för allvarliga skador

som räknas upp i artiklarna. Bestämmelserna syftar alltså inte direkt till att t.ex. förbjuda en tjänst, utan snarast till förebyggande åtgärder genom samarbete. Behöriga myndigheter i andra medlemsstater tillåts med hjälp av informationen att reagera snabbt, göra en nära övervakning av tjänsteleverantören i fråga och i förekommande fall vidta förebyggande åtgärder, särskilt i enlighet med artiklarna 16-18 och 30-31 i tjänstedirektivet (kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 53).

Artikel 32 i tjänstedirektivet fastställer ett särskilt förfarande i de fall en medlemsstat får kännedom om allvarliga specifika händelser som har samband med en tjänsteverksamhet och som skulle kunna orsaka allvarlig skada för människors hälsa, säkerhet eller på miljön inom det egna eller andra medlemsstaters territorier. Medlemsstaten ska i sådana fall, så snart som möjligt, underrätta etableringsmedlemsstaten, övriga berörda medlemsstater och kommissionen.

Artikel 29.3 i tjänstedirektivet anger att etableringsmedlemsstaten så snart som möjligt ska underrätta alla andra medlemsstater och kommissionen om den får kännedom om att en tjänsteleverantör, som är etablerad på dess territorium och tillhandahåller tjänster i andra medlemsstater, har uppträtt på ett sätt som skulle kunna orsaka allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön.

Även om det är mest vanligt att ett behov av varning uppstår i ett land där en tjänst utövas har ett medlemsland också ett ansvar för att varna andra medlemsländer i de fall en i det egna landet etablerad tjänsteleverantör utövar farlig verksamhet i ett annat medlemsland. Detta ansvar kan sägas vara mer långtgående då direktivet har ålagt etableringslandet en mer långtgående skyldighet att varna andra länder för sådan verksamhet.

För att snabbt kunna vidta adekvata åtgärder och undanröja de risker som farliga tjänster kan medföra för människors hälsa eller säkerhet eller på miljön bör den nya lagen om tjänster på den inre marknaden även innehålla en skyldighet för behöriga myndigheter i Sverige att underrätta behöriga myndigheter i andra länder inom EES och kommissionen om sådan farlig tjänsteverksamhet (jfr produktsäkerhetslagen (2004:451) och prop. 2003/04:121). Denna skyldighet gäller oavsett om tjänsteleverantören är etablerad här eller endast tillfälligt bedriver verksamhet här, så snart som behörig myndighet får kännedom om förhållandena. Såsom några remissinstanser har påpekat gäller varningsskyldigheten såväl för etableringslandet som för det land som berörs av en tillfällig verksamhet. Enligt regeringen bör en skyldighet läggas fast i lagen om tjänster på den inre marknaden att underrätta om farlig verksamhet. Den mer långtgående skyldighet som åligger etableringslandet att underrätta alla andra medlemsstater behöver enligt regeringen inte framgå av lagen.

IMI kommer att innehålla en funktion genom vilken dessa underrättelser ska ske. Kommissionen har i samråd med medlemsstaterna antagit riktlinjer för förfarandet. Enligt dessa ska varningar sändas via s.k. varningskoordinatorer, som kommer att kunna se varningen och vid behov inleda dialog med den myndighet som har initierat den. Därefter vidarebefordrar varningskoordinatören varningen till andra medlemsstater och kommissionen. Medlemsstaterna ska själva kunna besluta huruvida

varningskoordinatören ska kunna vägra att vidarebefordra en varning. Genom införandet av en varningskoordinator vill man försäkra sig om att en varning uppfyller direktivets krav innan den skickas till ett annat medlemsland och kommissionen. Varningen mottas även av en varningskoordinator i det land till vilket varningen sänds. Varningskoordinatören ska därefter vidarebefordra varningen till rätt behörig myndighet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om samarbetet avseende varningsmekanismen. I dessa bör framgå inom vilken tidsfrist underrättelsen ska ske och till vilka medlemsländer den ska sändas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör även utse en eller flera s.k. varningskoordinatorer.

10.7 Tillämpningsområdet

Föreslagna bestämmelser i lagen om tjänster på den inre marknaden riktar sig till behöriga myndigheter som verkar inom tjänstedirektivets tillämpningsområde enligt 2 § lagen om tjänster på den inre marknaden. Regeringen erinrar om att annan gemenskapsrättslig lagstiftning kan ha bestämmelser om myndighetssamarbete. I den mån sådana bestämmelser, som rör ett mer specifikt område, kommer i konflikt med tjänstedirektivet ska sådana andra bestämmelser ges företräde, jfr artikel 3.1 i tjänstedirektivet. Detta kommer också till uttryck genom lagen om tjänster på den inre marknaden, se avsnitt 6.3.

11 Tjänsternas kvalitet

11.1 Informationskrav

Regeringens förslag: Skyldigheten för en tjänsteleverantör att lämna information ska regleras i lagen om tjänster på den inre marknaden i enlighet med tjänstedirektivets krav på information och sättet för hur informationen ska lämnas.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Energimyndigheten*, *Sveriges advokatsamfund* och *Svenska handelskammarförbundet* pekar på vikten av att nya regler för information inte leder till ytterligare regelbörda. *Uppsala universitet* ifrågasätter om inte reglerna hellre skulle placeras i marknadsföringslagen. *Konsumentverket* och *Allmänna reklamationsnämnden* efterfrågar klargöranden vid lagkonkurrens med informationskrav i annan lagstiftning.

Skälen för regeringens förslag: Tjänstedirektivet innehåller bestämmelser om vilka informationskrav som ska ställas upp i förhållande till tjänsteleverantörer. Uppgifterna ska tillhandahållas av tjänsteleverantören på eget initiativ eller finnas lätt tillgängliga för tjänstemottagaren på den plats där tjänsten utförs eller där avtalet ingås. Tjänsteleverantörerna ska också när tjänstemottagaren begär viss information lämna kompletterande uppgifter i olika avseenden. Informationen ska lämnas på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås eller, om det inte finns något skriftligt avtal, innan tjänsten utförs. Remissinstanserna har gett stöd åt förslaget att dessa uppgifter ska framgå av lag. Regeringens förslag sammanfaller med promemorians.

Tjänstedirektivet ställer krav på att medlemsstaterna ska säkra att tjänstemottagarna får föreskriven information för att det ska vara möjligt att bedöma en tjänsts innehåll och kvalitet. Enligt tjänstedirektivet (skäl 97) är det nödvändigt att fastställa vissa bestämmelser om hög kvalitet på tjänster och i synnerhet garantera krav på information och öppenhet. Dessa bestämmelser bör tillämpas både för gränsöverskridande tjänster mellan medlemsstaterna, och tjänster som tillhandahålls i en medlemsstat av en tjänsteleverantör som är etablerad där.

Samma krav på att lämna information ska alltså gälla i alla medlemsstater och måste efterlevas av tjänsteleverantörerna inom hela gemenskapen. De nya reglerna bör dock inte betraktas som en ytterligare regelbörda, såsom några remissinstanser påpekat, eftersom den efterfrågade informationen inte nämnvärt skiljer sig från vad som är normalt eller redan gäller som krav i samband med att tjänster tillhandahålls och som vidare är en förutsättning för att tjänstemottagaren ska kunna fatta ett välgrundat beslut. Dessutom får leverantören välja tillvägagångssätt så länge som kraven på tydlighet och tillgänglighet

uppfylls. Enligt regeringens mening utgör därför inte bestämmelserna någon ytterligare regelbörda på företagen.

Informationskraven avser tjänster på vitt skilda områden och måste alltid tillhandahållas tjänstemottagare oavsett om de handlar i egenskap av konsumenter eller näringsidkare. Inom andra lagområden på konsumenträttens område ställs liknande eller andra informationskrav. Även i Sveriges advokatsamfunds vägledande regler om god advokatsed och i marknadsföringslagen (2008:486) finns vissa krav på information. Ingen lag innehåller dock krav som korresponderar med direktivets krav eller tillämpningsområde.

Marknadsföringslagens informationskrav har horisontell räckvidd och bestämmelserna innehåller mindre långtgående och mer allmänt hållna krav på information. Eftersom direktivets krav endast gäller för vissa tjänsteområden, gör regeringen bedömningen att det inte är lämpligt att infoga bestämmelserna i marknadsföringslagen såsom förordats av *Uppsala universitet*. Att reglera kraven i lagen om tjänster på den inre marknaden leder däremot till överskådlighet och sätter in kraven i ett naturligt sammanhang samtidigt som kraven därmed kommer att gälla för hela tjänstedirektivets tillämpningsområde och en likartad tillämpning för alla tjänsteleverantörer underlättas.

Utöver de bestämmelser som behövs för att genomföra direktivet måste de särskilda informationskrav som finns i annan lagstiftning beaktas av tjänsteutövare. Författningar som reglerar tjänsteområden som omfattas av tjänstedirektivet innehåller informationsbestämmelser som i viss utsträckning överlappar tjänstedirektivets informationskrav bl.a. i marknadsföringslagen (2008:486), prisinformationslagen (2004:347), distans- och hemförsäljningslagen (2005:59), paketreselagen (1992:1672) samt i e-handelslagen (2002:562). I den utsträckning som tjänstelagens bestämmelser kommer i konflikt med andra bestämmelser som har sitt ursprung i gemenskapsrätten har dessa bestämmelser företräde. Även detta bör enligt regeringen framgå av lagen om tjänster på den inre marknaden, se avsnitt 6.3.

Informationskraven gäller således vid sidan av de bestämmelser som redan finns i gemenskapsrätten. Medlemsstaterna är heller inte förhindrade att ställa ytterligare krav på information från de tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium.

Informationskrav som går längre än bestämmelserna om information i lagen om tjänster på den inre marknaden kan dock inte alltid tillämpas mot en näringsidkare som tillfälligt verkar på den svenska marknaden. På grund av den i artikel 16 uttryckta principen om tjänsternas fria rörlighet, kan informationskrav i de delar som går utöver det harmoniserade området och inte undantas i artikel 16.1 b), inte göras gällande mot en tjänsteleverantör som inte är etablerad i Sverige. I sådana fall kan det vara lämpligt att tillsynen sker från etableringslandet. Den föreslagna ändringen i marknadsföringslagen 2 § gör det också möjligt att här ingripa mot åtgärder som haft effekt i ett annat EES-land om näringsidkaren är etablerad i Sverige. Vid tillsyn i Sverige som rör en tjänsteleverantör från ett annat EES-land är det därför enligt regeringens mening viktigt att tillsynsmyndigheterna i de nu nämnda fallen koordinerar sina åtgärder med hjälp av det informationssystem som

byggs upp som ett verktyg för tillsyn enligt tjänstedirektivet och som närmare beskrivs i avsnitt 10.1.

Konsumentverket har påpekat att prisinformationslagens bestämmelse går längre än direktivets bestämmelser eftersom lagen anger att skyldigheten att uppge pris inte är beroende av tjänstemottagarens begäran. Kravet på prisinformation kan därför endast upprätthållas mot tjänsteleverantörer som är etablerade i annan medlemsstat om motsvarande krav gäller i denna medlemsstat. Prisinformationslagen föreskriver dock en skyldighet att lämna prisinformation för varor och tjänster som tillhandahålls i butik, fasta säljställen m.m. (se prop. 2007/08:115 s. 129). Med etablering avses i 2 § i förslaget till lag om tjänster på den inre marknaden en tjänsteleverantörs faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs. Mot denna bakgrund gör regeringen den bedömningen att det inte är troligt att en näringsidkare tillhandahåller tjänster vid ett fast affärsställe utan att etablering föreligger i Sverige. Någon bestämmelse som anger att den lagen inte ska tillämpas på näringsidkare etablerade i en annan medlemsstat är enligt regeringens mening därför inte nödvändig.

Regeringen anser således i enlighet med promemorians förslag att de krav som ställs på en tjänsteutövare enligt tjänstedirektivet ska framgå av lagen om tjänster på den inre marknaden.

Den information som ska lämnas

Av lagen bör framgå att information som gör det möjligt att komma i kontakt med tjänsteleverantören alltid ska lämnas. Vidare ska i förekommande fall tjänsteleverantören upplysa om registreringsnummer eller motsvarande identifieringsuppgifter. *Lagrådet* har anfört att tjänsteleverantören i förekommande fall även ska upplysa om registrets namn. Skyldigheten följer av direktivet och regeringen anser att därför att det i lagen även bör föras in en skyldighet för tjänsteleverantören att lämna denna uppgift. Tjänsteleverantören ska också upplysa om adressuppgift till behörig tillståndsmyndighet eller den gemensamma kontaktpunkten, registreringsnummer för mervärdesskatt, standardvillkor, avtalsvillkor om tillämplig lag och om behörig domstol, garanti, vad tjänsten huvudsakligen består av, försäkring som gäller för tjänsten, och möjlighet till tvistlösning utom domstol (se nedan under avsnitt 11.2). I lagrådsremissen har även angetts att uppgift ska lämnas om priset på tjänsten om det kan fastställas i förväg. *Lagrådet* har anfört att skyldigheten är utformad på ett annat sätt i direktivet och föreslår en utformning av bestämmelsen i lagen i enlighet härmed. Regeringen anser att uppgiftsskyldigheten ska utformas enligt *Lagrådets* förslag och ska avse priset på tjänsten när det har fastställts i förväg. Alla uppgifter som är relevanta i de nämnda avseendena ska tillhandahållas.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska information även lämnas om yrkestitel och det land där denna erhållits, och, i förekommande fall, den yrkesorganisation eller liknande där tjänsteleverantören är registrerad.

Tjänsteleverantören bör försäkra sig om att kontaktuppgifter alltid är lätt tillgängliga för tjänstemottagaren och att det är möjligt att komma i kontakt med tjänsteleverantören även sedan tjänsten har levererats för eventuella reklamationer eller förfrågningar (se nedan under avsnitt 11.2). Tjänsteleverantören ska ställa sådana uppgifter till förfogande som gör det möjligt att nå denne för direktkommunikation. Här är det lämpligt att tjänsteleverantören väljer vilka uppgifter som behövs för att säkra detta, beroende på målgruppen och den aktuella marknaden samt med hänsyn till att det ska vara möjligt att nå tjänsteföretaget även sedan tjänsten utförts.

Viss information ska lämnas på eget initiativ, och allt efter omständigheterna finnas tillgänglig på den plats där tjänsten utförs eller där avtalet ingås, på elektronisk väg genom en adress som tjänsteleverantören angett eller i eventuella informationshandlingar där tjänsten beskrivs i detalj. Regeringen anser att detta ska framgå av lagen om tjänster på den inre marknaden. Sådan information kan alltså lämnas på olika sätt som tjänsteleverantören själv väljer, efter vad som i det enskilda fallet är lämpligt och som uppfyller kraven på tydlighet och tillgänglighet. *Allmänna reklamationsnämnden* har pekat på vikten av att informationen lämnas på ett för tjänstemottagaren begripligt språk. Enligt regeringen bör detta innefattas i kravet på att informationen lämnas på ett klart och entydigt sätt. Det framgår av skäl 96 till tjänstedirektivet att informationskraven inte ska gälla allmän marknadskommunikation, t.ex. reklam. Det är således inte ett krav att all marknadsföring ska innehålla den nya lagens krav på upplysningar.

Regeringen anser att det också av lagen ska framgå att tjänsteleverantörer, om tjänstemottagaren begär det, ska lämna kompletterande uppgifter i olika avseenden. Denna skyldighet omfattar följande information. Priset på tjänsten när det inte är fastställt i förväg eller den beräkningsmetod som används för att fastställa priset, uppgift om tjänsteleverantörens verksamhet och med vem denne har intressegemenskap, de uppförandekoder som tjänsteleverantören följer samt var dessa finns att tillgå elektroniskt, och information om att en tjänsteleverantör ska följa en viss uppförandekod eller erbjuda möjlighet till tvistlösning utanför domstol och i så fall närmare information om vad denna tvistlösning innebär (se nedan under avsnitt 11.2). Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska informationen även omfatta en hänvisning till de regler som gäller för att få utöva yrket i etableringsmedlemsstaten och var det går att få tillgång till dessa regler, t.ex. uppgift om priset på tjänsten, om tjänsteleverantören inte i förväg har fastställt priset för en viss typ av tjänst.

All information ska lämnas på ett klart och tydligt sätt och i god tid innan avtalet ingås eller, om det inte finns något skriftligt avtal, innan tjänsten utförs. Även detta ska enligt regeringen framgå av lagen.

11.1.1 Sanktion

Regeringens förslag: Brister i informationslämnandet ska sanktioneras genom marknadsföringslagen och därvid anses som sådan väsentlig information som avses i 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* anser att också marknadsstörningsavgift bör kunna dömas ut vid bristande informationsgivning.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser i likhet med promemorian att brister i informationslämnandet måste sanktioneras samt att det ligger närmast till hands att marknadsföringslagens sanktionssystem kopplas till upplysningskraven i lagen om tjänster på den inre marknaden. Marknadsföringslagen är en ramlag som kompletteras av speciallagstiftning med särskilda informationskrav. I speciallagstiftningen görs en hänvisning till marknadsföringslagens bestämmelse om förbud mot utelämnande av väsentlig information enligt 10 § tredje stycket. Hänvisningen till marknadsföringslagen innebär att Konsumentombudsmannen kan utfärda ett vitesföreläggande eller väcka talan i Marknadsdomstolen. Talan enligt marknadsföringslagen kan också väckas av en näringsidkare som berörs eller av en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Marknadsföringslagens sanktionssystem är därför enligt regeringen den lämpligaste vägen att utöva tillsyn också över informationskraven i lagen om tjänster på den inre marknaden och leder till att direktivet får en och samma tillsynsmyndighet samt att en likartad sanktionsform tillämpas inom den nya lagens tillämpningsområde. Förutsättningar skapas därmed för en enhetlig och rättssäker tillämpning. I lagen om tjänster på den inre marknaden bör enligt regeringen därför anges att utelämnande av information innebär att marknadsföringslagen ska tillämpas och att informationen därvid ska anses vara väsentlig information enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen. Ingripanden kan, allt efter förutsättningarna, ske både mot tjänsteleverantörer som verkar tillfälligt på den svenska marknaden och som är etablerade här. Samarbete mellan tillsynsmyndigheter i IMI (se avsnitt 10.1) bör syfta till att göra tillsynen effektiv.

Vid en prövning av om ett informationskrav enligt särskild lag åsidosatts, presumeras i praxis att en brist på information utgör ett vilseledande utelämnande. För att bristen på information ska anses vara ett otillbörligt vilseledande och leda till sanktion enligt marknadsföringslagen, krävs det att bristen i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I förarbetena till marknadsföringslagen (prop. 2007:08:115 s. 89) uttalas att det ligger i sakens natur att ”väsentlig information” påverkar konsumentens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. En särskild komplikation kan vara, såsom *Konsumentverket* påpekat, hur information som efterfrågats men inte lämnats, ska ledas i bevis under förutsättning att bevisbördan alltid i dessa mål åligger näringsidkaren. Regeringen anser inte att detta bör vara svårt att efterkomma eftersom det inte bör vara svårt att med hjälp av berörda tjänstemottagare styrka att särskild information har begärts.

I promemorian görs bedömningen att informationsbrister i nu aktuella hänseenden inte ska leda till marknadsstörningsavgift. *Konsumentverket* anser att behovet av att kunna ingripa mot all otillbörlig marknadsföring som stör marknadsens funktion väger tungt även här. Regeringen konstaterar att informationskrav i övrig speciallagstiftning, såsom distans- och hemförsäljningslagen, konsumentkreditlagen och paketreselagen inte sanktioneras med marknadsstörningsavgift. Förbud vid vite har där ansetts vara en tillräcklig sanktion och någon annan bedömning gjordes inte i prop. 2007/08:115 om ny marknadsföringslag. Det finns därför enligt regeringen inte skäl att behandla informationskraven i lagen om tjänster på den inre marknaden annorlunda och därför inte skäl att koppla bestämmelserna om marknadsstörningsavgift till nu aktuella överträdelser. Det bör således i lagtexten komma till uttryck att bestämmelserna om marknadsstörningsavgift inte ska tillämpas.

Av hänvisningen till marknadsföringslagen följer att ingripanden kan ske i enlighet med de förutsättningar som där ställs upp. Ingripanden förutsätter att det är frågan om marknadsföring och åtgärder i näringsverksamhet.

11.1.2 Marknadsföring från utövare av reglerade yrken

Regeringens bedömning: Ingen lagstiftning behövs för att genomföra tjänstedirektivets krav på marknadskommunikation för berörda reglerade yrken. Det åligger berörda organisationer att säkerställa att de yrkesetiska reglerna följer gemenskapsrättens krav. Avvikelser kan i vissa fall prövas med stöd av marknadsföringslagen (2008:486).

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Almega* och *Sveriges advokatsamfund* delar regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt tjänstedirektivet (artikel 24) får inte förbud mot marknadskommunikation för reglerade yrken förekomma i medlemsstaterna. Medlemsstaterna ska därutöver säkerställa att marknadskommunikationen från reglerade yrken följer yrkets etiska regler, särskilt vad gäller verksamhetens oberoende, värdighet och integritet samt tystnadsplikt på ett sätt som överensstämmer med yrkets särdrag. De yrkesetiska reglerna för marknadskommunikation ska vidare vara icke-diskriminerande, motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset och proportionerliga.

Med reglerat yrke avses en eller flera yrkesverksamheter enligt artikel 3.1 a) i direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22), yrkeskvalifikationsdirektivet. I denna artikel definieras reglerat yrke som yrkesverksamhet där det genom lagstiftningen direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten i någon form.

I Sverige finns ett 30-tal reglerade yrken. Många av dessa rör tjänsteverksamhet som inte omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde. Tjänstedirektivet – som är tillämpligt för vissa av de reglerade yrken som faller under yrkeskvalifikationsdirektivet – omfattar inte lärare inom det offentliga skolväsendet, ett stort antal hälso- och sjukvårdsyrken, väktaryrket och ett okänt antal reglerade yrken som inte omfattas av yrkeskvalifikationsdirektivet, bl.a. försäkringsförmedlare och sjöfartsyrken (jfr skäl 42 och artikel 2.3 i yrkeskvalifikationsdirektivet).

I tjänstedirektivet (artikel 4.12) definieras marknadskommunikation såsom varje form av meddelande som syftar till att direkt eller indirekt främja varor eller tjänster från ett företag, en organisation eller en person som bedriver handels-, industri- eller hantverksverksamhet, eller har ett reglerat yrke, eller till att direkt eller indirekt främja ovan nämnda företags, organisations eller persons profil. Där anges att följande i sig inte utgör marknadskommunikation: 1) Information som gör att man direkt kan nå företaget, organisationen eller personen, exempelvis domännamn eller en e-postadress. 2) Meddelanden som rör företagets, organisationens eller personens varor, tjänster eller image och som utarbetats på ett oberoende sätt, i synnerhet när det inte gjorts i utbyte mot ekonomisk ersättning.

Definitionen av marknadskommunikation i tjänstedirektivet får i huvudsak anses stå i överensstämmelse med definitionen av marknadsföring i 3 § marknadsföringslagen (2008:486).

Utifrån de områden och verksamheter som omfattas av tjänstedirektivet är direktivet för närvarande tillämpligt på sju i Sverige reglerade yrken som omfattas av yrkeskvalifikationsdirektivet; advokat (i vissa fall), elinstallatör, fastighetsmäklare, auktoriserad tolk, auktoriserad översättare, trafiklärare och veterinär samt på ett reglerat yrke som inte omfattas av yrkeskvalifikationsdirektivet, nämligen revisorer. Från och med den 1 januari 2010 kommer det att, utöver veterinärer, finnas fler reglerade yrken inom djurens hälso- och sjukvård, däribland djursjukskötare och godkända hovslagare. Även dessa yrken kommer att omfattas av direktivets bestämmelser. Bland de aktuella reglerade yrkena har bestämmelser som berör marknadskommunikation endast identifierats för advokater.

För advokater gäller vägledande regler om god advokatsed, som är utfärdade av Sveriges advokatsamfunds styrelse. Enligt regel 7.8.1 får en advokat inte anskaffa uppdrag på ett sätt som innebär att annans trångmål eller utsatta situation utnyttjas. I regel 7.8.2 anges att en advokat får ange viss inriktning på sin verksamhet endast om advokaten har särskilda insikter i och erfarenhet av angivet verksamhetsområde. Av regel 7.8.3 följer att advokat inte får medverka till eller godta att annan bedriver ackvisitionsverksamhet eller marknadsföring för advokaten på ett sätt som inte är tillåtet för advokaten själv. Reglerna syftar till att garantera advokaternas oberoende, värdighet och integritet samtidigt som de avser att skydda potentiella klienter som befinner sig i mycket utsatta situationer, t.ex. brottsoffer. Reglerna är förenliga med de yrkesetiska krav som enligt 8 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken och Advokatsamfundets vägledande regler om god advokatsamfund i övrigt bör ställas på advokater. Reglerna är icke-diskriminerande, motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset och proportionerliga i

förhållande till skyddsintressena. Bestämmelserna får därför anses vara förenliga med artikel 24 i tjänstedirektivet.

Inget totalförbud mot marknadsföring från reglerade yrken har identifierats varför regeringen bedömer att Sverige får anses redan uppfylla tjänstedirektivets krav och anser därför, i likhet med promemorian, heller inte att någon lagstiftningsåtgärd krävs.

De inventerade yrkesorganisationerna har i dagsläget inte yrkesetiska regler som kommer i konflikt med tjänstedirektivets krav. Inom flertalet yrkesorganisationer finns yrkesetiska normer som bevakas av en ideell yrkesorganisation i medlemmarnas intressen och i regel ett sanktionssystem för att bevaka de yrkesetiska frågorna.

Något behov har därför heller inte identifierats av att säkerställa reglerade yrkesverksamhetens oberoende, värdighet, integritet eller förutsättningarna för tystnadsplikt genom lagreglering.

Marknadsföringsåtgärder som är avsättningsfrämjande och sannolikt kan påverka förmågan att träffa välgrundade affärsbeslut hos den som åtgärden är riktad till kan prövas enligt marknadsföringslagen. Det bör dock påpekas att den mest ändamålsenliga prövningen i regel sker genom de branschetsiska nämnderna.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att Sverige redan uppfyller tjänstedirektivets krav på marknadskommunikation från reglerade yrken.

11.2 Tvistlösning

Regeringens förslag: I den nya lagen om tjänster på den inre marknaden ska det anges att tjänsteleverantörer ska besvara klagomål från en tjänstemottagare så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna en tillfredsställande lösning.

Regeringens bedömning: Något behov av att lagfästa bevisbördan för tjänsteleverantörens uppgiftsskyldighet enligt lagen om tjänster på den inre marknaden finns inte. Något krav på finansiell garanti för domstolprövning ställs inte i Sverige varför det inte finns något behov av reglering i denna del.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konsumentverket* förespråkar att den tid inom vilken klagomål ska besvaras bör anges till en månad. *Allmänna reklamationsnämnden* anser att bestämmelsen uttryckligen bör kopplas till marknadsföringslagen medan *Konsumentverket* ansluter sig till promemorians bedömning i denna fråga. *Sveriges advokatsamfund* har ifrågasatt om bestämmelsen ställer krav på en aktiv uppgiftsskyldighet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Enligt tjänstedirektivet (artikel 27) ska tjänsteleverantörer lämna kontaktuppgifter m.m., dit alla tjänstemottagare, även de som är bosatta i en annan medlemsstat, direkt kan vända sig med klagomål eller förfrågningar om den utförda tjänsten. Tjänsteleverantörerna ska lämna sin officiella adress om denna inte överensstämmer med den vanliga korrespondensadressen. Klagomål ska besvaras så snart som möjligt och

tjänsteleverantören måste skyndsamt försöka finna tillfredsställande lösningar. De tjänsteleverantörer som ska följa vissa uppförandekoder, eller som är medlemmar i en yrkes- eller branschorganisation som erbjuder möjlighet till tvistlösning utanför domstol, måste upplysa tjänstemottagaren om detta. Möjligheterna för tvistlösning ska framgå av alla handlingar där någon av tjänsterna beskrivs i detalj. Vidare ska där framgå hur man kan få närmare information om vad som utmärker denna form av tvistlösning och på vilka villkor den får tillämpas.

Regeringen anser att en viktig förutsättning för att inge förtroende hos tjänstemottagarna är att tjänsteleverantören har bra rutiner och en organisation för att hantera klagomål. Detta är viktigt oavsett om tjänstemottagarna är konsumenter eller andra kunder och oavsett storleken på den verksamhet som bedrivs och kundens krav. En väl fungerande kundtjänst förebygger missförstånd och segdragna tvister. En första förutsättning för tvistlösning är givetvis också att det är möjligt att komma i kontakt med tjänsteleverantören sedan tjänsten är avslutad.

Därför måste det av tjänsteleverantörer krävas att både relevanta kontaktuppgifter lämnas och att upplysningar om de möjligheter till tvistlösning utanför domstol som står till buds lämnas i samband med tillhandahållandet av tjänsten. Detta bör således framgå av informationsbestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden.

För de tjänsteleverantörer som ska följa vissa uppförandekoder, eller som är medlemmar i en yrkes- eller branschorganisation som erbjuder möjlighet till tvistlösning utanför domstol, gäller att de ska upplysa tjänstemottagare om detta. Även detta ska framgå av tjänstelagens informationsbestämmelser.

Många tjänsteleverantörer är småföretagare som inte kan tillhandahålla en regelrätt kundmottagning. Även dessa måste ändå ha rutiner för att besvara kunders förfrågningar efter det att tjänsten har utförts och hantera reklamationer. Någon horisontell lagstiftning som ålägger tjänsteleverantörer en sådan skyldighet finns inte idag. För fastighetsmäklare finns dock allmänna råd från Fastighetsmäklarnämnden om klagomålshantering. I postdirektivet (97/67/EG) anges att tvister bör lösas rättvist och inom rimlig tid. En bestämmelse som svarar mot tjänstedirektivets krav på reklamationshantering ska enligt regeringen införas i den nya lagen om tjänster på den inre marknaden.

Skyldigheten innebär att tjänsteleverantören ska ha ett system för att besvara klagomål och lämna förslag till lösningar. När klagomål har kommit in till en tjänsteleverantör måste dessa hanteras skyndsamt. I lagrådsremissen har anförts att det i detta ligger att tjänsteleverantören inom *skälig tid* ska besvara reklamationer. Vad som ska anses som skälig tidsfrist för att besvara klagomål kan skifta med omständigheterna. Enligt regeringens uppfattning får det anses rimligt att klagomål normalt besvaras inom en månad. *Konsumentverket* anser att den tid inom vilken klagomålen ska besvaras ska bestämmas i lag och anges till en månad. Regeringen anser inte att tidsfristen ska lagfästas med hänsyn till att tillämpningsområdet för lagen om tjänster på den inre marknaden är mycket brett och kan röra vitt skilda slags ärenden mellan både näringsidkare och i konsumentförhållanden. Dessutom kan en i lag fastlagd generell tidsgräns riskera att gå längre än tjänstedirektivets

bestämmelse ger utrymme för. *Lagrådet* har anfört att uttrycket ”inom skälig tid” inte motsvarar det krav på snabb handläggning - ”så snart som möjligt” - som direktivet uppställer. *Lagrådet* ifrågasätter också om andra stycket i artikel 27 i direktivet verkligen kommer till uttryck i den föreslagna bestämmelsen. Regeringen instämmer i att den av *Lagrådet* föreslagna lydelsen överensstämmer med direktivet och godtar den. Det ska därför föras in i bestämmelsen att en tjänsteleverantörska besvara klagomål så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna en tillfredsställande lösning.

En annan fråga är om ett krav på reklamationshantering kan sanktioneras och i så fall hur detta bör ske. En ny marknadsföringslag trädde i kraft den 1 juli 2008. Genom den nya lagen genomfördes bl.a. Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden. Den nya lagen har generell räckvidd och täcker hela marknadsutbudet och efterfrågan av produkter, dvs. varor, tjänster eller andra nyttigheter. Den omfattar alla former av kommunikationssätt. En nyhet är att lagen även omfattar affärsmetoder som näringsidkaren använder efter det att avtal har ingåtts. Det är därför möjligt att åtgärder som svarar mot nu nämnda krav kan innefattas i definitionen av otillbörliga affärsmetoder. *Allmänna reklamationsnämnden* anser att bestämmelsen behöver kopplas till marknadsföringslagen genom att det anges att underlåtenhet att hantera klagomål ska anses som en otillbörlig metod. Regeringen anser att brister i en tjänsteleverantörs klagomålshantering kan prövas med stöd av marknadsföringslagen även utan att det särskilt anges i lag. Någon lagstiftningsåtgärd är därför inte nödvändig.

Bevisbördan

Enligt tjänstedirektivet ska medlemsstaterna vidta de allmänna åtgärder som krävs för att säkra att tjänsteleverantörer har skyldighet att styrka att de uppfyllt sin informationsskyldigheter. Enligt väl fastlagd praxis som har sin grund i International Chamber of Commerces (ICC) grundregler för reklam gäller inom marknadsföringsrätten s.k. omvänd bevisbördan vid bedömningen av om en uppgift angående sakförhållanden är vederhäftig, dvs. den är lagd på den marknadsförande näringsidkaren och inte på den part som för ärendet till prövning. Möjligheten att säkra bevisning talar för att bevisbördan ska ligga på den näringsidkare som tillhandahåller en tjänst. Även möjligheten att säkra marknadsrättens genomslagskraft talar för detta. Omvänd bevisbördan överensstämmer vidare med Europaparlamentets och rådets direktiv 97/55/EG av den 6 oktober 1997 om ändring av direktiv 84/450/EEG om vilseledande reklam så att detta omfattar jämförande reklam (EGT L 290, 23.10.1997, s. 18) och med direktivet om otillbörliga affärsmetoder. Det som gäller för uppgifternas materiella riktighet måste också anses gälla för själva tillhandahållandet av obligatoriska uppgifter och att det sker på stipulerat sätt. Något ytterligare behov av lagstiftning finns därför inte vad avser tjänsteleverantörernas skyldighet att styrka att de uppfyller informationskraven i lagen om tjänster på den inre marknaden.

Om det krävs en finansiell garanti för att verkställa ett domstolsbeslut måste likvärdiga garantier som deponerats av kreditinstitut eller försäkringsgivare som är etablerade i en annan medlemsstat godtas enligt tjänstedirektivets artikel 27.3. I 2 kap. 25 § utsökningsbalken finns bestämmelser om beskaffenhet av säkerhet som lämnas vid verkställighet av t.ex. domar. Det finns i bestämmelserna inte någon begränsning till säkerheter ställda av svenska institut. Bestämmelserna i utsökningsbalken om säkerhet som lämnas vid verkställighet av t.ex. domar behöver inte ändras då de inte innehåller några begränsningar av det slag som enligt direktivets artikel 27.3 är otillåtna.

11.3 Yrkesansvarsförsäkring m.m.

Regeringens bedömning: Den utbredda tillämpningen av krav på finansiell säkerhet i Sverige ger inte underlag för att det skulle finnas något behov av att utöka området för lagstadgad försäkringsplikt.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Sveriges advokatsamfund delar promemorians bedömning. Kammarkollegiet anför att artikel 23.2 i tjänstedirektivet innebär att utländska filialer eller återförsäljare för utländska arrangörer inte längre behöver ställa säkerhet i Sverige i det fall säkerhet har ställts i annat land inom EES-området och detta medför att resenärer tvingas vända sig till respektive etableringsstat för att få ersättning.

Skälen för regeringens bedömning: Tjänstedirektivet föranleder frågan om ytterligare krav på lagstadgad försäkringsplikt ska införas i svensk rätt på specifika tjänsteområden för i Sverige etablerade verksamheter som innebär en särskild risk för tjänstemottagares eller tredje persons hälsa, säkerhet eller ekonomiska trygghet (artikel 23.1).

Bruket av obligatorisk ansvarsförsäkring eller motsvarande krav på annan finansiell säkerhet vid olika verksamheter är mycket utbrett i Sverige. Det är också vanligt förekommande att krav på ansvarsförsäkring uppställs för beviljande av licens eller auktorisation. Vid medlemskap i föreningar och förbund är det vanligt förekommande att det ingår en obligatorisk gruppansvarsförsäkring i medlemsavgiften, dvs. att premien bakats in i medlemsavgiften och inte utgör ett tillval. Vid upphandling är det också normalt att uppställa krav på ekonomisk säkerhet, exempelvis konsultansvarsförsäkring. Ett krav på finansiell säkerhet ingår även regelmässigt inom ramen för olika standardavtal, t.ex. konsultansvarsförsäkring enligt Allmänna bestämmelser för konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsverksamhet av år 1996 (ABK96) vid obligatorisk ventilationskontroll och vid entreprenad.

Någon marknadsstudie över obligatoriska ansvarsförsäkringar har aldrig genomförts och det finns inte möjlighet att här ge en uttömmande sammanställning av alla krav på obligatoriska ansvarsförsäkringar som uppställs. Sammantaget ger ändå förekomsten av självreglerade krav på yrkesansvarsförsäkring i praktiken enligt regeringens fog för

uppfattningen att det i dagsläget inte behövs ytterligare lagreglering av krav på ansvarsförsäkring eller motsvarande finansiell säkerhet för verksamheter etablerade i Sverige.

Kammarkollegiet har anfört att tjänstedirektivet skulle få till konsekvens att konsumentskyddet sänks för resegarantierna. Artikel 7 i rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang (paketresedirektivet, EGT L 158, 23.6.1990, s. 59) innehåller bestämmelser om skyldigheten att ställa resegarantier för paketresor. Artikeln har genomförts genom ändringar i resegarantilagen.

I resegarantilagen har skyldigheten att ställa säkerhet av konsumentskyddande skäl utvidgats till vissa typer av resor som inte omfattas av paketresedirektivet (se avsnitt 9.2). Av artikel 23.2 följer att när en tjänsteleverantör etablerar sig på en medlemsstats territorium får inte krav ställas på en garanti om tjänsteleverantören redan har ställt en likvärdig garanti i en annan medlemsstat där tjänsteleverantören redan är etablerad. Av artikel 23.3 framgår emellertid att artikel 23.2 inte ska påverka de system för yrkesansvarsförsäkring eller garantier som föreskrivs i andra gemenskapsrättsakter. Härav följer att arrangörer eller återförsäljare som marknadsför paketresor i Sverige, även fortsättningsvis, ska ställa säkerhet i den utsträckning som anges i resegarantilagen. Huruvida en näringsidkare kan anses etablerad i Sverige får bedömas i det enskilda fallet (se avsnitt 9.1) av rättstillämparen. Eftersom skyldigheten att ställa säkerhet för andra resor än paketresor inte kan hänföras till något av de tillåtna undantagen i artikel 16 i tjänstedirektivet kan den dock inte upprätthållas gentemot en näringsidkare som är etablerad i en annan medlemsstat inom EES, se avsnitt 9.2.

Ömsesidigt erkännande av intyg m.m.

Principen om ömsesidigt erkännande av intyg om garantier för att täcka tjänsternas risk och omfattning ska i relevanta delar genomföras i berörd sektorslagstiftning inom tjänstedirektivets tillämpningsområde. En upplysningsbestämmelse som hänvisar till sådan reglering ska finnas i lagen om tjänster på den inre marknaden. Rätten att vid etablering kräva kompletterande garantier i de fall en försäkring som redan tecknats i en annan medlemsstat inte skulle räcka till för de risker som är aktuella kräver ingen lagreglering. Frågan behandlas i avsnitt 8.3.5.

Tjänstedirektivet kräver att medlemsstaterna ömsesidigt erkänner intyg om säkerhet för att täcka tjänsternas risk och omfattning. Artikel 23.2 preciserar medlemsstaternas skyldighet att i de fall en tjänsteleverantör önskar etablera sig även inom den statens territorium beakta väsentligen likvärdiga eller jämförbara försäkringskrav där leverantören redan är etablerad. Medlemsstaten får i en sådan situation inte kräva ytterligare försäkringar eller garantier om det befintliga skyddet redan omfattar den medlemsstatens territorium. Om försäkringskyddet endast delvis är jämförbart får krav ställas på kompletterande arrangemang (kommissionens handbok om genomförandet av tjänstedirektivet s. 64).

Om det i Sverige krävs att en tjänsteleverantör som är etablerad här tecknar en yrkesansvarsförsäkring eller lämnar någon annan garanti, ska som tillräckligt styrkande handling accepteras intyg om sådan försäkring som utfärdats av kreditinstitut eller försäkringsbolag vilka är etablerade i andra medlemsstater. Kravet på ömsesidigt erkännande av intyg om säkerhet som utfärdats i annat land än där tjänsten är tänkt att utföras är begränsat till det försäkringsskydd som garantin ger i fråga om den försäkrade risken, det försäkrade beloppet eller ett tak för garantin och eventuella undantag från försäkringsskyddet. Ömsesidigt erkännande av finansiell säkerhet begränsas dock till likvärdiga eller i allt väsentligt jämförbara säkerheter. Sverige bör också förbehålla sig rätt att kräva en kompletterande garanti som täcker de aspekter som inte redan omfattas. Om det således endast rör sig om en delvis likvärdig försäkring eller garanti får i Sverige krävas en kompletterande garanti som täcker de aspekter som inte redan omfattas.

Försäkringen eller garantin bör vara anpassad till riskens art och omfattning. Tjänsteleverantörerna måste därför ha gränsöverskridande försäkringsskydd endast om de faktiskt tillhandahåller tjänster i andra medlemsstater. Tjänsteleverantörer och försäkringsbolag bör även fortsättningsvis ha tillräcklig flexibilitet för att förhandla fram försäkringsavtal som är exakt avpassade efter riskens art och omfattning.

Föreligger risk för dubbla försäkringskrav?

Som har nämnts i föregående avsnitt medger tjänstedirektivet att medlemsstaterna föreskriver krav på yrkesansvarsförsäkring. Tjänsteleverantören får dock inte underkastas krav på att teckna försäkring från flera medlemsstater. Frågan är om det mot den bakgrunden föreligger någon risk för att en yrkesutövare från en annan medlemsstat som etablerar sig här i landet blir underkastad dubbla krav på att teckna försäkring. Obligatorisk ansvarsförsäkring krävs i dag såsom redan framgått inom ett flertal områden.

Av 27 § revisorslagen (1995:528) framgår att revisorer och registrerade revisionsbolag ska teckna försäkring eller hos Revisorsnämnden ställa säkerhet för den ersättningskyldighet som revisorn eller bolaget kan ådra sig i sin revisionsverksamhet. Om det finns särskilda skäl, får Revisorsnämnden bevilja undantag från kravet på försäkring eller säkerhet. Revisorsnämnden kontrollerar att bestämmelserna i bl.a. 27 § efterlevs (3 § revisorslagen). Närmare bestämmelser om försäkring finns i 6–8 §§ Revisornämndens föreskrifter (RNFS 2001:2) om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet. En revisor kan betraktas som en tjänsteleverantör i tjänstedirektivets mening. Det kan vidare konstateras att 27 § revisorslagen får anses gälla såväl svenska revisorer som utländska revisorer som etablerar sig här i landet. Revisorers försäkringsplikt enligt revisorslagen får därför anses falla in under bestämmelserna i artikel 23 i direktivet. Revisorslagen ställer inte något krav på att det ska vara fråga om en svensk försäkring. Även en utländsk försäkring bör kunna godtas om den uppfyller kraven i revisorslagen och Revisorsnämndens föreskrifter som redogjorts för ovan. Någon risk för att revisorn ska underkastas krav på försäkring i

flera medlemsstater bedöms mot den bakgrunden inte föreligga. Därtill kommer att Revisorsnämnden enligt 27 § andra stycket revisorslagen kan bevilja undantag från kravet på försäkring under förutsättning att det bedöms finnas särskilda skäl.

Fel eller försummelse från en advokat eller dennes anställda kan utgöra en sådan direkt och särskild risk för tjänstemottagarens ekonomiska trygghet att det svenska kravet på obligatoriska försäkringar står i överensstämmelse med regleringen i tjänstedirektivets artikel 23.1. När det gäller utländska advokater som etablerar sig i Sverige är det svenska kravet på att dessa ska omfattas av de svenska obligatoriska försäkringarna, eller motsvarande försäkringar i annan stat där advokaten redan är etablerad, förenligt med artikel 23.2 i tjänstedirektivet och även artikel 6 i Europaparlamentets och Rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrtket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles (etableringsdirektivet, EGT L 77, 14.3.1998, s. 36).

Av 6 § punkten 2 i fastighetsmäklarlagen framgår att en fastighetsmäklare måste teckna en ansvarsförsäkring för att bli registrerad. Försäkringen ska, enligt 11 § fastighetsmäklarförordningen, tecknas hos en försäkringsgivare som har tillstånd att driva försäkringsrörelse i ett land inom EES eller i ett land som är medlem i Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Det finns inte någon risk för att en fastighetsmäklare ska underkastas krav på försäkring i flera medlemsstater.

Sammantaget har här och i övrigt inte något område identifierats som tyder på en risk för dubbla krav på försäkring varför regeringen i likhet med promemorians bedömning finner att något lagstiftningsbehov inte föreligger.

11.3.1 Verksamheter på flera olika områden

Regeringens bedömning: Något behov av reglering har inte identifierats då endast motiverade begränsningar för verksamheter på flera olika områden ställs upp i nationell lag.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Sveriges advokatsamfund* ansluter sig till promemorians bedömning i denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Medlemsstaterna ska säkerställa att tjänsteleverantörer inte åläggs krav som innebär att de endast får utöva flera verksamheter gemensamt eller i partnerskap (artikel 25). Sådana krav får dock ställas i vissa fall på reglerade yrken och leverantörer av en tjänst såsom t.ex. certifiering och ackreditering om det är motiverat för att garantera deras oberoende och opartiskhet. Om verksamheter på flera olika områden är tillåtna ska medlemsstaterna säkerställa bl.a. att intressekonflikter förhindras, att oberoende säkras för de verksamheter som kräver det och att regler om yrkesetik och uppförande är förenliga sinsemellan, särskilt ifråga om tystnadsplikt.

Kvalificerad revisor är ett reglerat yrke (jfr skäl 42 i yrkeskvalifikationsdirektivets ingress och prop. 2008/09:135 s. 61). Yrket finns i samtliga EU:s medlemsstater. I 25 § revisorslagen finns bestämmelser om förtroenderubbande sidoverksamhet. En revisor får inte utöva annan verksamhet än revisionsverksamhet eller verksamhet som har ett naturligt samband därmed, om utövandet är av sådan art eller omfattning att det kan rubba förtroendet för revisorns opartiskhet eller självständighet, eller utövandet på annat sätt är oförenligt med den ställning som följer av behörigheten att utföra lagstadgad revision. Revisorsnämnden ska på ansökan av en revisor meddela förhandsbesked om huruvida en viss verksamhet är förenlig med nämnda krav. Det är av största betydelse att omgivningen har förtroende för revisorernas förmåga att fullgöra revisionsverksamhet med opartiskhet, självständighet och objektivitet. Detta förtroende kan rubbas av att revisorn ägnar sig åt annan verksamhet, eftersom det kan ge intryck av att revisorn inte längre står fri från andra affärsintressen (se prop. 2000/01:146 s. 54). De bestämmelser som finns i 25 § revisorslagen om förtroenderubbande sidoverksamhet får därför anses vara förenliga med tjänstedirektivets krav. Några lagändringar behövs enligt regeringen därför inte.

Även fastighetsmäklare är ett reglerat yrke. Fastighetsmäklarens roll ser olika ut i olika medlemsstater. Enligt svensk rätt ska mäklaren tillvarata både köparens och säljarens intressen och han ska normalt bistå parterna med att upprätta de rättsliga handlingar som behövs för överlåtelsen. I det svenska systemet för fastighetsöverlåtelser, särskilt mellan privatpersoner, fyller fastighetsmäklare en viktig funktion och det är av stor vikt att konsumenter kan förlita sig på att mäklare inte tar ovidkommande hänsyn. Förtroende kan rubbas om mäklaren ägnar sig åt verksamhet som ger honom ekonomiska intressen som står i strid med säljarens eller köparens. De bestämmelser som finns i 14 § fastighetsmäklarlagen får därför anses vara förenliga med tjänstedirektivets krav. Några lagändringar behövs därför inte.

Advokat är ett reglerat yrke. Beträffande advokater föreskrivs i 8 kap, 4 § rättegångsbalken att endast advokat får vara delägare eller bolagsman i advokatverksamhet som bedrivs i bolagsform, om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag. Bestämmelserna om ägande och bolagsmannaskap i advokatverksamhet syftar till att säkerställa advokaters oberoende och opartiskhet. De är också motiverade för att upprätthålla den tystnadsplikt som enligt lag gäller för advokater och förhindra intressekonflikter. Mot denna bakgrund måste bestämmelserna i rättegångsbalken anses omfattas av undantaget i artikel 25.1 a. Några lagändringar behövs därför inte.

Krav som inskränker möjligheten att utöva flera verksamheter gemensamt eller i partnerskap får också i vissa fall ställas på leverantörer av t.ex. certifiering och ackreditering. Det nuvarande svenska systemet för provning och kontroll infördes i samband med EES-avtalet och bygger på EG-rättens principer. Systemet är ett s.k. öppet system vilket innebär att provnings- och kontrolltjänster utförs av företag i konkurrens med varandra. För att säkerställa kvaliteten hos provnings- och kontrollföretagen har det byggts upp ett omfattande internationellt system för fortlöpande kompetensprovning och ackreditering. SWEDAC är nationellt ackrediteringsorgan enligt lagen (1992:1119) och

förordningen (2005:894) om teknisk kontroll. SWEDAC är i egenskap av ackrediteringsorgan skyldig att följa den internationella standarden för ackrediteringsorgan som ställer krav på bl.a. opartiskhet och oberoende ställning. SWEDAC ackrediterar laboratorier, certifieringsorgan och kontrollorgan. Dessas kompetens bedöms mot bl.a. internationella standarder vilka i sin tur ställer krav på opartiskhet och oberoende. Reglerna får därför anses vara förenliga med tjänstedirektivets krav. Några lagändringar behövs enligt regeringen inte heller här.

11.4 Andra åtgärder för att höja tjänstekvaliteten

Regeringens bedömning: Utvecklingen av auktoritativa kvalitetssystem är av stor betydelse för att underlätta för tjänstemottagare att orientera sig på tjänstemarknaden. Dessa system bör utvecklas på frivillig väg. Information om viktiga kvalitetsordningar och deras innebörd bör tillhandahållas genom den gemensamma kontaktpunkten.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Almega* och *Sveriges handelskammarförbund* framhåller att frivilligheten i dagens system bör bibehållas men har ingen erinran mot att information om kvalitetssystem lämnas genom den gemensamma kontaktpunkten.

Skälen för regeringens bedömning: I artikel 26 i tjänstedirektivet fastställs en ram för frivilliga kvalitetshöjande åtgärder som medlemsstaterna i samarbete med kommissionen ska uppmuntra tjänsteleverantörerna att vidta för att säkerställa tjänsternas kvalitet. Medlemsstaterna ska bl.a. se till att innebörden av information om viss kvalitetsmärkning samt kriterierna för deras tillämpning är lätt tillgängliga för både tjänsteleverantörer och tjänstemottagare. Medlemsstaterna ska också i samarbete med kommissionen uppmuntra bl.a. jämförande testning och utvecklingen av frivilliga europeiska standarder för tjänster.

Det är viktigt för att förbättra öppenheten och en hög tjänstekvalitet att upplysningar om innebörden av kvalitetsmärkning och andra kvalitetstecken på de tjänster som erbjuds och utförs för tjänstemottagarens räkning är lättillgängliga och görs utifrån jämförbara kriterier för dessa tjänster. Öppenhet är särskilt viktig inom vissa områden såsom exempelvis turism, i synnerhet hotellnäringen, där bruket av klassificeringssystem är mycket utbrett. Den europeiska standardiseringen kan användas för att förbättra överensstämmelsen och kvaliteten på tjänsterna men är i dag inte utbredd. De europeiska standarderna utarbetas av de europeiska standardiseringsorganen, den europeiska standardiseringsorganisationen (CEN), Europeiska kommittén för elektroteknisk standardisering (Cenelec) och Europeiska institutet för telestandarder (ETSI).

Det förekommer många olika sätt att öka jämförbarheten hos tjänster och öka öppenheten om tjänsternas egenskaper i syfte att stärka tjänsternas kvalitet. Kvalitetsmärkningssystem, miljömärkning,

jämförelser mellan olika villkor för och innehåll i tjänster, tester av tjänster och branschvisa koder för att främja kvaliteten inom tjänstesektorn är exempel på medel för att stärka jämförbarheten och därmed också kvaliteten hos tjänster. För verklig jämförbarhet måste dock information om kvalitetssystemen vara lättillgänglig över gränserna för att på så sätt minska risken för att nationella kvalitetssystem skapar handelshinder mellan länder. Det finns också en risk för att frivilliga märkningar ger upphov till handelshinder. Den risken är större ju mer avgränsat ett kvalitetssystem är till en viss bransch eller en viss yrkesutövning.

Standardisering och certifiering kan vara viktiga verktyg för att stärka tjänstekvalitet om dessa utvecklas brett och med konsumentinflytande. Inom standardiseringsområdet är tjänstestandarder dock mindre vanliga och bristen på frivilliga standarder anses bromsa utvecklingen. Det är angeläget att denna utveckling tar fart. Regeringen har i skrivelse 2007/08:140 till riksdagen, Standardiseringens betydelse i en globaliserad värld, uppmärksammat statens engagemang och åtaganden inom standardiseringsområdet. Där efterlyses fördjupade insatser inom bl.a. tjänsteområdet.

Vid sidan av etablerade kvalitetssystem kan andra aspekter av en tjänst vara viktiga för att bedöma om tjänsten håller en hög kvalitet. Sådana aspekter är t.ex. om tjänsteutövaren är kvalificerad för uppgiften, om denne uppfyller gällande säkerhetskrav, om denne anlitar kompetenta underleverantörer och om tjänsten utförs på ett effektivt sätt. Den information som tjänsteleverantören enligt den föreslagna lagen om tjänster på den inre marknaden måste lämna om sig och villkoren för sin tjänst kan underlätta för tjänstemottagaren att bedöma och jämföra tjänsternas kvalitet. Detsamma gäller för den information som kommer att finnas tillgänglig på kontaktpunkten angående de villkor som en tjänsteleverantör uppfyller i sitt hemland.

Förutsatt att en kvalitetsordning är känd och seriös kan den ytterligare underlätta förutsättningarna för att jämföra tjänster. I dagsläget saknas en samlad webbinformation om vad olika kvalitets- och miljömärkningssystem står för. En samlad information om de viktigaste kvalitetssystemen på marknaden bör därför utvecklas. De myndigheter som ansvarar för att utveckla den gemensamma kontaktpunkten bör enligt regeringen också utveckla sådan information att hållas tillgänglig på den gemensamma kontaktpunkten.

Enligt kommissionen bör, för att genomföra tjänstedirektivet fullt ut, en långsiktig plan utvecklas för att öka jämförbarheten hos tjänsteutövare också över gränserna inom EU. Detta bör enligt kommissionen ske i samarbete med andra medlemsländer under kommissionens ledning. Regeringen anser att det i detta sammanhang är värt att poängtera att också kommissionens kvalitetsmärkningar och kriterier bör presenteras på ett lättillgängligt sätt.

Medlemsstaterna måste vidta aktiva åtgärder för att uppmuntra tjänsteleverantörerna att införa frivilliga kvalitetshöjande åtgärder. Enligt tjänstedirektivet får medlemsstaterna själva välja vilka konkreta åtgärder de vill vidta för att uppmuntra till sådana insatser. Tänkbara åtgärder kan t.ex. vara medvetenhetskampanjer, kvalitetsmärkning, uppförandekoder

och frivilliga normer, olika program inklusive erbjudande om finansiering, workshops, konferenser osv. Prop. 2008/09:187

Tjänstedirektivet föreslår också insatser när det gäller kvalitetsmärkning av yrkesorganisationer. På detta område finns en stor potential för frivilliga insatser för att stärka konsumenternas förtroende genom att tjänsteleverantörerna kan visa att de uppfyller vissa kvalitetskrav. Av artikel 37 i tjänstedirektivet framgår att medlemsstaterna i samarbete med kommissionen ska uppmuntra utvecklingen av uppförandekoder på gemenskapsnivå.

För att genomföra tjänstedirektivet fullt ut bör en långsiktig plan utvecklas i Sverige för att öka jämförbarheten hos tjänsteutövare också över gränserna inom EU. Regeringen anser att en sådan plan bör utvecklas i samarbete med näringslivet, kommissionen och andra medlemsstater.

11.5 Tjänstemottagares rättigheter

Regeringens bedömning: Inga bestämmelser har identifierats i svensk rätt som diskriminerar tjänstemottagare på grund av tjänsteleverantörens etableringsplats eller den plats där tjänsten tillhandahålls. Inte heller bestämmelser från statens, de regionala eller lokala myndigheternas sida som riskerar att diskriminera tjänstemottagare på grund av medborgarskap eller bosättningsort finns.

Regeringens förslag: En bestämmelse som anger att behöriga myndigheter ska verka för att bl.a. principen om rätten att ta emot tjänster i tjänstedirektivet får genomslag i Sverige ska föras in i den inledande paragrafen i lagen om tjänster på den inre marknaden.

Promemorians bedömning och förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har något att erinra mot bedömningen i denna del utöver att tydligare hänvisning till tjänstedirektivets principer har efterfrågats.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: Artiklarna 19 och 20 i tjänstedirektivet innehåller bestämmelser som rör tjänstemottagarnas rättigheter. Enligt EG-domstolens praxis utgör mottagandet av tjänster en oskiljaktig del av den grundläggande frihet som fastställs i artikel 49 i EG-fördraget. Artiklarna 19-21 i tjänstedirektivet har till syfte att stärka tjänstemottagarnas rättigheter, särskilt konsumenternas. Bestämmelsen om stöd för tjänstemottagarna behandlas närmare i avsnitt 7 om administrativ förenkling.

Artikel 19 innehåller särskilt förbud mot krav som är diskriminerande på grund av tjänsteleverantörens etableringsplats eller den plats där tjänsten tillhandahålls. Enligt artikel 19 a) i tjänstedirektivet måste medlemsstater upphäva bestämmelser som kräver att tjänstemottagare gör en deklARATION eller beviljas tillstånd för att få använda tjänster från leverantörer som är etablerade i en annan medlemsstat. Det gäller emellertid inte tillståndsförfaranden som är tillämpliga också på tjänster utförda av en tjänsteleverantör som är etablerad i samma medlemsstat

(skäl 92). Vidare följer av artikel 19 b) i tjänstedirektivet att en medlemsstat som erbjuder ekonomiska bidrag för användning av en specifik tjänst måste upphäva befintliga diskriminerande begränsningar för sådant stöd, i den mån begränsningarna gäller leverantörer som är etablerade i en annan medlemsstat eller tjänster som tillhandahålls i en annan medlemsstat. Begreppet ekonomiska bidrag för användning av en särskild tjänst bör varken omfatta system för stöd som beviljas av medlemsstaterna (särskilt på det sociala området eller inom den kulturella sektorn) och som omfattas av gemenskapens konkurrensregler. Begreppet bör inte heller omfatta allmänna ekonomiska bidrag som inte är kopplade till användning av en särskild tjänst, t.ex. studiebidrag eller studielån (skäl 93).

Av artikel 20.1 i tjänstedirektivet följer att en medlemsstat måste se till att tjänstemottagare inte blir föremål för diskriminerande krav på grundval av medborgarskap eller bosättningsort. Det betyder att all diskriminering från statens eller de regionala eller lokala myndigheternas sida måste upphävas i den mån den grundar sig på mottagarnas medborgarskap eller bosättningsort, t.ex. diskriminerande avgifter eller krav som endast tillämpas på medborgare från andra medlemsstater (t.ex. skyldighet att inneha specifika dokument för att få använda en tjänst). I denna del är emellertid att beakta att inte varje skillnad i bemötande alltid innebär diskriminering. Av EG-domstolens praxis följer att diskriminering innebär att olika regler tillämpas på jämförbara situationer eller att samma regel tillämpas på olika situationer (EG-domstolens dom i mål C-311/97, Royal Bank of Scotland).

Befintliga svenska nationella lagar och förordningar har genomlysts med avseende på hur dessa förhåller sig till bl.a. artiklarna 19-20 i tjänstedirektivet. Det har inte identifierats några bestämmelser som strider mot nämnda artiklar i tjänstedirektivet. På motsvarande sätt har de statliga förvaltningsmyndigheter som hör under respektive departement gått igenom befintliga myndighetsföreskrifter och allmänna råd. Några bestämmelser som diskriminerar tjänstemottagare i aktuellt avseende har inte identifierats. Genom nämnda regelinventering anser regeringen att Sverige får anses ha säkerställt att syftet med ovan nämnda bestämmelser i tjänstedirektivet uppnås. I promemorians förslag till inledande upplysningsbestämmelse fanns endast en allmän hänvisning till direktivet principer. Regeringen har i lagrådsremissen ansett att inledningsbestämmelsen till lagen om tjänster på den inre marknaden ska förtydligas genom en upplysning också om rättigheten för tjänstemottagarna att ta emot tjänster över gränserna inom EES. *Lagrådet* har anfört att det inte delar regeringens uppfattning om att denna princip eller någon av de övriga principer som nämns i första stycket i den i lagrådsremissen föreslagna bestämmelsen genomförs i svensk rätt genom en upplysning om att de förekommer i direktivet. Anses det nödvändigt att explicita regler om principerna införs i nationell rätt får det ske på sedvanligt sätt, anför *Lagrådet*. Eftersom första stycket endast innehåller en upplysning om direktivet kan det avvaras. I stället skulle principerna kunna komma till uttryck i paragrafens sista stycke.

Regeringen följer förslaget av *Lagrådet*. Det innebär att det i det sista stycket av lagens inledande paragraf ska finnas en uttrycklig föreskrift att behöriga myndigheter ska verka för att direktivets principer om bl.a.

frihet att motta tjänster samt om icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet får genomslag i Sverige. Prop. 2008/09:187

Regeringens bedömning är att det inte behövs några ytterligare bestämmelser av sådan övergripande karaktär i syfte att säkerställa efterlevnaden av principerna.

11.5.1 Diskriminerande villkor

Regeringens förslag: I lagen om tjänster på den inre marknaden klargörs att tjänsteleverantörer för tillhandahållandet av sina tjänster inte får ställa upp allmänna villkor som är diskriminerande på grund av mottagarnas nationalitet eller bosättningsort, om detta inte är direkt motiverat på objektiva grunder.

Promemorians förslag: I promemorian det har ansetts tillräckligt med en målsättningsbestämmelse som hänvisar till allmänna principer.

Remissinstanserna: *Svensk Handel* påpekar att det inte får ställas krav på tjänstemottagare som hindrar dem från att använda tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer som är etablerade i andra medlemsländer och menar att promemorians förslag till genomförande är otillräckligt. *Konsumentverket* delar promemorians bedömning att villkor som diskriminerar konsumenter på grund av medborgarskap eller bosättningsort kan förbjudas enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. *Svensk Handel*, *Svenskt Näringsliv*, *Marknadsdomstolen* och *Diskrimineringsombudsmannen* har yttrat sig särskilt över regeringens lagförslag och har inget att erinra mot att en särskild bestämmelse förs in i lagen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 20.2 i tjänstedirektivet måste medlemsstaterna se till att allmänna villkor för tillträde till en tjänst som en tjänsteleverantör tillhandahåller allmänheten inte innehåller diskriminerande bestämmelser som grundar sig på mottagarnas medborgarskap eller bosättningsort. Detta utesluter emellertid inte möjligheten för tjänsteleverantörer att tillämpa olika villkor om detta är direkt motiverat av objektiva faktorer. Olika avgifter, priser och andra villkor för tillhandahållandet av en tjänst får tillämpas, om detta är motiverat av objektiva faktorer som kan variera länderna emellan. Som exempel nämns högre faktiska kostnader på grund av avstånd, tekniska detaljer i samband med tillhandahållandet, olika marknadsvillkor, exempelvis säsongspåverkad högre eller lägre efterfrågan, olika semesterperioder i medlemsstaterna och olika konkurrenters prissättning eller större risktagande på grund av att bestämmelserna skiljer sig från dem i etableringsmedlemsstaten (skäl 95). Vad som avses med diskriminering i dessa avseenden har utvecklats genom EG-domstolens praxis med stöd av EG-fördraget.

I promemorian sägs att Sverige redan uppfyller direktivets krav då det är möjligt att ingripa med förbud mot oskäligen avtalsvillkor i erbjudanden till konsumenter och näringsidkare. Den upplysning om tjänstedirektivets principer som i promemorian föreslås i den inledande bestämmelsen till lagen om tjänster på den inre marknaden anses tillräcklig.

Regeringen gör bedömningen att den i promemorian föreslagna hänvisningen till allmänna principer inte på ett tillräckligt tydligt sätt i lag framhåller principen om icke-diskriminering. Principen om icke-diskriminering gäller visserligen enligt EG-fördraget, men den kommer inte till uttryck i nationella bestämmelser med samma tillämpningsområde som lagen om tjänster på den inre marknaden föreslås ha. För att säkerställa att principen, sådan den återges i tjänstedirektivet, får genomslag i rättstillämpningen kan det vara betydelsefullt att den kommer till klart uttryck i den nya lagen.

Enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (AVLK) kan ett avtalsvillkor förbjudas som med hänsyn till pris och övriga omständigheter får anses oskäligt mot konsumenten. AVLK har införlivat direktivet om oskäliga avtalsvillkor. Direktivet upptar en indikativ lista på villkor som typiskt sett får anses oskäliga i konsumentförhållanden. Sådana diskriminerande allmänna villkor som avses i tjänstedirektivet anges inte i denna lista. Ett villkor kan förbjudas, förutom när det upptas i den indikativa listan, bl.a. om det strider mot lag eller fastlagd praxis. En motsvarande generalklausul finns i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare (AVLN). Ett villkor kan på talan av Konsumentombudsmannen och en näringsidkare som berörs förbjudas av Marknadsdomstolen om det är påkallat från allmän synpunkt. Ett förbud ska förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Med det föreslagna klargörandet i lagen om tjänster på den inre marknaden är det tydligare att det finns grund för marknadsrättsliga ingripanden enligt AVLK och AVLN om diskriminerande villkor förekommer. Grund för ingripanden kan även finnas i andra lagar. T.ex. kan åtgärder enligt diskrimineringslagen (2008:567) eller konkurrenslagen (2008:579) vara aktuella, om de särskilda förutsättningar som gäller enligt dessa lagar är uppfyllda.

Enligt regeringens bedömning finns det inte därutöver behov av särskilda sanktionsmöjligheter enligt lagen om tjänster på den inre marknaden för att säkerställa att principen efterlevs.

12 Konsekvenser

Effekter för företag och konsumenter

Tjänstedirektivet kan förväntas generera positiva ekonomiska effekter på både kort och lång sikt. På kort sikt bör vinster uppstå genom att tjänsteleverantörer inte behöver lägga resurser på att försöka överkomma onödiga handelshinder och att det blir lättare att starta nya verksamheter. På något längre sikt kommer en ökad marknadsintegration leda till att konkurrensen mellan tjänsteleverantörerna ökar och att mindre effektiva leverantörer slås ut eller köps upp av mer konkurrenskraftiga företagare. En ökad konkurrens leder också erfarenhetsmässigt till fler investeringar och innovationer. Konsumenterna kan därigenom generellt sett få tillgång till ett billigare och bredare utbud av tjänster. En annan positiv effekt är att marknadsintegrationen ger upphov till s.k. överspillningsvinster i form av ett ökat utbyte av idéer och kunskaper. Sådana överspillningsvinster behöver inte vara knutna till tjänstemarknaden i sig utan kan uppträda även i andra verksamheter, t.ex. där tjänster används som insatsfaktorer i olika produktionsprocesser.

Det går inte att med säkerhet att närmare kvantifiera de totala ekonomiska effekterna av tjänstedirektivet. Flera internationella studier visar dock att tjänstedirektivet kan förväntas bidra till en ökning av BNP och sysselsättningen såväl inom hela EU som i Sverige.

I Sverige ska de regler och krav som faller inom direktivets tillämpningsområde anpassas så att de inte utgör onödiga hinder för etablering av nya tjänsteföretag eller tillhandahållande av tjänster. Tjänsteleverantörer kommer därigenom lättare kunna erbjuda sina tjänster på en större marknad. Kontaktpunkten ska även erbjuda nödvändiga tillståndsförfaranden på elektronisk väg åt den som vill bedriva tjänsteverksamhet. Detta innebär att tjänsteleverantörer behöver ägna mindre tid åt att hitta den information som de efterfrågar. De kan också på ett enklare och snabbare sätt ansöka om de tillstånd och anmäla de uppgifter som krävs. Detta kommer även svenska företag tillgodo.

Genom direktivet kommer tjänstemottagarna också att få tillgång till information både från näringsidkaren och via kontaktpunkten som underlättar för dem att göra väl underbyggda jämförelser och val av tjänster särskilt när de tillhandahålls över gränserna. Tillgången till kundtjänster, effektivare reklamationshantering och information om tvistelösningsmöjligheter stärker också tjänstemottagarnas ställning.

Effekter för statliga myndigheter och kommuner

Tjänstedirektivet berör statliga myndigheter och kommuner främst genom deras skyldighet att kommunicera på elektronisk väg med tjänsteleverantörer via kontaktpunkten och deras skyldighet att delta i det administrativa samarbetet med myndigheter i andra medlemsstater. I

dessa båda avseenden kommer statliga myndigheter och kommuner att ha vissa initiala uppgifter och andra mer bestående uppgifter på sikt.

När det gäller myndighetssamarbetet får statliga myndigheter och kommuner en skyldighet att kommunicera med myndigheter i andra EU-länder genom informationssystemet IMI. Det kan därför förutses att myndigheterna i samband med detta kommer att ha vissa initiala kostnader, dels för anslutningen till systemet, dels för utbildning av användarna. För kommuner och länsstyrelser kommer dessa kostnader i ett första skede främst falla på de länsstyrelser som i egenskap av s.k. delegerade samordnare kommer att sköta kommunikationen i IMI för dessa myndigheters räkning (se kap 10).

Anslutningen till IMI sker genom att användaren loggar in på en Internetsida med hjälp av inloggningsuppgifter som tillhandhålls av kommissionen. Myndigheten behöver alltså inte installera någon programvara för att få tillgång till IMI. Kostnaden för den tekniska anslutningen till IMI får därför anses bli ytterst marginell. Viss utbildning kommer att ges för att lättare komma igång med användningen av systemet. Kommerskollegium genomför i egenskap av nationell IMI-samordnare utbildning för statliga och kommunala myndigheter. Även kommissionen organiserar ett antal utbildningstillfällen i Bryssel och kommer att tillhandahålla utbildningsmaterial on-line på svenska. Kommerskollegiums och kommissionens stöd begränsar myndigheternas kostnader för utbildning för IMI. I fråga om kommuners och länsstyrelser kostnader för deltagandet i IMI-samarbetet visar en rapport från Verva år 2008 att dessa myndigheter i dagsläget hanterar ett ytterst begränsat antal ansökningar om tillstånd att bedriva tjänsteverksamhet som kommer från övriga EES-länder. Antalet ärenden kommer sannolikt att öka på sikt eftersom tjänstedirektivet syftar till att underlätta den fria rörligheten. Den lösning med delegerade IMI-samordnare som närmare beskrivs i kapitel 10 innebär att berörda länsstyrelser tillförs nya arbetsuppgifter. Kostnaderna för dessa får hanteras inom befintliga relevanta anslag, företrädesvis länsstyrelseanslaget. Även för övriga myndigheter får kostnaden för ordinarie uppgifter i IMI anses falla inom respektive myndighets reguljära verksamhet och bör därför hanteras inom befintliga ramar.

Införande av elektroniska förfaranden innebär initialt att behöriga myndigheter behöver tekniskt ansluta sig till kontaktpunkten. Vervas rapport från 2008 visar att ärendevolymen skiljer sig åt dels mellan tillståndsområden dels mellan tillståndsgivande instanser (t.ex. kommuner) inom ett tillståndsområde. Det finns även skillnader i vilken utsträckning myndigheter och kommuner redan har infört e-tjänster i sin tillståndsgivning. Införandet av elektroniska förfaranden bör därför ske med hänsyn till de förhållanden som präglar tillståndsgivningen på olika områden. Statliga myndigheter och kommuner bör kunna ansluta sig till kontaktpunkten med utgångspunkt i de elektroniska tjänster och blanketter som de själva tar fram och ansvarar för. Som ett alternativ till denna anslutningsordning bör främst kommuner och länsstyrelser (med små ärendevolymer i sin tillståndsgivning) ha möjlighet att i stället använda elektroniska dokument som tas fram och finansieras inom ramen för kontaktpunktsutvecklingen. För de myndigheter som ansvarar för att

utveckla kontaktpunkten ingår det även att ha ett samråd med statliga myndigheter och kommuner och tillhandahålla dem praktisk information och stöd när det gäller elektroniska förfaranden som ska anslutas till kontaktpunkten. Sammantaget bör denna arbetsinriktning skapa förutsättningar för att anslutningen av elektroniska förfaranden på ett flexibelt sätt kan anpassas till myndigheternas och kommunernas tekniska system och att anslutningskostnaderna begränsas avsevärt och står i proportion till ärendevolymen och eventuella effektiviseringsvinster i ärendehantering.

Elektroniska förfaranden är en del av administrativ förenkling och syftar till att undanröja onödigt betungande tillståndsförfaranden och att tjänsteleverantörer kan fullgöra förfarandena på distans och enkelt. På sikt kan detta förväntas bidra till att fler tjänsteleverantörer vill bedriva tjänsteverksamhet i Sverige vilket i sin tur kan leda till en ökad ärendevolymer hos statliga myndigheter och kommuner. Det är dock svårt att med exakthet förutsäga hur den konkreta ärendevolymen påverkas på olika tjänsteområden eftersom antalet ansökningar/anmälningar om att bedriva tjänsteverksamhet beror på fler omständigheter än förekomsten av elektroniska förfaranden. Det står dock klart att volymmässiga förändringar av ärendehantering inte innebär ett nytt åläggande för berörda statliga myndigheter och kommuner utan omfattas av den tillståndsgivning som de redan är ålagda att utföra. För de statliga myndigheterna bör eventuella kostnadseffekter hanteras inom befintliga ramar. Den kommunala finansieringsprincipen kan inte anses vara tillämplig för de förändrade ärendevolymen och kostnadseffekter som på sikt kan uppstå för kommunsektorn till följd av att elektroniska förfaranden används.

Medel om sammanlagt 15 miljoner kronor har anslagits för utvecklingen av kontaktpunkten under 2008 och 2009. Den årliga driftskostnaden för kontaktpunkten fr.o.m. 2010 beräknas uppgå till ca 9 miljoner kronor. Av betydelse för kontaktpunktens drift är de riktlinjer för hur sektorsövergripande myndighetssamverkan närmare bör organiseras och finansieras vilka E-delegationen ska ta fram.

Skyldigheten för statliga myndigheter och kommuner att sända mottagningsbevis till sökanden är en ny uppgift, vilket innebär att den kommunala finansieringsprincipen är tillämpligt. Den nya uppgiften torde dock medföra att endast ringa merarbete uppstår i deras verksamhet oavsett om detta sker på elektronisk väg eller manuellt genom sedvanlig post och den begränsade kostnaden bör därför hanteras inom befintliga ramar.

13 Författningskommentarer

13.1 Förslaget till lag om tjänster på den inre marknaden

1 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 5.2, 8.2.4, 9.1.1 och 11.5, är en s.k. portalbestämmelse som upplyser om att det i lagen finns vissa allmänna bestämmelser som syftar till att förverkliga tjänstedirektivet.

I paragrafen erinras också om att särskilda bestämmelser som syftar till att genomföra direktivet även finns i annan författning på de områden där de aktuella näringsverksamheterna är reglerade.

Slutligen anges i paragrafen att behöriga myndigheter i sin verksamhet ska verka för att direktivets principer om etableringsfrihet, om frihet att tillhandahålla och motta tjänster, om icke-diskriminering, om nödvändighet och proportionalitet får genomslag i Sverige.

Paragrafen speglar genomförandet av tjänstedirektivet dvs. lagändringar har skett där det krävs för att de nationella bestämmelserna ska uppfylla direktivets krav, de flesta på de områden där de olika tillstånden regleras och en del i denna lag. I övrigt har myndigheter vid allt beslutsfattande och utfärdande av föreskrifter att beakta direktivets krav på etableringsfrihet, frihet att tillhandahålla och motta tjänster samt icke-diskriminering, proportionalitet och nödvändighet. Hänvisningen till principerna innebär att dessa ska tillämpas av de behöriga myndigheterna.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

2 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 6.1, anger lagens tillämpningsområde. Detta är detsamma som tjänstedirektivets tillämpningsområde. Tillämpningsområdet beskrivs i lagen på så sätt att undantagen från lagens tillämpningsområde anges.

Att icke-ekonomiska tjänster inte omfattas av lagen följer av definitionen av begreppet tjänst, se kommentaren till 4 §.

I paragrafen anges att bestämmelserna i lagen inte ska tillämpas beträffande finansiella tjänster. Närmare vägledning om vilka tjänster som är av aktuellt slag får hämtas från tjänstedirektivet, EG-domstolens praxis och allmänmotiveringen.

Angående undantaget för elektroniska kommunikationstjänster och kommunikationsnät finns dessa begrepp definierade i lagen om elektronisk kommunikation.

Undantaget för audiovisuella tjänster avser endast överföringar av rörliga bilder med eller utan ljud. Ljudradiosändningar undantas också från lagens tillämpningsområde. Därmed undantas sådana överföringar som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen och radio- och TV-lagen.

I paragrafen undantas verksamhet som är förenad med offentlig maktutövning. För att verksamheten ska falla utanför de nya bestämmelsernas tillämpningsområde ska det vara fråga om verksamhet som är förenad med offentlig maktutövning och som sker i syfte att skydda statens allmänna intressen. Det kan alltså vara fråga om verksamheter som får anses vara ett uttryck för offentlig maktutövning men som i det enskilda fallet inte alltid behöver vara detsamma som myndighetsutövning. Den närmare omfattningen av detta undantag kring offentlig makt måste sökas i gemenskapsrätten medan omfattningen av begreppet myndighetsutövning får bestämmas av huvudsakligen nationell rätt och i ljuset av begreppet offentlig makt.

Från tjänstedirektivets tillämpningsområde undantas också sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behovande familjer och enskilda. Huruvida den som har behov av stöd har ekonomiska förutsättningar att betala för tjänsten är inte avgörande utan frågan är om ett faktiskt behov av stöd föreligger. När det gäller de sociala tjänsterna kan de utföras på nationell, regional eller lokal nivå av staten, tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller välgörenhetsorganisationer erkända av staten. Dessa tjänster är nödvändiga för att garantera den grundläggande rätten till mänsklig värdighet och integritet och är ett uttryck för principerna om social sammanhållning och solidaritet och påverkas därför inte av tjänstedirektivet. Undantaget bör införas även i lagen om tjänster på den inre marknaden. Barnomsorg som utförs av privata barnskötare och privata hushållstjänster undantas inte generellt från lagens tillämpningsområde. Undantaget omfattar även sådana sociala tjänster som tillhandahålls av eller genom kommuner och landsting.

Enligt tjänstedirektivet undantas privata säkerhetstjänster från direktivets tillämpningsområde. Som exempel på tjänster som kan komma att omfattas av undantaget kan nämnas övervakning av egendom och lokaler, skydd av personer (livvakter), säkerhetspatruller, övervakning av byggnader samt deponering, säkerhetsförvaring, transport och distribution av kontanter och värdesaker. Bestämmelserna i lagen om tjänster på den inre marknaden bör inte heller tillämpas beträffande säkerhetstjänster.

Skattelagstiftningen och dess förfaranden ska inte påverkas av direktivet. Regeringen bedömer därför att ett undantag för skatteområdet bör tas in i lagen i syfte att klargöra detta och underlätta vid tillämpningen av lagen.

Paragrafen har i huvudsak utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

3 §

Bestämmelsen, som behandlas i avsnitt 6.2, anger att om en annan författning innehåller någon bestämmelse genom vilken annan gemenskapsrätt genomförs, gäller den bestämmelsen. Paragrafen ger uttryck för principen i artikel 3.1 i tjänstedirektivet, dvs. att om en annan gemenskapsrättsakt innehåller bestämmelser som står i strid med tjänstedirektivet gäller den andra gemenskapsrättsakten. Detta innebär att även svenska bestämmelser som genomför den andra

gemenskapsrättsakten gäller framför lagen om tjänster på den inre marknaden. Prop. 2008/09:187

Vid tillämpningen av de informationskrav som ställs upp i 16 och 17 §§ erinras om att dessa gäller vid sidan av de krav som redan föreskrivs i gemenskapsrätten och som kan ha genomförts genom mer långtgående krav i svensk lag (artikel 22.5 i tjänstedirektivet).

4 §

Bestämmelsen, som behandlas i avsnitt 6.3, upptar definitioner av vissa begrepp som förekommer i lagtexten. För att underlätta förståelsen av lagen bör vissa begrepp definieras. Begreppen ska i allt väsentligt följa nationella begrepp i syfte att passa in i den svenska rättsordningen. I varje fall ska det ske i så stor utsträckning som möjligt. I de fall definitioner bestäms i gemenskapsrätten bör definitionerna i lagen vara utformade i samma riktning.

Frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet samt kontroll av sådan verksamhet hanteras i Sverige i regel av statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter samt i vissa fall av domstolar. Det kan emellertid i undantagsfall även finnas andra organ som är behöriga att pröva dessa frågor, t.ex. yrkesorganisationer såsom Advokatsamfundet. Dessa organisationer täcks också av begreppet *behörig myndighet* i lagen.

Begreppen *etablering* och *etableringsmedlemsstat* ska ha samma innebörd i lagen om tjänster på den inre marknaden som i tjänstedirektivet. De bör, med några språkliga justeringar utan saklig innebörd, definieras på samma sätt som i tjänstedirektivet. Begreppet *etablering* bör definieras som en tjänsteleverantörs faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs. *Etableringsmedlemsstat* bör definieras som det land inom EES inom vars territorium en tjänsteleverantör är etablerad. Vid tolkning av definitionerna får EG-fördraget, tjänstedirektivets bestämmelse med tillhörande skäl och EG-domstolens praxis tjäna som vägledning.

Begreppet *reglerat yrke* i lagen bör ha samma innebörd som i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22, yrkeskvalifikationsdirektivet). Med begreppet avses yrke som enligt lag eller förordning kräver en bestämd yrkeskvalifikation för att få utövas eller ger den som har en bestämd yrkeskvalifikation rätt att använda en viss yrkestitel.

Tjänst är ett annat begrepp som förekommer i lagen och som är centralt för att förstå lagens tillämpningsområde. Begreppet definieras i tjänstedirektivet som all förvärvsverksamhet som egenföretagare utövar, i regel mot ekonomisk ersättning, enligt artikel 50 i EG-fördraget. Begreppet *tjänst* bör avgränsas till sådana tjänster som utförs i utbyte mot någon form av ekonomisk ersättning och som inte utgör vara, kapital eller person.

Begreppen *tjänsteleverantör* och *tjänstemottagare* ska, med några språkliga justeringar utan saklig innebörd, definieras på samma sätt som i tjänstedirektivet. Tjänsteleverantör ska definieras som fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som i sin näringsverksamhet erbjuder eller tillhandahåller en tjänst. Med tjänstemottagare avses fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller som genom gemenskapsrätten har liknande rättigheter eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som använder eller avser att använda en tjänst. Bestämmelsen har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

5 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 7.1, ger uttryck för att det ska finnas en eller flera kontaktpunkter som ska underlätta för tjänsteleverantörer att iakttä tillståndsförfaranden. Detta innebär t.ex. att tillstånd ska kunna ansökas genom den gemensamma kontaktpunkten och att tjänsteleverantörer ska erhålla relevant information om vad som krävs för att erhålla tillståndet samt om kontaktuppgifter till behöriga myndigheter. Vidare ska tjänstemottagare kunna erhålla relevant information via den gemensamma kontaktpunkten.

Enligt andra stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om anslutning av sådana behöriga myndigheter som är kommunala eller andra organ till en gemensam kontaktpunkt samt om informationsutbyte mellan en sådan behörig myndighet och en gemensam kontaktpunkt. Bemyndigandet är motiverat av att kommande behöriga myndigheter är skyldiga att ansluta sig till kontaktpunkten och har stöd i 8 kap. 7 § första stycket punkten 3 i regeringsformen.

Genom bestämmelsen i tredje stycket informeras om att närmare bestämmelser om kontaktpunkterna meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Avvikelsen från *Lagrådets* förslag har behandlats i avsnitt 7.1.

6 §

Av bestämmelsen, som behandlas i avsnitt 7.1, följer att om en tjänsteleverantör har lämnat in en ansökan eller anmälan till en behörig myndighet med hjälp av en gemensam kontaktpunkt, ska myndigheten i den fortsatta handläggningen av ärendet kommunicera med tjänsteleverantören genom kontaktpunkten. Bestämmelsen är en följd av att de gemensamma kontaktpunkterna ska underlätta tillståndsförfarandet för tjänsteleverantören. Genom att detta är syftet har tjänsteleverantören i de fall det är mer lämpligt möjlighet att kommunicera direkt med den behöriga myndigheten.

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 8.3.3, innehåller en upplysning om att bestämmelser om den tid inom vilken behörig myndighet ska fatta beslut i ärende om tillstånd för etablering i Sverige finns i annan författning. Detta innebär att även bestämmelser om tyst beviljande eller omvänd stupstocksreglering finns i annan lag, förordning eller myndighetsföreskrifter. Vidare finns bestämmelser om att tidsfristen kan förlängas en gång i dessa. Tidsfristen börjar att räknas från den tidpunkt då fullständig ansökan har kommit in.

Paragrafen är alltså utformad som en upplysning om förekomsten av annan reglering.

8 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.3.3, och innebär att den behöriga myndigheten ska skicka ett mottagningsbevis när den bedömer att en ansökan är fullständig. Mottagningsbeviset ska innehålla information om

1. tidsfrist som avses i 7 § och, i förekommande fall, följderna av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist, och

2. möjligheterna till rättslig prövning av beslut.

Mottagningsbeviset ska i de fall regler om tyst beviljande är tillämpliga innehålla information även om detta. Bestämmelsen har i huvudsak utformats enligt *Lagrådets* förslag.

9 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 8.3.5, upplyser om att bestämmelser om skyldighet för en behörig myndighet att i samband med frågor om tillstånd godta intyg eller andra liknande dokument till styrkande av att visst tillståndskrav uppfyllts finns i annan författning. Dessa bestämmelser innebär att i de fall en tjänsteleverantör för att uppfylla ett krav i ett tillståndsförfarande eller ett annat krav på tjänsten ska godta likvärdiga intyg utfärdade i en annan medlemsstat. Föreslagen bestämmelse i lagen om tjänster på den inre marknaden är alltså utformad som en upplysning om förekomsten av annan reglering. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

10 §

Bestämmelsen, som behandlas i avsnitt 10.2, innebär en upplysning om att regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som ska vara samordnande myndighet med uppgift att underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES i frågor som rör tillsyn i Sverige. Det är inte meningen att dessa kontaktpunkter ska bistå myndigheterna från andra medlemsländer med tillsynen utan att de ska fungera som en kanal mellan myndigheter i det egna landet och myndigheter i andra medlemsländer. En uppgift är att underlätta förfarandet då det uppstår svårigheter, t.ex. om det behövs hjälp för att klargöra vilken myndighet som är behörig.

Bestämmelsen, som behandlas i avsnitt 10.2, anger att det vid samarbetet mellan behöriga myndigheter och den samordnande myndigheten ska användas ett elektroniskt informationssystem för den inre marknaden. Det system som utvecklats för att användas i detta syfte är IMI (Internal Market System), ett elektroniskt informationssystem som tagits fram av Europeiska gemenskapernas kommission tillsammans med medlemsstaterna för detta ändamål. Bestämmelsen innebär att behöriga myndigheter har att ansluta sig till informationssystemet.

Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

12 §

Paragrafen som behandlas i avsnitt 10.3 och 10.4, innebär att en behörig myndighet på begäran av en behörig myndighet inom EES ska lämna behövligt bistånd åt den utländska myndigheten. Den behöriga myndigheten är dock endast skyldig att lämna begärt bistånd om det ryms inom ramen för myndighetens befogenheter. Biståndet kan innebära att lämna viss information, vidta vissa kontroller m.m. Ett vanligt biståndsärende kommer att röra begäran om information i samband med tillståndsprövning vid etablering i ett annat medlemsland än där tjänsteleverantören redan är etablerad (jfr artikel 10.3 i tjänstedirektivet). Det kan också vara fråga om ett ärende avseende gränsöverskridande överträdelse av ett område som faller inom tjänstedirektivets tillämpningsområde som berör två eller flera länder. Det kan vidare vara fråga om en överträdelse av tjänstereglering i endast ett land där etableringslandet kan bistå med utredning. Ett annat exempel kan vara att etableringslandet begär bistånd för att utöva tillsyn av en tjänsteverksamhet som utövas i ett annat land än etableringslandet.

Det kan vara så att myndigheten saknar den efterfrågade informationen, t.ex. på grund av att tjänsteleverantören inte är registrerad eller att informationen inte har samlats in tidigare. I detta fall kan biståndet innefatta andra åtgärder än rent informationsutbyte. En behörig myndighet ska då använda alla tänkbara medel som finns i nationell lag för att lämna det begärda biståndet så snart som möjligt. Denna skyldighet kan innebära att tillfråga andra behöriga myndigheter, kontakta tjänsteleverantören och, om så krävs, genomföra kontroller och inspektioner.

Om det inte finns någon behörig myndighet ska biståndet lämnas av den samordnande myndigheten, som kommenterats under 10 §.

13 §

Bestämmelsen, som behandlas i avsnitt 10.4, anger att om det inte går att tillmötesgå en begäran på grund av t.ex. i 12 § angivna skäl eller att en myndighet i ett annat land inte lämnar begärt bistånd ska den behöriga myndigheten i Sverige lämna information om detta till den behöriga myndigheten i det andra landet och till Europeiska gemenskapernas kommission.

Bestämmelsen, som behandlas i avsnitt 10.6, anger att behörig myndighet i Sverige ska underrätta behöriga myndigheter i andra länder inom EES och Europeiska gemenskapernas kommission om tjänsteverksamhet som kan medföra allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön.

15 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 10.4 och 10.5, innebär genom skrivningen i första stycket att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en behörig myndighet och en annan behörig myndighet inom EES-området samt utlämnandet av information från en behörig myndighet till en tjänsteleverantör (se också under 5 §). Denna bestämmelse har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

I andra stycket informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om samarbete mellan myndigheter enligt 10–14 §§. Bestämmelsen har utformats på ett sådant sätt att den stämmer överens med andra liknande bestämmelser. Skälen för avvikelserna från *Lagrådets* förslag i denna del framgår av avsnitt 10.4.

16 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 11.1, innehåller krav på vilken information en tjänsteleverantör ska ge tjänstemottagarna. Information som gör det möjligt att komma i kontakt med tjänsteleverantören ska alltid lämnas. Vidare ska i förekommande fall tjänsteleverantören upplysa om följande. Registreringsnummer eller motsvarande identifieringsuppgifter, registrets namn, adressuppgift till behörig tillståndsmyndighet eller den gemensamma kontaktpunkten, registreringsnummer för mervärdesskatt, standardvillkor, avtalsvillkor om tillämplig lag och om behörig domstol, garanti, priset på tjänsten om det har fastställts i förväg, vad tjänsten huvudsakligen består av, försäkring som gäller för tjänsten, och möjlighet till tvistlösning utom domstol (se avsnitt 11.2). Alla uppgifter som är relevanta i dessa avseenden ska tillhandahållas. Första stycket 1 och 7 har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska information även lämnas om yrkestitel och det land där denna erhållits, och, i förekommande fall, den yrkesorganisation eller liknande där tjänsteleverantören är registrerad.

Tjänsteleverantören bör försäkra sig om att kontaktuppgifter alltid är lätt tillgängliga för tjänstemottagaren och att det är möjligt att komma i kontakt med tjänsteleverantören även sedan tjänsten har levererats för eventuella reklamationer eller förfrågningar (se avsnitt 11.2). Tjänsteleverantören ska ställa sådana uppgifter till förfogande som gör det möjligt att nå denne för direktkommunikation. Det är lämpligt att

tjänsteleverantören väljer vilka uppgifter som behövs för att säkra detta, beroende på målgruppen och den aktuella marknaden samt med hänsyn till att det ska vara möjligt att nå tjänsteföretaget även sedan tjänsten utförts.

Viss information ska lämnas på eget initiativ, och allt efter omständigheterna finnas tillgänglig på den plats där tjänsten utförs eller där avtalet ingås, på elektronisk väg genom en adress som tjänsteleverantören angett eller i eventuella informationshandlingar där tjänsten beskrivs i detalj. Sådan information kan alltså lämnas på olika sätt som tjänsteleverantören själv väljer, efter vad som i det enskilda fallet är lämpligt och som uppfyller kraven på tydlighet och tillgänglighet. Det är inte ett krav att all marknadsföring ska innehålla den nya lagens krav på upplysningar.

All information ska lämnas på ett klart och tydligt sätt och i god tid innan avtalet ingås eller, om det inte finns något skriftligt avtal, innan tjänsten utförs. Informationen ska finnas lätt tillgänglig för tjänstemottagaren på platsen för avtal eller utförande, på elektronisk väg eller i informationshandlingar om tjänsten. Informationen ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

I speciallagstiftningen görs en hänvisning till marknadsföringslagens bestämmelse om förbud mot utelämnande av väsentlig information enligt 10 § tredje stycket. Hänvisningen till marknadsföringslagen innebär att Konsumentombudsmannen kan utfärda ett vitesföreläggande eller väcka talan i Marknadsdomstolen. Talan enligt marknadsföringslagen kan också väckas av en näringsidkare som berörs eller av en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Brister i informationsgivningen enligt lagen om tjänster på den inre marknaden sanktioneras genom marknadsföringslagen. Av hänvisningen till marknadsföringslagen följer att ingripanden kan ske i enlighet med de förutsättningar som där ställs upp. Informationskraven i lagen om tjänster på den inre marknaden ska anses vara väsentlig information enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen. Ingripanden kan, allt efter förutsättningarna, ske både mot tjänsteleverantörer som verkar tillfälligt på den svenska marknaden och mot tjänsteleverantör som är etablerade här.

Vid en prövning av om ett informationskrav enligt särskild lag åsidosatts, presumeras i praxis att en brist på information utgör ett vilseledande utelämnande. För att bristen på information ska anses vara ett otillbörligt vilseledande och leda till sanktion enligt marknadsföringslagen, krävs det att bristen i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I förarbetena till marknadsföringslagen (prop. 2007:08:115 s. 89) uttalas att det ligger i sakens natur att ”väsentlig information” påverkar konsumentens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. Bestämmelserna om marknadsstörningsavgift ska inte tillämpas.

Ingripanden förutsätter att det är frågan om marknadsföring och åtgärder i näringsverksamhet. Lagkollisioner med bestämmelser som har gemenskapsrättslig grund behandlas i 3 §. Andra bestämmelser som reglerar informationskrav i marknadsföring gäller vid sidan av denna (se artikel 22.5).

Av paragrafen, som behandlas i avsnitt 11.1, följer att tjänsteleverantören ska lämna vissa kompletterande uppgifter om tjänsteleverantören begär det. Informationen ska liksom i föregående paragraf ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

18 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 11.1.1, anger att sanktionsbestämmelserna i marknadsföringslagen med undantag för bestämmelserna om marknadsstörningsavgift, ska tillämpas om tjänsteleverantören inte lämnar information i enlighet med 16 –17 §§. Konsumentombudsmannen kan med stöd av marknadsföringslagen utfärda förbud eller åläggande vid vite eller väcka talan i Marknadsdomstolen. Talan med stöd av marknadsföringslagen kan också väckas av näringsidkare som berörs eller av en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

19 §

Bestämmelsen som behandlas i avsnitt 11.2, anger att en tjänsteleverantör ska besvara klagomål från en tjänstemottagare så snart som möjligt. När klagomål har kommit in till en tjänsteleverantör måste dessa hanteras skyndsamt. I detta ligger att tjänsteleverantören skyndsamt ska besvara reklamationer och försöka hitta tillfredställande lösningar. Innebörden av att så snart som möjligt och skyndsamt besvara klagomål kan skifta med omständigheterna. Enligt regeringen är det rimligt att klagomål normalt besvaras inom en månad. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

20 §

I paragrafen, som behandlas i avsnitt 11.5.1, finns en bestämmelse om att en tjänsteleverantör inte får ställa upp allmänna villkor för tillhandahållandet av sina tjänster som är diskriminerande på grund av mottagarnas nationalitet eller bosättningsort, om detta inte är direkt motiverat på objektiva grunder.

Bestämmelsen återger principen om icke-diskriminering, sådan den kommer till uttryck i tjänstedirektivet. Den som erbjuder tjänster på marknaden får inte erbjuda sådana allmänt tillämpliga villkor som missgynnar vissa mottagare på grund av deras nationalitet eller bosättningsort. Skillnader på grund av nationalitet eller bosättningsort kan dock vara tillåtna om det är objektivt motiverat. Det kan t.ex. vara fråga om att det är högre faktiska kostnader på grund av avstånd, tekniska detaljer i samband med tillhandahållandet, olika marknadsvillkor, exempelvis säsongspåverkad högre eller lägre efterfrågan, olika semesterperioder i medlemsstaterna och olika

konkurrenters prissättning eller större risktagande på grund av att bestämmelserna skiljer sig från dem i etableringsmedlemsstaten.

I lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare finns bestämmelser om marknadsrättsliga sanktioner mot erbjudande av oskäligen avtalsvillkor. Sanktionerna kan användas mot marknadsföring av villkor som står i strid mot tvingande lag. I vissa särskilda fall kan det finnas möjlighet till ingripande enligt diskrimineringslagen (2008:567) eller konkurrenslagen (2008:579).

Bestämmelsen har, i likhet med lagens övriga bestämmelser, inte till syfte att reglera det privaträttsliga förhållandet mellan leverantör och mottagare. Ett civilrättsligt anspråk kan alltså inte grundas på bestämmelsen. En annan sak är att den marknadsrättsliga tillämpningen indirekt kan vara av betydelse, t.ex. vid en bedömning av frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt i den mening som avses i 36 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

13.2 Förslaget till lag om ändring i resegarantilagen (1972:204)

1 b §

I paragrafen, som är ny, anges att bestämmelsen om skyldighet att ställa säkerhet för andra resor än paketresor i 1 § andra stycket inte tillämpas i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom EES.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 9.2.

13.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel

9 §

Hänvisningen till myndighetens föreskrifter som meddelats med stöd av 5 § tas bort. Ändringen innebär att överträdelse av myndighets föreskrifter i ett enskilt fall inte ska läggas till grund för straffrättsligt ansvar enligt paragrafen. Endast den som bedriver automatspelsverksamhet utan tillstånd enligt 3 § kommer att omfattas av det straffrättsliga området.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.3.2.

13.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:292) om
avtalsvillkor mellan näringsidkare

Prop. 2008/09:187

6 §

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om att lagen inte tillämpas i fråga om en tjänst som tillfälligt tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en stat inom EES, men inte i Sverige.

Den som endast tillfälligt tillhandahåller tjänster här och är etablerad i en annan EES-stat än Sverige har att rätta sig efter de krav som ställs i etableringslandet. Det förutsätts att det är etableringslandets myndigheter som ingriper om dessa krav inte följs. Bestämmelsen saknar betydelse för det privaträttsliga förhållandet mellan leverantör och mottagare.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen finns i avsnitt 9.2.

13.5 Förslaget till lag om ändring i lag (1990:1183) om
tillfällig försäljning

2 a §

I paragrafen, som är ny, anges att informationskravet i 2 § andra stycket inte tillämpas i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom EES.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 9.2.

13.6 Förslaget till lag om ändring i bostadsrättslagen
(1991:614)

3 kap. 3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka kvalifikationer de personer ska ha som en bostadsrättsförening får utse till intygsgivare. I *första stycket* har gjorts ett tillägg som innebär att intygsgivare får utses även bland dem som i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet driver en i den staten etablerad verksamhet som omfattar utfärdandet av intyg av liknande slag som avses i 2 §. I den paragrafen finns bl.a. en bestämmelse om att den ekonomiska planen ska vara försedd med intyg av två personer.

I Bolagsverkets nuvarande uppgifter ingår att i samband med registrering av en ekonomisk plan granska att planen är försedd med intyg enligt 2 § (jfr 1 § och 9 kap. 31 §, 5 § bostadsrättsförordningen (1991:630) samt 15 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar). Genom ändringen kommer Bolagsverket, för det fall att det inte är fråga om en intygsgivare med behörighet meddelad av Boverket, att få till uppgift att pröva om de personer som har utfärdat intyget uppfyller de krav som anges i den nya bestämmelsen.

Paragrafen tar sikte på sådana former av intygsgivning som ligger nära det svenska systemet. Bolagsverket måste alltså i sin prövning kunna konstatera att tjänsteleverantören utfärdar eller har förutsättningar att utfärda intyg av liknande slag som avses i den svenska lagstiftningen. Kravet på etablering ska tolkas mot bakgrund av motsvarande begrepp i tjänstedirektivet. Med etablering avses tjänsteleverantörens faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet enligt artikel 43 i EG-fördraget under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs. I skäl 37 till tjänstedirektivet utvecklas vad som menas med etablering. Begreppet etablering bör fastställas i enlighet med EG-domstolens rättspraxis, enligt vilken begreppet förutsätter ett faktiskt utövande av en ekonomisk verksamhet genom fast etablering för en obegränsad period. En etablering kan enligt denna punkt i ingressen också föreligga när ett företag bildas för en viss period eller om det hyr den byggnad eller anläggning genom vilken den bedriver sin verksamhet. Enbart en postadress utgör enligt ingressen inte någon etablering. Om tjänsteleverantörer är etablerade på flera orter är det, enligt ingressen, viktigt att avgöra från vilken etableringsort de tillhandahåller de faktiska tjänster som avses. Om det är svårt att avgöra från vilken av flera etableringsorter en viss tjänst tillhandahålls, bör platsen för tjänsteleverantörens verksamhetscentrum som avser just denna tjänst utgöra etableringsorten.

Bolagsverket får inom ramen för det administrativa samarbete som införs för att genomföra tjänstedirektivet (jfr 10-15 §§ lagen om tjänster på den inre marknaden) ta hjälp av myndigheterna i etableringsmedlemsstaten för att få underlag för bedömningen av om intygsgivarna har rätt att utöva tjänsteverksamhet – i det här fallet intygsgivning – i Sverige. Det innebär bl.a. frågor om tjänsteleverantörens etablering och om dennes verksamhet i etableringsmedlemsstaten.

Om Bolagsverket finner att intygsgivaren inte uppfyller de krav som lagen ställer upp får verket vägra registrering av den ekonomiska planen.

Bakgrunden och innebörden av paragrafen har behandlats i avsnitt 9.2.

13.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

2 §

Ändringen innebär att kravet på att det ska finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för sådan näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av en utomlands bosatt fysisk person inskränks till att gälla enbart när denna fysiska person är bosatt utanför EES-området. Skälet till ändringen är att det inom tjänstedirektivets geografiska tillämpningsområde inte går att upprätthålla krav på att en tjänsteleverantör ska vara etablerad i Sverige och/eller ha i Sverige bosatt personal.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.2.3.

13.8 Förslaget till lag om ändring i lotterilagen
(1994:1000)

Prop. 2008/09:187

6 §

Paragrafen innehåller legaldefinitioner av automatspel. Den har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Ändringen i *andra stycket* innebär att regleringen av skicklighetsautomater utgår ur lotterilagen.

24 a, 26, 28 – 31, 43, 47 och 54 §§

Ändringarna har behandlats i avsnitt 8.3.2 och är en följd av att regleringen av skicklighetsautomater utgår ur lotterilagen.

13.9 Förslaget till lag om ändring i alkohollagen
(1994:1738)

7 kap. 14 a §

Paragrafen är ny. Genom paragrafen bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om serveringstillstånd.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.3.3.

13.10 Förslaget till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

2 kap. 4 §

Genom att orden "en juridisk person" byts ut mot "annan" möjliggörs även för fysiska personer att inneha funktionen att förmedla uppgifter i elektroniska dokument till och från tulldatasystemet.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 8.2.3.

13.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:93) om
kooperativ hyresrätt

4 kap. 4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka kvalifikationer de personer ska ha som en kooperativ hyresrättsförening får utse till intygsgivare. I

första stycket har gjorts ett tillägg som innebär att intygsgivare får utses även bland dem som i en annan stat inom EES driver en i den staten etablerad verksamhet som omfattar utfärdandet av intyg av liknande slag som avses i 4 kap. 3 § lagen om kooperativ hyresrätt. I den paragrafen finns bl.a. en bestämmelse om att den ekonomiska planen ska vara försedd med intyg av två personer.

Det bör noteras att en ekonomisk plan – i motsats till vad som gäller enligt bostadsrättslagen – inte ska registreras enligt lagen om kooperativ hyresrätt. Det förekommer alltså inte när det gäller kooperativa hyresrättsföreningar någon myndighetskontroll av att de personer som är intygsgivare är behöriga att vara det eller, i enlighet med den nya bestämmelsen i paragrafen, är etablerade som intygsgivare i en annan stat inom EES. Men det ankommer givetvis alltid på den enskilda föreningen, genom dess styrelse, att kontrollera att de intygsgivare som anlitas uppfyller de krav som ställs i paragrafen.

När det gäller innebörden av begreppet etablering, se bl.a. författningskommentaren till 3 kap. 3 § bostadsrättslagen, avsnitt 13.6. Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 9.2.

13.12 Förslaget till lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451)

5 a §

I paragrafen, som är ny, anges att lagens bestämmelser om tjänsters säkerhet inte tillämpas i fråga om en tjänst som tillhandahålls här i landet av en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige, utom i fall som avses i 30 a §. Bestämmelsen träffar således tillfälliga tjänsteutövare. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 9.3.

5 b §

Bakgrunden till paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 9.3 och 10.3. Genom paragrafen förtydligas att lagen tillämpas när en tillsynsmyndighet fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt tjänstedirektivet. Det innebär att den territoriella tillsynen utsträcks till att omfatta även i Sverige etablerade tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster i något annat EES-land. Bestämmelsen har i huvudsak utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

30 a §

Bestämmelsen, som är ny, grundar sig på artikel 18 i tjänstedirektivet som möjliggör undantag i enskilda fall från artikel 16 i direktivet. I

bestämmelsen regleras under vilka förutsättningar en svensk myndighet får vidta åtgärder med stöd av produktsäkerhetslagen mot en tjänst som tillfälligt tillhandahålls här i landet av en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige. Ett ingripande enligt denna bestämmelse ska ske med stöd av befintliga bestämmelser i produktsäkerhetslagen. Tillsynsmyndigheten ges alltså inga nya befogenheter genom bestämmelsen.

Av bestämmelsen framgår att en åtgärd mot en sådan tjänst får vidtas endast om

1. det sker enligt det förfarande för ömsesidigt bistånd som regleras i 30 b §,

2. åtgärden ger ett mer omfattande skydd för konsumenterna än det skydd den åtgärd ger som den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten skulle kunna vidta med stöd av föreskrifter som gäller i det landet,

3. den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten inte har vidtagit några åtgärder eller har vidtagit åtgärder som är otillräckliga i förhållande till de åtgärder som en sådan begäran som avses i 30 b § omfattar, och

4. åtgärden är proportionerlig i förhållande till det intresse som ska skyddas.

Med begreppen etablerad, etableringsmedlemsstat och behörig myndighet avses detsamma som i den föreslagna lagen om tjänster på den inre marknaden.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 9.3.

Bestämmelsen har delvis utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

30 b §

Paragrafen, som är ny, grundar sig på artikel 35 i tjänstedirektivet och reglerar det förfarande för ömsesidigt bistånd som ska följas då en svensk tillsynsmyndighet överväger att med stöd av 30 a § ingripa mot en tjänst som tillfälligt tillhandahålls här i landet av en näringsidkare som är etablerad i en annan EES-stat än Sverige. Paragrafen ska läsas mot bakgrund av de förutsättningar för ingripande mot en sådan tjänst som anges i 30 a §.

Av *första stycket*, som motsvarar artikel 35.2-3 i tjänstedirektivet, framgår att en svensk tillsynsmyndighet kan vidta åtgärder mot en näringsidkare från en annan EES-stat först om myndigheten begärt att den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten vidtar åtgärder och den utländska myndigheten inte inom rimlig tid därefter har vidtagit några åtgärder eller har vidtagit åtgärder som den svenska myndigheten bedömer är otillräckliga. I ett sådant fall får den svenska myndigheten ingripa tidigast 15 arbetsdagar efter det att den anmält sin avsikt att vidta åtgärder till den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten och kommissionen.

Med begreppen etablerad, etableringsmedlemsstat och behörig myndighet avses detsamma som i den föreslagna lagen om tjänster på den inre marknaden.

Av *andra stycket*, som motsvarar artikel 35.6, framgår att en tillsynsmyndighet i brådskande fall, dvs. om det finns en överhängande risk för allvarlig skada på person, får ingripa med stöd av 30 a § även om förfarandet för ömsesidigt bistånd i första stycket ännu inte har fullföljts. Sådana brådskande ingripanden ska omedelbart anmälas till den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten och kommissionen.

Bestämmelsen i *tredje stycket* motsvarar artikel 35.1 i tjänstedirektivet och innebär att förfarandet för ömsesidigt bistånd inte tillämpas i samband med domstolsförfaranden och brottsutredningar.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelserna har behandlats i avsnitt 9.3.

13.13 Förslaget till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59)

2 kap. 4 a §

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om att reglerna om marknadsrättsliga åtgärder i anledning av utebliven information vid distansavtal om icke finansiella tjänster i vissa avseenden inte tillämpas i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en stat inom EES, men inte i Sverige.

Bestämmelsen ger en anvisning om att sådana marknadsrättsliga åtgärder som avses i 2 kap. 8 § inte kan tillämpas om en näringsidkare som tillhandahåller tjänster i landet och är etablerad i en annan EES-stat än Sverige underlåter att iaktta skyldigheten enligt 2 kap. 6 § första stycket 1 att ge information om adress, utom när det gäller avtal där förskottsbetalning krävs. Detsamma gäller i fråga om åtgärder i anledning av underlåtenhet att iaktta skyldigheten enligt 2 kap. 6 § tredje stycket att vid telefonförsäljning ge information om namnet på den person som är i kontakt med konsumenten och dennas relation till näringsidkaren eller skyldigheten enligt 2 kap. 7 § andra stycket 2 att inom viss tid från avtalets ingående ge konsumenten information om adressen, telefonnumret eller e-postadressen till det verksamhetsställe dit konsumenten kan framställa klagomål.

Bestämmelsen saknar betydelse för det privaträttsliga förhållandet mellan leverantör och mottagare. Det betyder att den t.ex. inte påverkar den civilrättsliga bedömningen av frågan om ångerfristens beräkning (jfr 2 kap. 10 § andra stycket).

Bakgrunden och innebörden av bestämmelsen har behandlats i avsnitt 9.2.

2 §

Paragrafen har ändrats. *Första stycket 1–3* motsvarar första och andra styckena i den tidigare lydelsen och har endast ändrats redaktionellt och språkligt för ökad tydlighet.

Första stycket *punkten 4* innehåller ett förtydligande av att lagen också tillämpas när en behörig myndighet fullgör sina skyldigheter enligt tjänstedirektivet. Det innebär att den territoriella tillsynen utsträcks till att omfatta även marknadsföring som i Sverige etablerade näringsidkare riktar mot ett annat EES-land och möjliggör för behörig tillsynsmyndighet att ingripa mot sådan marknadsföring med stöd av lagen.

I *andra stycket* anges att bestämmelserna om garantier i 22 § inte ska tillämpas i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom EES. Detsamma gäller bestämmelserna i 4 § tredje stycket och 7 § när en näringsidkare är etablerad i en annan stat än Sverige inom EES och riktar marknadsföring mot en annan näringsidkare.

Bakgrunden och innebörden av bestämmelserna har behandlats i avsnitt 9.2 och 10.3.

13.15 Ikraftträdandet för lagändringarna

Enligt artikel 44 i tjänstedirektivet ska medlemsstaterna sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet före den 28 december 2009. *Lagrådet* har ansett ikraftträdandet enligt direktivet strikt tolkat borde ske senast den 27 december 2009. Regeringen delar bedömningen att direktivet synes föreskriva detta datum för ikraftträdande. Medlemsstaterna har i många fall ansett att genomförandet ska vara slutfört den 28 december 2009, varför alla länder inte kommer att ha samma datum för ikraftträdande. Regeringen anser ändå att *Lagrådets* mening bör godtas.

Även med hänsyn till att rimlig tid ska sättas av för fortsatt beredning inom Regeringskansliet och behandling i riksdagen bedöms att lagen om tjänster på den inre marknaden kan träda i kraft den 27 december 2009. Övriga föreslagna ändringar i lagar bör också kunna träda i kraft detta datum.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2006/123/EG

av den 12 december 2006

om tjänster på den inre marknaden

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 47.2 första och tredje meningarna och artikel 55,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget ⁽³⁾, och

av följande skäl:

(1) Europeiska gemenskapen har som mål att skapa allt starkare band mellan de europeiska staterna och folken och att säkerställa ekonomiska och sociala framsteg. I enlighet med artikel 14.2 i fördraget innebär den inre marknaden ett område utan inre gränser där den fria rörligheten för tjänster garanteras. I enlighet med artikel 43 i fördraget garanteras etableringsfrihet. I artikel 49 i fördraget fastställs rätten att tillhandahålla tjänster inom gemenskapen. Undanröjandet av hindren för utvecklingen av tjänsteverksamhet mellan medlemsstaterna är ett viktigt medel för att stärka integrationen mellan de europeiska folken samt främja en balanserad och hållbar ekonomisk och social utveckling. När sådana hinder undanröjs är det viktigt att se till att utvecklingen av tjänsteverksamhet bidrar till fullgörandet av uppgiften i artikel 2 i fördraget, nämligen att främja en harmonisk, väl avvägd och hållbar utveckling av näringslivet inom gemenskapen som helhet, en hög nivå i fråga om sysselsättning och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, en hållbar och icke-inflatorisk tillväxt, en hög grad av konkurrenskraft och ekonomisk konvergens, en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet, en höjning av levnadsstandarden och livskvaliteten samt ekonomisk och social sammanhållning och solidaritet mellan medlemsstaterna.

(2) En konkurrenskraftig tjänstemarknad är av avgörande betydelse för att främja den ekonomiska tillväxten och skapa nya arbetstillfällen i Europeiska unionen. För närvarande finns det ett stort antal hinder på den inre marknaden som hindrar tjänsteleverantörer, särskilt små och medelstora företag, från att växa över de nationella gränserna och dra full nytta av den inre marknaden. Detta försvagar den globala konkurrenskraften hos Europeiska unionens tjänsteleverantörer. En fri marknad där medlemsstaterna är skyldiga att undanröja hinder för den gränsöverskridande handeln med tjänster skulle, tillsammans med ökad öppenhet och konsumentupplysning, ge konsumenterna ett större utbud och bättre tjänster till lägre pris.

(3) I kommissionens rapport om tillståndet på den inre marknaden för tjänster anges ett stort antal hinder som står i vägen för eller bromsar utvecklingen av tjänsteverksamhet mellan medlemsstaterna, särskilt sådan som bedrivs av små och medelstora företag, vilka dominerar tjänstesektorn. I rapporten konstateras att det ännu ett årtionde efter att den inre marknaden borde ha varit fullbordad finns stora skillnader mellan visionen om en integrerad ekonomi för Europeiska unionen och den verklighet som EU:s medborgare och tjänsteleverantörer lever i. De hinder som räknas upp berör många olika tjänsteverksamheter och alla led i en tjänsteleverantörs verksamhet, och de har många gemensamma drag, bl.a. det faktum att de ofta uppstår på grund av administrativa bördor, den rättsliga osäkerhet som omger gränsöverskridande verksamhet och bristen på ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna.

(4) Eftersom tjänstesektorn är drivkraften bakom den ekonomiska tillväxten och svarar för 70 % av BNP och sysselsättningen i de flesta medlemsstaterna, inverkar denna uppsplittring av den inre marknaden negativt på hela den europeiska ekonomin, särskilt de små och medelstora företagens konkurrenskraft och arbetstagarnas rörlighet, och hindrar konsumenterna från att få tillgång till ett större urval av tjänster till konkurrenskraftiga priser. Det är viktigt att påpeka att tjänstesektorn är en nyckelsektor för sysselsättningen, särskilt för kvinnor, och att kvinnorna därför har mycket att vinna på de nya möjligheter som erbjuds genom att den inre marknaden för tjänster fullbordas. Europaparlamentet och rådet har betonat att undanröjandet av rättsliga hinder för etableringen av en verklig inre marknad är ett av de viktigaste leden i genomförandet av det mål som fastställdes av Europeiska rådets möte i Lissabon den 23 och 24 mars 2000 om att för-

⁽¹⁾ EUT C 221, 8.9.2005, s. 113.

⁽²⁾ EUT C 43, 18.2.2005, s. 18.

⁽³⁾ Europaparlamentets yttrande av den 16 februari 2006 (ännu ej offentliggjort i EUT), rådets gemensamma ståndpunkt av den 24 juli 2006 (EUT C 270 E, 7.11.2006, s. 1) och Europaparlamentets ståndpunkt av den 15 november 2006. Rådets beslut av den 11 december 2006.

bättra sysselsättningen och den sociala sammanhållningen och uppnå en hållbar ekonomisk tillväxt för att senast år 2010 göra Europeiska unionen till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi med fler och bättre arbetstillfällen. Att undanröja dessa hinder, utan att göra avkall på den ambitiösa europeiska sociala modellen, är således en grundläggande förutsättning för att lösa svårigheterna med att genomföra Lissabonstrategin och för att få fart på den europeiska ekonomin, i synnerhet när det gäller sysselsättningen och investeringarna. Det är därför viktigt att åstadkomma en inre marknad för tjänster där det råder rätt balans mellan en öppning av marknaderna och bevarandet av offentliga tjänster, sociala rättigheter och konsumenters rättigheter.

- (5) Det är därför nödvändigt att undanröja hindren för tjänsteleverantörernas etableringsfrihet i medlemsstaterna och för den fria rörligheten för tjänster mellan medlemsstaterna samt att garantera tjänstemottagare och tjänsteleverantörer den rättsliga säkerhet som krävs för att de i praktiken skall kunna utöva dessa två grundläggande friheter i fördraget. Eftersom hindren för tjänsterna på den inre marknaden berör såväl de aktörer som önskar etablera sig i andra medlemsstater som dem som tillhandahåller en tjänst i en annan medlemsstat utan att etablera sig där, är det nödvändigt att ge tjänsteleverantörerna möjlighet att utveckla sin tjänsteverksamhet på den inre marknaden antingen genom att etablera sig i en medlemsstat eller genom att använda sig av den fria rörligheten för tjänster. Tjänsteleverantörerna borde kunna välja mellan dessa två friheter, beroende på vilken tillväxtstrategi de har i varje medlemsstat.
- (6) Det är inte möjligt att undanröja dessa hinder endast genom en direkt tillämpning av artiklarna 43 och 49 i fördraget, dels eftersom det skulle vara synnerligen komplicerat för medlemsstaternas och gemenskapens institutioner att genomföra överträdelseförfaranden mot de berörda medlemsstaterna i varje enskilt fall, särskilt efter utvidgningen, dels eftersom många hinder inte kan undanröjas utan föregående samordning av de nationella lagstiftningarna, bl.a. genom administrativt samarbete. Som Europaparlamentet och rådet har konstaterat möjliggör en gemenskapsrättsakt att en verklig inre marknad för tjänster kan uppnås.
- (7) I detta direktiv fastställs en allmän rättslig ram, som kommer ett stort antal tjänsteverksamheter till godo, samtidigt som hänsyn tas till de utmärkande dragen hos varje form av verksamhet eller yrke och det sätt på vilket de regleras. Denna ram är grundad på en dynamisk och selektiv strategi, som består i att först undanröja sådana hinder som snabbt kan tas bort och därefter för övriga hinder inleda en process med utvärdering, samråd och ytterligare harmonisering på särskilda områden, vilket kommer att möjliggöra en gradvis och samordnad modernisering av de nationella systemen för reglering av tjänsteverksamhet, något som är absolut nödvändigt för att en verklig inre marknad för tjänster skall kunna fullbordas senast år 2010. En välavvägd kombination av åtgärder bör vidtas som innefattar målinriktad harmonisering, administrativt samarbete, bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster och uppmuntran till utarbetande av uppförandekoder på vissa områden. Denna samordning av de nationella lagstiftningarna bör säkerställa en hög grad av rättslig integration på gemenskapsnivå och en hög skyddsnivå när det gäller mål av allmänintresse, särskilt konsumentskyddet, vilket är absolut nödvändigt för att skapa förtroende mellan medlemsstaterna. I det här direktivet tas också hänsyn till andra mål av allmänintresse, inklusive skyddet av miljön, den allmänna säkerheten och folkhälsan samt kravet på att arbetsrättslig lagstiftning följs.
- (8) De bestämmelser i detta direktiv som rör etableringsfriheten och den fria rörligheten för tjänster bör endast tillämpas om den berörda verksamheten är öppen för konkurrens, så att medlemsstaterna inte tvingas att liberalisera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, att privatisera offentliga enheter som tillhandahåller sådana tjänster eller att avskaffa existerande monopol för andra verksamheter eller vissa distributionstjänster.
- (9) Detta direktiv är endast tillämpligt på krav som påverkar tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet. Det är därför inte tillämpligt på krav som t.ex. vägtrafikbestämmelser, bestämmelser om markanläggning eller markanvändning, fysisk planering, byggstandarder eller administrativa sanktioner för åsidosättande av sådana bestämmelser vilka inte särskilt reglerar eller särskilt påverkar tjänsteverksamheten men som måste följas av tjänsteleverantörer vid utövandet av deras ekonomiska verksamhet på samma sätt som av enskilda som agerar i egenskap av privatpersoner.
- (10) Detta direktiv gäller inte krav i samband med tillgång till offentliga medel för vissa tjänsteleverantörer. Sådana krav omfattar särskilt de krav genom vilka villkoren för tjänsteleverantörers rätt till offentliga medel fastställs, bl.a. särskilda avtalsvillkor, och inte minst olika kvalitetsnormer som måste iaktas för att kunna erhålla offentliga medel, t.ex. för sociala tjänster.
- (11) Detta direktiv påverkar inte sådana åtgärder som medlemsstaterna vidtar i överensstämmelse med gemenskapsrätten i samband med skydd för eller främjande av den kulturella och språkliga mångfalden och mångfalden i medierna, eller finansieringen av sådana åtgärder. Detta direktiv hindrar inte medlemsstaterna från att tillämpa sina grundläggande regler och principer om pressfrihet och yttrandefrihet. Direktivet påverkar inte medlemsstaternas lagar om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet eller av sådana skäl som anges i artikel 13 i fördraget.

- (12) Syftet med detta direktiv är att skapa en rättslig ram för att säkerställa etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänster mellan medlemsstaterna och inte att harmonisera eller påverka straffrätten. Medlemsstaterna bör emellertid inte kunna begränsa friheten att tillhandahålla tjänster genom att tillämpa straffrättsliga bestämmelser som särskilt påverkar tillträdet till eller utövandet av tjänsteverksamhet genom att kringgå bestämmelserna i detta direktiv.
- (13) Det är även viktigt att detta direktiv fullt ut är förenligt med de gemenskapsinitiativ som antagits med stöd av artikel 137 i fördraget och i syfte att uppnå målen i artikel 136 i detta avseende främjande av sysselsättning och förbättrade levnads- och arbetsvillkor.
- (14) Detta direktiv påverkar inte sådana arbets- och anställningsvillkor, t.ex. längsta arbetstid och kortaste vilotid, minsta antal betalda semesterdagar per år, minimilön samt hälsa, säkerhet och hygien på arbetsplatsen, som medlemsstaterna tillämpar i enlighet med gemenskapsrätten, och det påverkar inte heller förbindelserna mellan arbetsmarknadens parter, inbegripet rätten att förhandla om och ingå kollektivavtal, rätten att strejka och vidta stridsåtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och nationell praxis i överensstämmelse med gemenskapsrätten, och direktivet är inte tillämpligt på tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag. Direktivet påverkar inte medlemsstaternas lagstiftning om social trygghet.
- (15) I detta direktiv respekteras utövandet av de grundläggande rättigheter som är tillämpliga i medlemsstaterna, och som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna med åtföljande förklaringar, och sammanjämkar dem med de grundläggande friheter som fastställs i artiklarna 43 och 49 i fördraget. De grundläggande rättigheterna omfattar rätten att vidta stridsåtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och nationell praxis i överensstämmelse med för gemenskapsrätten.
- (16) Detta direktiv gäller endast tjänsteleverantörer som är etablerade i en medlemsstat och omfattar inte externa aspekter. Det gäller inte förhandlingar i internationella organisationer om handel med tjänster, särskilt inom ramen för Allmänna tjänstehandelsavtalet (GATS).
- (17) Detta direktiv omfattar endast sådana tjänster som utförs mot ekonomisk ersättning. Tjänster av allmänt intresse omfattas inte av definitionen i artikel 50 i fördraget och faller därför inte inom detta direktivs tillämpningsområde. Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är tjänster som utförs mot ekonomisk ersättning och därför omfattas av detta direktiv. Vissa tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, t.ex. sådana som kan finnas på transportområdet, har dock undantagits från detta direktivs tillämpningsområde, och vissa andra tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, t.ex. sådana som kan finnas på postområdet, omfattas av undantag från bestämmelsen i detta direktiv om friheten att tillhandahålla tjänster. Direktivet gäller inte finansieringen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och inte heller medlemsstaternas stödsystem, t.ex. på det sociala området, i enlighet med gemenskapens konkurrensregler. I direktivet behandlas inte uppföljningen av kommissionens vitbok om tjänster av allmänt intresse.
- (18) Finansiella tjänster bör uteslutas från direktivets tillämpningsområde, eftersom denna verksamhet omfattas av särskild gemenskapslagstiftning vilken, liksom detta direktiv, syftar till att genomföra en verklig inre marknad för tjänster. Detta undantag bör således omfatta alla finansiella tjänster som banktjänster och tjänster som avser krediter, försäkringar och återförsäkringar, tjänstepensioner och individuellt pensionssparande, värdepapper, investeringsfonder, betalningar och investeringsrådgivning, inbegripet de övriga tjänster som anges i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut⁽¹⁾.
- (19) År 2002 antogs ett antal rättsakter rörande nät och tjänster för elektronisk kommunikation, liksom anknyttande resurser och tjänster, genom vilka man inrättade ett regelverk för att underlätta tillträdet till dessa verksamheter inom den inre marknaden, särskilt genom att de flesta individuella tillståndsförfaranden avskaffades, vilket gör det nödvändigt att undanta de frågor som omfattas av dessa rättsakter från detta direktivs tillämpningsområde.
- (20) Undantagen från detta direktivs tillämpningsområde i fråga om sådana elektroniska kommunikationstjänster som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv)⁽²⁾, Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektiv)⁽³⁾, Europaparlamentets och rådets direktiv

⁽¹⁾ EUT L 177, 30.6.2006, s. 1.

⁽²⁾ EGT L 108, 24.4.2002, s. 7.

⁽³⁾ EGT L 108, 24.4.2002, s. 21.

- 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) ⁽¹⁾, Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster) ⁽²⁾ och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) ⁽³⁾ bör gälla både frågor som särskilt behandlas i dessa direktiv och frågor för vilka direktiven uttryckligen ger medlemsstaterna möjlighet att anta vissa åtgärder på nationell nivå.
- (21) Transporttjänster, inklusive lokaltrafik, taxi och ambulanser samt hamntjänster, bör undantas från detta direktivs tillämpningsområde.
- (22) Undantaget för hälso- och sjukvård från detta direktivs tillämpningsområde bör omfatta sådana tjänster inom hälso- och sjukvård och läkemedelstjänster som utförs av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården för att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd, där dessa verksamheter är förbehållna ett reglerat vårdyrke i den medlemsstat där tjänsterna tillhandahålls.
- (23) Detta direktiv påverkar inte ersättningen för hälso- och sjukvård som tillhandahålls i en annan medlemsstat än den där vårdmottagaren är bosatt. Domstolen har vid åtskilliga tillfällen behandlat denna fråga och erkänt patienternas rättigheter. Det är viktigt att behandla denna fråga inom ramen för en annan gemenskapsrättsakt för att få ett klart och tydligt rättsläge, i den mån frågan inte redan behandlats i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av system för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen ⁽⁴⁾.
- (24) Audiovisuella tjänster, oavsett sändningssätt, inbegripet sådana som tillhandahålls på biografer, bör också undantas från detta direktivs tillämpningsområde. Direktivet bör inte heller tillämpas på sådant statligt stöd från medlemsstaterna till den audiovisuella sektorn som omfattas av gemenskapens konkurrensregler.
- (25) Spelverksamhet, inbegripet lotterier och vadslagningar, bör undantas från detta direktivs tillämpningsområde med tanke på denna verksamhets särdrag som medfört att medlemsstaterna har utformat en politik avseende den allmänna ordningen och konsumentskyddet.
- (26) Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av artikel 45 i fördraget.
- (27) Detta direktiv bör inte omfatta sådana sociala tjänster som rör boende, barnomsorg och stöd till behövande familjer och enskilda och som på nationell, regional eller lokal nivå utförs av staten, av tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller av välgörenhetsorganisationer erkända av staten, i syfte att ge stöd till personer som tillfälligt eller permanent är särskilt behövande på grund av otillräckliga inkomster i familjen eller på grund av att de, helt eller delvis befinner sig i beroendeställning och till personer som riskerar att bli marginaliserade. Dessa tjänster är nödvändiga för att garantera den grundläggande rätten till mänsklig värdighet och integritet och är ett uttryck för principerna om social sammanhållning och solidaritet och bör inte påverkas av detta direktiv.
- (28) Detta direktiv behandlar inte finansieringen av, eller stödsystemet för, sociala tjänster. Det påverkar inte heller de kriterier eller villkor som medlemsstaterna fastställt för att garantera att de sociala tjänsterna verkligen gynnar allmänintresset och den sociala sammanhållningen. Detta direktiv bör inte påverka principen om samhällsomfattande tjänster avseende medlemsstaternas sociala tjänster.
- (29) Med hänsyn till att det i fördraget anges särskilda rättsliga grunder för skattefrågor och att det redan finns antagna gemenskapsinstrument inom detta område, är det nödvändigt att utesluta skatteområdet från detta direktivs tillämpningsområde.
- (30) Tjänsteverksamhet är redan föremål för omfattande gemenskapslagstiftning. Detta direktiv bygger vidare på gemenskapens regelverk och kompletterar det således. I de fall då det har konstaterats att detta direktiv strider mot andra gemenskapsinstrument åtgärdas det i direktivet, bl.a. i form av undantag. Det är emellertid nödvändigt att införa en bestämmelse för de eventuella kvarstående undantagsfall då en bestämmelse i detta direktiv strider mot en bestämmelse i något annat gemenskapsinstrument. Förekomsten av en sådan motstridighet bör fastställas i överensstämmelse med fördragets bestämmelser om etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster.

⁽¹⁾ EGT L 108, 24.4.2002, s. 33.

⁽²⁾ EGT L 108, 24.4.2002, s. 51.

⁽³⁾ EGT L 201, 31.7.2002, s. 37. Direktivet ändrat genom direktiv 2006/24/EG (EUT L 105, 13.4.2006, s. 54).

⁽⁴⁾ EGT L 149, 5.7.1971, s. 2. Förordningen senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 629/2006 (EUT L 114, 27.4.2006, s. 1).

- (31) Detta direktiv överensstämmer med och påverkar inte Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer ⁽¹⁾. Det behandlar andra frågor än frågor om yrkeskvalifikationer, till exempel yrkesansvarsförsäkring, marknadskommunikation, verksamheter på flera olika områden och administrativ förenkling. När det gäller tillfälligt tillhandahållande av tjänster över gränserna innehåller detta direktiv ett undantag från bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster, vilket innebär att avdelning II om friheten att tillhandahålla tjänster i direktiv 2005/36/EG inte påverkas. Därför påverkar bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster inte någon av de åtgärder som enligt det direktivet är tillämpliga i den medlemsstat där en tjänst utförs.
- (32) Detta direktiv är förenligt med gemenskapslagstiftning om konsumentskydd, t.ex. Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden ("direktivet om otillbörliga affärsmetoder") ⁽²⁾ och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen ("förordningen om konsumentskyddssamarbete") ⁽³⁾.
- (33) De tjänster som omfattas av detta direktiv rör ett stort antal olika verksamheter som ständigt utvecklas, och bland vilka man finner företagsrelaterade tjänster, såsom konsulttjänster inom ledarskap och förvaltning, certifiering och testning, viss typ av fastighetsservice ("facilities management"), inklusive kontorsunderhåll och annan kontorservice, reklam, rekryteringstjänster samt handelsagenter. Direktivet omfattar också tjänster både till företag och konsumenterna, såsom juridisk rådgivning och skatterådgivning, tjänster som berör fastigheter, t.ex. fastighetsmäklari, byggverksamhet, även arkitektverksamhet, distribution, mässarrangemang, biluthyrning och resebyråverksamhet. Även konsumenttjänster ingår, såsom inom turism (t.ex. turistguiders arbete), fritidsanläggningar, idrottsanläggningar och nöjesparker samt, under förutsättning att de inte är undantagna från direktivets tillämpningsområde, hushållstjänster, t.ex. hemhjälp till äldre. Dessa verksamheter kan röra både tjänster som kräver att tjänsteleverantör och tjänstemottagare befinner sig nära varandra, tjänster där tjänsteleverantören eller tjänstemottagaren förflyttar sig och tjänster som kan tillhandahållas på distans, t.ex. via Internet.
- (34) I enlighet med domstolens rättspraxis bör bedömningen av huruvida vissa verksamheter, särskilt verksamheter som är offentligt finansierade eller tillhandahålls av offentliga enheter, utgör en "tjänst" göras från fall till fall mot bakgrund av respektive verksamhets utmärkande drag, särskilt hur de tillhandahålls, organiseras och finansieras i den berörda medlemsstaten. Domstolen har slagit fast att det som framför allt utmärker ersättning är att den utgör en ekonomisk kompensation för en berörd tjänst och att ersättningskriteriet saknas i sådan verksamhet som utan ekonomiskt vederlag bedrivs av staten eller för statens räkning inom ramen för dess skyldigheter på det sociala och det kulturella området samt inom utbildning och rättsväsende, exempelvis kurser som tillhandahålls inom ramen för det nationella utbildningssystemet eller förvaltningen av sociala trygghetssystem som inte är inblandade i ekonomisk verksamhet. Avgifter som betalas av tjänstemottagare, t.ex. den kursavgift eller inskrivningsavgift som en studerande betalar för att i viss mån bidra till driftkostnaderna för ett system, utgör inte i sig någon ersättning eftersom tjänsten fortfarande till största delen finansieras med offentliga medel. Dessa verksamheter omfattas därför inte av definitionen av begreppet tjänst i artikel 50 i fördraget och omfattas alltså inte av detta direktivs tillämpningsområde.
- (35) Amatöridrottsverksamhet utan vinstsyfte är av mycket stor betydelse för samhället. Målen för denna verksamhet är ofta uteslutande sociala eller fritidsorienterade. Den utgör således inte nödvändigtvis någon ekonomisk verksamhet i gemenskapsrättslig mening och bör därför inte omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv.
- (36) Begreppet "tjänsteleverantör" bör omfatta fysiska personer som är medborgare i en medlemsstat eller juridiska personer som utövar en tjänsteverksamhet i en medlemsstat, antingen med åberopande av etableringsfriheten eller av den fria rörligheten för tjänster. Begreppet "tjänsteleverantör" bör därför inte endast begränsas till fall där tjänsten tillhandahålls över gränserna inom ramen för den fria rörligheten för tjänster, utan det bör även omfatta sådana fall då en aktör etablerar sig i en medlemsstat för att där utveckla tjänsteverksamhet. Begreppet "tjänsteleverantör" bör däremot inte omfatta sådana filialer till bolag från tredjeländer i en medlemsstat, eftersom etableringsfriheten och den fria rörligheten för tjänster enligt artikel 48 i fördraget endast kan gälla för bolag som bildats i enlighet med lagstiftningen i en medlemsstat och som har sitt säte enligt bolagsordningen, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom gemenskapen. Begreppet "tjänstemottagare" bör även omfatta tredjelandsmedborgare som redan har vissa rättigheter genom olika gemenskapsrättsakter, t.ex. förordning (EEG) nr 1408/71, rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning ⁽⁴⁾, rådets förordning

⁽¹⁾ EUT L 255, 30.9.2005, s. 22.

⁽²⁾ EUT L 149, 11.6.2005, s. 22.

⁽³⁾ EUT L 364, 9.12.2004, s. 1. Förordningen ändrad genom direktiv 2005/29/EG.

⁽⁴⁾ EUT L 16, 23.1.2004, s. 44.

(EG) nr 859/2003 av den 14 maj 2003 om utvidgning av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1408/71 och förordning (EG) nr 574/72 till att gälla de medborgare i tredje land som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa bestämmelser ⁽¹⁾ och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier ⁽²⁾. Dessutom kan medlemsstaterna låta begreppet tjänstemottagare omfatta även andra tredjelandsmedborgare inom de egna gränserna.

eller införd i ett register, en matrikel eller en databas, att vara officiellt utsedd som medlem i ett organ eller att inneha en yrkeslegitimation. Ett tillstånd kan beviljas antingen genom ett formellt beslut eller genom ett indirekt sådant, vilket exempelvis innebär att den behöriga myndigheten inte uttalar sig eller att den berörda parten skall vänta på mottagningsbesivet för sin anmälan innan den berörda verksamheten kan inledas eller betraktas som laglig.

(37) Den ort där en tjänsteleverantör är etablerad bör fastställas i enlighet med domstolens rättspraxis, enligt vilken begreppet etablering förutsätter ett faktiskt utövande av en ekonomisk verksamhet genom fast etablering för en obegränsad period. Detta krav kan även anses uppfyllt om ett företag bildas för en viss period eller om det hyr den byggnad eller anläggning genom vilken det bedriver sin verksamhet. Det kan också vara uppfyllt om en medlemsstat utfärdar tidsbegränsade tillstånd endast för särskilda tjänster. Etableringen behöver inte ske i form av ett dotterbolag, en filial eller en agentur utan kan bestå av ett kontor som sköts av tjänsteleverantörens egen personal eller av någon fristående person som har stående fullmakt att handla för företagets räkning på samma sätt som skulle vara fallet med en agentur. Enligt denna definition, som fordrar att tjänsteleverantören faktiskt bedriver ekonomisk verksamhet på etableringsorten, utgör enbart en postadress inte en etablering. Om tjänsteleverantörer är etablerade på flera orter är det viktigt att avgöra från vilken etableringsort de tillhandahåller de faktiska tjänster som avses. Om det är svårt att avgöra från vilken av flera etableringsorter en viss tjänst tillhandahålls, bör platsen för tjänsteleverantörens verksamhetscentrum som avser just denna tjänst utgöra etableringsorten.

(40) Begreppet "tvingande hänsyn till allmänintresset" som vissa bestämmelser i detta direktiv hänvisar till har utvecklats i domstolens rättspraxis rörande artiklarna 43 och 49 i fördraget och kan komma att vidareutvecklas. Enligt domstolens rättspraxis bör begreppet omfatta åtminstone följande grunder: allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa enligt artiklarna 46 och 55 i fördraget, upprätthållande av ordning i samhället, socialpolitiska mål, skydd av tjänstemottagarna, konsumentskydd, arbetarskydd, inbegripet arbetstagarnas sociala trygghet, djurskydd, bevarande av finansiell balans i socialförsäkringssystemen, bedrägeribekämpning, förebyggande av illojal konkurrens, miljöskydd och skydd av stadsmiljön, inbegripet samhällsplanering, skydd av långivare, säkrad sund förvaltning av rättsväsendet, trafiksäkerhet, skydd av immaterialrätten, kulturpolitiska mål, inbegripet skydd av yttrandefriheten med avseende på samhällets olika delar, särskilt sociala, kulturella, religiösa och filosofiska värderingar i samhället, behovet av att garantera en hög utbildningsnivå, upprätthållande av pressmångfald och främjande av det nationella språket, bevarande av det nationella historiska och konstnärliga kulturarvet samt politik för veterinära frågor.

(38) Begreppet "juridisk person" enligt bestämmelserna i fördraget om etablering ger aktörer möjlighet att fritt välja den juridiska form de anser vara lämplig för att bedriva sin verksamhet. Följaktligen omfattar begreppet "juridisk person" enligt fördraget alla enheter, oberoende av juridisk form, som bildats i enlighet med eller som omfattas av lagstiftningen i en medlemsstat.

(41) Begreppet "allmän ordning" omfattar, enligt EG-domstolens tolkning, skydd mot ett faktiskt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar något av samhällets grundläggande intressen och kan särskilt inbegripa frågor som avser människans värdighet, skydd av minderåriga och utsatta vuxna samt djurskydd. Likaledes inbegriper begreppet allmän säkerhet frågor om skydd för människors liv och hälsa.

(39) Begreppet "tillståndsförfarande" bör omfatta bl.a. de administrativa förfaranden genom vilka tillstånd, licenser, godkännanden eller koncessioner beviljas, och även skyldigheten, för att kunna utöva den berörda verksamheten, att vara registrerad som tillhörig viss yrkeskategori

(42) Bestämmelserna om administrativa förfaranden bör inte syfta till att harmonisera administrativa förfaranden utan till att avlägsna alltför tungrodda tillståndsförfaranden och formaliteter som hindrar etableringsfriheten och bildandet av nya tjänsteföretag.

⁽¹⁾ EUT L 124, 20.5.2003, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 158, 30.4.2004, s. 77.

- (43) En av de grundläggande svårigheterna, som särskilt små och medelstora företag stöter på då de vill få tillträde till och bedriva tjänsteverksamhet, är de komplicerade och utdragna administrativa förfarandena och den rättsliga osäkerhet som är förbunden med dessa. Av detta skäl är det nödvändigt att med utgångspunkt i de initiativ för modernisering och god förvaltningssed som tagits på gemenskapsnivå och nationell nivå, fastställa principer för administrativ förenkling, bl.a. genom att begränsa skyldigheten att begära förhandstillstånd till fall där detta är absolut nödvändigt och införa principen om tyst medgivande från de behöriga myndigheternas sida när en viss tid har förflutit. Sådana moderniseringsåtgärder har – utan att påverka kraven på öppenhet och aktuell information om aktörerna – till syfte att undanröja förseningar, kostnader och den avskräckande verkan som t.ex. uppstår på grund av onödiga, alltför komplicerade eller tungrodda förfaranden, dubbelarbete, onödigt byråkratiska förfaranden i samband med att dokument lämnas in, behöriga myndigheters godtyckliga bedömningar, oprecisa eller orimligt långa tidsfrister för att erhålla svar, beviljade tillståndsbegränsade giltighetstid eller orimliga avgifter och sanktioner. Sådana företeelser verkar särskilt avskräckande på tjänsteleverantörer som önskar utveckla sin verksamhet i andra medlemsstater och nödvändiggör en samordnad modernisering inom en utvidgad inre marknad med 25 medlemsstater.
- (44) Medlemsstaterna bör där så är lämpligt införa blanketter som harmoniserats på gemenskapsnivå i enlighet med vad kommissionen fastställt, och som likställs med certifikat, intyg eller andra dokument avseende etableringar.
- (45) För att utreda om förfarandena och formaliteterna behöver förenklas bör medlemsstaterna särskilt kunna beakta hur nödvändiga och hur många dessa är, eventuellt dubbelarbete, kostnader, klarhet och tillgänglighet samt de förseningar och praktiska svårigheter som de kan förorsaka den berörde tjänsteleverantören.
- (46) För att underlätta tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet på den inre marknaden är det nödvändigt att fastställa ett gemensamt mål för alla medlemsstater rörande administrativ förenkling och införa bestämmelser om bl.a. rätt till information, förfaranden på elektronisk väg och upprättande av en ram för tillståndsförfaranden. Andra åtgärder på nationell nivå för att uppfylla detta mål skulle kunna bestå i att man minskar antalet förfaranden och formaliteter som tillämpas på tjänsteverksamhet och begränsar sådana förfaranden och formaliteter till att endast omfatta sådana som är väsentliga för att nå ett mål av allmänintresse och som inte har samma innehåll eller syfte.
- (47) För att administrativ förenkling skall åstadkommas bör det inte ställas några allmänna formella krav, såsom uppvisande av originalhandlingar, bestyrkta kopior eller auktoriserade översättningar, såvida det inte objektivt kan motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset, såsom skydd av arbetstagare, folkhälsa, miljöskydd eller konsumentskydd. Det är också nödvändigt att se till att ett tillstånd i regel medger tillträde till eller utövande av en tjänsteverksamhet på hela det nationella territoriet, såvida inte tvingande hänsyn till allmänintresset objektivt kan motivera att man kräver ett nytt tillstånd för varje etableringsställe, t.ex. för etablering av stormarknader, eller ett tillstånd som är begränsat till en viss del av det nationella territoriet.
- (48) I syfte att ytterligare förenkla de administrativa förfarandena är det lämpligt att säkerställa att alla tjänsteleverantörer bara behöver vända sig till en enda instans för att fullgöra samtliga förfaranden och formaliteter (nedan kallad "gemensam kontaktpunkt"). Antalet sådana kontaktpunkter per medlemsstat kan variera efter regionala och lokala ansvarsområden eller efter vilket verksamhetsområde det rör sig om. Införandet av gemensamma kontaktpunkter bör inte påverka ansvarsfördelningen mellan de behöriga myndigheterna inom varje nationellt system. När flera myndigheter på regional eller lokal nivå är behöriga, kan en av dem fungera som gemensam kontaktpunkt och samordnare. Kontaktpunkterna kan inrättas av administrativa myndigheter, men också av handelskammare, hantverks- och industriföreningar, yrkessammanslutningar eller privata organ åt vilka medlemsstaten har beslutat att anförtro denna uppgift. De gemensamma kontaktpunkterna spelar en viktig roll som stöd för tjänsteleverantören, antingen som direkt behörig myndighet som kan utfärda de dokument som krävs för att få tillträde till en tjänsteverksamhet eller som mellanhand mellan tjänsteleverantören och de direkt behöriga myndigheterna.
- (49) Den avgift som de gemensamma kontaktpunkterna får debitera bör stå i proportion till kostnaden för de förfaranden och formaliteter som de har att ombesörja. Detta bör inte hindra medlemsstaterna från att anförtro de gemensamma kontaktpunkterna uppgiften att ta in andra administrativa avgifter som t.ex. tillsynsmyndigheternas avgifter.
- (50) Viss slags information måste vara lättillgänglig för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare. Det bör åligga varje medlemsstat att inom ramen för detta direktiv fastställa hur informationen meddelas tjänsteleverantörer och tjänstemottagare. Medlemsstaternas skyldighet att se till att relevant information är lättillgänglig för tjänsteleverantörer, och tjänstemottagare och att den är åtkomlig för allmänheten utan hinder, kan fullgöras genom att göra informationen tillgänglig genom en webbplats. All information bör lämnas på ett klart och entydigt sätt.

- (51) Informationen till tjänsteleverantörer och tjänstemottagare bör särskilt omfatta information om förfaranden och formaliteter, kontaktuppgifter för de behöriga myndigheterna, villkor för tillträde till offentliga register och databaser, information om hur klagomål kan framföras och kontaktuppgifter för föreningar och organisationer som kan bistå tjänsteleverantörer och tjänstemottagare med praktisk hjälp. De behöriga myndigheternas skyldighet att biträda tjänsteleverantörer och tjänstemottagare bör inte omfatta tillhandahållande av juridisk rådgivning i enskilda fall. Allmän information om hur kraven vanligen tolkas eller tillämpas bör dock ges. Frågor som exempelvis rör ansvar för oriktiga eller vilseledande uppgifter bör avgöras av medlemsstaterna.
- (52) Att det inom överskådlig tid inrättas ett system för förfaranden och formaliteter på elektronisk väg är en absolut förutsättning för en förenkling av administrationen av det område som rör tjänsteverksamhet, vilket skulle gynna såväl tjänsteleverantörer och tjänstemottagare som behöriga myndigheter. För att kravet på resultat skall uppnås kan den nationella lagstiftningen och andra bestämmelser som gäller tjänster behöva anpassas. Denna skyldighet bör inte hindra medlemsstaterna från att tillhandahålla även andra sätt, utöver de elektroniska, att fullgöra sådana förfaranden och formaliteter. Att dessa förfaranden och formaliteter måste kunna fullgöras på distans innebär bl.a. att medlemsstaterna måste se till att de kan tillhandahållas över gränserna. Skyldigheten att nå resultat gäller inte förfaranden eller formaliteter som är av sådant slag att de inte kan fullgöras på distans. Medlemsstaternas lagstiftning om språkanvändning påverkas inte heller.
- (53) Beviljandet av licenser för vissa former av tjänsteverksamhet kan kräva att den behöriga myndigheten intervjuar sökanden för att bedöma dennes personliga integritet och lämplighet för att utföra tjänsten i fråga. I sådana fall kan fullgörandet av formaliteterna på elektronisk väg vara olämpliga.
- (54) Möjligheten att få tillträde till en tjänsteverksamhet bör omfattas av krav på tillstånd från de behöriga myndigheterna endast om beslutet i fråga är icke-diskriminerande, nödvändigt och proportionellt. Detta innebär framför allt att ett tillståndsförfarande är godtagbart endast om en efterhandskontroll skulle vara verkningslös på grund av att man i efterhand inte kan avgöra om de berörda tjänsterna har brister, samtidigt som hänsyn tas till de eventuella risker och faror som kan uppstå om en förhandskontroll inte utförs. Dessa bestämmelser i direktivet kan emellertid inte åberopas för att rättfärdiga tillståndsförfaranden som är förbjudna enligt andra gemenskapsinstrument som Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/93/EG av den 13 december 1999 om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer ⁽¹⁾ eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationshällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (direktiv om elektronisk handel) ⁽²⁾. Resultaten från den ömsesidiga utvärderingen kommer att göra det möjligt att bestämma på gemenskapsnivå vilka verksamhetsformer som inte bör omfattas av tillståndsförfaranden.
- (55) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas möjlighet att återkalla tillstånd i efterhand om villkoren för det beviljade tillståndet inte längre är uppfyllda.
- (56) Enligt domstolens rättspraxis utgör folkhälsan, konsumentskyddet, djurhälsan och skyddet av stadsmiljön tvingande hänsyn till allmänintresset. Sådana tvingande hänsyn kan motivera tillämpningen av tillståndsförfaranden och andra restriktioner. Sådana tillståndsförfaranden eller restriktioner bör dock inte innebära någon diskriminering på grund av nationalitet. Dessutom bör nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna alltid respekteras.
- (57) Bestämmelserna om tillståndsförfaranden i detta direktiv bör gälla sådana fall då de aktörernas tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet kräver ett beslut av en behörig myndighet. Detta gäller varken beslut av behöriga myndigheter att inrätta en offentlig eller privat enhet för att tillhandahålla en viss tjänst eller behöriga myndigheters ingående av avtal för tillhandahållandet av en viss tjänst som regleras av bestämmelserna om offentlig upphandling, eftersom detta direktiv inte gäller bestämmelser om offentlig upphandling.
- (58) För att underlätta tillträde till och utövande av tjänsteverksamheter är det viktigt att utvärdera och rapportera om tillståndsförfarandena och vilket syfte de tjänar. Denna rapporteringsskyldighet rör endast förekomsten av tillståndsförfaranden och inte kriterier och villkor för att bevilja ett tillstånd.

⁽¹⁾ EGT L 13, 19.1.2000, s. 12.

⁽²⁾ EGT L 178, 17.7.2000, s. 1.

- (59) Tillståndet bör i regel göra det möjligt för tjänsteleverantören att få tillträde till tjänsteverksamheten eller utöva denna på hela landets territorium, såvida inte en territoriell begränsning motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset. Exempelvis miljöskyddet kan motivera att det ställs krav på tillstånd för varje enskild anläggning på det nationella territoriet. Denna bestämmelse bör inte påverka regionala eller lokala befogenheter för tillståndsgivning inom medlemsstaterna.
- (60) Detta direktiv, särskilt bestämmelserna om tillståndsförfaranden och det territoriella tillämpningsområdet för ett tillstånd, bör inte påverka den regionala och lokala behörighetsfördelningen i de enskilda medlemsstaterna, inbegripet regionalt och lokalt självstyre och användningen av officiella språk.
- (61) Bestämmelsen om att villkoren för beviljande av tillstånd inte skall överlappa varandra bör inte hindra medlemsstaterna från att tillämpa egna villkor som preciseras i tillståndsförfarandet. Det enda som bör krävas är att de behöriga myndigheterna då de överväger om den sökande uppfyller dessa krav, beaktar de likvärdiga villkor som den sökande redan har uppfyllt i en annan medlemsstat. Denna bestämmelse bör inte innebära att villkoren för att tillstånd skall beviljas enligt en annan medlemsstats tillståndsförfarande måste tillämpas.
- (62) Om antalet tillstånd för en viss verksamhet är begränsat på grund av brist på naturresurser eller teknisk kapacitet, bör ett förfarande för att välja mellan flera potentiella sökande inrättas, för att man genom fri konkurrens skall kunna förbättra kvaliteten på och villkoren för de tjänster som erbjuds användarna. Ett sådant förfarande bör ge garantier för öppenhet och opartiskhet, och ett tillstånd som utfärdats på detta sätt bör varken ha en orimligt lång giltighetstid eller förnyas automatiskt och får inte innebära någon fördel för den tjänsteleverantör vars tillstånd nyligen har upphört att gälla. Framför allt bör det utfärdade tillståndets giltighetstid fastställas så att det inte inskränker eller begränsar den fria konkurrensen mer än vad som är nödvändigt för att investeringarna skall hinna skrivas av och investerat kapital ge skäligen avkastning. Denna bestämmelse bör inte hindra medlemsstaterna från att begränsa antalet tillstånd av andra skäl än brist på naturresurser eller teknisk kapacitet. Dessa tillstånd bör under alla omständigheter även i fortsättningen omfattas av övriga bestämmelser om tillståndsgivning i detta direktiv.
- (63) I avsaknad av andra arrangemang bör tillståndet anses beviljat om inget annat meddelats inom en angiven tidsfrist. Andra arrangemang kan dock tillämpas när det gäller viss verksamhet, om det är objektivt motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset, bland annat tredje parts legitima intresse. Sådana andra arrangemang skulle kunna inbegripa bestämmelser i medlemsstaterna, enligt vilka ansökan i avsaknad av ett svar från den behöriga myndigheten skall anses vara avslagen, och avslaget kan överklagas till domstol.
- (64) För att inrätta en verklig inre marknad för tjänster är det nödvändigt att undanröja de begränsningar av etableringsfriheten och av den fria rörligheten för tjänster som ännu finns inskrivna i vissa medlemsstaters lagstiftning och som strider mot artiklarna 43 eller 49 i fördraget. De otillåtna begränsningarna påverkar särskilt den inre marknaden för tjänster och bör undanröjas systematiskt och så snart som möjligt.
- (65) Etableringsfriheten grundar sig särskilt på principen om likabehandling enligt vilken inte endast diskriminering på grund av nationalitet är förbjuden, utan även all indirekt diskriminering på andra grunder som kan leda till samma resultat. Det bör alltså inte ställas några krav på att man skall ha en viss etableringsort, hemvist, bosättningsort eller huvudsaklig verksamhetsort för att få tillträde till eller utöva tjänsteverksamhet i en medlemsstat, vare sig det rör sig om en huvudverksamhet eller biverksamhet. Dessa kriterier bör dock inte omfatta krav enligt vilka tjänsteleverantören eller en av dennes anställda eller ett ombud måste vara närvarande vid utövandet av tjänsteverksamheten när detta är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset. Vidare bör en medlemsstat inte heller begränsa ett företags rättskapacitet eller rätt att väcka talan, om det har bildats enligt lagstiftningen i en annan medlemsstat och det har sin huvudsakliga etablering där. Inte heller bör en medlemsstat kunna gynna de tjänsteleverantörer som har en särskild koppling till en nationell eller lokal socioekonomisk miljö, eller på grund av leverantörens etableringsort kunna inskränka dennes rätt att förvärva, utnyttja eller överlåta rättigheter och varor eller att få tillträde till olika former av krediter eller lokaler om dessa möjligheter underlättar för leverantören att få tillträde till eller utöva verksamheten.
- (66) Tillträde till eller utövande av en tjänsteverksamhet på en medlemsstats territorium bör inte vara beroende av en ekonomisk prövning. Förbudet mot att göra en ekonomisk prövning till en förutsättning för beviljande av tillstånd bör omfatta den ekonomiska prövningen i sig, och inte de andra krav som objektivt kan motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset, såsom skyddet av stadsmiljön, socialpolitik och folkhälsa. Detta förbud bör inte påverka utövandet av befogenheter när det gäller de myndigheter som ansvarar för tillämpningen av konkurrenslagstiftningen.

- (67) När det gäller finansiell säkerhet eller försäkring bör förbudet mot krav endast gälla skyldigheten att den begärda finansiella säkerheten eller försäkringen måste komma från ett finansinstitut som är etablerat i den berörda medlemsstaten.
- (68) I fråga om förhandsregistrering bör förbudet mot krav endast gälla skyldigheten att tjänsteleverantören före etableringen skall ha varit förhandsregistrerad under en viss period i ett register i den berörda medlemsstaten.
- (69) För att moderniseringen av nationella bestämmelser skall kunna samordnas så att de uppfyller den inre marknads krav är det nödvändigt att göra en utvärdering av vissa nationella krav som inte är diskriminerande men som på grund av sin karaktär kan komma att avsevärt inskränka eller till och med förhindra tillträdet till eller bedrivandet av en verksamhet som omfattas av etableringsfriheten. Denna utvärderingsprocess bör begränsas till att undersöka om kraven är förenliga med de kriterier som domstolen redan har fastställt för etableringsfriheten. Den bör inte avse tillämpningen av gemenskapens konkurrenslagstiftning. Om sådana krav är diskriminerande, inte objektivt motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset eller om de inte står i proportion till det eftersträvade syftet måste de upphävas eller ändras. Resultatet av utvärderingen kommer att variera beroende på verksamhetens art och det berörda allmänintresset. I synnerhet kan sådana krav vara helt motiverade när de avser socialpolitiska mål.
- (70) Tjänster får, i den mening som avses i detta direktiv och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 16 i EG-fördraget, i detta direktiv betraktas som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse endast om de tillhandahålls för att uppfylla en särskild uppgift av allmänt intresse som den berörda medlemsstaten anförtrott tjänsteleverantören. Uppdraget bör tilldelas tjänsteleverantören genom en eller flera rättsakter av ett slag som den berörda medlemsstaten beslutar om och där den särskilda uppgiftens art bör preciseras.
- (71) Det förfarande för ömsesidig utvärdering som föreskrivs i detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas frihet att i sina lagstiftningar fastställa en hög skyddsnivå för allmänna intressen, särskilt för att uppnå socialpolitiska mål. Dessutom är det nödvändigt att det vid den ömsesidiga utvärderingen tas full hänsyn till den särskilda karaktären hos tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och de särskilda uppgifter som de fyller. Detta kan motivera vissa inskränkningar i etableringsfriheten, särskilt om de syftar till att skydda folkhälsan och socialpolitiska mål och om de uppfyller kraven i artikel 15.3 a, b och c. När det gäller skyldigheten att ha en särskild juridisk form för att utöva vissa tjänster på det sociala området, har domstolen t.ex. redan funnit att det kan vara motiverat att underkasta tjänsteleverantören ett krav att verka utan vinstsyfte.
- (72) Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse avser viktiga uppgifter som rör social och territoriell sammanhållning. Utförandet av dessa uppgifter bör inte hindras som ett resultat av det utvärderingsförfarande som föreskrivs i detta direktiv. Krav som är nödvändiga för att dessa uppgifter skall kunna fullgöras bör inte påverkas av detta förfarande, men man bör samtidigt ta itu med omotiverade begränsningar av etableringsfriheten.
- (73) Bland de krav som bör granskas finns nationella regler som, av andra skäl än den som gäller yrkeskvalifikationer, förbehåller rätten att starta viss verksamhet åt vissa tjänsteleverantörer. Dessa krav inbegriper även skyldighet för tjänsteleverantörer att ha en viss juridisk form, t.ex. kravet att vara en juridisk person, en enskild firma, en ideell förening eller ett företag som ägs enbart av fysiska personer, eller krav som rör aktieinnehav i ett företag, särskilt skyldigheten att hålla ett minimikapital för viss slags verksamhet eller särskilda yrkeskvalifikationer för att inneha aktiekapital eller leda vissa företag. Utvärderingen av huruvida fasta minimi- och/eller maximiavgifter är förenliga med etableringsfriheten gäller bara avgifter som sätts av behöriga myndigheter särskilt för tillhandahållandet av vissa tjänster och inte, till exempel, allmänna regler om prissättning, exempelvis vid uthyrning av bostäder.
- (74) Den ömsesidiga utvärderingen innebär att medlemsstaterna under införlivandeperioden först måste göra en genomgång av sin lagstiftning i syfte att ta reda på om några av de ovannämnda kraven återfinns i deras rättssystem. Senast vid införlivandeperiodens slut bör medlemsstaterna utarbeta en rapport om resultatet av genomgången. Varje rapport överlämnas till alla andra medlemsstater och berörda parter. Medlemsstaterna har därefter sex månader på sig för att lämna sina synpunkter på rapporterna. Senast ett år efter dagen för införlivandet av detta direktiv bör kommissionen utarbeta en sammanfattande rapport, vid behov åtföljd av förslag till ytterligare initiativ. Om det är nödvändigt kan kommissionen i samarbete med medlemsstaterna bistå dem med att utforma en gemensam metod.
- (75) Att det i detta direktiv anges ett antal krav som medlemsstaterna måste upphäva eller utvärdera under införlivandeperioden påverkar inte möjligheten att inleda överträdelseförfarande mot en medlemsstat som inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 43 eller 49 i fördraget.

- (76) Detta direktiv rör inte tillämpningen av artiklarna 28-30 i fördraget avseende den fria rörligheten för varor. De begränsningar som förbjuds med hänvisning till bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster avser krav som gäller tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet, men inte de krav som gäller varorna i sig.
- (77) När en aktör förflyttar sig till en annan medlemsstat för att där utöva tjänsteverksamhet bör man skilja mellan omständigheter som omfattas av etableringsfriheten och sådana som omfattas av den fria rörligheten för tjänster, beroende på om verksamheten är av tillfällig art eller inte. När det gäller skillnaden mellan etableringsfriheten och den fria rörligheten för tjänster är, enligt domstolens rättspraxis, den viktigaste faktorn frågan om huruvida de aktörerna är etablerade eller inte i den medlemsstat där de tillhandahåller den berörda tjänsten. Om de är etablerade i den medlemsstat där de tillhandahåller sina tjänster bör de omfattas av etableringsfriheten. Om de aktörerna däremot inte är etablerade i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls bör deras verksamhet omfattas av den fria rörligheten för tjänster. I enlighet med domstolens rättspraxis bör verksamhetens tillfälliga art bedömas inte bara på grundval av tjänstens varaktighet, utan också med hänsyn till dess frekvens, periodiska karaktär eller kontinuitet. Det faktum att tjänsten är av tillfällig art bör inte under några omständigheter innebära att tjänsteleverantören i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls inte kan skaffa sig en viss infrastruktur, t.ex. ett kontor eller en byrå av något slag, som är nödvändig för att kunna utföra tjänsten i fråga.
- (78) För att säkerställa ett effektivt genomförande av den fria rörligheten för tjänster, och för att tjänstemottagarna och tjänsteleverantörerna skall kunna dra nytta av och erbjuda tjänster i hela gemenskapen utan att behöva ta hänsyn till några gränser, är det nödvändigt att det klargörs i vilken utsträckning kraven i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls är tillämpliga. Det är avgörande att se till att bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster inte hindrar den medlemsstat där tjänsten utförs från att tillämpa särskilda krav, i enlighet med principerna i artikel 16.1 a–c, av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet eller folkhälso- eller miljöskydd.
- (79) I enlighet med domstolens rättspraxis har en medlemsstat rätt att vidta åtgärder för att förhindra att tjänsteleverantörer otillbörligen utnyttjar principerna om den inre marknaden. Huruvida en tjänsteleverantör har gjort sig skyldig till missbruk bör avgöras från fall till fall.
- (80) Det är nödvändigt att se till att tjänsteleverantörerna kan ta med sig den utrustning som behövs för att utföra tjänsten när de reser till en annan medlemsstat för att tillhandahålla tjänster. Det är särskilt viktigt att undvika fall där tjänsten inte kan utföras utan utrustningen eller där tjänsteleverantörer ådrar sig merkostnader på grund av att de måste hyra eller förvärva annan utrustning än den de vanligtvis använder eller väsentligt tvingas ändra det sätt på vilket de vanligtvis bedriver sin verksamhet.
- (81) Med begreppet "utrustning" avses inte fysiska föremål som antingen tillhandahålls av tjänsteleverantören till kunden eller blir en del av ett fysiskt föremål som ett resultat av tjänsteverksamheten, t.ex. byggnadsmaterial eller reservdelar, eller som förbrukas eller lämnas kvar på platsen i samband med tillhandahållandet av tjänsten, t.ex. bränslen, sprängämnen, fyrverkerier, bekämpningsmedel, gifter eller mediciner.
- (82) Bestämmelserna i detta direktiv bör inte utesluta att en medlemsstat tillämpar bestämmelser om arbets- och anställningsvillkor. Bestämmelser i lagar och andra författningar bör i enlighet med fördraget vara motiverade av skäl som rör skydd för arbetstagare och vara icke-diskriminerande, nödvändiga och proportionerliga, enligt domstolens tolkning, samt överensstämma med annan relevant gemenskapsrätt.
- (83) Det är nödvändigt att säkerställa att bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster får frångås endast på de områden som omfattas av undantag. Dessa undantag är nödvändiga för att hänsyn skall kunna tas till hur långt integrationen kommit på den inre marknaden eller till vissa gemenskapsinstrument avseende tjänster där det föreskrivs att en tjänsteleverantör skall omfattas av ett annat lands lagstiftning än etableringsmedlemsstatens. Vidare bör vissa åtgärder i undantagsfall vidtas mot en viss tjänsteleverantör, om det sker i enstaka fall och på vissa strikta formella och materiella villkor. Eventuella begränsningar av den fria rörligheten för tjänster bör tillåtas i undantagsfall och endast om de är förenliga med de grundläggande rättigheter som utgör en integrerad del av de allmänna gemenskapsrättsliga principerna.
- (84) Undantaget från bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster när det gäller posttjänster bör omfatta både verksamheter som är förbehållna tjänsteleverantören av samhällsomfattande tjänster och andra posttjänster.

- (85) Det undantag från bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster som består i indrivning av fordringar och hänvisningen till ett eventuellt framtida harmoniseringsinstrument bör gälla endast tillträde till och utövande av verksamhet som företrädesvis består av att väcka talan vid domstol i samband med indrivning av fordringar.
- (86) Detta direktiv bör inte påverka arbets- och anställningsvillkor som i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster ⁽¹⁾ gäller för arbetstagare som utstationerats för att tillhandahålla en tjänst på en annan medlemsstats territorium. I sådana fall är tjänsteleverantören enligt direktiv 96/71/EG skyldig att uppfylla gällande arbets- och anställningsvillkor på ett antal angivna områden i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls. Dessa områden är följande: längsta arbetstid och kortaste vilotid, minsta antal betalda semesterdagar per år, minimilön, inbegripet övertidsersättning, villkor för personaluthyrning, särskilt genom bemanningsföretag, hälsa, säkerhet och hygien på arbetsplatsen, skyddsåtgärder med hänsyn till arbets- och anställningsvillkoren för gravida kvinnor och kvinnor som nyligen fött barn samt för barn och unga, lika behandling av kvinnor och män samt andra bestämmelser om icke-diskriminerande behandling. Detta gäller inte enbart arbets- och anställningsvillkor som är fastställda i lag utan även sådana som finns i kollektivavtal eller skiljedomar som officiellt förklarats ha allmän giltighet eller i praktiken har allmän giltighet i den mening som avses i direktiv 96/71/EG. Detta direktiv bör heller inte hindra medlemsstaterna från att tillämpa arbets- och anställningsvillkor på andra områden än dem som anges i artikel 3.1 i direktiv 96/71/EG av skäl som rör den allmänna ordningen.
- (87) Detta direktiv bör inte heller påverka arbets- och anställningsvillkoren då den arbetstagare som anstälts för att tillhandahålla en gränsöverskridande tjänst rekryterats i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls. Vidare bör inte detta direktiv påverka rätten för de medlemsstater där tjänsten tillhandahålls att besluta huruvida det föreligger ett anställningsförhållande och avgöra skillnaden mellan egenföretagare och anställda, inklusive "falska egenföretagare". I detta hänseende bör det väsentliga särdraget för ett anställningsförhållande i den mening som avses i artikel 39 i fördraget vara att en person under en viss tid, för någon annans räkning och enligt dennes anvisningar, utför tjänster i utbyte mot ersättning; varje verksamhet som en person utövar utanför ett underordnat förhållande måste betraktas som en verksamhet som personen bedriver i egenskap av egenföretagare i enlighet med artiklarna 43 och 49 i fördraget.
- (88) Bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster bör inte gälla i de fall då en verksamhet i enlighet med gemenskapsrätten är förbehållen ett särskilt yrke i en medlemsstat, exempelvis krav om att tillhandahållande av juridisk rådgivning är förbehållen advokater.
- (89) Det undantag från bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster som gäller vid registrering av fordon som leasats i en annan medlemsstat än den där fordonet används följer av domstolens rättspraxis, enligt vilken en medlemsstat får fastställa en sådan skyldighet i fråga om fordon som används inom det egna territoriet om detta står i proportion till det eftersträvade syftet. Undantaget gäller inte enstaka eller tillfälliga uthyrningar.
- (90) Avtalsförhållanden mellan tjänsteleverantör och kund samt mellan arbetsgivare och arbetstagare bör inte omfattas av detta direktiv. Vilken lagstiftning som är tillämplig på tjänsteleverantörens avtalsförpliktelser eller utomobliatoriska förpliktelser bör fastställas i enlighet med internationell privaträtt.
- (91) Medlemsstaterna måste ges möjlighet att, under särskilda omständigheter och i enskilda fall, av hänsyn till tjänsternas säkerhet, göra undantag från bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster för en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat. En sådan möjlighet bör dock endast få utnyttjas om harmonisering saknas på gemenskapsnivå.
- (92) Begränsningar av den fria rörligheten för tjänster i strid mot detta direktiv kan bero dels på åtgärder som vidtas gentemot tjänsteleverantören, dels på en rad olika hinder för tjänstemottagarnas, särskilt konsumenternas, möjlighet att utnyttja tjänsterna. I detta direktiv ges exempel på olika begränsningar för tjänstemottagare som vill utnyttja en tjänst som erbjuds av en tjänsteleverantör etablerad i en annan medlemsstat. Detta inbegriper även fall där tjänstemottagarna är skyldiga att erhålla tillstånd från eller underrätta sina behöriga myndigheter för att få ta emot en tjänst från en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat. Det gäller inte allmänna tillståndsförfaranden som även är tillämpliga på tjänster utförda av en tjänsteleverantör som är etablerad i samma medlemsstat.

⁽¹⁾ EGT L 18, 21.1.1997, s. 1.

- (93) Begreppet "ekonomiska bidrag" för användning av en särskild tjänst bör varken omfatta system för stöd som beviljas av medlemsstaterna, särskilt på det sociala området eller inom den kulturella sektorn, och som omfattas av gemenskapens konkurrensregler, eller allmänna ekonomiska bidrag som inte är kopplade till användning av en särskild tjänst, t.ex. studiebidrag eller studielån.
- (94) Enligt fördragets bestämmelser om fri rörlighet för tjänster är det förbjudet att diskriminera en tjänstemottagare på grund av dennes nationalitet eller på grund av i vilket land eller på vilken ort han eller hon är bosatt. Sådan diskriminering kan utgöra en skyldighet som gäller endast de som är bosatta i en annan medlemsstat att lämna in originalhandlingar, bestyrkta kopior, ett intyg om medborgarskap eller auktoriserade översättningar av handlingarna för att kunna utnyttja en tjänst eller förmånliga priser. Förbudet mot diskriminerande krav bör emellertid inte hindra att vissa tjänstemottagare kan få rätt till förmåner, särskilt när det gäller avgifter, om förmånerna grundar sig på objektiva motiverade kriterier.
- (95) Principen om icke-diskriminering på den inre marknaden innebär att tjänstemottagare, i synnerhet konsumenter, inte får vägras tillträde till en tjänst som erbjuds allmänheten eller att tillträdet inte får begränsas på grund av att de allmänna villkor som erbjuds allmänheten innehåller krav på tjänstemottagarens nationalitet eller bosättningsort. Detta påverkar inte möjligheten att inom ramen för dessa allmänna villkor tillämpa olika avgifter, priser och villkor för tillhandahållandet av en tjänst, om detta är motiverat av objektiva faktorer som kan variera länderna emellan, som högre faktiska kostnader på grund av avstånd, tekniska detaljer i samband med tillhandahållandet, olika marknadsvillkor, exempelvis säsongspåverkad högre eller lägre efterfrågan, olika semesterperioder i medlemsstaterna och olika konkurrenters prissättning eller större risktagande på grund av att bestämmelserna skiljer sig från dem i etableringsmedlemsstaten. Det innebär inte heller att en tjänst som inte tillhandahålls en konsument på grund av avsaknad av nödvändiga immateriella rättigheter på ett visst territorium skulle utgöra olaglig diskriminering.
- (96) Tjänsteleverantörer bör åläggas att ange e-postadress och webbplats som ett sätt att göra de upplysningar som de är skyldiga att lämna lättillgängliga för tjänstemottagaren. Skyldigheten för tjänsteleverantörerna att lämna vissa upplysningar i de handlingar där de ger en ingående presentation av sina tjänster bör inte omfatta allmän marknads kommunikation, t.ex. reklam, utan bör snarare avse broschyrer där det ges en ingående beskrivning av de tjänster som erbjuds, även dokument på webbplatser.
- (97) Det är nödvändigt att i detta direktiv fastställa vissa bestämmelser om hög kvalitet på tjänster och i synnerhet garantera krav på information och öppenhet. Dessa bestämmelser bör tillämpas både för gränsöverskridande tjänster mellan medlemsstaterna och tjänster som tillhandahålls i en medlemsstat av en tjänsteleverantör som är etablerad där, utan att lägga onödiga bördor på små och medelstora företag. Bestämmelserna bör inte på något sätt hindra medlemsstaterna från att, i enlighet med detta direktiv och annan gemenskapsrätt, tillämpa ytterligare eller andra kvalitetskrav.
- (98) Aktörer som tillhandahåller tjänster som utgör en direkt och särskild hälso- eller säkerhetsrisk eller ekonomisk risk för tjänstemottagaren eller en tredje person bör, i princip, omfattas av en yrkesansvarsförsäkring eller en likvärdig eller jämförbar garanti, vilket särskilt innebär att en sådan aktör i regel bör vara tillräckligt försäkrad för de tjänster som tillhandahålls i en eller flera andra medlemsstater än etableringsmedlemsstaten.
- (99) Försäkringen eller garantin bör vara anpassad till riskens art och omfattning. Därför måste tjänsteleverantörerna ha gränsöverskridande försäkringsskydd endast om de faktiskt tillhandahåller tjänster i andra medlemsstater. Medlemsstaterna bör inte fastställa mer detaljerade regler om försäkringsskyddet och fastställa till exempel miniminivåer för försäkringsbeloppet eller begränsningar när det gäller undantag från försäkringsskyddet. Tjänsteleverantörer och försäkringsbolag bör även fortsättningsvis ha tillräcklig flexibilitet för att förhandla fram försäkringsavtal som är exakt avpassade efter riskens art och omfattning. Dessutom är det inte nödvändigt att genom lag fastställa en skyldighet i fråga om skäligen försäkringsskydd. Det bör vara tillräckligt om en försäkringsskyldighet ingår i de etiska regler som fastställs av yrkesorganisationer. Försäkringsbolagen bör heller inte vara skyldiga att tillhandahålla försäkringsskydd.
- (100) Det är nödvändigt att upphöra med totalförbudet mot marknads kommunikation från reglerade yrken, inte genom att ta bort förbud mot innehållet i marknads kommunikationen utan snarare sådana förbud som innebär att ett visst yrke generellt sett inte får sända ut marknads kommunikation av ett visst eller av vissa slag, såsom all form av reklam via ett visst medium eller vissa medier. I fråga om marknads kommunikationens innehåll och utformning måste tjänsteleverantörerna uppmanas att på gemenskapsnivå utarbeta uppförandekoder som är förenliga med gemenskapsrätten.

- (101) Det är nödvändigt och i tjänstemottagarnas, särskilt konsumenternas, intresse att se till att tjänsteleverantörerna har möjlighet att erbjuda tjänster på flera olika områden parallellt och att begränsningar i detta hänseende inskränks till vad som är nödvändigt för att garantera opartiskheten, oberoendet och integriteten hos de reglerade yrkena. Detta påverkar inte sådana begränsningar och förbud mot att utföra viss verksamhet som syftar till att garantera oberoende om en medlemsstat anförtror en tjänsteleverantör en särskild uppgift, i synnerhet när det gäller stadsutveckling, och det bör inte heller påverka tillämpningen av konkurrensregler.
- (102) För att förbättra öppenheten och verka för att de bedömningar av kvaliteten på de tjänster som erbjuds och utförs för tjänstemottagarens räkning görs utifrån jämförbara kriterier, är det viktigt att upplysningar om innebörden av kvalitetsmärkning och andra kvalitetstecken för dessa tjänster är lättillgängliga. Denna skyldighet att visa öppenhet är särskilt viktig inom exempelvis turism, i synnerhet hotellnäringen, där bruket av klassificeringssystem är mycket utbrett. Vidare bör man undersöka i vilken utsträckning den europeiska standardiseringen kan användas för att förbättra överensstämmelsen och kvaliteten på tjänsterna. De europeiska standarderna utarbetas av de europeiska standardiseringsorganen, den europeiska standardiseringsorganisationen (CEN), Europeiska kommittén för elektroteknisk standardisering (Cenelec) och Europeiska institutet för telestandarder (ETSI). Om så är lämpligt kan kommissionen i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster⁽¹⁾ utfärda ett mandat för utarbetandet av särskilda europeiska standarder.
- (103) För att lösa eventuella problem med att följa ett domstolsbeslut bör det föreskrivas att medlemsstaterna skall erkänna likvärdiga garantier som ställts av institut eller organ som banker, försäkringsgivare eller andra leverantörer av finansiella tjänster som är etablerade i en annan medlemsstat.
- (104) Inrättandet av ett nätverk av medlemsstaternas konsumentskyddsmyndigheter, som behandlas i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 kompletterar det samarbete som föreskrivs i detta direktiv. Tillämpningen av konsumentskyddslagstiftningen i gränsöverskridande fall, särskilt när det gäller utvecklingen av nya marknadsförings- och försäljningsmetoder, liksom behovet av att undanröja vissa specifika hinder för samarbetet på detta område, nödvändiggör en högre grad av samarbete mellan medlemsstaterna. Framför allt är det nödvändigt att på detta område se till att medlemsstaterna
- kräver att aktörer på deras territorium som riktar sig till konsumenter i en annan medlemsstat upphör med olagliga metoder.
- (105) Administrativt samarbete är väsentligt för att den inre marknaden för tjänster skall fungera väl. Brist på samarbete mellan medlemsstaterna resulterar i en ökning av antalet regler som är tillämpliga på tjänsteleverantörer eller dubbelarbete när det gäller kontroller av verksamhet över gränserna, och kan även utnyttjas av mindre seriösa ekonomiska aktörer som vill komma undan kontroller eller kringgå gällande nationella regler om tjänster. Det är därför väsentligt att föreskriva tydliga rättsligt bindande skyldigheter för medlemsstaterna att samarbeta effektivt.
- (106) I kapitlet om administrativt samarbete bör "tillsyn" omfatta sådan verksamhet som övervakning och undersökning, problemlösning, verkställighet och införande av sanktioner samt därpå följande uppföljningsverksamhet.
- (107) Under normala förhållanden bör ömsesidigt bistånd ske genom direktkontakt mellan de behöriga myndigheterna. De kontaktpunkter som har utsetts av medlemsstaterna bör vara skyldiga att underlätta förfarandet endast då det uppstår svårigheter, t.ex. om det behövs hjälp för att klargöra vilken relevant myndighet som är behörig.
- (108) Vissa skyldigheter i fråga om ömsesidigt bistånd bör gälla alla frågor som omfattas av detta direktiv, inklusive då en tjänsteleverantör etablerar sig i en annan medlemsstat. Andra skyldigheter i fråga om ömsesidigt bistånd bör endast gälla när tjänster tillhandahålls över gränserna, då bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster är tillämplig. Ett antal ytterligare skyldigheter bör gälla i samtliga fall då tjänster tillhandahålls över gränserna, även inom områden som inte omfattas av bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster. Tjänster som tillhandahålls över gränserna bör även omfatta sådana fall då tjänster tillhandahålls på distans och då mottagaren reser till tjänsteleverantörens etableringsmedlemsstat för att motta tjänsten.
- (109) Om en tjänsteleverantör tillfälligt förflyttar sig till en annan medlemsstat än etableringsmedlemsstaten är det nödvändigt att dessa båda medlemsstater inleder ett samarbete, så att den förre kan genomföra kontroller, inspektioner och utredningar på etableringsmedlemsstatens begäran, eller kontroller på eget initiativ om det enbart rör sig om kontroll av fakta.
- (110) Medlemsstaterna bör inte kunna kringgå bestämmelserna i detta direktiv, däribland bestämmelsen om friheten att tillhandahålla tjänster, genom diskriminerande eller oproportionerliga kontroller, inspektioner eller utredningar.

⁽¹⁾ EGT L 204, 21.7.1998, s. 37. Direktivet senast ändrat genom 2003 års anslutningsakt.

- (111) Bestämmelserna i detta direktiv om utbyte av information om tjänsteleverantörens anseende bör inte ersätta initiativ inom polisarbete och straffrättsligt samarbete, särskilt sådana som rör utbyte av information mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och kriminalregister.
- (112) Samarbete mellan medlemsstaterna kräver ett väl fungerande elektroniskt informationssystem, så att behöriga myndigheter lätt kan identifiera sina relevanta samarbetspartner i andra medlemsstater och kommunicera på ett effektivt sätt.
- (113) Det är nödvändigt att föreskriva att medlemsstaterna i samarbete med kommissionen har skyldighet att uppmuntra berörda parter att utarbeta uppförandekoder på gemenskapsnivå, som särskilt syftar till att främja kvaliteten på tjänsterna med beaktande av de enskilda yrkenas särdrag. Dessa uppförandekoder bör vara förenliga med gemenskapsrätten, särskilt konkurrensreglerna. De bör vara förenliga med rättsligt bindande regler för yrkesetik och uppförande i medlemsstaterna.
- (114) Medlemsstaterna bör uppmuntra särskilt yrkesorganisationer, yrkessammanslutningar och andra branschorganisationer på gemenskapsnivå att utarbeta uppförandekoder. Dessa uppförandekoder bör innehålla bestämmelser för marknadskommunikation för reglerade yrken utifrån de enskilda yrkenas särdrag, samt yrkesetiska bestämmelser och förhållningsregler för reglerade yrken med syfte att garantera oberoende, opartiskhet och tystnadsplikt. Dessutom bör de villkor som gäller för fastighetsmäklares verksamhet ingå i uppförandekoderna. Medlemsstaterna bör vidta stödåtgärder för att uppmuntra yrkesorganisationer, yrkessammanslutningar och andra branschorganisationer att i sina respektive länder tillämpa uppförandekoder som antagits på gemenskapsnivå.
- (115) Syftet med uppförandekoder på gemenskapsnivå är att fastställa miniminormer för uppförande vilka utgör ett komplement till medlemsstaternas lagstadgade krav. De hindrar inte medlemsstaterna från att i enlighet med gemenskapsrätten införa strängare rättsliga regler eller nationella yrkesorganisationer från att föreskriva mer omfattande skydd i sina nationella uppförandekoder.
- (116) Eftersom målen för detta direktiv, nämligen att avskaffa hindren för tjänsteleverantörernas etableringsfrihet i medlemsstaterna och den fria rörligheten för tjänster mellan medlemsstaterna, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av åtgärdens omfattning, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå,

kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

- (117) De åtgärder som är nödvändiga för att genomföra detta direktiv bör antas i enlighet med rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter ⁽¹⁾.
- (118) I enlighet med punkt 34 i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning ⁽²⁾ uppmuntras medlemsstaterna att för egen del och i gemenskapens intresse upprätta egna tabeller som så långt det är möjligt visar överensstämmelsen mellan detta direktiv och införlivandeåtgärderna samt att offentliggöra dessa tabeller,

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Syfte

1. I detta direktiv fastställs de allmänna bestämmelser som skall underlätta utövandet av etableringsfriheten för tjänsteleverantörer och den fria rörligheten för tjänster, samtidigt som tjänsternas höga kvalitetsnivå bibehålls.
2. I detta direktiv behandlas inte liberaliseringen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som är förbehållna offentliga eller privata enheter, och inte heller privatiseringen av offentliga enheter som tillhandahåller tjänster.
3. I detta direktiv behandlas inte avskaffandet av monopol för tillhandahållande av tjänster och inte heller statligt stöd från medlemsstater vilket omfattas av gemenskapens konkurrensregler.

Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas frihet att i enlighet med gemenskapsrätten definiera vad de anser vara tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, hur dessa tjänster bör organiseras och finansieras i enlighet med bestämmelserna om statligt stöd samt vilka särskilda krav de bör underställas.

4. Detta direktiv påverkar inte de åtgärder på gemenskapsnivå eller nationell nivå som vidtas i överensstämmelse med gemenskapsrätten för att skydda eller främja den kulturella eller språkliga mångfalden eller mångfalden i medierna.

⁽¹⁾ EGT L 184, 17.7.1999, s. 23. Beslutet ändrat genom beslut 2006/512/EG (EUT L 200, 22.7.2006, s. 11).

⁽²⁾ EUT C 321, 31.12.2003, s. 1.

5. Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas straffrättsliga bestämmelser. Medlemsstaterna får dock inte begränsa friheten att tillhandahålla tjänster genom att tillämpa straffrättsliga bestämmelser som särskilt reglerar eller påverkar tillträdet till eller utövandet av en tjänsteverksamhet genom att kringgå bestämmelserna i detta direktiv.

6. Detta direktiv påverkar inte arbetsrätten, dvs. sådana rättsliga eller avtalsreglerade bestämmelser om anställningsvillkor, arbetsförhållanden, inbegripet hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, samt förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, som medlemsstaterna tillämpar i enlighet med nationell lagstiftning som respekterar gemenskapsrätten. Detta direktiv påverkar inte heller medlemsstaternas lagstiftning om social trygghet.

7. Detta direktiv påverkar inte utövandet av sådana grundläggande rättigheter som erkänns i medlemsstaterna och i gemenskapsrätten. Det påverkar inte heller rätten att förhandla om, ingå och tillämpa kollektivavtal samt att vidta stridsåtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och praxis som respekterar gemenskapsrätten.

Artikel 2

Tillämpningsområde

1. Detta direktiv skall tillämpas på tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer som är etablerade i en medlemsstat.

2. Detta direktiv skall inte tillämpas på följande verksamheter:

- a) Icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse.
- b) Finansiella tjänster såsom banktjänster och tjänster som avser krediter, försäkringar och återförsäkringar, tjänstepensioner och individuellt pensionssparande, värdepapper, investeringsfonder, betalningar och investeringsrådgivning inbegripet tjänster som förtecknas i bilaga I till direktiv 2006/48/EG.
- c) Elektroniska kommunikationstjänster och kommunikationsnät och därmed förbundna resurser och tjänster när det gäller frågor som omfattas av direktiv 2002/19/EG, 2002/20/EG, 2002/21/EG, 2002/22/EG och 2002/58/EG.
- d) Tjänster på transportområdet, inbegripet hamntjänster, som omfattas av avdelning V i EG-fördraget.
- e) Tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag.
- f) Hälso- och sjukvårdstjänster, oavsett om de tillhandahålls via sjukvårdsinrättningar eller inte, och oavsett hur de är organiserade och finansierade på nationell nivå eller om de är offentliga eller privata.

g) Audiovisuella tjänster, inbegripet cinematografiska tjänster, oavsett produktions-, distributions- och sändningsmetoder och radiosändningar.

h) Spelverksamhet som innebär att insatser med penningvärde görs i hasardspel, t.ex. lotterier, kasinospel och vadslagningar.

i) Verksamhet som har samband med utövandet av offentlig makt enligt artikel 45 i fördraget.

j) Sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda, som tillhandahålls av staten, tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller av staten erkända välgörenhetsorganisationer.

k) Privata säkerhetstjänster.

l) Tjänster som tillhandahålls av officiellt utnämnda notarier och utmätningsmän.

3. Detta direktiv skall inte tillämpas på skatteområdet.

Artikel 3

Förhållande till andra bestämmelser i gemenskapsrätten

1. Om bestämmelserna i detta direktiv strider mot en bestämmelse i en annan gemenskapsrättsakt som reglerar specifika frågor rörande tillträde till och utövande av en tjänsteverksamhet inom särskilda områden eller för särskilda yrken, skall bestämmelsen i den andra gemenskapsrättsakten ges företräde och tillämpas på dessa särskilda områden eller yrken. Detta inbegriper följande rättsakter:

a) Direktiv 96/71/EG.

b) Förordning (EEG) nr 1408/71.

c) Rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (¹).

d) Direktiv 2005/36/EG.

2. Detta direktiv rör inte den internationella privaträtten, i synnerhet de regler som styr vilken lag som skall tillämpas på avtalsförpliktelser och utomobligatoriska förpliktelser, inbegripet sådana som garanterar att konsumenter omfattas av det konsumentskydd som fastställs i gällande konsumentlagstiftning i deras medlemsstater.

(¹) EGT L 298, 17.10.1989, s. 23. Direktivet ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG (EGT L 202, 30.7.1997, s. 60).

3. Medlemsstaterna skall tillämpa bestämmelserna i detta direktiv i enlighet med bestämmelserna i fördraget om etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster.

Artikel 4

Definitioner

I detta direktiv används följande definitioner:

1. *tjänst*: all förvärvsverksamhet som egenföretagare utövar, i regel mot ekonomisk ersättning, enligt artikel 50 i fördraget.
2. *tjänsteleverantör*: en fysisk person som är medborgare i en medlemsstat eller en juridisk person enligt artikel 48 i fördraget och som är etablerad i en medlemsstat och som erbjuder eller tillhandahåller en tjänst.
3. *tjänstemottagare*: en fysisk person som är medborgare i en medlemsstat eller som har rättigheter i kraft av gemenskapsrättsakter eller en juridisk person enligt artikel 48 i fördraget som är etablerad i en medlemsstat och av yrkesskäl eller andra skäl använder eller vill använda sig av en tjänst.
4. *etableringsmedlemsstat*: den medlemsstat inom vars territorium den berörda tjänsteleverantören är etablerad.
5. *etablering*: tjänsteleverantörens faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet enligt artikel 43 i fördraget under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs.
6. *tillståndsförfarande*: förfarande som innebär att en tjänsteleverantör eller tjänstemottagare måste vända sig till en behörig myndighet för att erhålla ett formellt eller ett indirekt beslut om att få tillträde till eller utöva en tjänsteverksamhet.
7. *krav*: skyldighet, förbud, villkor eller begränsning som föreskrivs i medlemsstaternas lagar eller andra författningar eller som följer av rättspraxis, administrativt förfarande, regler från yrkesorganisationer eller kollektiva regler som yrkessammanslutningar eller andra branschorganisationer har antagit som ett led i utövandet av sitt rättsliga oberoende; regler som fastställts i kollektivavtal som arbetsmarknadens parter förhandlat fram skall inte uppfattas som krav i den mening som avses i detta direktiv.
8. *tvingande hänsyn till allmänintresset*: hänsyn som domstolen i sin rättspraxis bedömt som tvingande på grund av allmänintresset, t.ex. följande: allmän ordning, allmän säkerhet, skydd för människors liv och hälsa, folkhälsa, bibehållen

ekonomisk jämvikt i det sociala trygghetssystemet, konsumentskydd och skydd av såväl tjänstemottagare som arbetstagare, rättvisa handelstransaktioner, kamp mot bedrägerier, skydd av miljö och stadsmiljö, djurhälsa, immateriella rättigheter, bevarande av det nationella historiska och konstnärliga kulturarvet, socialpolitiska och kulturpolitiska mål.

9. *behörig myndighet*: alla organ eller instanser som i en medlemsstat har till uppgift att kontrollera eller reglera tjänsteverksamheter, särskilt administrativa myndigheter, inbegripet domstolar som agerar som sådana, yrkesorganisationer eller de yrkessammanslutningar eller andra branschorganisationer som inom ramen för sitt rättsliga oberoende kollektivt reglerar möjligheten att få tillträde till och utöva tjänsteverksamhet.
10. *medlemsstat där tjänsten tillhandahålls*: den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls av en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat.
11. *reglerat yrke*: en yrkesverksamhet eller flera yrkesverksamheter enligt artikel 3.1 a i direktiv 2005/36/EG.
12. *marknadskommunikation*: varje form av meddelande som syftar till att direkt eller indirekt främja varor eller tjänster från ett företag, en organisation eller en person som bedriver handels-, industri- eller hantverksverksamhet, eller har ett reglerat yrke, eller till att direkt eller indirekt främja ovan nämnda företags, organisations eller persons profil. Följande utgör i sig inte marknadskommunikation:
  - a) Information som gör att man direkt kan nå företaget, organisationen eller personen, exempelvis domännamn eller en e-postadress.
  - b) Meddelanden som rör företagets, organisationens eller personens varor, tjänster eller image och som utarbetats på ett oberoende sätt, i synnerhet när det inte gjorts i utbyte mot ekonomisk ersättning.

KAPITEL II

ADMINISTRATIV FÖRENKLING

Artikel 5

Förenkling av förfaranden

1. Medlemsstaterna skall granska de förfaranden och formaliteter som är tillämpliga på tillträde till och utövande av en tjänsteverksamhet. Om de förfaranden och formaliteter som granskas enligt denna punkt inte är tillräckligt enkla skall medlemsstaterna förenkla dem.
2. Kommissionen får införa harmoniserade blanketter på gemenskapsnivå i enlighet med förfarandet i artikel 40.2. Dessa blanketter skall vara likvärdiga med certifikat, intyg eller andra dokument som krävs av en tjänsteleverantör.

3. Om medlemsstaterna begär att tjänsteleverantörer eller tjänstemottagare skall tillhandahålla ett certifikat, ett intyg eller något annat dokument som visar att de uppfyller ett visst krav, skall de godta alla dokument från en annan medlemsstat som tjänar ett likvärdigt syfte eller av vilka det klart framgår att det berörda kravet är uppfyllt. De får inte kräva att dokument från en annan medlemsstat skall vara i form av ett original, en bestyrkt kopia eller en auktoriserad översättning, förutom i sådana fall där det föreskrivs i andra gemenskapsinstrument eller då ett sådant krav är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset, inbegripet allmän ordning och säkerhet.

Det första stycket skall inte påverka medlemsstaternas rätt att kräva icke-auktoriserade översättningar av handlingar på något av deras egna officiella språk.

4. Punkt 3 skall inte tillämpas på de dokument som avses i artikel 7.2 och artikel 50 i direktiv 2005/36/EG, i artikel 45.3 samt artiklarna 46, 49 och 50 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster⁽¹⁾, i artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles⁽²⁾, i rådets första direktiv 68/151/EEG av den 9 mars 1968 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga inom gemenskapen⁽³⁾ och i rådets elfte direktiv 89/666/EEG av den 21 december 1989 om krav på offentlighet i filialer som har öppnats i en medlemsstat av vissa typer av bolag som lyder under lagstiftningen i en annan stat⁽⁴⁾.

Artikel 6

Gemensamma kontaktpunkter

1. Medlemsstaterna skall se till att en tjänsteleverantör kan fullgöra följande förfaranden och formaliteter genom gemensamma kontaktpunkter:

- a) Alla förfaranden och formaliteter som är nödvändiga för tillträde till tjänsteverksamhet, särskilt deklarerationer, anmälningar och ansökningar som är nödvändiga för att erhålla tillstånd av behöriga myndigheter, inklusive ansökningar om upptagning i register, matrikel eller databas eller om registrering hos en yrkesorganisation eller en branschorganisation.

⁽¹⁾ EUT L 134, 30.4.2004, s. 114. Direktivet senast ändrat genom kommissionens förordning (EG) nr 2083/2005 (EUT L 333, 20.12.2005, s. 28).

⁽²⁾ EGT L 77, 14.3.1998, s. 36. Direktivet ändrat genom 2003 års anslutningsakt.

⁽³⁾ EGT L 65, 14.3.1968, s. 8. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/58/EG (EUT L 221, 4.9.2003, s. 13).

⁽⁴⁾ EGT L 395, 30.12.1989, s. 36.

- b) Alla ansökningar om tillstånd som är nödvändiga för utövandet av tjänsteverksamheten.

2. Inrättandet av gemensamma kontaktpunkter skall inte påverka funktions- och behörighetsfördelningen mellan myndigheterna inom de nationella systemen.

Artikel 7

Rätt till information

1. Medlemsstaterna skall se till att följande uppgifter finns lätt tillgängliga för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare genom de gemensamma kontaktpunkterna:

- a) De krav som gäller för tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium, särskilt sådana som rör förfaranden och formaliteter som tjänsteleverantörer skall fullgöra för att få tillträde till och utöva tjänsteverksamhet.
- b) Kontaktuppgifter till behöriga myndigheter så att tjänsteleverantörer kan kontakta dessa direkt, däribland uppgifter om myndigheter som ansvarar för frågor om utövande av tjänsteverksamhet.
- c) Information om hur och på vilka villkor man kan få tillträde till offentliga register och databaser som rör tjänsteleverantörer och tjänster.
- d) Information om vilka möjligheter till rättslig prövning som i allmänhet står till förfogande vid tvister mellan de behöriga myndigheterna och tjänsteleverantörer eller tjänstemottagare, eller mellan en tjänsteleverantör och en tjänstemottagare, eller mellan olika tjänsteleverantörer.
- e) Kontaktuppgifter till andra sammanslutningar och organisationer än de behöriga myndigheterna, där tjänsteleverantören eller tjänstemottagaren kan få praktisk hjälp.

2. Medlemsstaterna skall se till att tjänsteleverantörer och tjänstemottagare på begäran kan få stöd från de behöriga myndigheterna i form av information om hur kraven i punkt 1 a brukar tolkas och tillämpas. Dessa råd skall vid behov innehålla en enkel vägledning i olika steg. Informationen skall uttryckas på ett klart och begripligt språk.

3. Medlemsstaterna skall se till att de uppgifter och det stöd som avses i punkterna 1 och 2 tillhandahålls på ett tydligt och entydigt vis, att de är lätt tillgängliga även på distans och på elektronisk väg, samt att de hålls aktuella.

4. Medlemsstaterna skall se till att de gemensamma kontaktpunkterna och de behöriga myndigheterna så snart som möjligt besvarar varje begäran om sådan information eller sådan hjälp som avses i punkterna 1 och 2, och att de i sådana fall då begäran är felaktig eller ogrundad utan dröjsmål underrättar frågeställaren om detta.

5. Medlemsstaterna och kommissionen skall vidta kompletterande åtgärder för att uppmuntra de gemensamma kontaktpunkterna att göra den information som avses i denna artikel tillgänglig på andra gemenskapsspråk. Detta skall inte inkräkta på medlemsstaternas lagstiftning om språkanvändning.

6. De behöriga myndigheternas skyldighet att bistå tjänsteleverantörer och tjänstemottagare innebär inte att dessa myndigheter är skyldiga att tillhandahålla juridisk rådgivning i enskilda fall, utan gäller endast allmän information om hur kraven vanligen tolkas eller tillämpas.

Artikel 8

Förfaranden på elektronisk väg

1. Medlemsstaterna skall se till att alla förfaranden och formaliteter för att få tillräde till och utöva en tjänsteverksamhet kan fullgöras enkelt, på distans och på elektronisk väg via den berörda gemensamma kontaktpunkten och med de behöriga myndigheterna.

2. Punkt 1 skall inte tillämpas på inspektion av den plats där tjänsten skall utföras eller av tjänsteleverantörens utrustning eller på fysisk granskning av tjänsteleverantörens eller dess ansvariga personals duglighet, eller personliga integritet.

3. Kommissionen skall, i enlighet med förfarandet i artikel 40.2, anta närmare föreskrifter för genomförande av punkt 1 i denna artikel för att underlätta informationssystemens driftskompatibilitet och användningen av förfaranden på elektronisk väg medlemsstaterna emellan, med beaktande av de gemensamma standarder som har utformats på gemenskapsnivå.

KAPITEL III

ETABLERINGSFRIHET FÖR TJÄNSTELEVERANTÖRER

AVSNITT 1

Tillstånd

Artikel 9

Tillståndsförfaranden

1. Medlemsstaterna får endast kräva tillstånd för tillräde till och utövande av tjänsteverksamhet om följande villkor är uppfyllda:

- Tillståndsförfarandet diskriminerar inte tjänsteleverantören i fråga.
- Behovet av ett tillståndsförfarande är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset.

c) Det eftersträvade målet kan inte uppnås med en mindre begränsande åtgärd, i synnerhet därför att en efterhandskontroll skulle ske för sent för att få någon reell verkan.

2. I den rapport som avses i artikel 39.1 skall medlemsstaterna beskriva hur deras tillståndsförfarande ser ut och ange skäl som visar att de är förenliga med punkt 1 i den här artikeln.

3. Detta avsnitt skall inte tillämpas på sådana aspekter i tillståndsförfaranden som regleras direkt eller indirekt av andra gemenskapsinstrument.

Artikel 10

Villkor för tillståndsgivning

1. Tillståndsförfaranden skall grundas på kriterier som hindrar de behöriga myndigheterna från att göra en godtycklig bedömning.

2. De kriterier som avses i punkt 1 skall vara

- icke-diskriminerande,
- motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset,
- proportionella i förhållande till detta syfte avseende allmänintresset,
- tydliga och entydiga,
- objektiva,
- offentliggjorda i förväg,
- öppna för insyn och tillgängliga.

3. Villkoren för beviljande av tillstånd för en ny etablering får inte överlappa andra krav och kontroller som är likvärdiga eller i allt väsentligt har jämförbara syften och som tjänsteleverantören redan omfattas av i en annan eller samma medlemsstat. De kontaktpunkter som avses i artikel 28.2 och tjänsteleverantören skall bistå den behöriga myndigheten med nödvändiga uppgifter om dessa krav.

4. Tillståndet skall ge tjänsteleverantören rätt att få tillräde till eller utöva tjänsteverksamhet på hela landets territorium, t.ex. genom att upprätta agenturer, dotterbolag, filialer eller kontor, utom då det av tvingande hänsyn till allmänintresset är motiverat att utfärda ett särskilt tillstånd för varje etablering eller begränsa tillståndet till en viss del av territoriet.

5. Tillståndet skall utfärdas så snart ärendet har granskats och det har fastställts att villkoren för att få tillståndet är uppfyllda.

6. Utom när ett tillstånd beviljas skall alla beslut av de behöriga myndigheterna, såsom avslag på en ansökan om eller återkallande av ett tillstånd, motiveras fullt ut och skall kunna överklagas till domstol eller annan instans för överklagande.

7. Denna artikel skall inte påverka behörighetsfördelningen mellan de myndigheter i medlemsstaterna som på lokal eller regional nivå utfärdar sådana tillstånd.

Artikel 11

Tillståndets varaktighet

1. Det tillstånd som tjänsteleverantören beviljas får inte vara tidsbegränsat, utom då

- a) tillståndet förnyas automatiskt eller omfattas endast av villkoret att kraven skall vara fortsatt uppfyllda,
- b) antalet tillgängliga tillstånd är begränsat av tvingande hänsyn till allmänintresset,

eller

- c) en begränsad varaktighet är motiverad av tvingande hänsyn till allmänintresset.

2. Punkt 1 skall inte gälla för den tidsfrist inom vilken tjänsteleverantören skall starta sin verksamhet efter att ha erhållit tillståndet.

3. Medlemsstaterna skall kräva att tjänsteleverantörer underlättar den berörda gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 6 om följande förändringar:

- a) Bildandet av dotterbolag vars verksamhet omfattas av tillståndsförfarandet.
- b) Förändringar i deras situation som får till följd att villkoren för tillståndet inte längre är uppfyllda.

4. Denna artikel skall inte påverka medlemsstaternas möjlighet att återkalla tillstånd i sådana fall då villkoren för tillstånd inte längre är uppfyllda.

Artikel 12

Urval mellan flera sökande

1. Om antalet tillstånd för en viss verksamhet är begränsat på grund av knappa naturresurser eller begränsad teknisk kapacitet, skall medlemsstaterna göra ett urval mellan de sökande med hjälp av ett förfarande som garanterar fullständig opartiskhet och öppenhet, inbegripet särskilt kravet på tillräcklig information om att förfarandet inletts, pågår och avslutats.

2. I de fall som avses i punkt 1 skall tillståndet beviljas för en lämplig begränsad tid och får inte förnyas automatiskt eller innebära några andra fördelar för den tjänsteleverantör vars tillstånd nyligen har upphört att gälla eller för någon person med särskild koppling till den tjänsteleverantören.

3. Om inte annat följer av punkt 1 samt artiklarna 9 och 10 får medlemsstaterna när de fastställer reglerna för sina urvalsförfaranden beakta hänsyn till folkhälsa, socialpolitiska mål, hälsa och säkerhet för arbetstagare eller egenföretagare, miljöskydd, bevarande av kulturarvet samt andra tvingande hänsyn till allmänintresset, i enlighet med gemenskapsrätten.

Artikel 13

Tillståndsförfaranden

1. Förfarandena och formaliteterna för tillståndsgivningen skall vara tydliga, offentliggöras i förväg och vara utformade så att de garanterar de sökande att deras ansökan behandlas objektivt och opartiskt.

2. Förfarandena och formaliteterna för tillståndsgivningen får inte verka avskräckande och inte i onödan försvåra eller försvåra tillhandahållandet av tjänsten. De skall vara lättillgängliga, och de eventuella administrativa kostnader som de kan medföra för de sökande skall vara rimliga och proportionella i förhållande till kostnaderna för tillståndsförfarandena och får inte överstiga kostnaden för dessa.

3. Förfarandena och formaliteterna för tillståndsgivningen skall garantera de sökande att deras ansökningar behandlas så snart som möjligt och, under alla omständigheter, inom en rimlig tidsfrist som skall fastställas och offentliggöras i förväg. Tidsfristen skall inte börja löpa förrän alla handlingar lämnats in. Om det är motiverat på grund av ärendets komplexa karaktär, får den behöriga myndigheten förlänga tidsfristen en gång under en begränsad tid. Förlängningen och dess varaktighet skall vederbörligen motiveras och meddelas sökanden innan den ursprungliga tidsfristen har löpt ut.

4. Om inget annat meddelats inom den tidsfrist som fastställs eller förlängts i enlighet med punkt 3, skall tillståndet anses beviljat. Ett annat förfarande får emellertid tillämpas om det är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset, inbegripet tredje parts legitima intresse.

5. För varje ansökan om tillstånd skall ett mottagningsbevis tillhandahållas så snart som möjligt. På mottagningsbeviset skall anges

- a) vilken tidsfrist som gäller enligt punkt 3,
- b) möjligheterna till rättslig prövning,

- c) att tillståndet i förekommande fall får anses beviljat om inget annat meddelats inom den angivna tidsfristen.
6. Om ansökan är ofullständig skall den sökande så snart som möjligt underrättas om att ytterligare handlingar behöver sändas in och om eventuella följder för den tidsfrist som avses i punkt 3.
7. Om en ansökan avslås på grund av att den inte överensstämmer med föreskrivna förfaranden eller formaliteter skall den sökande så snart som möjligt informeras om avslaget.

AVSNITT 2

Otillåtna krav eller krav som skall utvärderas

Artikel 14

Otillåtna krav

Medlemsstaterna får inte ställa något av följande krav för att tillåta tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet på landets territorium:

1. Diskriminerande krav som direkt eller indirekt grundar sig på nationalitet eller, i fråga om företag, platsen för dess säte, och i synnerhet
  - a) krav på medborgarskap för tjänsteleverantören, dess personal, aktie- eller andelsägare eller medlemmar i ledning och styrelse,
  - b) krav på att tjänsteleverantören, dess personal, aktie- eller andelsägare eller medlemmar i ledning och styrelse skall vara bosatta på landets territorium.
2. Förbud mot att vara etablerad i flera medlemsstater eller vara registrerad vid eller vara medlem av en yrkesorganisation eller en branschorganisation i mer än en medlemsstat.
3. Inskränkningar i tjänsteleverantörens frihet att välja om etableringen skall avse den huvudsakliga verksamheten eller en biverksamhet, särskilt skyldighet för tjänsteleverantören att förlägga sin huvudsakliga verksamhet till landets territorium, eller inskränkningar i friheten att välja om etableringen skall ske i form av en agentur, en filial eller ett dotterbolag.
4. Krav på ömsesidighet med den medlemsstat där tjänsteleverantören redan är etablerad, bortsett från de krav på ömsesidighet som redan fastställts i gemenskapsinstrument som rör energi.

5. Tillämpning i enskilda fall av en ekonomisk prövning där tillståndsgivningen är beroende av att man kan påvisa att det finns ett ekonomiskt behov eller en efterfrågan på marknaden, eller av att man utvärderar verksamhetens potentiella eller aktuella ekonomiska effekter eller bedömer om verksamheten stämmer överens med målen i den behöriga myndighetens ekonomiska planering. Detta förbud skall inte avse planeringskrav som inte rör ekonomiska mål utan tjänar överordnade syften som rör allmänintresset.
6. Direkt eller indirekt inblandning av konkurrerande aktörer, även inom rådgivande organ, vid beviljandet av tillstånd eller då de behöriga myndigheterna antar andra beslut, med undantag för yrkesorganisationer och yrkessammanslutningar eller andra branschorganisationer som handlar i egen skap av behöriga myndigheter. Detta förbud skall inte avse samråd med organisationer, som till exempel handelskammare eller med arbetsmarknadens parter, i andra frågor än enskilda ansökningar om tillstånd, eller samråd med allmänheten.
7. Skyldighet att ställa eller bidra till en ekonomisk säkerhet eller att ta en försäkring hos tjänsteleverantörer eller organ som är etablerade på landets territorium. Detta skall inte påverka medlemsstaternas möjlighet att kräva försäkring eller finansiell säkerhet i sig och skall inte heller påverka kraven avseende deltagande i en kollektiv ersättningsfond, till exempel för medlemmar i yrkesorganisationer eller branschorganisationer.
8. Skyldighet att under en viss tid ha varit förhandsregistrerad i registren på landets territorium eller att tidigare under en viss tid ha bedrivit verksamheten där.

Artikel 15

Krav som skall utvärderas

1. Medlemsstaterna skall undersöka om det i deras respektive rättsordningar finns några krav av det slag som anges i punkt 2 och, om så är fallet, se till att dessa krav uppfyller villkoren i punkt 3. Medlemsstaterna skall anpassa sina lagar och andra författningar så att de blir förenliga med de villkoren.
2. Medlemsstaterna skall undersöka om det i deras respektive rättsordningar föreskrivs att följande icke-diskriminerande krav skall vara uppfyllda vid tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet:
  - a) Kvantitativa eller geografiska begränsningar, särskilt i form av begränsningar knutna till folkmängd eller ett minsta geografiskt avstånd mellan olika tjänsteleverantörer.
  - b) Skyldighet för tjänsteleverantören att ha en viss juridisk form.
  - c) Krav som rör företagets kapitalinnehav.

- d) Krav som innebär att endast vissa tjänsteleverantörer på grund av verksamhetens särskilda karaktär får starta tjänsteverksamheten i fråga, med undantag för krav rörande områden som omfattas av direktiv 2005/36/EG eller sådana krav som föreskrivs i andra gemenskapsinstrument.
- e) Förbud mot flera etableringar inom samma stats territorium.
- f) Krav på ett minsta antal anställda.
- g) Fasta minimi- och/eller maximiavgifter som tjänsteleverantören måste tillämpa.
- h) Skyldighet för tjänsteleverantören att vid sidan av sin tjänst tillhandahålla andra specifika tjänster.
3. Medlemsstaterna skall se till att kraven i punkt 2 uppfyller följande villkor:
- a) Icke-diskriminering: kraven får varken vara direkt eller indirekt diskriminerande på grundval av nationalitet eller, i fråga om företag, var företaget har sitt säte.
- b) Nödvändighet: kraven skall vara motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset.
- c) Proportionalitet: kraven skall vara lämpliga för att säkerställa att det eftersträvade målet uppnås, de får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet och det skall inte vara möjligt att ersätta dessa krav med andra, mindre begränsande åtgärder som skulle ge samma resultat.
4. Punkterna 1, 2 och 3 skall gälla lagstiftning om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse endast i den mån tillämpningen av dessa punkter inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs.
5. I den ömsesidiga utvärderingsrapport som föreskrivs i artikel 39.1 skall medlemsstaterna ange
- a) vilka krav de har för avsikt att behålla och varför de anser att dessa krav uppfyller villkoren i punkt 3,
- b) vilka krav som har upphävts eller mildrats.
6. Från och med den 28 december 2006 får medlemsstaterna införa nya krav av den typ som avses i punkt 2, endast om dessa krav uppfyller villkoren i punkt 3.

7. Medlemsstaterna skall till kommissionen anmäla alla förslag till nya lagar och andra författningar i vilka sådana krav som avses i punkt 6 ingår, samt skälen till dem. Kommissionen skall underrätta de övriga medlemsstaterna om dessa bestämmelser. Denna anmälan skall inte hindra medlemsstaterna från att anta de aktuella bestämmelserna.

Inom tre månader från mottagandet av anmälan skall kommissionen undersöka om de nya kraven är förenliga med gemenskapsrätten och vid behov fatta ett beslut om att begära att medlemsstaten i fråga skall avstå från att anta dem eller upphäva dem.

Anmälan om ett utkast till nationell lag i enlighet med direktiv 98/34/EG skall innebära uppfyllande av den anmälningsskyldighet som föreskrivs i detta direktiv.

KAPITEL IV

FRI RÖRLIGHET FÖR TJÄNSTER

AVSNITT 1

Frihet att tillhandahålla tjänster och därtill knutna undantag

Artikel 16

Frihet att tillhandahålla tjänster

1. Medlemsstaterna skall respektera tjänsteleverantörernas rätt att tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat än den där de är etablerade.

Den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls skall garantera rätten att fritt få tillträde till och utöva tjänsteverksamhet inom dess territorium.

Medlemsstaterna får inte för att tillåta tillträde till eller utövande av en tjänsteverksamhet på sitt territorium ställa krav som inte respekterar följande principer:

- a) Icke-diskriminering: kravet får varken vara direkt eller indirekt diskriminerande på grundval av nationalitet eller, för juridiska personer, etableringsmedlemsstat.
- b) Nödvändighet: kravet skall motiveras med skäl som avser allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd.
- c) Proportionalitet: kravet skall vara lämpligt för att uppnå det mål som eftersträvas och får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet.

2. Medlemsstaterna får inte begränsa friheten att tillhandahålla tjänster när det gäller en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat genom att ställa något av följande krav:

- a) Skyldighet för tjänsteleverantören att vara etablerad inom landets territorium.
- b) Skyldighet för tjänsteleverantören att erhålla ett tillstånd från de behöriga myndigheterna, inklusive inskrivning i ett register eller registrering av en yrkesorganisation eller yrkessammanslutning på landets territorium, utom i de fall som föreskrivs i detta direktiv eller i andra gemenskapsrättsakter.
- c) Förbud för tjänsteleverantören att skaffa sig viss form eller typ av infrastruktur inom landets territorium, inbegripet ett kontor eller en byrå, om tjänsteleverantören behöver det för att kunna utföra sina tjänster.
- d) Tillämpning av ett särskilt avtalsförhållande mellan tjänsteleverantören och tjänstemottagaren som hindrar eller begränsar ett oberoende tillhandahållande av tjänster.
- e) Skyldighet för tjänsteleverantören att inneha en särskild legitimation utfärdad av landets behöriga myndigheter för att få utöva en viss tjänsteverksamhet.
- f) Krav som påverkar användningen av den utrustning och det material som utgör en integrerande del av tjänstens tillhandahållande, utom då detta är nödvändigt för att garantera hälsa och säkerhet på arbetsplatsen.
- g) Begränsningar av den frihet att tillhandahålla tjänster som avses i artikel 19.

3. Den medlemsstat till vilken tjänsteleverantören förflyttar sig skall inte förhindras att ställa krav på hur en tjänsteverksamhet bedrivs, om detta är motiverat av skäl som avser allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller miljöskydd och som överensstämmer med punkt 1. Inte heller får en medlemsstat hindras att, i enlighet med gemenskapsrätten, tillämpa sina regler för anställningsvillkor, inbegripet regler i kollektivavtal.

4. Senast den 28 december 2011 skall kommissionen, efter samråd med medlemsstaterna och arbetsmarknadsparterna på gemenskapsnivå, till Europaparlamentet och rådet överlämna en rapport om tillämpningen av denna artikel, i vilken kommissionen skall beakta behovet av harmoniseringsåtgärder avseende tjänsteverksamhet som omfattas av detta direktiv.

Artikel 17

Ytterligare undantag från friheten att tillhandahålla tjänster

Artikel 16 skall inte tillämpas på följande:

1. Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som tillhandahålls i en annan medlemsstat, bl.a. följande:
  - a) Inom postsektorn, tjänster som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna ⁽¹⁾.
  - b) Inom elsektorn, tjänster som omfattas av Europaparlamentet och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el ⁽²⁾.
  - c) Inom gassektorn, tjänster som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden naturgas ⁽³⁾.
  - d) Tjänster avseende vattendistribution, vattenförsörjning och avloppsvatten.
  - e) Avfallshantering.
2. Områden som omfattas av direktiv 96/71/EG.
3. Områden som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter ⁽⁴⁾.
4. Områden som omfattas av rådets direktiv 77/249/EEG av den 22 mars 1977 om underlättande för advokater att effektivt begagna sig av friheten att tillhandahålla tjänster ⁽⁵⁾.
5. Verksamhet som består i rättslig indrivning av fordringar.

⁽¹⁾ EGT L 15, 21.1.1998, s. 14. Direktivet senast ändrat genom förordning (EG) nr 1882/2003 (EUT L 284, 31.10.2003, s. 1).

⁽²⁾ EUT L 176, 15.7.2003, s. 37. Direktivet senast ändrat genom Kommissionens beslut 2006/653/EG (EUT L 270, 29.9.2006, s. 72).

⁽³⁾ EUT L 176, 15.7.2003, s. 57.

⁽⁴⁾ EGT L 281, 23.11.1995, s. 31. Direktivet senast ändrat genom förordning (EG) nr 1882/2003.

⁽⁵⁾ EGT L 78, 26.3.1977, s. 17. Direktivet senast ändrat genom 2003 års anslutningsakt.

6. Områden som omfattas av avdelning II i direktiv 2005/36/EG samt av krav i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls vilka innebär att en verksamhet förbehålls en viss yrkeskategori.
7. Områden som omfattas av förordning (EEG) nr 1408/71.
8. När det gäller administrativa formaliteter beträffande fri rörlighet för personer och deras uppehålls rätt, områden som omfattas av bestämmelserna i direktiv 2004/38/EG i vilka det fastställs vilka administrativa formaliteter som förmåns tagare skall fullgöra hos de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls.
9. Möjligheten för medlemsstaterna att kräva en visering eller ett uppehållstillstånd för sådana tredjelandsmedborgare som förflyttar sig till en annan medlemsstat för att tillhandahålla en tjänst som inte omfattas av den ordning för ömsesidigt erkännande som fastställs i artikel 21 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna ⁽¹⁾, eller möjligheten att tvinga tredjelandsmedborgare att anmäla sig till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls, vid ankomsten till landet eller efter detta.
10. Avfallstransporter, områden som omfattas av rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 när det gäller övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen ⁽²⁾.
11. Upphovsrätt, närstående rättigheter och rättigheter som avses i rådets direktiv 87/54/EEG av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter ⁽³⁾ och i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser ⁽⁴⁾ samt industriell äganderätt.
12. Handlingar som enligt lag kräver medverkan av en notarie.
13. Områden som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG av den 17 maj 2006 om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning ⁽⁵⁾.
14. Registrering av fordon som leasats i en annan medlemsstat.

⁽¹⁾ EGT L 239, 22.9.2000, s. 19. Konventionen senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1160/2005 (EUT L 191, 22.7.2005, s. 18).

⁽²⁾ EGT L 30, 6.2.1993, s. 1. Förordningen senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr 2557/2001 (EGT L 349, 31.12.2001, s. 1).

⁽³⁾ EGT L 24, 27.1.1987, s. 36.

⁽⁴⁾ EGT L 77, 27.3.1996, s. 20.

⁽⁵⁾ EUT L 157, 9.6.2006, s. 87.

15. Bestämmelser om avtalsförpliktelser och förpliktelser utanför avtalsförhållanden, även avtalsformen, fastställda i enlighet med internationell privaträtt.

Artikel 18

Undantag i enskilda fall

1. Genom undantag från artikel 16 får en medlemsstat endast under särskilda omständigheter vidta åtgärder gentemot en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat om åtgärden avser tjänsters säkerhet.
2. De åtgärder som avses i punkt 1 får vidtas endast om det sker enligt det förfarande för ömsesidigt bistånd som avses i artikel 35 och om följande villkor är uppfyllda:
  - a) De nationella bestämmelser med stöd av vilka åtgärden vidtas har inte varit föremål för någon gemenskapsharmonisering på området tjänsters säkerhet.
  - b) Åtgärderna ger ett mer omfattande skydd för tjänstemottagaren än den åtgärd som etableringsmedlemsstaten skulle kunna vidta med stöd av sina nationella bestämmelser.
  - c) Etableringsmedlemsstaten har inte vidtagit några åtgärder eller har vidtagit åtgärder som är otillräckliga i förhållande till dem som avses i artikel 35.2.
  - d) Åtgärderna är proportionella.
3. Punkterna 1 och 2 skall inte påverka tillämpningen av bestämmelser som fastställs i olika gemenskapsinstrument och som garanterar friheten att tillhandahålla tjänster eller som medger undantag från dessa bestämmelser.

AVSNITT 2

Tjänstemottagares rättigheter

Artikel 19

Otillåtna begränsningar

Medlemsstaterna får inte ställa sådana krav på tjänstemottagarna att de begränsar utnyttjandet av en tjänst som tillhandahålls av en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat, i synnerhet följande:

- a) Skyldighet att erhålla tillstånd från de behöriga myndigheterna, eller att göra en deklaration till dem.

- b) Diskriminerande begränsningar av möjligheterna till ekonomiska bidrag på grund av att tjänsteleverantören är etablerad i en annan medlemsstat eller med hänvisning till den plats där tjänsten utförs.

Artikel 20

Icke-diskriminering

1. Medlemsstaterna skall se till att tjänstemottagarna inte omfattas av diskriminerande krav som grundas på deras nationalitet eller bosättningsort.

2. Medlemsstaterna skall se till att de allmänna villkoren för tillträde till en tjänst som tjänsteleverantören tillhandahåller allmänheten inte innehåller diskriminerande bestämmelser som grundar sig på tjänstemottagarens nationalitet eller bosättningsort, dock utan att utesluta möjligheten att införa skillnader i villkoren när dessa är direkt motiverade av objektiva faktorer.

Artikel 21

Stöd till tjänstemottagarna

1. Medlemsstaterna skall se till att tjänstemottagarna i de medlemsstater där de är bosatta kan få tillträde till följande information:

- a) Allmän information om vilka krav som gäller i andra medlemsstater för tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet, särskilt konsumentskydds krav.
- b) Allmän information om möjligheterna till rättslig prövning av en eventuell tvist mellan en tjänsteleverantör och en tjänstemottagare.
- c) Kontaktuppgifter om sammanslutningar eller organisationer, inklusive centrumen inom nätverket för europeiska informationscentrum för konsumenter, där tjänsteleverantörer eller tjänstemottagare kan få praktisk hjälp.

Vid behov skall råden från behöriga myndigheter även omfatta en enkel vägledning i olika steg. Information och stöd skall tillhandahållas på ett tydligt och entydigt sätt, vara lätt tillgängliga även på distans och på elektronisk väg samt hållas aktuell.

2. Medlemsstaterna kan anförtro ansvaret för den uppgift som avses i punkt 1 till de gemensamma kontaktpunkterna eller något annat organ, t.ex. centrumen inom nätverket för europeiska informationscentrum för konsumenter, konsumentorganisationerna eller Euro Info Centres.

Medlemsstaterna skall meddela de utsedda organens namn och kontaktuppgifter till kommissionen. Kommissionen skall över-sända dessa uppgifter till alla medlemsstater.

3. Vid uppfyllandet av de krav som anges i punkterna 1 och 2 skall det organ som tjänstemottagaren har vänt sig till vid behov kontakta motsvarande organ i den berörda medlemsstaten. Det sistnämnda organet skall så snart som möjligt översända uppgifterna till det organ som har överlämnat begäran, vilket skall översända dem till tjänstemottagaren. Medlemsstaterna skall se till att dessa organ bistår varandra och vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att de skall kunna samarbeta effektivt. Tillsammans med kommissionen skall medlemsstaterna upprätta de praktiska arrangemang som krävs för att genomföra punkt 1.

4. Kommissionen skall i enlighet med det förfarande som avses i artikel 40.2 anta tillämpningsföreskrifter för punkterna 1, 2 och 3 i denna artikel där de tekniska mekanismerna för informationsutbyte mellan organ i olika medlemsstater anges, och särskilt informationssystemens driftskompatibilitet och gemensamma standarder beaktas.

KAPITEL V

TJÄNSTERNAS KVALITET

Artikel 22

Uppgifter om tjänsteleverantörerna och deras tjänster

1. Medlemsstaterna skall se till att tjänsteleverantörerna ställer följande uppgifter till tjänstemottagarnas förfogande:

- a) Tjänsteleverantörens namn, rättsliga ställning och juridiska form, etableringsadress och andra uppgifter som gör att man snabbt kan komma i kontakt med denne och kommunicera med honom direkt och, allt efter omständigheterna, på elektronisk väg.
- b) Om tjänsteleverantören är inskriven i ett handelsregister eller något annat liknande offentligt register, registrets namn och tjänsteleverantörens registreringsnummer eller motsvarande identifieringsuppgifter.
- c) Om verksamheten omfattas av ett tillståndsförfarande, adressuppgifter till den berörda behöriga myndigheten eller den gemensamma kontaktpunkten.
- d) Om tjänsteleverantörens verksamhet är mervärdesskattepliktig, det registreringsnummer som avses i artikel 22.1 i rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättnings-skatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EGT L 145, 13.6.1977, s. 1. Direktivet senast ändrat genom direktiv 2006/18/EG (EUT L 51, 22.2.2006, s. 12).

- e) När det gäller reglerade yrken, den yrkesorganisation eller liknande organ där tjänsteleverantören är registrerad, tillsammans med yrkestiteln samt den medlemsstat i vilken tjänsteleverantören tilldelats denna titel.
- f) Eventuella standardklausuler och allmänna villkor som tjänsteleverantören tillämpar.
- g) Om tjänsteleverantören tillämpar avtalsbestämmelser om vilken lagstiftning som skall tillämpas på avtalet och/eller om behörig domstol.
- h) Om det finns någon kundgaranti som inte är lagstadgad.
- i) Priset på tjänsten när tjänsteleverantören i förväg har fastställt priset för en viss typ av tjänst.
- j) Vad tjänsten huvudsakligen består av, om det inte framgår av sammanhanget.
- k) Den försäkring eller de garantier som avses i artikel 23.1, särskilt försäkringsgivarens eller garantigivarens kontaktuppgifter samt geografisk täckning.
2. Medlemsstaterna skall se till att de uppgifter som avses i punkt 1 enligt tjänsteleverantörens eget val
- a) tillhandahålls av tjänsteleverantören på eget initiativ,
- b) finns lätt tillgängliga för tjänstemottagaren på den plats där tjänsten utförs eller där avtalet ingås,
- c) finns lätt tillgängliga för tjänstemottagaren på elektronisk väg genom en adress som tjänsteleverantören angivit,
- d) finns med i eventuella informationshandlingar som tjänsteleverantören lämnar tjänstemottagaren och där tjänsterna som tillhandahålls beskrivs i detalj.
3. Medlemsstaterna skall se till att tjänsteleverantörer på tjänstemottagarens begäran lämnar följande kompletterande uppgifter:
- a) Om tjänsteleverantören inte i förväg har fastställt priset för en viss typ av tjänst, priset på tjänsten eller, då ett exakt sådant inte kan anges, den beräkningsmetod som används för att fastställa priset så att tjänstemottagaren kan kontrollera priset, eller en tillräckligt detaljerad uppskattning av det.
- b) För reglerade yrken, en hänvisning till vilka regler som gäller för ett visst yrke i etableringsmedlemsstaten och en anvisning om hur man kan få tillgång till dessa regler.
- c) Uppgifter om tjänsteleverantörens verksamheter och partnerskap på olika områden som är direkt kopplade till tjänsten i fråga samt vilka åtgärder som vidtagits för att undvika intressekonflikter. Dessa uppgifter skall finnas med i tjänsteleverantörens alla informationshandlingar där tjänsterna beskrivs i detalj.
- d) Eventuella uppförandekoder som tjänsteleverantören skall följa samt var dessa regler finns att tillgå elektroniskt och på vilka språk.
- e) Information om att en tjänsteleverantör skall följa en viss uppförandekod eller att denne är medlem av en yrkes- eller branschorganisation som erbjuder möjlighet till tvistlösning utanför domstol. Tjänsteleverantören skall ange hur man kan få närmare information om vad som utmärker denna form av tvistlösning och på vilka villkor den får tillämpas.
4. Medlemsstaterna skall se till att den information som tjänsteleverantören skall lämna i enlighet med detta kapitel tillhandahålls eller meddelas på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås eller, om det inte finns något skriftligt avtal, innan tjänsten utförs.
5. De informationskrav som avses i detta kapitel gäller vid sidan av de krav som redan föreskrivs i gemenskapsrätten och hindrar inte medlemsstaterna från att ställa ytterligare krav på uppgifter från de tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium.
6. Kommissionen får i enlighet med förfarandet i artikel 40.2 närmare fastställa innehållet i de uppgifter som avses i punkterna 1 och 3 i denna artikel med hänsyn till vissa verksamheters särdrag, och ange närmare villkor för tillämpningen av bestämmelserna i punkt 2 i denna artikel.

Artikel 23

Yrkesansvarsförsäkringar och garantier

1. Medlemsstaterna får säkerställa att de tjänsteleverantörer vilkas tjänster utgör en direkt och särskild risk för tjänstemottagarens eller en tredje persons hälsa eller säkerhet, eller för tjänstemottagarens ekonomiska trygghet, tecknar en yrkesansvarsförsäkring som skall vara anpassad till riskens art och omfattning, eller erbjuder andra garantier eller liknande arrangemang som är likvärdiga eller i allt väsentligt jämförbara när det gäller syftet.

2. När en tjänsteleverantör etablerar sig på en medlemsstats territorium får denna medlemsstat inte kräva en yrkesansvarsförsäkring eller en garanti, om tjänsteleverantören redan omfattas av en garanti som är likvärdig eller i allt väsentligt jämförbar när det gäller dess syfte och det försäkringsskydd som den ger i fråga om den försäkrade risken, det försäkrade beloppet eller ett tak för garantin och eventuella undantag från försäkringsskyddet, i en annan medlemsstat där tjänsteleverantören redan är etablerad. Om det endast rör sig om en delvis likvärdig försäkring eller garanti får medlemsstaterna begära en kompletterande garanti som täcker de aspekter som inte redan omfattas.

Om en medlemsstat kräver att en tjänsteleverantör som är etablerad på dess territorium tecknar en yrkesansvarsförsäkring eller lämnar någon annan garanti, skall denna medlemsstat som tillräckligt styrkande handling acceptera intyg om sådan försäkring som utfärdats av kreditinstitut eller försäkringsbolag vilka är etablerade i andra medlemsstater.

3. Punkterna 1 och 2 skall inte påverka de system för yrkesansvarsförsäkringar eller garantier som föreskrivs i andra gemenskapsrättsakter.

4. För att genomföra punkt 1 får kommissionen i enlighet med det föreskrivande förfarande som avses i artikel 40.2 upprätta en förteckning över tjänster som har de särdrag som avses i punkt 1 i denna artikel. Kommissionen får också i enlighet med det förfarande som avses i artikel 40.3 anta åtgärder avsedda att ändra icke-väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det och fastställa de gemensamma kriterier som gör det möjligt att fastställa hur den försäkring eller de garantier som avses i punkt 1 i denna artikel bör vara utformade med hänsyn till riskens art och omfattning.

5. I denna artikel avses med

- *direkt och särskild risk*: en risk som uppstår som en direkt följd av tjänsteleveransens,
- *hälsa och säkerhet*: med avseende på en tjänstemottagare eller en tredje person, förebyggande av dödsfall eller allvarliga personskador,
- *ekonomisk trygghet*: när det gäller en tjänstemottagare, förebyggande av väsentlig förlust av pengar eller egendomsvärde,
- *yrkesansvarsförsäkring*: en försäkring som tecknats av en tjänsteleverantör för att täcka ett eventuellt ersättningsansvar gentemot tjänstemottagare och, i förekommande fall, tredje part, vilket härrör från tillhandahållandet av tjänsten.

Artikel 24

Marknadskommunikation från reglerade yrken

1. Medlemsstaterna skall upphäva alla totalförbud mot marknadskommunikation från reglerade yrken.
2. Medlemsstaterna skall säkerställa att marknadskommunikation från reglerade yrken följer de yrkesetiska reglerna i överensstämmelse med gemenskapsrätten, särskilt beträffande yrkesverksamhetens oberoende, värdighet och integritet samt tystnadsplikt på ett sätt som överensstämmer med varje yrkeskategoris särdrag. De yrkesetiska reglerna för marknadskommunikation skall vara icke-diskriminerande, motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset och proportionerliga.

Artikel 25

Verksamheter på flera olika områden

1. Medlemsstaterna skall säkerställa att tjänsteleverantörer inte åläggs krav som innebär att de endast får utöva en viss angiven verksamhet eller som inskränker möjligheten att utöva flera verksamheter gemensamt eller i partnerskap.

Sådana krav får emellertid ställas på följande typer av tjänsteleverantörer:

- a) Reglerade yrken, i de fall då det är motiverat för att se till att reglerna för yrkesetik och uppförande, vilka varierar beroende på de enskilda yrkenas särdrag, följs och då det är nödvändigt för att säkerställa deras oberoende och opartiskhet.
- b) Leverantörer av tjänster såsom certifiering, ackreditering, teknisk kontroll, testning eller försök, om det är motiverat för att garantera deras oberoende och opartiskhet.

2. Om verksamheter på flera olika områden mellan de tjänsteleverantörer som avses i punkterna 1 a och 1 b är tillåtna skall medlemsstaterna säkerställa följande:

- a) De skall förhindra intressekonflikter och oförenligheter mellan vissa verksamheter.
- b) De skall garantera det oberoende och den opartiskhet som krävs för vissa verksamheter.
- c) De skall säkerställa att reglerna för yrkesetik och uppförande för olika verksamheter är förenliga sinsemellan, särskilt i fråga om tystnadsplikt.

3. I den rapport som avses i artikel 39.1 skall medlemsstaterna ange vilka tjänsteleverantörer som omfattas av kraven i punkt 1 i denna artikel, vad kraven består i och varför de anser att kraven är motiverade.

Artikel 26

Tjänstekvalitet

1. Medlemsstaterna skall i samarbete med kommissionen vidta stödåtgärder för att uppmuntra tjänsteleverantörer att frivilligt säkerställa tjänsternas kvalitet, särskilt genom att använda någon av följande metoder:

- a) Låta certifiera verksamheten eller låta den utvärderas av oberoende eller ackrediterade organ,
- b) Utarbeta egna kvalitetskriterier eller tillämpa andra kvalitetskriterier eller kvalitetsmärkningssystem som utarbetats av yrkesorganisationer på gemenskapsnivå.

2. Medlemsstaterna skall se till att information om innebörden av viss kvalitetsmärkning och kriterierna för tillämpning av kvalitetsmärkning och andra kvalitetstecken som rör tjänster är lättillgängliga för såväl tjänstemottagare som tjänsteleverantörer.

3. Medlemsstaterna skall i samarbete med kommissionen vidta stödåtgärder för att uppmuntra yrkesorganisationer, handelskammrar, hantverks- och industriföreningar samt konsumentorganisationer inom deras territorium att samarbeta på gemenskapsnivå för att förbättra kvaliteten på tjänsterna, särskilt genom att underlätta utvärderingen av tjänsteleverantörernas kompetens.

4. Medlemsstaterna skall i samarbete med kommissionen vidta stödåtgärder för att uppmuntra utvecklingen av oberoende utvärderingar, särskilt av konsumentorganisationer, med avseende på tjänsternas kvalitet och brister, och särskilt utvecklingen av jämförande prövning eller testning på gemenskapsnivå samt spridning av resultaten.

5. Medlemsstaterna skall i samarbete med kommissionen uppmuntra utvecklingen av frivilliga europeiska standarder som skall underlätta kompatibiliteten mellan de tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer från olika medlemsstater, mottagarinformationen och tjänsternas kvalitet.

Artikel 27

Twistlösning

1. Medlemsstaterna skall vidta de allmänna åtgärder som är nödvändiga för att se till att tjänsteleverantörer lämnar kontaktuppgifter, särskilt en postadress, ett faxnummer eller en e-postadress och ett telefonnummer dit alla tjänstemottagare, även de som är bosatta i en annan medlemsstat, direkt kan vända sig med klagomål eller förfrågan om den utförda tjänsten. Tjänsteleverantörerna skall lämna sin officiella adress om denna inte överensstämmer med deras vanliga korrespondensadress.

Medlemsstaterna skall vidta de allmänna åtgärder som är nödvändiga för att se till att tjänsteleverantörer besvarar de klagomål som avses i första stycket så snart som möjligt och skyndsamt försöker finna tillfredsställande lösningar.

2. Medlemsstaterna skall vidta de allmänna åtgärder som krävs för att se till att tjänsteleverantörer är skyldiga att styrka att de uppfyller de informationsskyldigheter som föreskrivs i detta direktiv och att uppgifterna är korrekta.

3. Om det krävs en finansiell garanti för att följa ett domstolsbeslut skall medlemsstaterna erkänna likvärdiga garantier som deponeras av kreditinstitut eller försäkringsgivare som är etablerade i en annan medlemsstat. Sådana kreditinstitut skall vara auktoriserade i en medlemsstat i enlighet med direktiv 2006/48/EG och sådana försäkringsgivare, beroende på vad som är lämpligt i enlighet med rådets första direktiv 73/239/EEG av den 24 juli 1973 om samordning av lagar och andra författningar angående rätten att etablera och driva verksamhet med annan direkt försäkring än livförsäkring ⁽¹⁾ samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG av den 5 november 2002 om livförsäkring ⁽²⁾.

4. Medlemsstaterna skall vidta de allmänna åtgärder som krävs för att se till att de tjänsteleverantörer som skall följa vissa uppförandekoder, eller som är medlemmar i en yrkes- eller branschorganisation som erbjuder möjlighet till tvistlösning utanför domstol, upplyser tjänstemottagaren om detta, nämner det i alla handlingar där någon av tjänsterna beskrivs i detalj samt anger hur man kan få närmare information om vad som utmärker denna form av tvistlösning och på vilka villkor den får tillämpas.

KAPITEL VI

ADMINISTRATIVT SAMARBETE

Artikel 28

Ömsesidigt bistånd – allmänna skyldigheter

1. Medlemsstaterna skall ömsesidigt bistå varandra och vidta åtgärder för att kunna samarbeta effektivt vid tillsynen av tjänsteleverantörer och deras tjänster.

2. Vid tillämpningen av detta kapitel skall medlemsstaterna utse en eller flera kontaktpunkter, vilkas kontaktuppgifter skall meddelas till de andra medlemsstaterna och kommissionen. Kommissionen skall offentliggöra och regelbundet uppdatera förteckningen över kontaktpunkter.

⁽¹⁾ EGT L 228, 16.8.1973, s. 3. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/68/EG (EUT L 323, 9.12.2005, s. 1).

⁽²⁾ EGT L 345, 19.12.2002, s. 1. Direktivet senast ändrat genom direktiv 2005/68/EG.

3. En begäran om information eller om utförande av kontroller, inspektioner och utredningar enligt detta kapitel skall vara vederbörligen motiverad och skälet till begäran skall särskilt anges. Information som lämnats ut får endast användas i det ärende för vilket den har begärts.

4. Vid en begäran om bistånd från de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat skall medlemsstaterna säkerställa att tjänsteleverantörer som är etablerade på deras territorium lämnar deras behöriga myndigheter alla uppgifter som krävs för att deras verksamhet skall kunna övervakas i enlighet med deras nationella lagstiftning.

5. Om medlemsstaterna har svårt att tillmötesgå en begäran om information eller att utföra kontroller, inspektioner eller utredningar skall de snabbt underrätta den medlemsstat som begär informationen i syfte att finna en lösning.

6. Medlemsstaterna skall så snart som möjligt och på elektronisk väg översända de uppgifter som andra medlemsstater eller kommissionen begär.

7. Medlemsstaterna skall se till att de register i vilka tjänsteleverantörer är inskrivna och som de behöriga myndigheterna inom deras territorium har tillträde till, också kan konsulteras på samma villkor av övriga medlemsstaters motsvarande behöriga myndigheter.

8. Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om sådana fall då andra medlemsstater inte uppfyller sina skyldigheter i fråga om ömsesidigt bistånd. Om så krävs skall kommissionen vidta lämpliga åtgärder, även sådana som föreskrivs i artikel 226 i fördraget, för att säkerställa att de berörda medlemsstaterna uppfyller sina skyldigheter i fråga om ömsesidigt bistånd. Kommissionen skall regelbundet informera medlemsstaterna om hur bestämmelserna om ömsesidigt bistånd följs.

Artikel 29

Ömsesidigt bistånd – allmänna skyldigheter för etableringsmedlemsstaten

1. När det gäller tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster i en annan medlemsstat skall etableringsmedlemsstaten lämna uppgifter om tjänsteleverantörer som är etablerade inom dess territorium om en annan medlemsstat begär det, särskilt bekräftelse av att de är etablerade inom landet och att de, såvitt man vet, inte olagligen utövar sin verksamhet där.

2. Etableringsmedlemsstaten skall utföra de kontroller, inspektioner och utredningar som en annan medlemsstat begär och upplysa medlemsstaten i fråga om resultaten och om de åtgärder som eventuellt vidtagits. De behöriga myndigheterna skall därvid handla inom ramen för de befogenheter som de har i den

egna medlemsstaten. De får besluta om vilka åtgärder som är lämpligast i varje enskilt fall för att efterkomma en annan medlemsstats begäran.

3. Etableringsmedlemsstaten skall, om den får kännedom om att en tjänsteleverantör som är etablerad på dess territorium och tillhandahåller tjänster i andra medlemsstater har uppträtt eller agerat på ett sätt, som enligt medlemsstatens kännedom skulle kunna orsaka allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön, så snart som möjligt underrätta alla andra medlemsstater och kommissionen.

Artikel 30

Etableringsmedlemsstatens tillsyn när en tjänsteleverantör tillfälligt förflyttar sig till en annan medlemsstat

1. När det gäller fall som inte omfattas av artikel 31.1 skall etableringsmedlemsstaten säkerställa att överensstämmelsen med dess krav övervakas i enlighet med de tillsynsbehörigheter som föreskrivs i dess nationella lagstiftning, särskilt genom tillsynsåtgärder på den plats där tjänsteleverantören är etablerad.

2. Etableringsmedlemsstaten skall inte avstå från att vidta tillsyns- eller genomförandeåtgärder på det egna territoriet med hänvisning till att tjänsten tillhandahållits eller orsakat skada i en annan medlemsstat.

3. Den skyldighet som fastställs i punkt 1 skall inte innebära någon plikt för etableringsmedlemsstaten att genomföra faktiska undersökningar och kontroller på den medlemsstats territorium där tjänsten tillhandahålls. Sådana undersökningar och kontroller skall utföras av myndigheterna i den medlemsstat där tjänsteleverantören tillfälligt är verksam på begäran av myndigheterna i etableringsmedlemsstaten, i enlighet med artikel 31.

Artikel 31

Tillsyn som utförs av den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls när tjänsteleverantören tillfälligt förflyttar sig dit

1. När det gäller de nationella krav som kan ställas enligt artikel 16 eller artikel 17 är den medlemsstat där tjänsten utförs ansvarig för tillsynen av tjänsteleverantörens verksamhet på dess territorium. I enlighet med gemenskapsrätten skall den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls

a) vidta alla nödvändiga åtgärder för att försäkra sig om att tjänsteleverantörer följer de kraven när det gäller tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet.

b) göra de kontroller, inspektioner och utredningar som krävs för att utöva tillsyn över den tillhandahållna tjänsten.

2. Om en tjänsteleverantör tillfälligt förflyttar sig till en annan medlemsstat för att tillhandahålla en tjänst utan att vara etablerad där, skall de behöriga myndigheterna i denna medlemsstat när det gäller andra krav än de som avses i punkt 1 medverka vid tillsynen av tjänsteleverantören i enlighet med punkterna 3 och 4.

3. På etableringsmedlemsstatens begäran skall de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls genomföra de kontroller, inspektioner och utredningar som krävs för att se till att etableringsmedlemsstatens tillsyn genomförs på ett effektivt sätt. De skall därvid handla inom ramen för de befogenheter som de har i den egna medlemsstaten. De behöriga myndigheterna får besluta om vilka åtgärder som är lämpligast i varje enskilt fall för att efterkomma etableringsmedlemsstatens begäran.

4. De behöriga myndigheterna i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls får på eget initiativ genomföra kontroller, inspektioner och utredningar på plats på villkor att de inte är diskriminerande, att de inte motiveras av att tjänsteleverantören är etablerad i en annan medlemsstat och att de står i proportion till det syfte som eftersträvas.

Artikel 32

Varningsmekanism

1. Om en medlemsstat får kännedom om allvarliga specifika skeenden eller omständigheter som har samband med en tjänsteverksamhet och som skulle kunna orsaka allvarlig skada för människors hälsa eller säkerhet eller för miljön inom det egna territoriet eller inom andra medlemsstaters territorier, skall den medlemsstaten så snart som möjligt underrätta etableringsmedlemsstaten, övriga berörda medlemsstater och kommissionen.

2. Kommissionen skall främja och medverka i driften av ett europeiskt nätverk av myndigheter i medlemsstaterna för att genomföra punkt 1.

3. Kommissionen skall i enlighet med förfarandet i artikel 40.2 anta och regelbundet uppdatera utförliga regler för driften av det nätverk som avses i punkt 2 i denna artikel.

Artikel 33

Uppgifter om tjänsteleverantörernas anseende

1. Medlemsstaterna skall på begäran av en annan medlemsstats behöriga myndighet översända alla uppgifter, i enlighet med sin nationella lagstiftning, om sådana disciplinära eller administrativa åtgärder eller straffrättsliga påföljder och beslut rörande betalningsoförmåga och konkurser som innefattar bedrägerier som deras behöriga myndigheter vidtagit eller fattat mot en tjänsteleverantör och som är av direkt betydelse för tjänsteleverantörens kompetens eller yrkesmässiga trovärdighet. Den medlemsstat som tillhandahåller uppgifterna skall informera tjänsteleverantören om detta.

En begäran enligt första stycket skall vederbörligen motiveras, särskilt när det gäller skälen till att uppgifterna begärs.

2. Information om de påföljder och åtgärder som avses i punkt 1 skall endast meddelas om ett slutgiltigt beslut har fattats. När det gäller andra verkställbara beslut enligt punkt 1 skall den medlemsstat som översänder uppgifterna ange om det rör sig om ett slutgiltigt beslut eller om beslutet har överklagats och bör, om så är fallet, lämna uppgift om vid vilket datum överklagandet förväntas bli avgjort.

Dessutom skall medlemsstaten ange enligt vilka nationella bestämmelser tjänsteleverantören har befunnits skyldig eller straffats.

3. Punkterna 1 och 2 skall genomföras på ett sätt som överensstämmer med reglerna om hur personuppgifter får tillhandahållas och som respekterar rättigheter för personer som dömts eller straffats i de berörda medlemsstaterna, även av yrkesorganisationer. All berörd information som är offentlig skall vara tillgänglig för konsumenterna.

Artikel 34

Stödåtgärder

1. Kommissionen skall i samarbete med medlemsstaterna inrätta ett elektroniskt system för informationsutbyte mellan medlemsstaterna med beaktande av befintliga informationssystem.

2. Medlemsstaterna skall med kommissionens bistånd vidta stödåtgärder för att underlätta utbyte av tjänstemän med ansvar för genomförandet av ömsesidigt bistånd och utbildning av sådana tjänstemän, vilken även bör omfatta språk- och datautbildning.

3. Kommissionen skall bedöma om det behöver inrättas ett flerårigt program för att organisera relevanta utbyten av tjänstemän och utbildning.

Artikel 35

Ömsesidigt bistånd vid undantag i enskilda fall

1. Om en medlemsstat överväger att vidta en sådan åtgärd som avses i artikel 18 skall förfarandet i punkterna 2–6 i denna artikel tillämpas, utan att det påverkar rättsliga förfaranden, inklusive förundersökningar och handlingar som utförs inom ramen för en brottsutredning.

2. Den medlemsstat som avses i punkt 1 skall begära att etableringsmedlemsstaten vidtar åtgärder mot tjänsteleverantören i fråga och därvid lämna alla relevanta uppgifter om tjänsten i fråga och omständigheterna i ärendet.

Etableringsmedlemsstaten skall så snart som möjligt kontrollera om tjänsteleverantören utövar sin verksamhet lagenligt samt kontrollera de omständigheter som ligger till grund för begäran. Den skall så snart som möjligt meddela den medlemsstat som överlämnat begäran om vilka åtgärder som vidtagits eller övervägs eller, i förekommande fall, skälet till att inga åtgärder vidtagits.

3. Sedan etableringsmedlemsstaten i enlighet med punkt 2 andra stycket har underrättat den medlemsstat som har överlämnat begäran skall den sistnämnda till kommissionen och etableringsmedlemsstaten anmäla sin avsikt att vidta åtgärder och därvid ange

- a) varför den anser att de åtgärder som etableringsmedlemsstaten vidtagit eller överväger att vidta är otillräckliga,
- b) varför den anser att de åtgärder som den överväger att vidta uppfyller villkoren i artikel 18.

4. Åtgärderna får vidtas tidigast femton arbetsdagar efter det att anmälan gjorts i enlighet med punkt 3.

5. Utan att det påverkar möjligheterna för den medlemsstat som överlämnat begäran att vidta de berörda åtgärderna efter den tidsfrist som fastställs i punkt 4 skall kommissionen så snart som möjligt undersöka huruvida de anmälda åtgärderna är förenliga med gemenskapsrätten.

Om kommissionen kommer fram till att åtgärden är oförenlig med gemenskapsrätten, skall den i ett beslut begära att medlemsstaten i fråga avstår från att vidta de övervägda åtgärderna eller skyndsamt avbryter åtgärderna i fråga.

6. I brådskande fall får den medlemsstat som överväger att vidta en åtgärd avvika från punkterna 2, 3 och 4. I sådana fall skall åtgärderna anmälas till kommissionen och till etableringsmedlemsstaten så snart som möjligt, med angivande av skälen till varför medlemsstaten anser att ärendet brådskar.

Artikel 36

Genomförandeåtgärder

Kommissionen skall i enlighet med det förfarande som avses i artikel 40.3 anta de genomförandeåtgärder som är avsedda att ändra icke-väsentliga delar av bestämmelserna i detta kapitel genom att komplettera det med angivande av de i artiklarna 28 och 35 föreskrivna tidsfristerna. Kommissionen skall också i enlighet med det förfarande som avses i artikel 40.2 anta rutiner för utbyte av information på elektronisk väg mellan medlemsstaterna, särskilt bestämmelserna om informationssystemens driftskompatibilitet.

KAPITEL VII

KONVERGENSPROGRAM

Artikel 37

Uppförandekoder på gemenskapsnivå

1. Medlemsstaterna skall i samarbete med kommissionen vidta stödåtgärder för att uppmuntra att det på gemenskapsnivå utarbetas uppförandekoder i överensstämmelse med gemenskapsrätten, särskilt av yrkesorganisationer, yrkessammanslutningar och andra branchorganisationer, i syfte att underlätta tillhandahållandet av tjänster eller tjänsteleverantörers etablering i en annan medlemsstat.

2. Medlemsstaterna skall se till att de uppförandekoder som avses i punkt 1 finns tillgängliga på distans, på elektronisk väg.

Artikel 38

Kompletterande harmonisering

Kommissionen skall senast den 28 december 2010 undersöka möjligheterna att lägga fram förslag till harmoniseringsinstrument avseende följande frågor:

- a) Tillträde till verksamhet som består i indrivning av fordringar.
- b) Privata säkerhetstjänster och värdetransporter.

Artikel 39

Ömsesidig utvärdering

1. Senast den 28 december 2009 skall medlemsstaterna sammanställa en rapport till kommissionen med de uppgifter som avses i

- a) artikel 9.2 om tillståndsförfarande,
- b) artikel 15.5 om krav som skall utvärderas,
- c) artikel 25.3 om verksamheter på flera olika områden.

2. Kommissionen skall översända de rapporter som föreskrivs i punkt 1 till medlemsstaterna, vilka inom sex månader efter mottagandet skall lämna sina synpunkter på var och en av rapporterna. Inom samma tidsfrist skall kommissionen samråda med berörda parter om rapporterna.

3. Kommissionen skall lägga fram dessa rapporter och medlemsstaternas synpunkter för den kommitté som avses i artikel 40.1, som får lämna synpunkter.

4. Mot bakgrund av de synpunkter som anges i punkterna 2 och 3, skall kommissionen senast den 28 december 2010 till Europaparlamentet och rådet lägga fram en sammanfattande rapport, om så är lämpligt åtföljd av förslag till ytterligare initiativ.

5. Senast den 28 december 2009 skall medlemsstaterna lägga fram en rapport för kommissionen med de nationella krav vars tillämpning skulle kunna falla under artikel 16.1 tredje stycket och artikel 16.3 första meningen; rapporten skall också ange varför de anser att tillämpningen av dessa krav uppfyller kriterierna i artikel 16.1 tredje stycket och artikel 16.3 första meningen.

Medlemsstaterna skall därefter till kommissionen översända alla förändringar i sina krav, inbegripet nya krav enligt ovan och skälen till dessa.

Kommissionen skall underrätta övriga medlemsstater om de översända kraven. En sådan översändning skall inte hindra medlemsstaterna från att anta bestämmelserna i fråga. Kommissionen skall därefter varje år tillhandahålla analyser och riktlinjer avseende tillämpningen av dessa bestämmelser inom ramen för detta direktiv.

Artikel 40

Kommittéförfarande

1. Kommissionen skall biträdas av en kommitté
2. När det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 5 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i det beslutet. Den tid som anges i artikel 5.6 i beslut 1999/468/EG skall vara tre månader.
3. När det hänvisas till denna punkt skall artikel 5a.1–5a.4 och artikel 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i det beslutet.

Artikel 41

Översynsklausul

Kommissionen skall senast den 28 december 2011 och vart tredje år därefter lägga fram en övergripande rapport till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv. Rapporten skall i enlighet med artikel 16.4 särskilt ta upp tillämpningen av artikel 16. Den skall också utreda behovet av

ytterligare åtgärder för frågor som faller utanför det här direktivets tillämpningsområde. Den skall vid behov åtföljas av förslag till ändring av det här direktivet för att komplettera den inre marknaden för tjänster.

Artikel 42

Ändring av direktiv 98/27/EG

I bilagan till Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG av den 19 maj 1998 om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen ⁽¹⁾ skall följande punkt läggas till:

"13. Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36)".

Artikel 43

Skydd av personuppgifter

Vid genomförande och tillämpning av detta direktiv, särskilt bestämmelserna om tillsyn, skall reglerna för skydd av personuppgifter följas i enlighet med direktiv 95/46/EG och direktiv 2002/58/EG.

KAPITEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 44

Införlivande

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 28 december 2009.

De skall genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

⁽¹⁾ EGT L 166, 11.6.1998, s. 51. Direktivet senast ändrat genom direktiv 2005/29/EG.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 46

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 12 december 2006.

Artikel 45

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

På Europaparlamentets vägnar
J. BORRELL FONTELLES
Ordförande

På rådets vägnar
M. PEKKARINEN
Ordförande

Förslag till lag om tjänster på den inre marknaden

Härigenom föreskrivs²⁸ följande.

Inledande bestämmelse

1 § I Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden finns allmänna principer som syftar till att underlätta handel med tjänster inom Sverige och i förhållande till andra länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) med bibehållande av hög kvalitet på de tjänster som tillhandahålls.

Statliga och kommunala myndigheter ska i sin verksamhet verka för att direktivets principer får genomslag i Sverige.

I denna lag finns vissa allmänna bestämmelser avseende tjänster som omfattas av direktivet som syftar till att förverkliga direktivet.

Definitioner

2 § I denna lag avses med

behörig myndighet: statlig och kommunal myndighet som har till uppgift att pröva frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet eller kontrollera sådan verksamhet,

etablering: en tjänsteleverantörs faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs,

etableringsmedlemsstat: det land inom EES inom vars territorium en tjänsteleverantör är etablerad,

reglerat yrke: yrke som enligt lag eller förordning kräver en bestämd yrkeskvalifikation för att få utövas eller ger den som har en bestämd yrkeskvalifikation rätt att använda en viss yrkestitel,

tjänst: prestation som utförs mot ekonomisk ersättning,

tjänsteleverantör: fysisk eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som erbjuder eller tillhandahåller en tjänst, och

tjänstemottagare: fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller som har rättigheter genom rättsakter som antagits av Europeiska Gemenskaperna eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som använder eller vill använda en tjänst.

²⁸ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden, EUT L 376, 27.12.2006, s. 1, Celex 32006L0123.

Gemensamma kontaktpunkter

3 § För att underlätta tillståndsförfaranden för tjänsteleverantörer och tillhandahålla information till tjänstemottagare ska en eller flera gemensamma kontaktpunkter upprättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kontaktpunkterna.

4 § Om en tjänsteleverantör har lämnat in en ansökan eller anmälan till en behörig myndighet med hjälp av en gemensam kontaktpunkt, ska myndigheten i den fortsatta handläggningen av ärendet kommunicera med tjänsteleverantören genom kontaktpunkten.

Förfarandet vid tillståndsprövning

5 § Bestämmelser om den tid inom vilken behörig myndighet ska fatta beslut i ärende om tillstånd för etablering i Sverige finns i annan lag, förordning eller myndighetsföreskrifter.

6 § I fall då tidsfrist som avses i 5 § tillämpas ska behörig myndighet sända ett mottagningsbevis till sökanden. Detta ska innehålla information om

1. tidsfrist som avses i 5 § och, i förekommande fall, följden av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist, och

2. möjligheterna till rättslig prövning av beslut.

Myndigheten ska skicka ut en sådan försändelse som avses i första stycket när en fullständig ansökan kommit in.

7 § Bestämmelser mot diskriminering i förhållande till andra länder inom EES med avseende på krav om intyg eller andra liknande dokument och om finansiell säkerhet finns i annan lag, förordning eller myndighetsföreskrifter.

Samarbete mellan myndigheter

8 § Regeringen meddelar föreskrifter om vilka myndigheter som ska vara samordnande myndigheter i Sverige med uppgift att underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES i frågor som rör tillsyn i Sverige av tjänsteleverantörer.

9 § Vid samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES och den samordnande myndigheten ska det användas ett informationssystem för den inre marknaden.

10 § En behörig myndighet i Sverige ska på begäran av behörig myndighet i ett annat land inom EES lämna behövligt bistånd åt den utländska myndigheten.

Om det inte finns någon behörig myndighet i Sverige, ska biståndet lämnas av den samordnande myndigheten.

11 § Om det inte går att tillmötesgå en begäran om bistånd eller om en myndighet i ett annat land inom EES inte lämnar begärt bistånd, ska den behöriga myndigheten i Sverige lämna information om detta till den behöriga myndigheten i det andra landet och till Europeiska gemenskapernas kommission.

12 § En behörig myndighet i Sverige ska underrätta behöriga myndigheter i andra länder inom EES och Europeiska gemenskapernas kommission om tjänsteverksamhet som kan medföra allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om samarbete mellan myndigheter enligt 8–12 §§.

Information från tjänsteleverantörer, m.m.

14 § En tjänsteleverantör som tillhandahåller tjänster i Sverige ska alltid och på eget initiativ ge tjänstemottagare information som gör det möjligt att komma i kontakt med leverantören. I förekommande fall ska information också lämnas om

1. registreringsnummer eller motsvarande identifieringsuppgifter,
2. adressuppgift till behörig tillståndsmyndighet eller den gemensamma kontaktpunkten,
3. registreringsnummer för mervärdesskatt,
4. standardvillkor,
5. avtalsvillkor om tillämplig lag och om behörig domstol,
6. garanti,
7. priset på tjänsten om det kan fastställas i förväg,
8. vad tjänsten huvudsakligen består av,
9. försäkring som gäller för tjänsten, och
10. möjlighet till tvistlösning utom domstol.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska information även lämnas om

1. yrkestitel och det land där denna erhållits, och, i förekommande fall,
2. den yrkesorganisation eller liknande där tjänsteleverantören är registrerad.

Information enligt första och andra styckena ska finnas lätt tillgänglig för tjänstemottagaren på platsen för avtal eller utförande, på elektronisk väg samt i informationshandlingar om tjänsten. Den ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

15 § När en tjänsteleverantör tillhandahåller tjänster i Sverige ska leverantören lämna följande kompletterande uppgifter om en tjänstemottagare begär det:

1. priset på tjänsten när det inte är fastställt i förväg eller den beräkningsmetod som används för att fastställa priset,
2. uppgift om tjänsteleverantörens verksamhet och med vem denne har intressegemenskap,

3. de uppförandekoder som tjänsteleverantören följer samt var dessa finns att tillgå elektroniskt, och

4. information om att en tjänsteleverantör ska följa en viss uppförandekod eller erbjuda möjlighet till tvistlösning utanför domstol och i så fall närmare information om vad denna tvistlösning innebär.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska informationen även omfatta en hänvisning till de regler som gäller för att få utöva yrket i etableringsmedlemsstaten och var det går att få tillgång till dessa regler.

Information enligt första och andra styckena ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

16 § Om en tjänsteleverantör inte lämnar information i enlighet med 14 och 15 §§ ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29-36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

17 § En tjänsteleverantör ska hantera klagomål från en tjänstemottagare inom skälig tid.

18 § Bestämmelserna i 14–17 §§ tillämpas inte beträffande

1. finansiella tjänster,
2. elektroniska kommunikationstjänster och kommunikationsnät,
3. tjänster på transportområdet,
4. tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag,
5. tjänster som är förbehållna reglerade yrken inom hälso- och sjukvården samt läkemedelstjänster utförda av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården och som utförs för att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd,
6. audiovisuella tjänster,
7. hasardspel där penningvärden satsas,
8. verksamhet som har samband med myndighetsutövning,
9. sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda, som tillhandahålls av staten, tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller av staten erkända välgörenhetsorganisationer, och
10. privata säkerhetstjänster .

Bestämmelserna i 14–17 §§ tillämpas inte heller i den mån det i en annan lag eller en förordning finns avvikande bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Härigenom föreskrivs²⁹ att 3 kap. 3 § bostadsrättslagen (1991:614) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §³⁰

Intygsgivare utses bland dem som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg.

Intygsgivare *ska* utses bland dem som

1. regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg, eller

2. i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet driver en i den staten etablerad verksamhet som består i utfärdandet av intyg av samma slag som avses i 2 §.

Det är inte tillåtet att utse någon till intygsgivare, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för dennes opartiskhet. Ingen av intygsgivarna får vara anställd hos företag, organisation eller någon annan som har bildat bostadsrättsföreningen eller hjälpt till med föreningsbildningen eller med att upprätta den ekonomiska planen.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

²⁹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

³⁰ Senaste lydelse 2003:31.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

Prop. 2008/09:187
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs³¹ att 4 kap. 4 § lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 §

Intygsgivare *skall* utses bland dem som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg enligt 3 §.

Intygsgivare *ska* utses bland dem som

1. regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg enligt 3 §, *eller*

2. *i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet driver en i den staten etablerad verksamhet som består i utfärdandet av intyg av samma slag som avses i 2 §.*

Det är inte tillåtet att utse någon till intygsgivare, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet. Ingen av intygsgivarna får vara anställd hos ett företag, en organisation eller någon annan som har bildat den kooperativa hyresrättsföreningen eller hjälpt till med föreningsbildningen eller med att upprätta den ekonomiska planen.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

Härigenom föreskrivs³² att det i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare ska införas en ny paragraf, 6 §, av följande lydelse.

6 §

Bestämmelserna i lagen tillämpas inte i fråga om en tjänst eller vara som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), om

³¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

³² Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

tillämpningen skulle innebära att svensk myndighet ställer högre krav på näringsidkaren än myndigheterna i etableringsstaten.

Prop. 2008/09:187
Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1672) om paketresor

Härigenom föreskrivs³³ att det i lagen (1992:1672) om paketresor ska införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

4 a §

Bestämmelserna om informationsskyldighet i 5–7 §§ tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en arrangör eller återförsäljare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), om tillämpningen skulle innebära att svensk myndighet ställer högre krav på arrangören eller återförsäljaren än myndigheterna i etableringsstaten.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009

Förslag till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59)

Härigenom föreskrivs³⁴ att det i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) ska införas en ny paragraf, 2 kap. 4 a §, av följande lydelse.

2 kap. 4 a §

Bestämmelserna om informationsskyldighet i 6–8 §§ tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), om tillämpningen skulle innebära att svensk myndighet ställer högre krav på näringsidkaren än myndigheterna i etableringsstaten.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009

³³ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

³⁴ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

Prop. 2008/09:187
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs³⁵ att 2 kap. 4 § tullagen (2000:1281) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna åt *en juridisk person* att förmedla uppgifter i elektroniska dokument som avses i 2 § till och från tulldatasystemet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna åt *annan* att förmedla uppgifter i elektroniska dokument som avses i 2 § till och från tulldatasystemet.

Den som tar del av uppgifter i förmedlingsverksamhet som avses i första stycket får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han i verksamheten fått veta om någon enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden. I det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel

Härigenom föreskrivs³⁶ att 9 § lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anordnar automatspel eller låter ställa upp en spelautomat i strid mot 3 § *eller bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §* döms, om gärningen inte är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anordnar automatspel eller låter ställa upp en spelautomat i strid mot 3 § döms, om gärningen inte är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader

---

³⁵ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

³⁶ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m.

Härigenom föreskrivs³⁷ att 16 § lagen (1994:847) om tekniska egenskaper på byggnadsverk, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Till funktionskontrollant får utses endast den som har fått godkännande (riksbehörighet) av ett organ som ackrediterats för detta ändamål enligt 14 § lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller den som fått godkännande för viss kontroll av den eller de kommunala nämnder som fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggväsendet.

Till funktionskontrollant får utses endast den som har fått godkännande (riksbehörighet) av ett organ som *har* ackrediterats för detta ändamål enligt 14 § lagen (1992:1119) om teknisk kontroll.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs³⁸ att 2 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Utländska företag *skall* bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av *utomlands*

Utländska företag *ska* bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller

³⁷ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

³⁸ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

bosatta svenska eller utländska medborgare skall det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten. utländska medborgare som är bosatta utanför det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

Regeringen får för viss typ av verksamhet meddela föreskrifter om undantag från kravet på filial eller föreståndare, om iakttagande av detta krav inte bedöms nödvändigt för att tillgodose syftet med denna lag.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, medge undantag från kravet på filial eller föreståndare.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i lag (1990:1183) om tillfällig försäljning

Härigenom föreskrivs³⁹ att det i lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

2 a §

Bestämmelsen om informationsskyldighet i 2 § andra stycket tillämpas inte i fråga om en vara som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), om tillämpningen skulle innebära att svensk myndighet ställer högre krav på näringsidkaren än myndigheterna i etableringsstaten.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs⁴⁰ att det i marknadsföringslagen (2008:486) ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

2 a §

Bestämmelserna om garantier i 22 § tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än

³⁹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

⁴⁰ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), om tillämpningen skulle innebära att svensk myndighet ställer högre krav på näringsidkaren än myndigheterna i etableringsstaten. Detsamma gäller bestämmelserna i 4 § tredje stycket och 7 § när en näringsidkare, som är etablerad i en annan stat än Sverige inom EES, riktar marknadsföring mot en annan näringsidkare.

Prop. 2008/09:187
Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i resegarantilagen (1972:204)

Härigenom föreskrivs⁴¹ att det i resegarantilagen (1972:204) ska införas en ny paragraf, 1 b §, av följande lydelse.

1 b §

Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), om tillämpningen skulle innebära att svensk myndighet ställer högre krav på näringsidkaren än myndigheterna i etableringsstaten.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451)

Härigenom föreskrivs⁴² i fråga om produktsäkerhetslagen (2004:451) att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 30 a och 30 b §§, samt närmast före 30 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Ingripande mot vissa gränsöverskridande tjänster

30 a §

En tillsynsmyndighet får ingripa mot en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), om det krävs med hänsyn till tjänstens säkerhet, och

⁴¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

⁴² Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36–68, Celex 32006L0123).

1. det sker enligt det förfarande för ömsesidigt bistånd som avses i 30 b §,
2. åtgärden ger ett mer omfattande skydd för konsumenterna än den åtgärd som etableringsstaten skulle kunna vidta med stöd av sina nationella bestämmelser,
3. etableringsstaten inte har vidtagit några åtgärder eller har vidtagit åtgärder som är otillräckliga i förhållande till dem som avses i 30 b §, och
4. åtgärden är proportionerlig i förhållande till det intresse som ska skyddas.

30 b §

En tillsynsmyndighet som avser att ingripa enligt 30 a § ska först uppmana etableringsstaten att ingripa. Etableringsstaten och Europeiska gemenskapernas kommission ska även underrättas om att ett ingripande kommer att ske. Ett ingripande enligt 30 a § får ske tidigast femton arbetsdagar efter det att en sådan underrättelse gjorts.

I brådskande fall får ett ingripande ske utan hinder av vad som sägs i första stycket. Sådana ingripanden ska utan dröjsmål anmälas till etableringsstaten och Europeiska gemenskapernas kommission.

Första och andra stycket gäller inte i samband med domstolsförfaranden och brottsutredningar.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Remissinstanser:

Riksdagens ombudsmän
Riksrevisionen
Svenska institutet för europapolitiska studier, Sieps
Svea hovrätt
Växjö tingsrätt
Göteborgs tingsrätt
Umeå tingsrätt
Kammarrätten i Stockholm
Länsrätten i Stockholms län
Justitiekanslern
Hyresnämnden och arrendenämnden i Stockholm
Hyresnämnden och arrendenämnden i Malmö
Domstolsverket
Åklagarmyndigheten
Rikspolisstyrelsen
Revisorsnämnden
Rättsmedicinalverket
Migrationsverket
Datainspektionen
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC
Myndigheten för utländska investeringar i Sverige, ISA
Kommerskollegium
Sveriges exportråd
Stockholms Handelskammare
Östsvenska Handelskammaren
Handelskammaren i Jönköpings län
Sydsvenska Industri- och Handelskammaren
Västsvenska Industri- och Handelskammaren
Handelskammaren Värmland
Handelskammaren Mälardalen
Mellansvenska Handelskammaren för Gävleborgs och Dalarnas län
Handelskammaren Mittsverige
Västerbottens Handelskammare
Norrbottens Handelskammare
Försvarsmakten
Statens räddningsverk
Socialstyrelsen
Läkemedelsverket
Statens folkhälsoinstitut
Tullverket
Ekonomistyrningsverket
Skatteverket
Storföretagsskattekontoret

Arbetsgivarverket
Lotteriinspektionen
Kammarkollegiet
Statskontoret
Verket för förvaltningsutveckling, Verva
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Högskoleverket
Centrala etikprövningsnämnden
Stockholms universitet
Uppsala universitet
Skogsstyrelsen
Statens jordbruksverk
Uppsala djurförsöksetiska nämnd
Linköpings djurförsöksetiska nämnd
Livsmedelsverket
Fiskeriverket
Naturvårdsverket
Strålsäkerhetsmyndigheten
Kemikalieinspektionen
Finsk-svenska gränsälvscommissionen
Boverket
Lantmäteriet
Post- och telestyrelsen
Vägverket
Sjöfartsverket
Patent- och registreringsverket
Bolagsverket
Verket för innovationssystem, VINNOVA
Verket för näringslivsutveckling, Nutek
Elsäkerhetsverket
Statens energimyndighet
Energimarknadsinspektionen
Marknadsdomstolen
Konsumentverket
Allmänna reklamationsnämnden
Fastighetsmäklarnämnden
Resegarantinämnden
Riksarkivet
Arbetsmiljöverket
Solna kommun
Stockholms kommun
Södertälje kommun
Upplands-Bro kommun
Uppsala kommun

Katrineholms kommun
Norrköpings kommun
Gnosjö kommun
Jönköpings kommun
Vetlanda kommun
Växjö kommun
Älmhults kommun
Hultsfreds kommun
Kalmar kommun
Gotlands kommun
Karlskrona kommun
Ronneby kommun
Hässleholms kommun
Kristianstads kommun
Malmö kommun
Simrishamn kommun
Trelleborg kommun
Ystads kommun
Falkenbergs kommun
Borås kommun
Göteborgs kommun
Strömstads kommun
Karlstads kommun
Årjängs kommun
Örebro kommun
Västerås kommun
Falun kommun
Gävle kommun
Ljusdals kommun
Sundsvalls kommun
Ånge kommun
Härjedalens kommun
Strömsunds kommun
Åre kommun
Östersunds kommun
Nordmalings kommun
Skellefteå kommun
Haparanda kommun
Kiruna kommun
Övertorneå kommun
Sveriges Kommuner och Landsting
Naturskyddsföreningen
Förbundet Djurens Rätt
Sveriges advokatsamfund
Internationella Handelskammarens Svenska Nationalkommitté
Svensk Handel
Svenskt Näringsliv
Företagarna
Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
Tjänstemännens Centralorganisation, TCO
Sveriges Akademikers Centralorganisation, Saco

Landsorganisationen i Sverige, LO
Unionen
Näringslivets Regelnämnd
Almega
Brittisk-Svenska Handelskammaren
Copyswede
Dutch Chamber of Commerce
Finsk-Svenska Handelskammaren
Franska Handelskammaren i Sverige
Handelskammaren Norden-Belgien-Luxemburg
Handelskammaren Sverige-Ungern
Handelskamrarna Sverige-sydosteuropa
HSB
Italienska Handelskammaren i Sverige
LO-TCO rättsskydd AB
Norsk-Svenska Handelskammaren i Stockholm
Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, NDM
Näringspunkten
Riksbyggen
Svensk Distanshandel
Svensk Inkasso
Svensk Polska Handelskammaren
Svensk Turism AB
Svensk-Tjeckiska/Slovakiska Handelskammaren
Svenska Patentombudsforeningen
Sveriges BostadsrättsCentrum AB
Sveriges Hotell & Restaurangföretagare
Sveriges Konsumenter
Sveriges Veterinärförbund
Tysk-Svenska Handelskammaren
Upplysningscentralen UC AB
Øresund Industri & Handelskammare

Prop. 2008/09:187
Bilaga 3

Förslag till lag om ändring i lotterilagen (1994:1000)

Härigenom föreskrivs⁴³ i fråga om lotterilagen (1994:1000) att 6, 24 a, 26, 28–31, 43, 47 och 54 §§ samt rubrikerna närmast före 26 och 28 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §⁴⁴

Med *automatspel* avses i denna lag spel på mekaniska eller elektroniska spelautomater.

I denna lag avses med

1. *varuspelsautomat*: en spelautomat som betalar ut vinst i form av varor och där vinstmöjligheterna helt eller delvis beror på slumpen,

2. *penningautomat*: en spelautomat som betalar ut vinst i form av pengar och där vinstmöjligheterna huvudsakligen beror på slumpen,

3. *värdeautomat*: en spelautomat som betalar ut vinst bara i form av värdebevis, spelpolletter eller liknande och där vinstmöjligheterna huvudsakligen beror på slumpen,

4. *skicklighetsautomat*: en spelautomat som betalar ut vinst i form av pengar och där vinstmöjligheterna helt eller delvis beror på spelarens skicklighet.

24 a §⁴⁵

Tillstånd till automatspel får lämnas bara i fråga om varuspelsautomat, penningautomat, värdeautomat <i>skicklighetsautomat.</i>	Tillstånd till automatspel får lämnas bara i fråga om varuspelsautomat, penningautomat och värdeautomat.
---	--

⁴³ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36-68, Celex 32006L0123).

⁴⁴ Senaste lydelse 2001:1045.

⁴⁵ Senaste lydelse 2001:1045.

Spel på penningautomater och värdeautomater

26 §

Tillstånd att anordna spel på penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater får lämnas, om spelet anordnas på fartyg i internationell trafik.

Tillstånd att anordna spel på penningautomater och värdeautomater får lämnas om spelet anordnas på fartyg i internationell trafik.

Innehav av penningautomater och värdeautomater

28 §⁴⁶

Penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater får innehas bara efter tillstånd.

Penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater får innehas bara efter tillstånd.

Sådana automater får dock innehas utan särskilt tillstånd

1. av den som har tillstånd enligt 25, 26 eller 27 § att anordna sådant automatspel, om automaten omfattas av speltillståndet,
2. av automatinnehavares dödsbo under en tid av längst ett år från dödsfallet och av automatinnehavares konkursbo längst intill dess konkursen har avslutats, eller
3. av den som har fått sitt tillstånd att inneha automaten återkallat, till dess att tre månader har förflutit från det att beslutet om återkallelsen vann laga kraft.

Tillstånd får förenas med särskilda villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser.

29 §⁴⁷

Införsel till landet av penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater är tillåten endast för den som har rätt enligt 28 § första stycket eller andra stycket 1 inneha sådan automat.

Införsel till landet av penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater är tillåten endast för den som har rätt enligt 28 § första stycket eller andra stycket 1 inneha sådan automat.

⁴⁶ Senaste lydelse 2001:1045.

⁴⁷ Senaste lydelse 2001:1045.

30 §⁴⁸

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från 28 § första stycket och 29 § i fråga om penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater som innehas

1. på fartyg i internationell trafik för spel på fartyget, eller

2. i yrkesmässig verksamhet för tillverkning, reparation eller liknande

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från 28 § första stycket och 29 § i fråga om penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater som innehas

1. på fartyg i internationell trafik för spel på fartyget, eller

2. i yrkesmässig verksamhet för tillverkning, reparation eller liknande

31 §⁴⁹

I fråga om rätten att hantera oförtullade penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

I fråga om rätten att hantera oförtullade penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor, m.m.

43 §

Lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd att anordna

1. spel på varuspelsautomater enligt 25 §,

2. spel på penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater enligt 26 §,

3. roulettspel och tärningsspel enligt 32 § och

4. kortspel enligt 34 §.

2. spel på penningautomater och värdeautomater enligt 26 §,

3. roulettspel och tärningsspel enligt 32 § och

4. kortspel enligt 34 §.

47 §⁵⁰

Lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd enligt 28 § att inneha penningautomater, värdeautomater, varuspelsautomater och skicklighetsautomater.

Lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd enligt 28 § att inneha penningautomater, värdeautomater och varuspelsautomater.

⁴⁸ Senaste lydelse 2001:1045.

⁴⁹ Senaste lydelse 1999:358.

⁵⁰ Senaste lydelse 1999:358.

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

1. olovligen anordnar lotteri, eller
  2. olovligen innehar en penningautomat, värdeautomat, varuspelsautomat
  2. olovligen innehar en penningautomat, värdeautomat *eller* varuspelsautomat.
- skicklighetsautomat.*

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms också den som olovligen i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte uppsåtligt främjar deltagande i ett utom landet anordnat lotteri, om främjandet särskilt avser deltagande från Sverige.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Är brottet grovt döms till fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

⁵¹ Senaste lydelse 2003:346.

Bilaga 5 Förteckning över lotterilagens (1994:1000) remissinstanser

Prop. 2008/09:187
Bilaga 5

Remissinstanser:

Kammarrätten i Stockholm
Statens folkhälsoinstitut
Lotteriinspektionen
Svenskt Näringsliv
Företagarna

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om tjänster på den inre marknaden

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Inledande bestämmelse

1 § I Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser som rör etableringsfrihet för tjänsteleverantörer, friheterna att tillhandahålla och motta tjänster samt icke-diskriminering, nödvändighet och proportionalitet vilka syftar till att underlätta handel med tjänster inom Sverige och i förhållande till andra länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) med bibehållande av hög kvalitet på de tjänster som tillhandahålls.

I denna lag finns vissa allmänna bestämmelser avseende tjänster som omfattas av direktivet och som syftar till att förverkliga direktivet.

Särskilda bestämmelser som syftar till att genomföra direktivet finns också i annan författning i de sektorer där de aktuella verksamheterna är reglerade.

Behöriga myndigheter ska i sin verksamhet verka för att direktivets principer får genomslag i Sverige.

Tillämpningsområde

2 § Denna lag tillämpas i fråga om tjänster, dock inte

1. finansiella tjänster,
2. elektroniska kommunikationstjänster och tillhandahållande av kommunikationsnät,
3. tjänster inom transportområdet,
4. tjänster som tillhandahålls av bemanningsföretag,
5. tjänster som är förbehållna reglerade yrken inom hälso- och sjukvården samt läkemedelstjänster utförda av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården och som utförs för att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd,
6. audiovisuella tjänster och ljudradiosändningar,
7. tillhandahållande av hasardspel där penningvärden satsas,
8. tjänster som har samband med offentlig maktutövning,
9. sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behovande familjer och enskilda, som tillhandahålls av eller utförs på uppdrag av stat, kommun eller landsting,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden, (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

eller av välgörenhetsorganisationer erkända av stat, kommun eller landsting,
10. privata säkerhetstjänster, och
11. tjänster på skatteområdet.

Prop. 2008/09:187
Bilaga 6

3 § Avviker en bestämmelse i en annan författning från denna lag ska den bestämmelsen ha företräde, om den har sin grund i gemenskapsrätten.

Definitioner

4 § I denna lag avses med

behörig myndighet: en statlig eller kommunal myndighet eller ett annat organ som har till uppgift att pröva frågor om tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet eller kontrollera sådan verksamhet,

etablering: en tjänsteleverantörs faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs,

etableringsmedlemsstat: det land inom EES inom vars territorium en tjänsteleverantör är etablerad,

reglerat yrke: yrke som enligt lag eller förordning kräver en bestämd yrkeskvalifikation för att få utövas eller ger den som har en bestämd yrkeskvalifikation rätt att använda en viss yrkestitel,

tjänst: prestation som utförs mot ekonomisk ersättning och inte är att hänföra till vara, kapital eller person,

tjänsteleverantör: fysisk eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som i sin näringsverksamhet erbjuder eller tillhandahåller en tjänst, och

tjänstemottagare: fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller som genom gemenskapsrätten har motsvarande rättigheter eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och som använder eller vill använda en tjänst.

Gemensamma kontaktpunkter

5 § För att underlätta tillståndsförfaranden för tjänsteleverantörer och tillhandahålla information till tjänstemottagare ska en eller flera gemensamma kontaktpunkter upprättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om anslutning av behöriga myndigheter till en gemensam kontaktpunkt samt om informationsutbyte mellan en behörig myndighet och en gemensam kontaktpunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kontaktpunkterna.

6 § Om en tjänsteleverantör har lämnat in en ansökan eller anmälan till en behörig myndighet genom en gemensam kontaktpunkt, ska myndigheten i den fortsatta handläggningen av ärendet kommunicera med tjänsteleverantören genom kontaktpunkten.

7 § Bestämmelser om den tid inom vilken behörig myndighet ska fatta beslut i ärende om tillstånd för etablering i Sverige finns i annan författning.

8 § I fall då tidsfrist som avses i 7 § tillämpas ska behörig myndighet sända ett mottagningsbevis till sökanden. Detta ska innehålla information om

1. tidsfrist som avses i 7 § och, i förekommande fall, följderna av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist, och

2. möjligheterna till rättslig prövning av beslut.

Myndigheten ska skicka ut en sådan försändelse som avses i första stycket när en fullständig ansökan har kommit in.

9 § Bestämmelser om skyldighet för en behörig myndighet att i samband med frågor om etablering godta intyg eller andra liknande dokument och om finansiell säkerhet finns i annan författning.

Samarbete mellan myndigheter

10 § Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som ska vara samordnande myndighet i Sverige med uppgift att underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES i frågor som rör tillsyn i Sverige av tjänsteleverantörer.

11 § Vid samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES och den samordnande myndigheten ska det användas ett informationssystem för den inre marknaden.

12 § En behörig myndighet i Sverige ska på begäran av behörig myndighet i ett annat land inom EES lämna behövligt bistånd åt den utländska myndigheten.

Om det inte finns någon behörig myndighet i Sverige, ska biståndet lämnas av den samordnande myndigheten.

13 § Om det inte går att tillmötesgå en begäran om bistånd eller om en myndighet i ett annat land inom EES inte lämnar begärt bistånd, ska den behöriga myndigheten i Sverige lämna information om detta till den behöriga myndigheten i det andra landet och till Europeiska gemenskapernas kommission.

14 § En behörig myndighet i Sverige ska underrätta behöriga myndigheter i andra länder inom EES och Europeiska gemenskapernas kommission om tjänsteverksamhet som kan medföra allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om informationsutbyte mellan en behörig myndighet och en annan myndighet inom EES-området samt om

utlämnande av information från en behörig myndighet till en tjänsteleverantör.

Prop. 2008/09:187
Bilaga 6

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om samarbete mellan myndigheter enligt 10–14 §§.

Information från tjänsteleverantörer

16 § En tjänsteleverantör ska alltid och på eget initiativ ge tjänstemottagare information som gör det möjligt att komma i kontakt med leverantören. I förekommande fall ska information också lämnas om

1. registreringsnummer eller motsvarande identifieringsuppgifter,
2. adressuppgift till behörig tillståndsmyndighet eller den gemensamma kontaktpunkten,
3. registreringsnummer för mervärdesskatt,
4. standardvillkor,
5. avtalsvillkor om tillämplig lag och om behörig domstol,
6. garanti,
7. priset på tjänsten om det kan fastställas i förväg,
8. vad tjänsten huvudsakligen består av,
9. försäkring som gäller för tjänsten, och
10. möjlighet till tvistlösning utom domstol.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska information även lämnas om

1. yrkestitel och det land där denna erhållits, och, i förekommande fall,
2. den yrkesorganisation eller liknande där tjänsteleverantören är registrerad.

Information enligt första och andra styckena ska finnas lätt tillgänglig för tjänstemottagaren på platsen för avtal eller utförande, på elektronisk väg eller i informationshandlingar om tjänsten. Den ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

17 § En tjänsteleverantör ska lämna följande kompletterande uppgifter om en tjänstemottagare begär det:

1. priset på tjänsten när det inte är fastställt i förväg eller den beräkningsmetod som används för att fastställa priset,
2. uppgift om tjänsteleverantörens verksamhet och med vem denne har intressegemenskap,
3. de uppförandekoder som tjänsteleverantören följer samt var dessa finns att tillgå elektroniskt, och
4. information om att en tjänsteleverantör ska följa en viss uppförandekod eller erbjuda möjlighet till tvistlösning utanför domstol och i så fall närmare information om vad denna tvistlösning innebär.

Om en tjänsteleverantör utövar ett reglerat yrke ska informationen även omfatta en hänvisning till de regler som gäller för att få utöva yrket i etableringsmedlemsstaten och var det går att få tillgång till dessa regler.

Information enligt första och andra styckena ska ges på ett klart och entydigt sätt och i god tid innan avtalet ingås, eller om skriftligt avtal inte finns, innan tjänsten utförs.

18 § Om en tjänsteleverantör inte lämnar information i enlighet med 16 och 17 §§ ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

Prop. 2008/09:187
Bilaga 6

Klagomålshantering

19 § En tjänsteleverantör ska besvara klagomål från en tjänstemottagare inom skälig tid.

Diskriminerande villkor

20 § En tjänsteleverantör får inte för tillhandahållandet av tjänster ställa upp allmänna villkor som diskriminerar tjänstemottagare på grund av nationalitet eller bosättningsort, om detta inte kan motiveras på objektiva grunder.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i resegarantilagen (1972:204)

Härigenom föreskrivs¹ att det i resegarantilagen (1972:204)² ska införas en ny paragraf, 1 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 b §

Bestämmelsen om skyldighet att ställa säkerhet i 1 § andra stycket tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

² Lagen omtryckt 1996:354.

Förslag till lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel

Härigenom föreskrivs¹ att 9 § lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anordnar automatspel eller låter ställa upp en spelautomat i strid mot 3 § *eller bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §* döms, om gärningen inte är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anordnar automatspel eller låter ställa upp en spelautomat i strid mot 3 § döms, om gärningen inte är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

² Senaste lydelse 1990:104.

Förslag till lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare

Härigenom föreskrivs¹ att det i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare ska införas en ny paragraf, 6 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Lagen tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i lag (1990:1183) om tillfällig försäljning

Härigenom föreskrivs¹ att det i lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Bestämmelsen om informationsskyldighet i 2 § andra stycket tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)

Härigenom föreskrivs¹ att 3 kap. 3 § bostadsrättslagen (1991:614) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §²

Intygsgivare utses bland dem som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg.

Intygsgivare *ska* utses bland dem som

1. regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg, eller

2. i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) driver en i den staten etablerad verksamhet som omfattar utfärdandet av intyg av liknande slag som avses i 2 §.

Det är inte tillåtet att utse någon till intygsgivare, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för dennes opartiskhet. Ingen av intygsgivarna får vara anställd hos företag, organisation eller någon annan som har bildat bostadsrättsföreningen eller hjälpt till med föreningsbildningen eller med att upprätta den ekonomiska planen.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

² Senaste lydelse 2003:31.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs¹ att 2 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utländska företag *skall* bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av *utomlands bosatta* svenska eller utländska medborgare *skall* det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

Regeringen får för viss typ av verksamhet meddela föreskrifter om undantag från kravet på filial eller föreståndare, om iakttagande av detta krav inte bedöms nödvändigt för att tillgodose syftet med denna lag.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, medge undantag från kravet på filial eller föreståndare.

Föreslagen lydelse

2 §

Utländska företag *ska* bedriva sin näringsverksamhet i Sverige genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).

För näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av svenska eller utländska medborgare *som är bosatta utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)* ska det finnas en i Sverige bosatt föreståndare med ansvar för den här bedrivna verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)

Härigenom föreskrivs¹ att det i alkohollagen (1994:1738) ska införas en ny paragraf, 7 kap. 14 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

14 a §

*Regeringen får meddela
föreskrifter om den tid inom
vilken kommunen ska fatta beslut
om serveringstillstånd.*

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 4 § tullagen (2000:1281) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna åt *en juridisk person* att förmedla uppgifter i elektroniska dokument som avses i 2 § till och från tulldatasystemet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna åt *annan* att förmedla uppgifter i elektroniska dokument som avses i 2 § till och från tulldatasystemet.

Den som tar del av uppgifter i förmedlingsverksamhet som avses i första stycket får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han i verksamheten fått veta om någon enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden. I det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

Härigenom föreskrivs¹ att 4 kap. 4 § lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 §

Intygsgivare *skall* utses bland dem som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg enligt 3 §.

Intygsgivare *ska* utses bland dem som

1. regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har förklarat behöriga att utfärda intyg enligt 3 §, eller

2. i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) driver en i den staten etablerad verksamhet som omfattar utfärdandet av intyg av liknande slag som avses i 2 §.

Det är inte tillåtet att utse någon till intygsgivare, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet. Ingen av intygsgivarna får vara anställd hos ett företag, en organisation eller någon annan som har bildat den kooperativa hyresrättsföreningen eller hjälpt till med föreningsbildningen eller med att upprätta den ekonomiska planen.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om produktsäkerhetslagen (2004:451) att det i lagen ska införas fyra nya paragrafer, 5 a, 5 b, 30 a och 30 b §§, samt närmast före 30 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Bestämmelserna om tjänster i denna lag tillämpas inte, utom i fall som avses i 30 a §, i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

5 b §

Lagen tillämpas när en tillsynsmyndighet fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden.

Ingripande mot vissa gränsöverskridande tjänster

30 a §

En tillsynsmyndighet får, med undantag från det som sägs i 5 a §, ingripa med stöd av denna lag mot en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) endast om

- 1. det sker enligt det förfarande för ömsesidigt bistånd som regleras i 30 b §,*
- 2. åtgärden ger ett mer*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

omfattande skydd för konsumenterna än den åtgärd som den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten skulle kunna vidta med stöd av föreskrifter som gäller i det landet,

3. den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten inte har vidtagit några åtgärder eller har vidtagit åtgärder som är otillräckliga i förhållande till de åtgärder som omfattas av en sådan begäran som avses i 30 b §, och

4. åtgärden är proportionerlig i förhållande till det intresse som ska skyddas.

30 b §

En tillsynsmyndighet som överväger att ingripa enligt 30 a § ska först begära att den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten vidtar åtgärder mot tjänsten i fråga. Om tillsynsmyndigheten efter en sådan begäran fortfarande avser att ingripa ska den anmäla åtgärden till den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten och Europeiska gemenskapernas kommission. Ett ingripande enligt 30 a § får ske tidigast femton arbetsdagar efter det att en sådan anmälan gjorts.

I brådskande fall får ett ingripande enligt 30 a § ske trots bestämmelserna i första stycket. Sådana ingripanden ska utan dröjsmål anmälas till den behöriga myndigheten i etableringsmedlemsstaten och Europeiska gemenskapernas kommission.

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte i samband med domstolsförfaranden och brottsutredningar.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Förslag till lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59)

Härigenom föreskrivs¹ att det i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) ska införas en ny paragraf, 2 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 a §

Bestämmelserna om påföljd vid utebliven information i 8 § tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), såvitt avser

1. skyldigheten enligt 6 § första stycket 1 att ge information om adress i andra fall än de där förskottsbetalning krävs,

2. skyldigheten enligt 6 § tredje stycket att ange namnet på den person som är i kontakt med konsumenten och dennes relation till näringsidkaren och

3. skyldigheten enligt 7 § andra stycket 2 att ge information om adress, telefonnummer eller e-postadress.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs¹ att 2 § marknadsföringslagen (2008:486) ska ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen tillämpas då näringsidkare marknadsför eller själva efterfrågar produkter i sin näringsverksamhet.

Lagen tillämpas också på sådana TV-sändningar över satellit som omfattas av radio- och TV-lagen (1996:844).

Lagen tillämpas också när Konsumentombudsmannen fullgör sina skyldigheter som behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

Lagen tillämpas

1. då näringsidkare marknadsför eller själva efterfrågar produkter i sin näringsverksamhet,

2. på sådana TV-sändningar över satellit som omfattas av radio- och TV-lagen (1996:844),

3. då Konsumentombudsmannen fullgör sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 av den 27 oktober 2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen², och

4. då behörig myndighet fullgör sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden.³

Bestämmelserna om garantier i 22 § tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Detsamma gäller bestämmelserna i 4 § tredje stycket och 7 § när en näringsidkare, som är etablerad i en annan stat än Sverige inom EES, riktar marknadsföring mot en annan näringsidkare.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden, (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, Celex 32006L0123).

² EUT L 364, 9.12.2004, s. 1 Celex 32004R2006.

³ EUT L 376, 27.12.2006, s. 1, Celex 32006L0123.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2009.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2009-04-28

Närvarande: F.d. regeringsrådet Rune Lavin, justitierådet Marianne Lundius och regeringsrådet Karin Almgren.

Genomförande av tjänstedirektivet

Enligt en lagrådsremiss den 8 april 2009 (Utrikesdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om tjänster på den inre marknaden,
2. lag om ändring i resegarantilagen (1972:204),
3. lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av vissa automatspel,
4. lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
5. lag om ändring i lag (1990:1183) om tillfällig försäljning,
6. lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
7. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
8. lag om ändring i alkohollagen (1994:1738),
9. lag om ändring i tullagen (2000:1281),
10. lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt,
11. lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451),
12. lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59),
13. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementsrådet Marianne Åbyhammar, rättssakkunniga Rosemarie Jansson Håvik och kanslirådet Olof Simonsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I remissen föreslås åtgärder för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet). Till åtgärderna hör att för lagrådsgranskning lägga fram förslag till en lag om tjänster på den inre marknaden och till ändringar i vissa specialförfattningar. Det återstår dock att vidta ytterligare åtgärder i författningsväg, såsom ändringar i fler lagar än de i remissen upptagna, utarbetande av förordningar och myndighetsföreskrifter samt genomförande av ytterligare regelinventering på kommunal nivå. Lagrådets yttrande innefattar en granskning enbart av de lagförslag som remissen innehåller.

Förslaget till lag om tjänster på den inre marknaden

Paragrafens första stycke innehåller en upplysning om de viktigaste principerna i tjänstedirektivet. I remissen (s.106) anges att direktivets princip om friheten att tillhandahålla och ta emot tjänster genomförs i Sverige genom att den kommer till uttryck i den inledande bestämmelsen. Lagrådet delar inte uppfattningen att denna princip eller någon av de övriga principer som nämns i stycket genomförs i svensk rätt genom en upplysning om att de förekommer i direktivet. Anses det nödvändigt att explicita regler om principerna införs i nationell rätt får det ske på sedvanligt sätt.

Eftersom första stycket enligt Lagrådets uppfattning således enbart innehåller en upplysning om direktivet kan det avvaras. I stället skulle principerna kunna komma till uttryck i paragrafens sista stycke. Paragrafen skulle då kunna ges följande lydelse:

Denna lag innehåller allmänna bestämmelser avseende tjänster som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden och som syftar till att genomföra direktivet.

Särskilda bestämmelser som syftar till att genomföra direktivet finns också i annan författning på de områden där de aktuella verksamheterna är reglerade.

Behöriga myndigheter ska verka för att direktivets principer om etableringsfrihet, om frihet att tillhandahålla och motta tjänster, om icke-diskriminering, om nödvändighet och proportionalitet får genomslag i Sverige.

Om denna formulering av paragrafen godtas får i definitionen av begreppet etableringsmedlemsstat i 4 § tillföras Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

2 §

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av tjänster som inte omfattas av lagens tillämpningsområde. I punkt 3 bör prepositionen ”inom” ersättas med ”på” (jfr punkt 11).

Punkt 8 innehåller undantag för tjänster som har samband med offentlig maktutövning. Det kan ifrågasättas om inte uttrycket ”har samband med”, vilket används i artikel 2.2 i) i den svenska versionen av direktivet, medför att undantaget kan uppfattas vara mer omfattande än avsikten är. I den engelska språkversionen av direktivet lyder punkten ”activities which are connected with the exercise of official authority as set out in Article 45 of the Treaty”. En formulering närmare den engelska versionen, exempelvis ”tjänster som är förenade med offentlig maktutövning”, är enligt Lagrådets mening att föredra.

Andra ledet i punkt 9 bör för att undvika syftningfel inledas ”och som tillhandahålls ...”.

I punkt 11 görs undantag för tjänster på skatteområdet. Undantaget avser såväl själva skattelagstiftningen som de administrativa förfaranden som behövs för att tillämpa skattelagstiftningen (Europeiska kommissionen, Handbok om Genomförandet av Tjänstedirektivet s. 15). Att sådana ”tjänster” inte omfattas av lagen följer redan av definitionen av ”tjänst” i 4 § som en prestation som utförs mot ekonomisk ersättning (jfr också undantaget för icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse i tjänstedirektivet artikel 2 punkt 2 b). Undantaget torde inte förtydliga lagens tillämpningsområde utan snarast leda till missförstånd. Mycket av vad som med normalt språkbruk avses med tjänster på skatteområdet, t.ex. skatterådgivning, omfattas nämligen av direktivet (se skäl 33 i direktivet). Lagrådet förordar därför att punkt 11 slopas.

4 §

Uttrycket ”som inte är att hänföra till vara, kapital eller person” i definitionen av begreppet tjänst medför ett alltför vidsträckt undantag eftersom ett sådant uttryckssätt kan tolkas som om tjänster med avseende på varor, kapital och person skulle kunna omfattas. Vidare ska definitionen av begreppet tjänsteleverantör när det gäller fysiska personer avse medborgare i land inom EES. Lagrådet föreslår att definitionerna får följande lydelse:

tjänst: prestation som utförs mot ekonomisk ersättning och som inte utgör vara, kapital eller person,

tjänsteleverantör: fysisk person som är medborgare i ett land inom EES eller juridisk person som är etablerad i ett land inom EES och vilken i sin näringsverksamhet erbjuder eller tillhandahåller en tjänst,

5 §

Bemyndigandet i andra stycket torde ha tillkommit av det skälet att de myndigheter som avses kan vara kommunala myndigheter. Vad gäller statliga myndigheter bör regeringen även utan något bemyndigande ha rätt att meddela föreskrifter av det avsedda slaget. För att markera att det är fråga om ett kommunalt åliggande enligt 8 kap. 5 § andra meningen regeringsformen bör bestämmelsen kommunal föregå ordet myndighet i lagtexten.

Bestämmelsen i sista stycket är avsedd att innehålla en information om att det kan finnas verkställighetsföreskrifter om kontaktpunkterna. I den föreslagna lagen förekommer andra informationsbestämmelser som getts en klart bättre utformning än den förevarande bestämmelsen. I 7 och 9 §§ anges sålunda att bestämmelser om det och det finns i annan författning. Med denna utformning är subjektet (alltså huvudordet) just de bestämmelser, vilket informationen ska handla om. I den föreslagna bestämmelsen i förevarande paragraf kommer huvudsatsen att tillkännage vilka organ som har kompetens att meddela bestämmelser av visst innehåll, dvs. en upplysning av underordnad betydelse. Om inte

annat så för konsekvensens skull, bör samma utformning väljas. Enligt Lagrådets mening är då formuleringen i 7 och 9 §§ att föredra.

Prop. 2008/09:187
Bilaga 7

7 §

De bestämmelser som här åsyftas ska komma att uppfylla de krav på tillståndsförfaranden som uppställs i tjänstedirektivet artikel 13 punkterna 3 och 4. Bestämmelserna som ska finnas i annan författning än den föreslagna lagen finns ännu inte tillgängliga. Det framgår dock av den allmänna motiveringen i remissen vad regleringen i stort ska innehålla och omfatta. Lagrådet anser sig ha anledning att lämna synpunkter på vissa av de planerade reglerna.

Av tjänstedirektivet artikel 13 punkten 3 framgår att en ansökan ska behandlas så snart som möjligt och under alla omständigheter inom en fastställd rimlig tidsfrist. Enligt samma punkt får den behöriga myndigheten, om det är motiverat på grund av ärendets komplexa karaktär, förlänga tidsfristen en gång under en begränsad tid. Beslutet om förlängningen och dess varaktighet ska vederbörligen motiveras och meddelas sökanden innan den ursprungliga tidsfristen löpt ut. I remissen (s. 79) uttalas att avsikten är att ett sådant beslut inte ska vara överklagbart. Lagrådet vill här poängtera att ett dylikt beslut vanligtvis kommer att gå den enskilde emot och kan medföra kännbara negativa effekter för denne, t.ex. ekonomiska verkningar eller fördelar för konkurrenter. Enligt Lagrådets mening bör ett beslut om förlängd tidsfrist i princip vara angripbart.

I tjänstedirektivet artikel 13 punkten 4 anges en i svensk förvaltningsrätt tidigare okänd princip av innebörd att om myndigheten inte meddelar något beslut inom den fastställda eller förlängda tidsfristen tillståndet ska anses beviljat. I remissen har principen kommit att benämnas tyst beviljande. Vid den regelinventering som skett inom departementen är det endast inom ett fåtal områden som en regel om tyst beviljande ansetts böra införas, nämligen djurskyddslagen (remissen s. 88) och lagen om biluthyrning (remissen s. 92). Att införa principen i den enkla tappning som anges i direktivet är knappast möjligt. Vid ett tillstånd är oftast särskilda villkor fogade. Det kan antagligen inte vara meningen att tillståndet ska bli villkorslöst därför att det framkallats på grund av myndighets passivitet. Här måste övervägas om en myndighet i efterhand ska kunna tillföra villkor till det tysta beviljandet. Vidare måste tas ställning till hur en tredje man, som egentligen har rätt att överklaga ett tillståndsbeslut som sådant, ska kunna tillgodose sina intressen när det inte finns något beslut att överklaga.

Vidare anges i direktivet artikel 13 punkten 4 att ett annat förfarande än det tysta beviljandet får tillämpas om det är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset. Vid regelinventeringen har man utgått från att om det skulle föreligga tvingande hänsyn till allmänintresset någon åtgärd över huvud inte skulle behöva vidtas utöver införande av tidsfrister enligt artikel 13 punkten 3 och mottagningsbevis enligt artikel 13 punkten 5. Vad man inte tycks ha observerat är att det ska

finnas ett annat förfarande som alternativ till det tysta beviljandet. Av skälen i direktivet (63) nämns som exempel på sådant ”arrangemang” som skulle kunna accepteras vad som i svensk förvaltningsrätt kallas dröjsmålstalan eller passivitetstalan, vilket rättsinstitut är vanligt i EG-rätten och i flera europeiska länders förvaltningsrätt. Se härtill Lavin, Lagrådet och den offentliga rätten 1999-2001 s.141-143. I svensk förvaltningsrätt är möjligheten till dröjsmålstalan starkt begränsad och förekommer endast på det finansiella området. Vad som karakteriserar rättsmedlet är att avsaknaden av ett svar från den behöriga myndigheten ska anses utgöra ett avslag på ansökan och att den enskilde därför kan gå vidare med sina anspråk till högre myndighet eller domstol.

Det är uppenbart att det alternativa förfarande som avses i direktivet ska vara av ett visst kvalificerat slag och i viss mån jämförbart med institutet tyst beviljande. På de områden som ingått i regelinventeringen och för vilka man motsatt sig införandet av sistnämnda institut finns emellertid inte heller möjligheten till dröjsmålstalan. Det förhåller sig helt enkelt på det sättet att det över huvud inte finns något alternativt förfarande som kan åberopas för att undgå skyldigheten att införa tyst beviljande enligt direktivet.

Enligt Lagrådets mening är förfarandet med dröjsmålstalan att föredra framför tyst beviljande. Det ovan anförda visar att det är hög tid att Sverige följer efter andra EU-länders exempel och infogar dröjsmålstalan mera generellt i förvaltningsrätten. Lagrådet har förståelse för om detta inte låter sig göras inom ramen för det aktuella lagstiftningsprojektet. Frågan skulle i stället kunna uppmärksammas av den pågående utredningen om en ny förvaltningslag (Dir. 2008:36), i vilken rättsinstitutet skulle kunna ges en för förvaltningsmyndigheterna gemensam reglering.

8 §

Paragrafen handlar om när ett mottagningsbevis, som ska sändas till den som ansöker om tillstånd för etablering i Sverige, ska skickas och vilket innehåll beviset ska ha. Lagrådet föreslår att paragrafen inleds med det föreslagna sista stycket för att göra den mer lättläst.

Myndigheten ska sända ett mottagningsbevis till sökanden när en fullständig ansökan har kommit in. Mottagningsbeviset ska innehålla information om

1. tidsfrist som avses i 7 § och, i förekommande fall, följderna av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist, och
2. möjligheterna till rättslig prövning av beslut.

9 §

Enligt författningskommentaren (s. 171) innehåller paragrafen en upplysning om att bestämmelser om godkännande av intyg, även om ansvarsförsäkring, finns i annan lag. Paragrafen är dock med den valda

utformningen svårbegriplig. En möjlig formulering av paragrafen kan vara följande:

Prop. 2008/09:187
Bilaga 7

Bestämmelser om skyldighet för en behörig myndighet att i samband med frågor om etablering godta intyg eller andra liknande dokument till styrkande av att visst tillståndskrav uppfyllts finns i annan författning.

11 §

I paragrafen regleras skyldigheten att använda ett informationssystem för den inre marknaden. Vid föredragningen uppgavs att det är det elektroniska informationssystemet som avses. Av tjänstedirektivet artikel 34 punkten 1 framgår att det kan finnas anledning att beakta andra befintliga informationssystem. Det skulle av paragrafen tydligare framgå vad som åsyftades om adjektivet elektroniskt placerades framför ordet informationssystem.

15 §

Bemyndigandet i paragrafens första stycke bör för att få en utformning som närmare motsvarar övriga bemyndiganden i lagen ges följande lydelse:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om informationsutbyte mellan en behörig myndighet i Sverige och en annan myndighet inom EES samt om utlämnande av information från en behörig myndighet till en tjänsteleverantör.

Vad som ovan anförs beträffande 5 § sista stycket har också bäring på andra stycket i förevarande paragraf.

16 §

Den information som en tjänsteleverantör ska lämna en tjänstemottagare regleras i tjänstedirektivet artikel 22. I 22.1 b) föreskrivs bl.a. att när en tjänsteleverantör är inskriven i ett register registrets namn ska anges. I punkten i) föreskrivs att priset på tjänsten ska anges när tjänsteleverantören i förväg har fastställt priset på en viss typ av vara. Lagrådet föreslår därför följande ändringar i punkterna 1 och 7 i paragrafen:

1. registreringsnummer och registrets namn eller motsvarande identifieringsuppgifter,
7. priset på tjänsten när det har fastställts i förväg,

19 §

Paragrafen avser att implementera tjänstedirektivet artikel 27 punkten 1 andra stycket. Medlemsstaterna ska enligt direktivet vidta de allmänna åtgärder som är nödvändiga för att se till att tjänsteleverantörer besvarar klagomål så snart som möjligt och skyndsamt försöker finna

tillfredsställande lösningar. I paragrafen uttrycks detta med att klagomål ska besvaras inom skälig tid. Enligt lagrådsremissen (s. 151) svarar bestämmelsen mot tjänstedirektivets krav på reklamationshantering. Enligt Lagrådets uppfattning motsvarar inte det föreslagna uttrycket ”inom skälig tid” det krav på snabb handläggning – ”så snart som möjligt” och ”skyndsamt” – som direktivet uppställer. Det kan också ifrågasättas om det senare ledet av stycket verkligen kommer till uttryck i paragrafen. En lydelse som närmare ansluter till artikelns ordalydelse är enligt Lagrådets mening att föredra. Paragrafen kan förslagsvis formuleras på följande sätt:

En tjänsteleverantör ska besvara klagomål från en tjänstemottagare så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna en tillfredsställande lösning.

Ikraftträdandebestämmelsen

Enligt förslaget ska lagen träda i kraft den 28 december 2009. Lagrådet vill erinra om att det i tjänstedirektivet artikel 44 punkten 1 sägs att medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 28 december 2009. Det innebär att om man strikt ska följa direktivet ikraftträdandet bör ske senast den 27 december 2009.

Vad nu anförts har också avseende på ikraftträdandebestämmelserna till de lagändringar som föreslås i remissen.

Förslaget till lag om ändring i alkohollagen

7 kap. 14 a §

I paragrafen föreslås att regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om den tidsfrist inom vilken ett kommunalt beslut om serveringstillstånd ska vara fattat.

De uppgifter som åvilar en kommun i fråga om serveringstillstånd är naturligtvis ett sådant åliggande som avses i 8 kap. 5 § andra meningen regeringsformen och som därför ska komma till uttryck i lag. Föreskrifterna härom finns också i 7 kap. alkohollagen (1994:1738). Av 7 kap. 15 § samma lag framgår att kommunens uppgifter fullgörs av en eller flera kommunala förvaltningsmyndigheter, dvs. den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Vid handläggningen av de konkreta tillståndsärendena ska dessa förvaltningsmyndigheter tillämpa förefintliga regler om förvaltningsförfarandet, främst då förvaltningslagens regler (1986:223). Bestämmelser om förvaltningsförfarandet är enligt motiven till regeringsformen (prop. 1973:90 s. 210) avsedda att falla under regeringens restkompetens. Den omständigheten att huvudreglerna finns i förvaltningslagen har sin grund i en tillämpning av 8 kap. 14 § första stycket regeringsformen.

Föreskrifter om den tidsfrist som avses i det föreslagna bemyndigandet gäller förfarandet hos de förvaltningsmyndigheter som handlägger ärenden om serveringstillstånd. Regeringen bör därför kunna besluta ifrågakommande föreskrifter inom ramen för sin restkompetens och således utan stöd av något bemyndigande. Det saknar härvid betydelse att en av de förvaltningsmyndigheter som ska komma att tillämpa föreskrifterna tillhör den kommunala organisationen. För Lagrådet framstår bemyndigandet som onödigt.

Förslaget till lag om ändring i produktsäkerhetslagen

5 a §

Den inskjutna satsen gör paragrafen svårsläst. En alternativ formulering är följande:

Bestämmelserna om tjänster i denna lag tillämpas inte i fråga om en tjänst som tillhandahålls av en näringsidkare som är etablerad i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Detta gäller dock inte ingripande enligt 30 a § mot vissa gränsöverskridande tjänster.

5 b §

Innehållet i paragrafen blir tydligare med följande lydelse:

Lagen tillämpas när en tillsynsmyndighet, som är behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden, fullgör sina skyldigheter.

30 a §

Av 5 a § framgår att undantaget från lagens tillämpningsområde inte omfattar fall som avses i 30 a §. Att då i 30 a § göra undantag från det som föreskrivs i 5 a § innebär en märklig ”rundgång” i föreskrifterna som kan medföra osäkerhet vid tillämpningen. Innehållet i regleringen blir tydligare om undantaget från det som föreskrivs i 5 a § slopas.

I punkt 2 genomförs tjänstedirektivet artikel 18.2 b). För att punkten, som avsikten är, ska innehålla en jämförelse mellan det skydd som olika åtgärder ger kan den ges följande lydelse:

2. det skydd för konsumenterna åtgärden ger är mer omfattande än det skydd den åtgärd ger som den behöriga myndigheten skulle kunna vidta med stöd av föreskrifter som gäller i det landet,

2006/123/EG

**Motsvarande svensk
författning**

artikel 1	Lag om tjänster på den inre marknaden 1 §
artikel 2	Lag om tjänster på den inre marknaden 2 §
artikel 3	Lag om tjänster på den inre marknaden 3 §
artikel 4	Lag om tjänster på den inre marknaden 4 §
artikel 5	Lag om tjänster på den inre marknaden 9 § Regelinventering och sektors- ändringar
artikel 6	Lag om tjänster på den inre marknaden 5 § Förordning om tjänster på den inre marknaden
artikel 7	Förordning om tjänster på den inre marknaden
artikel 8	Lag om tjänster på den inre marknaden 6 §
artikel 9	Regelinventering Förslag till ändring i sektorslagstiftning
artikel 10	Regelinventering Förslag till ändring i sektorslagstiftning

artikel 10.3	Regelinventering Övervägande om ändring i sektorerna	Prop. 2008/09:187 Bilaga 8
artikel 11	Regelinventering Övervägande om ändring i sektorerna	
artikel 12	Förenlig med svensk rätt	
artikel 13.1	Förenlig med svensk rätt	
artikel 13.3	Lag om tjänster på den inre marknaden 7 § Ändring i sektorer	
artikel 13.4	Lag om tjänster på den inre marknaden 8 §	
artikel 13.5	Lag om tjänster på den inre marknaden 8 §	
artikel 13.6	Förenlig med svensk rätt	
artikel 13.7	Förenlig med svensk rätt	
artikel 14	Regelinventering Förslag till ändring i sektorslagstiftning	
artikel 15.2 b	Regelinventering	
artikel 15.7	Förordning om tjänster på den inre marknaden	
artikel 16	Lag om tjänster på den inre marknaden 1 § Ändring i sektorerna	
artikel 17	Framgår av motiven	

artikel 18	Ändring i Produktsäkerhetslag (2004:451)	Prop. 2008/09:187 Bilaga 8
artikel 19	Regelinventering men förenlig med svensk rätt.	
artikel 20.1	Regelinventering men förenlig med svensk rätt.	
artikel 20.2	Lag om tjänster på den inre marknaden 20§	
artikel 21	Förordning om tjänster på den inre marknaden	
artikel 22	Lag om tjänster på den inre marknaden 16-17 §§	
artikel 23	Lag om tjänster på den inre marknaden 9 § och i sektorerna	
artikel 24	Regelinventering men förenlig med svensk rätt.	
artikel 25	Regelinventering men förenlig med svensk rätt.	
artikel 26	Kräver ingen författningsåtgärd	
artikel 27	Lag om tjänster på den inre marknaden 19 § (och 16, delvis) §	
artikel 28.1	Lag om tjänster på den inre marknaden 12 § Förordning om tjänster på den inre marknaden	
artikel 28.2	Lag om tjänster på den inre marknaden 10 §	

artikel 28.3	Förordning om tjänster på den inre marknaden
artikel 28.4	Kräver ingen författningsåtgärd (s. 12 i kap 10)
artikel 28.5	Lag om tjänster på den inre marknaden 13 § Förordning om tjänster på den inre marknaden
artikel 28.6	Lag om tjänster på den inre marknaden 11 § Förordning om tjänster på den inre marknaden
artikel 29.1-2	Lag om tjänster på den inre marknaden 12 § och 15 § Förordning om tjänster på den inre marknaden
artikel 29.3	Lag om tjänster på den inre marknaden 14 §
artikel 30	Ändring i sektorslagstiftning
artikel 31	Lag om tjänster på den inre marknaden 12 § Förordning om tjänster på den inre marknaden
artikel 32	Lag om tjänster på den inre marknaden 14 § Förordning om tjänster på den inre marknaden

artikel 33	Lag om tjänster på den inre marknaden 15 § Förordning om tjänster på den inre marknaden	Prop. 2008/09:187 Bilaga 8
artikel 34	Lag om tjänster på den inre marknaden 11 och 15 §§ Förordning om tjänster på den inre marknaden	
artikel 35	Ändring i Produktsäkerhetslag (2004:451)	
artikel 36	Kräver ingen författningsåtgärd	
artikel 37	Kräver ingen författningsåtgärd	
artikel 38	Kräver ingen författningsåtgärd	
artikel 39	Kräver ingen författningsåtgärd	
artikel 40	Kräver ingen författningsåtgärd	
artikel 41	Kräver ingen författningsåtgärd	

Sammanfattning

Inledning

Syftet med tjänstedirektivet är att bidra till utvecklingen av en verklig inre marknad för tjänster där både företag och konsumenter kan dra full nytta av de möjligheter som finns i tjänstesektorn. Avsikten är att göra det enklare för företag att etablera sig och tillfälligt tillhandahålla tjänster på EU:s inre marknad. En viktig utgångspunkt i tjänstedirektivet är att säkerställa att tjänsteleverantörer på ett enklare sätt ska kunna utnyttja de allmänna principerna om etableringsfrihet och rätten att tillhandahålla tjänster över gränserna. För att uppnå detta innehåller direktivet bestämmelser som syftar till att förenkla administrativa förfaranden och att undanröja hinder för tjänstehandel. En annan viktig utgångspunkt är att stärka tjänstemottagarnas rättigheter och att säkerställa en hög kvalitet på tjänster. Genom tjänstedirektivet säkerställs tjänstemottagares rättigheter genom bl.a. information om tjänsteleverantörerna och deras tjänster.

Bakgrunden till tjänstedirektivet

Vid Europeiska rådet i mars 2000 gav stats- och regeringscheferna medlemsstaterna och Europeiska gemenskapernas kommission (kommissionen) i uppdrag att utarbeta en strategi för att avlägsna hinder för den fria rörligheten för tjänster på EU:s inre marknad. Som svar på detta presenterade kommissionen en strategi för tjänster på den inre marknaden. I denna fastslogs en process i två steg, där kommissionen skulle dels utarbeta en rapport som identifierar existerande hinder för en väl fungerande inre marknad, dels presentera ett förslag till lösning, bland annat i form av en horisontell rättsakt.

I kommissionens rapport om tillståndet på den inre marknaden för tjänster från 2002, konstateras att det ännu ett årtionde efter det att den inre marknaden borde ha varit fullbordad finns stora skillnader mellan visionen om en integrerad ekonomi för EU och den verklighet som EU:s medborgare och tjänsteleverantörer lever i.

I januari år 2004 presenterade kommissionen sitt ursprungliga förslag till tjänstedirektiv som en del i Lissabonstrategin. Det var framför allt två frågor som gav upphov till en omfattande debatt i många medlemsstater – den s.k. ursprungslandsprincipen och omfattningen av direktivets tillämpningsområde.

Europaparlamentet fattade beslut om förslaget i februari 2006 och i april samma år presenterade kommissionen sitt reviderade förslag till tjänstedirektiv. Förslaget byggde i stort på Europaparlamentets beslut. I det reviderade förslaget klargjorde kommissionen att direktivet inte behandlade liberalisering av tjänster av allmänt intresse eller

avskaffandet av nationella monopol. Arbetsrätten, inklusive rätten att sluta och att tillämpa kollektivavtal samt att vidta stridsåtgärder, skulle heller inte påverkas av direktivet. Kommissionen begränsade också ytterligare direktivets tillämpningsområde samt ersatte ursprungslandsprincipen med principen om frihet att tillhandahålla tjänster.

Efter intensiva förhandlingar kunde tjänstedirektivet⁷⁰ slutligen antas den 11 december 2006.

Tjänstedirektivet

Inledning

Tjänstedirektivets regler kan delas in i fem viktiga delar. Dessa är bestämmelser om administrativ förenkling, etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänsteverksamhet, tjänstemottagarnas rättigheter och tjänsters kvalitet samt bestämmelser om administrativt samarbete mellan medlemsstaterna.

Allmänna bestämmelser

I tjänstedirektivet fastställs de allmänna bestämmelser som ska underlätta det praktiska genomförandet av en gemensam tjänstemarknad med en bibehållen hög kvalitetsnivå (artikel 1.1). I artikel 1.2-7 i direktivet anges att tjänstedirektivet inte ska påverka vissa områden.

I artikel 2.1 i direktivet definieras tillämpningsområdet och där anges att tjänstedirektivet är tillämpligt på tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer som är etablerade i en medlemsstat.⁷¹

Vissa verksamheter undantas uttryckligen från direktivets tillämpningsområde (artikel 2.2-3).

I artikel 3.1-3 i tjänstedirektivet regleras hur bestämmelserna i direktivet förhåller sig till andra bestämmelser i gemenskapsrätten.

Administrativ förenkling

Kapitel 2 i tjänstedirektivet innehåller flera bestämmelser om administrativ förenkling. Dessa bestämmelser syftar till att avlägsna alltför tungrodda förfaranden och formaliteter i medlemsstaterna som hindrar etableringsfrihet och bildandet av nya tjänsteföretag.

Bestämmelserna innebär att medlemsstaterna ska granska och vid behov förenkla sina administrativa förfaranden (artikel 5), inrätta gemensamma kontaktpunkter för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare (artikel 6), tillhandahålla viss information på elektronisk väg via

⁷⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden, EUT L 376, 27.12..2006, s. 1, Celex 32006L0123.

⁷¹ Enligt avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) omfattar den inre marknaden även de tre EFTA-staterna Island, Liechtenstein och Norge. Något beslut om att tjänstedirektivet ska antas av dessa länder har ännu inte ingåtts.

kontaktpunkten för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare (artikel 7) samt införa enkla och elektroniska förfaranden för tillträde till och utövande av tjänsteverksamheter (artikel 8). Genom de gemensamma kontaktpunkterna ska således viss information till både tjänsteleverantörer och tjänstemottagare tillhandahållas på elektronisk väg och där ska samtidigt erbjudas förenklade tillståndsförfaranden. Medlemsstaterna har även möjlighet att anförtro ansvaret till de gemensamma kontaktpunkterna att ge ytterligare stöd till tjänstemottagarna (artikel 21).

Bestämmelserna om administrativ förenkling gäller alla nödvändiga förfaranden och formaliteter för att få tillträde till och utöva en tjänsteverksamhet som omfattas av tjänstedirektivets tillämpningsområde. Bestämmelserna ska gälla för såväl utländska som inhemska tjänsteleverantörer för att skapa samma förutsättningar för tjänsteleverantörer i samtliga medlemsstater.

Etableringsfrihet för tjänsteleverantörer och fri rörlighet för tjänster

För den tjänsteverksamhet som omfattas av tjänstedirektivet föreligger en generell rätt att tillhandahålla tjänster. Från denna rätt får vissa undantag göras. Reglerna i direktivet skiljer sig åt när det gäller å ena sidan sådana som reglerar tjänsteleverantörer som är etablerade i ett medlemsland med en fast verksamhetspunkt under en obegränsad tid och å andra sidan när det gäller sådana regler som reglerar tjänsteleverantörer som tillfälligt tillhandahåller sina tjänster i ett annat land än där de är etablerade. Möjligheten att uppställa krav är mer begränsad när det gäller tjänsteleverantörer som tillfälligt tillhandahåller sina tjänster.

Krav på tillstånd och andra krav vid etablering får uppställas enligt bestämmelserna i artiklarna 9, 14 och 15 i tjänstedirektivet. I artiklarna 10-13 i direktivet finns bestämmelser om hur tillståndsförfarandet ska vara utformat.

Undantag från principen om fri rörlighet för tillfälligt tillhandahållande av tjänster får endast ske om undantaget uppfyller kriterierna i artikel 16 i tjänstedirektivet. I artikel 17 i direktivet finns en uppräknning av tjänsteområden som inte omfattas av bestämmelserna om friheten att tillhandahålla tjänster. Det finns vidare en bestämmelse som medger undantag i enskilda fall om åtgärden avser tjänsters säkerhet (artikel 18.1).

Tjänstemottagarnas rättigheter

Enligt artikel 19 i tjänstedirektivet får medlemsstaterna inte ställa sådana krav på tjänstemottagarna att de begränsar utnyttjandet av en tjänst som tillhandahålls av en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat.

Av artikel 20 i direktivet följer att medlemsstaterna ska se till att tjänstemottagarna inte omfattas av diskriminerande krav som grundas på deras nationalitet eller bosättningsort. Dessutom ska medlemsstaterna se till att de allmänna villkoren för tillträde till en tjänst som

tjänsteleverantören tillhandahåller allmänheten inte innehåller diskriminerande bestämmelser som grundar sig på tjänstemottagarens nationalitet eller bosättningsort.

Prop. 2008/09:187
Bilaga 9

Tjänsters kvalitet

Kapitel 5 i direktivet innehåller bestämmelser om tjänsters kvalitet. Det finns detaljerade bestämmelser om vilka informationskrav som ska ställas upp i samband med tillhandahållande av tjänster (artikel 22). Artikel 23 i tjänstedirektivet behandlar medlemsstaternas rätt att kräva finansiell säkerhet i form av en ansvarsförsäkring eller jämförbar finansiell säkerhet. Artikel 24 i direktivet stadgar att medlemsstaterna inte får ha några totalförbud mot marknadskommunikation för reglerade yrken. I artikel 24 anges även hur sådan marknadskommunikation ska vara utformad. Enligt artikel 25 i tjänstedirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att tjänsteleverantörer inte åläggs krav som innebär att de endast får utöva flera verksamheter gemensamt eller i partnerskap. Sådana krav får dock ställas i vissa fall på reglerade yrken och leverantörer av en tjänst såsom t.ex. certifiering och ackreditering om det är motiverat för att garantera deras oberoende och opartiskhet. I artikel 26 i direktivet fastställs en ram för frivilliga kvalitetshöjande åtgärder som medlemsstaterna i samarbete med kommissionen ska uppmuntra tjänsteleverantörerna att vidta för att säkerställa tjänsternas kvalitet. Enligt artikel 27 i tjänstedirektivet ska medlemsstaterna vidta de allmänna åtgärder som är nödvändiga för att se till att tjänsteleverantörer lämnar kontaktuppgifter m.m., dit alla tjänstemottagare direkt kan vända sig med klagomål eller frågor om den utförda tjänsten. Tjänsteleverantörer ska också åläggas att besvara klagomål så snart som möjligt och skyndsamt försöka finna tillfredsställande lösningar. Tjänsteleverantörer ska vidare åläggas att styrka att de uppfyller de informationsskyldigheter som föreskrivs i tjänstedirektivet och att uppgifterna är korrekta (artikel 27.2). I artikel 27.3 i direktivet finns en bestämmelse om finansiella garantier i vissa fall. I artikel 27.4 i tjänstedirektivet anges att de tjänsteleverantörer som ska följa vissa uppförandekoder, eller som är medlemmar i en yrkes- eller branschorganisation som erbjuder möjlighet till tvistlösning utanför domstol, ska åläggas att upplysa tjänstemottagaren om detta.

Administrativt samarbete

Artiklarna 28-36 i tjänstedirektivet innehåller bestämmelser om administrativt samarbete. En effektiv tillsyn av tjänsteleverantörerna på grundval av korrekt och fullständig information ska säkerställas genom samarbete mellan de behöriga myndigheterna. Bestämmelserna syftar till att förbättra tilltron till och förtroendet mellan medlemsstaternas förvaltningar och utgör en viktig förutsättning för en väl fungerande inre marknad för tjänster.

Bestämmelserna innebär att medlemsstaterna måste bistå varandra och vidta åtgärder för ett effektivt samarbete vid tillsynen av tjänsteleverantörer och deras tjänster. Samarbetet ska ske i enlighet med

vissa allmänna skyldigheter (artikel 28). Utbyte av uppgifter om tjänsteleverantörers anseende ska ske i enlighet med särskilda bestämmelser när sådana uppgifter rör känslig information (artikel 33). Allmänna skyldigheter för etableringsmedlemsstaten samt fördelningen av uppgifter mellan de berörda medlemsstaterna behandlas i artiklarna 29 respektive 30-31 i tjänstedirektivet. En varningsmekanism fastställs för de fall en tjänsteleverantörs agerande eller allvarliga specifika omständigheter som har samband med en tjänsteverksamhet skulle kunna orsaka allvarlig skada för människors hälsa eller säkerhet eller för miljön (artikel 32).

Kommissionen ska i samarbete med medlemsstaterna inrätta ett elektroniskt system för informationsutbyte mellan medlemsstaterna som en stödåtgärd för det administrativa samarbetet (artikel 34). Direktivet ger kommissionen möjlighet att anta genomförandeåtgärder för vissa delar av det administrativa samarbetet (artikel 36).

Genomförandet av tjänstedirektivet i svensk rätt

Inledning

Syftet med tjänstedirektivet är att säkerställa etableringsfrihet och att underlätta fri rörlighet för tjänster, samtidigt som tjänsternas höga kvalitetsnivå bibehålls.

För att åstadkomma ett riktigt genomförande krävs att Sverige säkerställer att de resultat som tjänstedirektivet syftar till uppnås. Det är i det sammanhanget centralt att den nationella rätten lägger fast en tillräckligt klar och tydlig ram för rättsläget.

Det är dessutom nödvändigt att granska och utvärdera förekommande svenska krav på tillstånd och andra krav vid etablering och tillhandahållande av tjänster samt, vid behov, ändra eller upphäva bestämmelser som inte är förenliga med tjänstedirektivet.

Det kan konstateras att svenska regler i stort sett redan är i överensstämmelse med tjänstedirektivet. Vissa bestämmelser måste emellertid ändras för att säkerställa överensstämmelse med EG-rätten.

Det är dock inte tillräckligt att säkerställa att svenska bestämmelser är förenliga med tjänstedirektivet. Härutöver måste förfarandet hos berörda myndigheter ske i överensstämmelse med tjänstedirektivets bestämmelser. Dessutom ställer direktivet krav på vissa administrativa arrangemang, t.ex. gemensamma kontaktpunkter, förfaranden på elektronisk väg och myndighetssamarbete. Det är också nödvändigt att säkerställa att vissa tjänsteleverantörer lämnar särskilt angiven information när tjänster tillhandahålls. I promemorian föreslås därför en ny nationell horisontell författning. Lagen har rubricerats som lagen om tjänster på den inre marknaden.

Den nya lagens struktur och målsättningsbestämmelse

Föreslagna bestämmelser i lagen om tjänster på den inre marknaden är av skiftande karaktär. Vissa bestämmelser utgör t.ex. rena

upplysningsbestämmelser. Andra bestämmelser riktar sig i första hand till myndigheter. Den här typen av bestämmelser får inte något direkt genomslag utan förutsätter kompletterande reglering, t.ex. i en förordning som ansluter till lagen om tjänster på den inre marknaden eller till aktuell sektorslag. Det är de utfyllande bestämmelserna som konkretiserar regleringen och gör den fullständig. Andra bestämmelser riktar sig till enskilda och kommer att vara direkt tillämpliga utan särskilda kompletterande föreskrifter. För dessa bestämmelser är det nödvändigt att i lagen klart förklara i vilka situationer och på vilka områden som dessa ska tillämpas.

För att upplysa om syftet med tjänstedirektivet föreslås att det i lagen om tjänster på den inre marknaden införs en målsättningsbestämmelse som hänvisar till tjänstedirektivets allmänna principer. De allmänna principer som avses är bl.a. etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster samt till den senare knutna därtill knutna undantag. Det föreslås vidare att det av bestämmelsen ska framgå att de allmänna principerna syftar till att underlätta handel med tjänster inom Sverige och till andra EES-länder med bibehållande av hög kvalitet på de tjänster som tillhandahålls. I promemorian föreslås vidare att det i lagen ska regleras att statliga och kommunala myndigheter i sin verksamhet ska verka för att tjänstedirektivets principer får genomslag i Sverige inom de sektorer som omfattas av direktivet.

Administrativ förenkling

För att underlätta tillståndsförfaranden för tjänsteleverantörer och tillhandahålla information både till tjänsteleverantörer och tjänstemottagare föreslås i departementspromemorian att det i lagen om tjänster på den inre marknaden ska införas en bestämmelse om att en eller flera gemensamma kontaktpunkter ska upprättas. Det föreslås även att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska meddela närmare föreskrifter om kontaktpunkterna.

Dessutom föreslås i departementspromemorian att lagen om tjänster på den inre marknaden även ska innehålla en bestämmelse som anger att i de fall en tjänsteleverantör har lämnat in en ansökan eller anmälan till en behörig myndighet med hjälp av en gemensam kontaktpunkt, ska myndigheten i den fortsatta handläggningen av ärendet kommunicera med tjänsteleverantören genom kontaktpunkten.

I departementspromemorian föreslås vidare att det i lagen om tjänster på den inre marknaden ska införas en upplysningsparagraf om att bestämmelser mot diskriminering i förhållande till andra länder inom EES med avseende på krav om intyg eller andra liknande dokument och om finansiell säkerhet finns i annan lag, förordning eller myndighetsföreskrifter.

Etableringsfrihet för tjänsteleverantörer

I de fall det är nödvändigt föreslås i departementspromemorian lagändringar eller andra åtgärder för att de svenska nationella bestämmelserna ska överensstämma med tjänstedirektivets bestämmelser

om etablering för tjänsteleverantörer. Vissa frågor bereds emellertid i särskild ordning varför det i promemorian inte lämnas några förslag i dessa delar. Prop. 2008/09:187 Bilaga 9

I departementspromemorian föreslås ändringar i följande lagar: tullagen (2000:1281), lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel och lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

I departementspromemorian föreslås vidare att det i lagen om tjänster på den inre marknaden ska införas en upplysningsbestämmelse om att bestämmelser om den tid inom vilken behörig myndighet ska fatta beslut i ärende om tillstånd för etablering i Sverige finns i annan lag, förordning eller myndighetsföreskrifter. Vidare föreslås i departementspromemorian att det i lagen om tjänster på den inre marknaden ska regleras att i fall då nämnda tidsfrist tillämpas ska behörig myndighet sända ett mottagningsbevis till sökanden och att ett sådant bevis ska innehålla information om tidsfristen för ärendets avgörande, om möjligheterna till rättslig prövning av beslutet och, i förekommande fall, om följderna av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist.

Efter regelinventering har regler om tyst beviljande eller s.k. omvända stupstocksregler, dvs. att myndigheten har att fatta beslut inom angiven tid vid äventyr att tillståndet annars anses beviljat i enlighet med ansökan, föreslagits beträffande tillstånd för hotell- och pensionatsrörelse, tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen (1988:534), godkännande ur djurskyddssynpunkt för djurparker, inbesiktning av cirkusar och tillstånd för biluthyrning.

Enligt tjänstedirektivet kan omvänd stupstocksreglering frångås om det är motiverat av tvingande hänsyn till allmän intresset, inbegripet tredje parts legitima intressen. Sådana undantag har bedömts vara motiverade för bl.a. tillstandsregleringar i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor, miljöbalken och föreskrifter utfärdade med stöd av miljöbalken, lagen (1992:860) om kontroll av narkotika, alkohollagen (1994:1738) och lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, samt körkortslagen (1998:488).

Frihet att tillhandahålla tjänster och därtill knutna undantag

I de fall det är nödvändigt föreslås i departementspromemorian åtgärder för att de svenska nationella bestämmelserna ska överensstämma med tjänstedirektivets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster och därtill knutna undantag.

I vissa författningar ska införas en erinran om friheten för en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan stat inom EES än Sverige och uppfyller krav som ställs där att tillfälligt tillhandahålla tjänster i Sverige.

I departementspromemorian föreslås ändringar i följande lagar: bostadsrättslagen (1991:614), lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt, lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, lagen (1992:1672) om paketresor, distans- och hemförsäljningslagen (2005:59), lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk m.m., lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning,

Tjänstemottagares rättigheter

Det har i regelinventeringen inte identifierats några bestämmelser som strider mot artiklarna om tjänstemottagarnas rättigheter i tjänstedirektivet. Av den nya lagens målsättningsbestämmelse framgår tjänstedirektivets allmänna principer, bl.a. tjänstemottagares rättigheter att inte diskrimineras på grund av nationalitet och bosättningsort. Myndigheter har att bevaka att dessa principer inte kränks. Det åligger även tjänsteleverantörer att se till att tjänstemottagare inte diskrimineras i nämnda avseenden.

Tjänsters kvalitet

Skyldigheten för en tjänsteleverantör att lämna information föreslås regleras i lagen om tjänster på den inre marknaden i enlighet med tjänstedirektivets krav på information och sättet för lämnande av information. Tillämpningsområdet för uppgiftsskyldigheten föreslås omfatta tjänstedirektivets tillämpningsområde med de justeringar som en anpassning till svenska förhållanden föranleder. Genom att skyldigheten att lämna information knyts till marknadsföringslagen kan underlåtelser sanktioneras med vitesföreläggande.

Ingen lagstiftning föreslås för att genomföra tjänstedirektivets krav på marknadskommunikation för berörda reglerade yrken eftersom totalförbud inte ställs upp mot sådan marknadsföring i Sverige.

Utvecklingen av auktoritativa kvalitetssystem är av stor betydelse för att underlätta för tjänstemottagare att orientera sig på tjänstemarknaden. Information om viktiga kvalitetsordningar och deras innebörd bör tillhandahållas genom den nya gemensamma kontaktpunkten för tjänstedirektivet.

I departementspromemorian föreslås att det i den nya lagen ska anges att tjänsteleverantörer ska hantera klagomål från en tjänstemottagare inom skälig tid.

Samarbete mellan myndigheter

I departementspromemorian föreslås att det i lagen om tjänster på den inre marknaden ska finnas en bestämmelse om att regeringen meddelar föreskrifter om vilken eller vilka myndigheter som ska vara samordnande myndigheter i Sverige med uppgift att underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES i frågor som rör tillsynen i Sverige av tjänsteleverantörer. Av lagen bör vidare framgå att vid samarbetet mellan behöriga myndigheter inom EES och den samordnande myndigheten ska ett informationssystem för den inre marknaden användas. Det föreslås vidare att närmare föreskrifter om den samordnande myndigheten och om informationssystemet ska meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Vidare föreslås i departementspromemorian att det i lagen om tjänster på den inre marknaden ska regleras att en behörig myndighet i Sverige ska på begäran av behörig myndighet i ett annat land inom EES lämna behövligt bistånd åt den utländska myndigheten. Om det inte finns någon behörig myndighet i Sverige, föreslås att biståndet ska lämnas av den samordnande myndigheten.

I promemorian föreslås dessutom att av lagen ska framgå att om det inte går att tillmötesgå en begäran om bistånd eller om en myndighet i ett annat land inom EES inte lämnar begärt bistånd ska den behöriga myndigheten i Sverige lämna information om detta till den behöriga myndigheten i det andra landet och till kommissionen. Dessutom föreslås att det i lagen ska införas en bestämmelse om att behörig myndighet i Sverige ska underrätta behöriga myndigheter i andra länder inom EES och kommissionen om tjänsteverksamhet som kan medföra allvarlig skada på människors hälsa eller säkerhet eller på miljön.

Det föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska meddela närmare föreskrifter om samarbetet mellan behöriga myndigheter.

Ikraftträdande

I promemorian föreslås att föreslagna författningsändringar ska träda i kraft den 28 december 2009.

Konsekvenser

Det kan konstateras att i genomförandet av tjänstedirektivet finns en stor potential för tillväxt som kan gynna både europeisk och svensk ekonomi genom att handelshinder undanröjs och kontaktvägar underlättas. Även tjänstemottagarna gynnas genom större öppenhet om tjänsternas kvalitet och lägre priser i takt med att konkurrensen mellan tjänsteleverantörer ökar.

Kostnaderna för genomförandet är begränsade i förhållande till den effektivisering som förslagen väntas leda till. Inrättandet av kontaktpunkter och förenklade förfaranden kommer att föranleda vissa utvecklingskostnader som på sikt bör uppvägas av den effektivisering som ökad användning av elektroniska förfaranden innebär. Detsamma får anses gälla för det elektroniska informationssystem som inrättas för myndighetssamarbete.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 maj 2009

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Olofsson, Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Erlandsson, Torstensson, Hägglund, Björklund, Littorin, Borg, Malmström, Sabuni, Adelson Liljeroth, Tolgfors, Björling

Föredragande: statsrådet Björling

Regeringen beslutar proposition 2008/09:187 Genomförande av tjänstedirektivet.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om tjänster på den inre marknaden (2009:000)		32006L0123
Lag om ändring i resegarantilagen (1972:204)		32006L0123
Lag om ändring i lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel		32006L0123
Lag om ändring i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare		32006L0123
Lag om ändring i lag (1990:1183) om tillfällig försäljning		32006L0123
Lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)		32006L0123
Lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.		32006L0123
Lag om ändring i lotterilagen (1994:1000)		32006L0123
Lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)		32006L0123

Lag om ändring i tullagen (2000:1281)	32006L0123
Lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt	32006L0123
Lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451)	32006L0123
Lag om ändring i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59)	32006L0123
Lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)	32006L0123 32004R2006